

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ»

Η Βιώσιμη Ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου

*Διπλωματική Εργασία της Ελένης Κ. Μητσοπούλου
(Α.Μ. 213206)*

Τριμελής Επιτροπή:

Ελένη Θεοδωροπούλου (Επιβλέπουσα)

Ρόϊδω Μητούλα

Ελένη Σαρδιανού

Αθήνα, 2016

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	5
Abstract	6
Εισαγωγή.....	7
Κεφάλαιο 1 ^ο : Βιώσιμη Ανάπτυξη	9
1.1 Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης.....	9
1.2 Ιστορική Εξέλιξη	11
1.3 Δείκτες της βιώσιμης ανάπτυξης	17
1.3.1 Οι Δείκτες της βιώσιμης ανάπτυξης.....	17
1.3.2 Οι κύριες συνιστώσες της βιώσιμης ανάπτυξης	19
1.4 Βιώσιμη πόλη	27
1.5 Βιώσιμη ανάπτυξη & Προστατευόμενες περιοχές	29
1.5.1 Οι προστατευόμενες περιοχές.....	29
1.5.2 Το Δίκτυο NATURA 2000	31
Κεφάλαιο 2 ^ο : Η Ταυτότητα του Δήμου Αγρινίου	33
2.1 Εισαγωγή	33
2.2 Ιστορική Αναδρομή	33
2.3 Γεωγραφικά και Πληθυσμιακά Χαρακτηριστικά του Δήμου	34
2.3.1 Γεωγραφικά όρια Δήμου Αγρινίου.....	34
2.3.2 Διοικητική διαίρεση	35
2.3.3 Έκταση	37
2.3.4 Πληθυσμός	37
2.4 Δημογραφικά Χαρακτηριστικά του Δήμου	41
2.4.1 Ηλικιακή κατανομή πληθυσμού.....	42
2.4.2 Αλλοδαποί	47
2.4.3 Εκπαιδευτικό επίπεδο	48
2.4.4. Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός.....	49
2.5 Το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του Δήμου	54
2.6. Φυσικό Περιβάλλον	55
2.6.1 Γενικά.....	55
2.6.2 Κλίμα.....	57
2.6.3 Προστατευόμενες περιοχές	57
2.6.4 Λίμνες	65
2.6.5 Βιότοποι.....	67

2.6.6 Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους	69
2.6.7 Ποτάμια	70
2.6.8 Το Παπαστράτειο Δημοτικό Πάρκο Αγρινίου	71
2.6.9 Κρίσιμα Ζητήματα- Προτάσεις	73
2.7 Οικονομική Ανάπτυξη	76
2.7.1 Γενικά.....	76
2.7.2 Πρωτογενής Τομέας	76
2.7.3 Δευτερογενής Τομέας	80
2.7.4 Τριτογενής Τομέας	81
2.7.5 Κρίσιμα Ζητήματα- Προτάσεις	84
2.8 Υποδομές.....	88
2.8.1 Υποδομές Μεταφορών.....	88
2.8.2 Ενέργεια- Υδροηλεκτρικοί Σταθμοί.....	92
2.8.3. Τηλεπικοινωνίες	95
2.8.4 Υποδομή ύδρευσης-άρδευσης- αποχέτευσης	96
2.8.5 Ανακύκλωση	99
2.8.6 Κρίσιμα Ζητήματα- Προτάσεις	99
2.9 Κοινωνία και βιωσιμότητα	100
2.9.1 Υπηρεσίες Υγείας.....	100
2.9.2 Προγράμματα και υπηρεσίες για ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες.....	101
2.9.3 Εκπαίδευση	109
2.9.4 Κρίσιμα Ζητήματα- Προτάσεις	110
2.10 Πολιτιστική Υποδομή Δήμου Αγρινίου	111
2.10.1 Πολιτιστικές υποδομές.....	111
2.10.2 Αρχαιολογικοί χώροι	113
2.10.3 Νεότερα μνημεία	114
2.10.4 Πολιτιστικοί Φορείς και Εκδηλώσεις	117
2.10.5 Αθλητικές Υποδομές και Δραστηριότητες	119
2.10.6 Κρίσιμα Ζητήματα- Προτάσεις	120
Κεφάλαιο 3 ^ο : Εμπειρική Ανάλυση.....	122
3.1 Μεθοδολογία Δειγματοληπτικής έρευνας.....	122
3.1.1 Σκοπός της έρευνας.....	122
3.1.2 Πληθυσμός έρευνας- Μέγεθος δείγματος.....	122
3.1.3 Σχεδιασμός ερωτηματολογίου	123

3.2 Στατιστική Ανάλυση	123
3.2.1 Περιγραφική Στατιστική Ανάλυση	123
3.2.2 Εκτίμηση Υποδειγμάτων.....	179
3.3 Συμπεράσματα Δειγματοληπτικής έρευνας	187
Κεφάλαιο 4 ^ο : Γενικά Συμπεράσματα- Προτάσεις	190
Παράρτημα Ι: Ερωτηματολόγιο	199
Βιβλιογραφία	208

Περίληψη

Η παρούσα εργασία συντάχθηκε στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών στο Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου. Στόχος της είναι η διερεύνηση και η ανάλυση των παραγόντων που συμβάλλουν στη Βιώσιμη Ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου. Προκειμένου να επιτευχθεί συγκεκριμένα ο σκοπός της διπλωματικής μελέτης, πραγματοποιήθηκε η διάρθρωσή της σε τέσσερα Κεφάλαια.

Αρχικά, στο πρώτο κεφάλαιο παρατίθεται η έννοια και οι ορισμοί της Βιώσιμης Ανάπτυξης, αναλύονται οι συνιστώσες αυτής και η έννοια της βιώσιμης πόλης, ενώ επεξηγείται και η έννοια των προστατευόμενων περιοχών και η ένταξη αυτών στο Δίκτυο NATURA 2000.

Στο δεύτερο κεφάλαιο επιχειρείται η περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στην περιοχή μελέτης, ήτοι το Δήμο Αγρινίου. Γίνεται ιστορική αναδρομή, προσδιορίζονται τα γεωγραφικά, διοικητικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά της και παρουσιάζεται το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό προφίλ του Δήμου Αγρινίου.

Στο τρίτο κεφάλαιο της παρούσας μελέτης περιλαμβάνεται η εμπειρική ανάλυση, που πραγματοποιήθηκε με τη διακίνηση 150 ερωτηματολογίων στο Δήμο Αγρινίου.

Τέλος, η εργασία ολοκληρώνεται με το τέταρτο κεφάλαιο και τα διεξαγόμενα συμπεράσματα και τις ειδικότερες προτάσεις για την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης του Δήμου Αγρινίου.

Abstract

This assignment was conducted within the framework of a postgraduate studies programme in the field of Home Economics and Ecology of Charokopeio University. Its aim is to conduct and analyze a survey regarding the factors that contribute to Sustainable Development of Agrinio. In order to achieve the goal of this dissertation in the most effective way, it has been divided into four chapters.

Initially, in the first chapter the concept and the definition of Sustainable Development is given, the definition of the Sustainable city is also analyzed, while explained the definition of protected areas as well as their inclusion in the list of NATURA 2000.

In the second chapter the current situation of the Municipality of Agrinio is evaluated. There is a portrayal of historical context, identified the geographical, administrative and demographic evidence and finally the economic, social and cultural profile of the region combined.

The third chapter includes the results of a personal survey conducted, through a distribution of 150 questionnaires, answered in the Municipality of Agrinio.

Finally, the dissertation is completed with the fourth chapter and the deduced conclusions as well as the proposed recommendations for the sustainable development of the Municipality of Agrinio.

Εισαγωγή

Η βιώσιμη ή αειφόρος ανάπτυξη αποτελεί έναν ιδιαίτερα διαδεδομένο και χρησιμοποιημένο όρο τα τελευταία χρόνια. Η αυξανόμενη διεθνής ανησυχία για τις επιπτώσεις των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο περιβάλλον, οι οδηγίες και οι αναφορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στην υιοθέτηση μέτρων που θα συνδυάζουν την οικονομική ανάπτυξη με την προστασία του περιβάλλοντος, έχουν ανάγει τον όρο της βιώσιμης ανάπτυξης σε εξέχουσα θέση στην καθημερινότητά μας.

Οι ανανεώσιμες μορφές ενέργειας, η ανακύκλωση απορριμμάτων καθώς και η ευαισθησία των πολιτών στις περιπτώσεις ρύπανσης και σπατάλης των φυσικών πόρων στη χώρα μας και παγκοσμίως αποδεικνύουν την τεράστια σημασία που έχει η βιώσιμη ανάπτυξη για όλο τον πλανήτη. Η βιώσιμη ανάπτυξη βρίσκει εφαρμογή σε όλους τους τομείς λειτουργίας ενός κράτους σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Βιωσιμότητα, ενός συστήματος λειτουργίας υπάρχει μόνο όταν το σύστημα αυτό πρεσβεύει τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης. Και είναι γεγονός, πως μέσω της πολιτικής που ακολουθείται από το κράτος παράγονται προϊόντα και υπηρεσίες που καλύπτουν τις τωρινές ανάγκες των πολιτών αλλά και διασφαλίζουν την κάλυψη των αναγκών των μελλοντικών γενεών. Έτσι, η ανάγκη υιοθέτησης των αρχών βιώσιμης ανάπτυξης κρίνεται πλέον επιτακτική και έχει ως στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής του ανθρώπου αλλά και του περιβάλλοντος μακροπρόθεσμα.

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να διερευνηθούν και να αναλυθούν οι παράγοντες που συμβάλλουν ή αποτρέπουν τη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου.

Η συγκεκριμένη εργασία αποτελείται από δύο μέρη, το θεωρητικό και το ερευνητικό. Για το ερευνητικό κομμάτι της εργασίας πραγματοποιήθηκε συλλογή 110 ερωτηματολογίων από τα 150 που διανεμήθηκαν εντός του Δήμου Αγρινίου. Τα ερωτηματολόγια που συγκεντρώθηκαν ήταν πλήρως συμπληρωμένα και για την ανάλυσή τους χρησιμοποιήθηκαν οικονομετρικά υποδείγματα.

Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στην βιώσιμη ανάπτυξη. Αρχικά, γίνεται μια προσπάθεια διερεύνησης της έννοιάς της και ταυτόχρονα παρουσιάζονται οι τύποι της βιώσιμης ανάπτυξης, οι συνιστώσες αυτής και η

έννοια της βιώσιμης πόλης, ενώ στη συνέχεια επεξηγείται και η έννοια των προστατευόμενων περιοχών και η ένταξη αυτών στο Δίκτυο NATURA 2000.

Στο δεύτερο κεφάλαιο επιχειρείται η περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στην περιοχή μελέτης, ήτοι το Δήμο Αγρινίου. Φυσικά, γίνεται μια ιστορική αναδρομή, προσδιορίζονται τα γεωγραφικά, διοικητικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά του Δήμου Αγρινίου και παρουσιάζεται το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό προφίλ του Δήμου Αγρινίου.

Στο τρίτο κεφάλαιο της παρούσας μελέτης περιλαμβάνεται η εμπειρική ανάλυση και παρουσιάζεται η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο Δήμο Αγρινίου και τα εμπειρικά αποτελέσματα αυτής. Αρχικά, γίνεται η περιγραφή της μεθοδολογικής προσέγγισης της έρευνας που ακολουθήθηκε και συνεχίζοντας, παρουσιάζεται το προφίλ του δείγματος, όπου αναλύονται τα αποτελέσματα, όπως προέκυψαν από τους πίνακες συχνοτήτων. Τελειώνοντας, σε αυτό το κεφάλαιο προβάλλονται και αναλύονται τα αποτελέσματα από τις εκτιμήσεις των υποδειγμάτων πολλαπλής γραμμικής αλλά και λογιστικής παλινδρόμησης, μέσα από τη χρήση διαφόρων ερευνητικών μεταβλητών.

Η εργασία ολοκληρώνεται με το τέταρτο κεφάλαιο και τα διεξαγόμενα συμπεράσματα και τις ειδικότερες προτάσεις της παρούσας εργασίας για την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης του Δήμου Αγρινίου.

Τέλος, παρατίθενται η βιβλιογραφία καθώς και το παράρτημα, το οποίο περιλαμβάνει όλους τους πίνακες συχνοτήτων που προκύπτουν από την έρευνα και το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε για την εν λόγω διπλωματική εργασία.

Κεφάλαιο 1^ο: Βιώσιμη Ανάπτυξη

1.1 Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης και η σημασία που της αποδίδεται σήμερα διαμορφώθηκε μόλις τις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα. Αρχικά εκφράστηκε σαν ανησυχία για τα περιβαλλοντικά προβλήματα και τις επιπτώσεις της υποβάθμισης του περιβάλλοντος για την υγεία των ανθρώπων και την ποιότητα ζωής τους αλλά και σαν συνειδητοποίηση ότι οι φυσικοί πόροι έπρεπε να διατηρηθούν για τις επόμενες γενιές. Η πετρελαϊκή κρίση του 1973 και η οικονομική ύφεση του 1970 δημιούργησαν αμφιβολίες σχετικά με τη δυνατότητα των οικονομιών να μεγεθύνονται απεριόριστα και έθεσαν επί της ουσίας το θέμα της σπανιότητας των φυσικών πόρων.

Ο όρος βιωσιμότητα σχετίζεται άμεσα με τη ζωή και κυρίως με την επιβίωση των όντων, των ατόμων μέσα στην κοινωνία, αλλά κυρίως μέσα στο περιβάλλον. Μέχρι και σήμερα δεν υπάρχει κοινά αποδεκτός ορισμός της βιώσιμης ανάπτυξης, παρά το γεγονός ότι η έννοια αυτή χρησιμοποιείται ευρέως στο δημόσιο διάλογο.

Ετυμολογικά το επίθετο «βιώσιμος» προέρχεται από το αρχαίο ελληνικό ρήμα βιώω-ῶ και σημαίνει «αυτός που μπορεί να ζήσει, να επιβιώσει» (Ελληνικό Λεξικό Τεγόπουλου- Φυτράκη, 1993). Ο όρος βιώσιμη ανάπτυξη προέκυψε από τη μετάφραση του αγγλοσαξωνικού όρου sustainable development στις μελέτες ερευνητών διαφόρων ειδικοτήτων.

Ο επιστημονικός όρος, σε σχέση με μία απλή ανάλυση, δεν απέχει σχεδόν καθόλου, καθώς σύμφωνα με αυτόν βιώσιμη ανάπτυξη είναι η μετάβαση προς μία κοινωνία πιο ανθρώπινη και με καλύτερες συνθήκες διαβίωσης.

Βιώσιμη λοιπόν ονομάζεται η ανάπτυξη εκείνη, η οποία ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των σημερινών γενεών, χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τις απαιτήσεις των γενεών που θα ακολουθήσουν. Είναι δηλαδή έννοια ταυτόσημη με την «αειφόρο ανάπτυξη» που το κύριο χαρακτηριστικό της είναι η αέναη ζωή και προτεραιότητά της η εξασφάλιση ποιότητας διαβίωσης σε όλους τους τομείς (περιβάλλον, οικονομία, πολιτισμό και άλλα), για όλους και για πάντα. (Μητούλα Ρ., 2007). Γενικά, η βιώσιμη ανάπτυξη μπορεί να περιγραφεί σαν μια θεωρία «επιστροφής του ανθρώπου στη φύση».

Κάποιοι επίσης ενδεικτικοί ορισμοί είναι οι εξής:

- Βιώσιμη ανάπτυξη είναι η βελτίωση της ποιότητας της ζωής του ανθρώπου μέσα στα πλαίσια της φέρουσας δυναμικότητας των οικοσυστημάτων που στηρίζουν την επιβίωση του ανθρώπου στον πλανήτη (IUCN/UNEP/WWF, 1991).
- Βιώσιμη ανάπτυξη σημαίνει να βασίζονται οι αναπτυξιακές και περιβαλλοντικές πολιτικές σε μια ανάλυση κόστους- οφέλους και σε μία προσεκτική οικονομική ανάλυση που θα ενδυναμώνει την περιβαλλοντική προστασία και θα οδηγεί σε αυξανόμενα και διατηρήσιμα επίπεδα ευημερίας (World bank, 1991).
- Βιώσιμη είναι η κοινωνία που μπορεί να υπάρχει για γενεές και, να βλέπει αρκετά μακριά, που είναι ευέλικτη και σοφή, ώστε να μην υπονομεύει ούτε τα φυσικά ούτε τα κοινωνικά χαρακτηριστικά της (Meadows C. et al, 1972).

Ο όρος βιώσιμη ανάπτυξη αποκτά τη σημαντική δυναμική του με την έκθεση Brundtland (1987)¹, όπου ορίζεται ως «η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος δίχως να περιορίζει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να εξασφαλίζουν τις δικές τους ανάγκες».

Πολύ συχνά, ακούγοντας τον όρο «βιώσιμη ανάπτυξη», έρχεται στο μυαλό κάποιων η βιωσιμότητα του περιβάλλοντος. Αυτό είναι φυσικό, εφόσον η προέλευση του όρου προέρχεται από τον περιβαλλοντικό παράγοντα. Τη σύγχρονη όμως εποχή ο όρος «βιώσιμη ανάπτυξη» έχει υπερβεί το καθαρά και αυστηρά περιβαλλοντικό πλαίσιο. Από τους παραπάνω ορισμούς εξάλλου γίνεται αντιληπτή η προσπάθεια να συνδεθεί η βιώσιμη ανάπτυξη με όλες τις δράσεις και δραστηριότητες του ανθρώπου και με όλους τους φυσικούς ανανεώσιμους και μη πόρους (Γαλανός Φ., Αλμπάνης Κ., 1999). Η πολυπλοκότητα της «βιωσιμότητας» επιδρά στη λειτουργία τουλάχιστον τεσσάρων διαφορετικών συστημάτων: του οικοσυστήματος, του οικονομικού, τεχνολογικού και κοινωνικού. Μακροχρόνιες έρευνες έδειξαν ότι στους παραπάνω παράγοντες θα έπρεπε να προστεθεί ακόμη ένας που χωρίς αυτόν δεν μπορεί να υπάρξει βιωσιμότητα ενός τόπου: ο πολιτισμός.

Σήμερα, λοιπόν, η επεξήγηση του όρου «βιωσιμότητα» και η τελική επιτυχία της, αναφέρονται σε όλους τους τομείς. Μάλιστα στο πλαίσιο της δεν εντάσσεται μόνο η ανεξάρτητη ύπαρξη και ενδυνάμωση των παραπάνω παραγόντων και των αντίστοιχών τους, αλλά συμπεριλαμβάνεται και ο απαιτούμενος συνδυασμός όλων αυτών, ώστε να συνυπάρξουν αρμονικά τόσο

¹ Για την Έκθεση Brundtland βλ. αναλυτικά κατωτέρω στο παρόν Κεφάλαιο υπό 1.2.

στο παρόν, όσο και στο μέλλον, σε μία αέναη και βιώσιμη μορφή. Η επιτυχία της βιώσιμης ανάπτυξης σημαίνει εξασφάλιση μιας κοινωνίας πιο ανθρώπινης και με καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, μίας κοινωνίας που λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες των γενεών που θα ακολουθήσουν (Μητούλα Ρ., 2006).

1.2 Ιστορική Εξέλιξη

Η βιώσιμη ανάπτυξη αποτελεί μια θεωρητική έννοια που έχει τις ρίζες της στις αρχές της δεκαετίας του 1970. Συγκεκριμένα, η αρχή έγινε στη λέσχη της Ρώμης το 1970, όπου διατυπώθηκε για πρώτη φορά σε επίπεδο διακηρύξεων η αντίληψη περί εξαντλησιμότητας των πόρων, η οποία μπορεί να αποτελέσει φραγμό στην οικονομική ανάπτυξη.

Στη συνέχεια, η πρώτη παγκόσμια διάσκεψη του ΟΗΕ για το Ανθρώπινο Περιβάλλον το 1972 (5- 16 Ιουνίου²) αποτέλεσε ένα σημαντικό βήμα στην ανάπτυξη της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης. Η συνάντηση αυτή πραγματοποιήθηκε στη Στοκχόλμη και είναι γνωστή ως «Συνδιάσκεψη της Στοκχόλμης» (The Stockholm Conference). Αναγνωρίζεται ευρέως ως η απαρχή για τη σύγχρονη ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά ζητήματα, τόσο της πολιτικής και των πολιτικών όσο και των απλών πολιτών. Η Συνδιάσκεψη συσχέτισε την περιβαλλοντική κρίση με τις τεράστιες οικονομικές αντιθέσεις στον πλανήτη. Αν και δεν υιοθέτησε δεσμευτικά νομικά κείμενα (hard law), έθεσε τις πρώτες βάσεις για την ανάπτυξη του δικαίου του περιβάλλοντος (soft law). Η Συνδιάσκεψη κατέληξε στην περίφημη Διακήρυξη και σε ένα Σχέδιο Δράσης, μέσω των οποίων το περιβαλλοντικό ζήτημα προσεγγίζεται ως αναπόσπαστο στοιχείο της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης.

Στα χρόνια που ακολούθησαν, η ορολογία εξελίχθηκε σε έννοιες όπως περιβάλλον και ανάπτυξη, ανάπτυξη χωρίς καταστροφή και περιβαλλοντική υγιής ανάπτυξη. Τελικά ο όρος εμφανίστηκε στην επιθεώρηση του περιβαλλοντικού προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών το 1978.

Το 1982, ακολούθησε η δεύτερη διάσκεψη του ΟΗΕ στο Ναϊρόμπι, στην οποία επίσης γίνονται αναφορές στα όρια της ανάπτυξης.

Το 1987, η Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (World Commission on Environment and Development- WCED), γνωστή και ως Επιτροπή Brundtland (από το όνομα του Προέδρου της και Πρωθυπουργού

² Από τότε η 5^η Ιουνίου θεσπίστηκε ως παγκόσμια ημέρα περιβάλλοντος και γιορτάζεται κάθε χρόνο (www.unep.org).

της Νορβηγίας Gro Harlem Brundtland), αναφέρεται για πρώτη φορά στην έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης με τη δημοσίευση της Έκθεσης «Το κοινό μας Μέλλον» (Our Common Future) που συνέταξε. Πρόκειται για την «Έκθεση Brundtland», όπως είναι ευρύτερα γνωστή από τον Πρόεδρο της Επιτροπής Dr. G. Harlem Brundtland. Σύμφωνα με την Έκθεση Brundtland, η αποφυγή της ανεπανόρθωτης περιβαλλοντικής καταστροφής θα μπορούσε να επιτευχθεί μόνο με τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων, όπως η φειδωλή χρήση των φυσικών πόρων, η χρήση εναλλακτικών πηγών ενέργειας κλπ. Η Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη όρισε πως βιώσιμη ανάπτυξη είναι αυτή που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να κάνει συμβιβασμούς ως προς την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους. Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό, η βιώσιμη ανάπτυξη παρέχει ένα πλαίσιο για την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών πολιτικών στις αναπτυξιακές στρατηγικές ξεπερνώντας με αυτό τον τρόπο την αντίληψη πως η περιβαλλοντική διατήρηση μπορεί να επιτευχθεί μόνο σε βάρος της οικονομικής ανάπτυξης. Ο ορισμός αυτός σηματοδοτεί την πολιτική απαρχή της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης.

Ως τα μέσα της δεκαετίας του 1990 και άλλες τροποποιήσεις που αφορούσαν στον ορισμό της βιώσιμης ανάπτυξης πραγματοποιήθηκαν (αυξανόμενη εστίαση σε κοινωνικά θέματα, απαίτηση για ταυτόχρονη επίτευξη οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών αντικειμενικών στόχων). Αυτές οι τροποποιήσεις εκφράστηκαν επίσημα στη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών στο Ρίο το 1992. Ειδικότερα:

Ύστερα από την Έκθεση Brundtland το 1987, ο παγκόσμιος προβληματισμός για το μέλλον του πλανήτη οδήγησε στη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (Rio Summit ή Earth Summit, αλλιώς Σύνοδος της Γης), η οποία διεξήχθη στο Ρίο ντε Τζανέιρο της Βραζιλίας το 1992 (3- 14 Ιουνίου) και στην οποία επιχειρήθηκε να συγκεκριμενοποιηθεί περισσότερο η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης και η διατύπωση του Brundtland. Οι αδυναμίες και οι αναστολές της Στοκχόλμης φαίνεται να ξεπεράστηκαν 20 χρόνια αργότερα στη Συνδιάσκεψη του Ρίο. Πλέον η διεθνής κοινότητα σε κυβερνητικό επίπεδο αναγνωρίζει την απόλυτη αλληλεξάρτηση περιβάλλοντος- ανάπτυξης. Η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη ήταν μια μνημειώδης προσπάθεια της διεθνούς κοινότητας να φτάσει σε ομοφωνία για τια αρχές και τον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό για την παγκόσμια βιώσιμη ανάπτυξη. Η Διάσκεψη αυτή ήταν στην πραγματικότητα η πρώτη παγκόσμια σύνοδος κορυφής, με συμμετοχή 110 αρχηγών κρατών, οι οποίοι δεσμεύτηκαν πως η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης αποτελεί τη βασική ιδέα για τη μελλοντική τους

ανάπτυξη. Από τη Διάσκεψη προέκυψαν: η Agenda 21, η Διακήρυξη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, αλλά και η Συμφωνία για τη Βιοποικιλότητα (Convention on Biological Diversity), οι Αρχές για το Δάσος (Forest Principles) και το Πλαίσιο Συμφωνίας για την Κλιματική Αλλαγή (Framework Convention on Climate Change).

Η Διακήρυξη του Ρίο περιλαμβάνει 27 αρχές. Η πρώτη βασική αρχή της Διακήρυξης του Ρίο αναγνωρίζει το ανθρώπινο συλλογικό δικαίωμα στο περιβάλλον και στην ανάπτυξη. Η δεύτερη αρχή αποτελεί την επανάληψη όλων των αρχών πάνω στις οποίες βασίζεται το Διοικητικό Δίκαιο της Ανάπτυξης. Σύμφωνα με την Τρίτη αρχή της Διακήρυξης του Ρίο, το δικαίωμα στην ανάπτυξη έρχεται πάντα σε συνάρτηση με την περιβαλλοντική προστασία και δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται αυθαίρετα μόνο του. Με την τέταρτη αρχή γίνεται σαφές ότι προϋπόθεση της ανάπτυξης και της περιβαλλοντικής προστασίας είναι η εξάλειψη της φτώχειας.

Όλες οι αρχές της Διακήρυξης του Ρίο εξειδικεύονται σε ένα δεύτερο κείμενο περίπου 300 σελίδων, την Agenda 21, το οποίο αποτελεί και το πρόγραμμα δράσης του ΟΗΕ για τον 21^ο αιώνα, με στόχο να επιτευχθεί μια βιώσιμη ανάπτυξη με παράλληλη προστασία του περιβάλλοντος και αφορά σε τομείς όπως η γεωργία, η βιομηχανία, η αστική διαχείριση, η περιβαλλοντική διαχείριση, η τεχνολογία, η φτώχεια, ο πληθυσμός και το εμπόριο. Η Agenda 21 ήταν αποτέλεσμα μιας εκτενούς ανάλυσης του τι χρειάζεται για να επιτευχθεί η βιώσιμη ανάπτυξη και θέτει τα όρια μέσα στα οποία πρέπει να δράσουν τα κράτη και τα άτομα προς το σκοπό της βιώσιμης ανάπτυξης. Το εγχειρίδιο αυτό φιλοδοξεί να αποτελέσει οδηγό για όλες τις τοπικές αυτοδιοικήσεις, αφήνοντάς τους περιθώριο να προσαρμοστούν στις συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή τους (Μητούλα Ρ., 2007). Βέβαια η Agenda 21, παρά το θεωρητικό ενδιαφέρον που παρουσιάζει, δεν συνεπάγεται νομικής δεσμευτικότητας καθώς αποτελεί πρόγραμμα δράσης που δεσμεύει μόνο ηθικά και πολιτικά τα κράτη που την υιοθέτησαν.

Τα περίπου 40 κεφάλαια της Agenda 21 πάνω σε περιβαλλοντικά, οικονομικά, κοινωνικά θέματα και θέματα οργάνωσης περιέχουν οδηγίες για την ανάπτυξη διαδικασιών λήψης αποφάσεων με στόχο τη βιωσιμότητα. Τα βασικά της σημεία είναι:

- Η κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, η οποία πρέπει να συνεχιστεί με κριτήριο αφενός τον παράγοντα περιβάλλον και αφετέρου την ενίσχυση της οικονομικής συνοχής σε παγκόσμιο επίπεδο,
- Η ενίσχυση των σημαντικών κοινωνικών ομάδων,

- Η διατήρηση και σωστή διαχείριση των πλουτοπαραγωγικών πηγών της γης,
- Ο τρόπος πραγματοποίησης των στόχων και τα απαραίτητα όργανα για την επίτευξή τους: όλα τα κράτη καλούνται να αναλάβουν σχετικές δράσεις σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, για να συμβάλουν στη βιώσιμη ανάπτυξη.

Η Διάσκεψη του Ρίο ήταν πρωτοποριακή και για έναν ακόμα λόγο: έφερε στο ίδιο τραπέζι εκπροσώπους όλων των κοινωνικών εταίρων, όπως κυβερνήσεις, μη-κυβερνητικούς οργανισμούς (ΜΚΟ), την ακαδημαϊκή και επιστημονική κοινότητα, τη νεολαία, οργανώσεις γυναικών, Διεθνείς Οργανισμούς και Ινστιτούτα, καθώς και τον ιδιωτικό τομέα για να συζητήσουν και να διαπραγματευτούν τα θέματα της Διάσκεψης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση περιλαμβάνεται σε εκείνους που υπέγραψαν τις παραπάνω διακηρύξεις της Συνδιάσκεψης του Ρίο. Όσον αφορά την υιοθέτηση της βιώσιμης ανάπτυξης, η Ευρωπαϊκή Ένωση ακολούθησε επίσης μία εξελικτική πορεία της έννοιας.

Στη Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992), έκανε την εμφάνισή της για πρώτη φορά η βιώσιμη ανάπτυξη ως βασικός στόχος της πολιτικής. Αν και δεν αναφέρεται ρητά στο κείμενο της συνθήκης, περιγράφεται όμως σαφώς. Στο κείμενο της συνθήκης επίσης, περιλαμβάνονται συγκεκριμένες υποχρεώσεις για την ένταξη της προστασίας του περιβάλλοντος στις υπόλοιπες πολιτικές.

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997 ανέδειξε τη βιώσιμη ανάπτυξη ως κεντρικό στόχο της ευρωπαϊκής κοινότητας. Στη συνθήκη αυτή προβλέπεται η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών απαιτήσεων στις κοινοτικές πολιτικές και δράσεις, με απώτερο στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ουσιαστικό στοιχείο αυτής της συνθήκης αποτελεί επίσης η κοινωνική πολιτική καθώς και η κατοχύρωση των δικαιωμάτων των πολιτών με παράλληλες εγγυήσεις για την προστασία των καταναλωτών.

Αφού ορίστηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση οι βασικές αρχές και κατευθύνσεις που αφορούν τη βιώσιμη ανάπτυξη, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εκπονήσει πρόταση μακροπρόθεσμης στρατηγικής που να συνδυάζει πολιτικές για τη βιώσιμη ανάπτυξη σε επίπεδο οικονομικό, κοινωνικό και οικολογικό. Η πρόταση αυτή κατατέθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ τον Ιούνιο του 2001. Σε αυτή την πρόταση καταγράφονται από την Επιτροπή τα γενικά προβλήματα που προέκυψαν στη διάρκεια της εφαρμογής της πολιτικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη μέχρι τότε και προτείνονται μέτρα για την καταπολέμησή τους στο

εξής (Μητούλα Ρ., 2007). Οι αποφάσεις που πάρθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ το 2001 αποτελούν το σημαντικότερο σταθμό της ευρωπαϊκής πολιτικής για το περιβάλλον. Στο συγκεκριμένο συμβούλιο καθορίστηκε η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ κάλεσε τα κράτη μέλη να σχεδιάσουν και να θεσπίσουν εθνικές στρατηγικές για τη βιώσιμη ανάπτυξη και δεσμεύτηκε να δίνει πολιτικές κατευθύνσεις σε κάθε εαρινό συμβούλιο για την παρακολούθηση της προόδου εφαρμογής της εν λόγω στρατηγικής και για το συντονισμό των πολιτικών της Ένωσης. Για την επίτευξη των συνολικών στόχων κάλεσε τα θεσμικά όργανα της Ένωσης να βελτιώσουν τον εσωτερικό πολιτικό συντονισμό τους και ανέθεσε το γενικό συντονισμό για την προώθηση της στρατηγικής στο συμβούλιο γενικών υποθέσεων. Καθόρισε επίσης έναν ορισμένο αριθμό στόχων ως γενικές κατευθύνσεις για τη μελλοντική χάραξη πολιτικής σε τέσσερις τομείς προτεραιότητας:

1) Βιώσιμες μεταφορές, ήτοι αποσύνδεση της αύξηση των μεταφορών από την αύξηση του Α.Ε.Π., ενίσχυση των μέσων μαζικής μεταφοράς και ενίσχυση μίας ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης μέσω της μείωσης των ανισοτήτων στην οικονομική δραστηριότητα και τη διατήρηση της βιωσιμότητας των αγροτικών και αστικών κοινοτήτων.

2) Εξασφάλιση δημόσιας υγείας, ήτοι διασφάλιση της ποιότητας των τροφών, αντίσταση στα αντιβιοτικά και αντιμετώπιση ζητημάτων σχετικών με την εμφάνιση λοιμωδών νόσων.

3) Προστασία φυσικών πόρων, ήτοι αποσύνδεση της οικονομικής αύξηση από τη χρήση πόρων και την παραγωγή αποβλήτων, προστασία και αποκατάσταση ενδιαιτημάτων και φυσικών οικοσυστημάτων, βελτίωση διαχείρισης της αλιείας. Και

4) Κλιματική αλλαγή, ήτοι μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κατά μέσο όρο 1% και προώθηση των αποφάσεων του Κιότο.

Στο Κιότο της Ιαπωνίας, στις 11 Δεκεμβρίου 1997, και υστέρη από μαραθώνιες διαπραγματεύσεις που κράτησαν 11 ημέρες, υιοθετήθηκε στη διεθνή διάσκεψη σχέδιο Πρωτοκόλλου για τις κλιματικές αλλαγές. Η εισαγωγή του Πρωτοκόλλου του Κιότο στο διεθνές δίκαιο υπήρξε ένα απαραίτητο πρώτο βήμα ενάντια στην αλλαγή του κλίματος. Το πρωτόκολλο του Κιότο είναι μία από τις σημαντικότερες διεθνείς νομοθετικές πράξεις καταπολέμησης των κλιματικών μεταβολών. Περιλαμβάνει τις δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει οι εκβιομηχανισμένες χώρες για τον περιορισμό των οικείων εκπομπών ορισμένων αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου,

υπεύθυνων για τη θέρμανση του πλανήτη. Σκοπός της υπογραφής του Πρωτοκόλλου αυτού ήταν μια από κοινού προσπάθεια μείωσης των εκπομπών των αερίων τουλάχιστον κατά 5 % την περίοδο 2008-2012 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990. Προκειμένου όμως να τεθεί το Πρωτόκολλο σε εφαρμογή και να γίνει ένας διεθνής δεσμευτικός νόμος, έπρεπε με τη σειρά του αυτό να επικυρωθεί από την απαραίτητη πλειοψηφία των χωρών που το υπέγραψαν. Το 2005, μετά την επικύρωσή του από τη Ρωσία και οκτώ (8) χρόνια μετά την υπογραφή του, αυτό τέθηκε σε ισχύ (16 Φεβρουαρίου 2005). Η Ελλάδα, μαζί με την υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση, επικύρωσε το Πρωτόκολλο το 2002.

Το Σεπτέμβριο του 2002, δέκα χρόνια μετά τη Διάσκεψη του Ρίο, πραγματοποιήθηκε στο Γιοχάνεσμπουργκ της Νότιου Αφρικής η δεύτερη Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για τη βιώσιμη ανάπτυξη, η οποία αποτελεί την κατάληξη των διασκέψεων της Στοκχόλμης το 1972 και του Ρίο το 1992. Η διάσκεψη του Γιοχάνεσμπουργκ θεωρήθηκε πρωτοποριακή. Αποτέλεσε τη μεγαλύτερη διάσκεψη που έχουν οργανώσει μέχρι σήμερα τα Ηνωμένα Έθνη τόσο από πλευράς συμμετεχόντων κρατών όσο και αριθμού αρχηγών κρατών που συμμετείχαν. Εκπρόσωποι από 194 χώρες, και συνολικός αριθμός συνέδρων περίπου 40.000, συναντήθηκαν με σκοπό την προώθηση των πολιτικών για την επίτευξη της βιωσιμότητας σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στόχος της Παγκόσμιας Διάσκεψης του Γιοχάνεσμπουργκ για τη βιώσιμη ανάπτυξη ήταν η αποτίμηση των αποτελεσμάτων της Διάσκεψης του Ρίο και η δημιουργία συγκεκριμένου σχεδίου υλοποίησης της Agenda 21. Εκεί διαπιστώνεται ότι δεν έχει σημειωθεί ικανοποιητική πρόοδος στα θέματα της βιώσιμης ανάπτυξης. Τα προϊόντα της Διάσκεψης ήταν 3: το Σχέδιο Εφαρμογής (Johannesburg Plan of Implementation – JPoI), η Πολιτική Διακήρυξη (Political Declaration), που και τα δύο μαζί αποτέλεσαν τις Πρωτοβουλίες τύπου I - ή αλλιώς το πακέτο των «δεσμευτικών κειμένων» - και οι Πρωτοβουλίες τύπου II (Type II Partnership Initiatives) που αφορούν σε εθελούσιες συγκεκριμένες πρακτικές δράσεις με τη συμμετοχή πολλών κοινωνικών εταίρων με στόχο την υλοποίηση του JPoI. Το τελικό Σχέδιο Εφαρμογής, που αποτέλεσε το βασικό αντικείμενο των διαπραγματεύσεων, επιχειρεί σε 10 κεφάλαια, να καλύψει όλα τα θέματα βιώσιμης ανάπτυξης, από την εξάλειψη της φτώχειας μέχρι την προστασία των μικρών αναπτυσσομένων νησιωτικών κρατών, την υγεία και την παγκοσμιοποίηση.

Η Διακήρυξη του Γιοχάνεσμπουργκ ήταν το αποτέλεσμα αυτής της Διάσκεψης, ως συνέχεια των δυο προηγούμενων διακηρύξεων (της Στοκχόλμης και του Ρίο). Πρόκειται όμως για μία συμφωνία η οποία προβάλλει την αναγκαιότητα για βιώσιμη ανάπτυξη με τρόπο περισσότερο

γενικό σε σχέση με τη Διακήρυξη του Ρίο. Η συμφωνία αυτή επικεντρώνεται κυρίως «στις παγκόσμιες συνθήκες οι οποίες εμπεριέχουν κινδύνους για την αειφόρο ανάπτυξη όπως η πείνα, η εξαθλίωση, τα ναρκωτικά, το οργανωμένο έγκλημα, ο πόλεμος, οι φυσικές καταστροφές, η τρομοκρατία, ο ρατσισμός, η ξενοφοβία, οι ασθένειες (Διακήρυξη του Γιοχάνεσμπουργκ, 19). Τη Διάσκεψη απασχόλησαν και άλλα ζητήματα, όπως η παγκοσμιοποίηση, η καταπολέμηση της φτώχειας, η σύνδεση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του φυσικού περιβάλλοντος και η διασύνδεση μεταξύ των τριών πυλώνων της βιώσιμης ανάπτυξης, δηλαδή του οικονομικού, του κοινωνικού και του περιβαλλοντικού. Οι πέντε βασικοί στόχοι που τέθηκαν τότε είναι επιγραμματικά οι εξής:

- Μείωση κατά 50% μέχρι το 2015 του παγκόσμιου πληθυσμού που δεν έχει πρόσβαση σε αποχέτευση,
- Δέσμευση για ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον από την παραγωγή χημικών,
- Δέσμευση για αποκατάσταση των πληθυσμών των ψαριών μέχρι το 2015,
- Δέσμευση για έναρξη των εθνικών στρατηγικών για τη βιώσιμη ανάπτυξη μέχρι το 2005,
- Δέσμευση για παύση της απώλειας της βιοποικιλότητας μέχρι το 2010.

Ωστόσο, στα αρνητικά της Διάσκεψης συγκαταλέγεται η αδυναμία συμφωνίας σε ένα συγκεκριμένο σχέδιο προώθησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η αδυναμία θέσπισης συγκεκριμένου τρόπου και έκτασης της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών και του ιδιωτικού τομέα την πραγματοποίηση των στόχων της Agenda 21. Μολαταύτα, η διάσκεψη του Γιοχάνεσμπουργκ υπήρξε σημαντική, καθώς, αφ' ενός, αποτέλεσε σημαντική αιτία για την αύξηση της διεθνούς συνειδητοποίησης ότι οικονομία και περιβάλλον θα πρέπει να συνδυαστούν με βιώσιμο τρόπο και, αφ' ετέρου, τόνισε τον αναντικατάστατο ρόλο της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων και των επιχειρήσεων, στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης.

1.3 Δείκτες της βιώσιμης ανάπτυξης

1.3.1 Οι Δείκτες της βιώσιμης ανάπτυξης

Από το 1980 και την Έκθεση Brundtland ξεκίνησαν οι προσπάθειες να βρεθούν τα κατάλληλα μέτρα μέτρησης της βιωσιμότητας. Η ανάγκη εύρεσης των κατάλληλων μέτρων για την εκτίμηση της βιώσιμης ανάπτυξης έγινε επιτακτική καθώς δεν ήταν δυνατόν:

- Να εκτιμηθούν και να αξιολογηθούν οι περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες μιας περιοχής,
- Να προβλεφθούν τυχόν επιπτώσεις των προτεινόμενων παρεμβάσεων σε μία περιοχή, και
- Να προσχεδιαστεί η αναπτυξιακή πορεία που θα οδηγήσει στην περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική βιωσιμότητα.

Έκτοτε, η βιβλιογραφία έχει να παρουσιάσει σειρά δεικτών που επιχειρούν να αντιπροσωπεύσουν την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης. Αναφερόμαστε εν προκειμένω σε δείκτες (indicators) και όχι μέτρα (measures), καθώς η έννοια της βιωσιμότητας δεν είναι άμεσα μετρήσιμη (Μπριασούλη Ε., 1997).

Αν και ο αριθμός των δεικτών εν τέλει είναι φαινομενικά μικρός, στην πραγματικότητα υπάρχουν και δευτερεύοντες δείκτες. Οι κύριοι δείκτες της βιώσιμης ανάπτυξης είναι οι κάτωθι:

❖ Περιβαλλοντικοί Δείκτες

Είναι οι πιο διαδεδομένοι δείκτες. Η πλειοψηφία τους αφορά την ατμόσφαιρα, τον αέρα, το νερό και το οικοσύστημα. Ορισμένοι από αυτούς είναι οι εξής:

- Εκπομπές αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου,
- Εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα,
- Μείωση του όζοντος,
- Ποιότητα ποταμών,
- Χρήση υδάτινων πόρων,
- Μεταβολές χρήσεων γης και εκτάσεων που καλύπτονται από δάση,
- Αλιεύσεις ψαριών,
- Διαχείριση αποβλήτων κ.ά.

❖ Κοινωνικοί Δείκτες

Η έρευνα της ανάπτυξης των συγκεκριμένων δεικτών δεν βρίσκεται ακόμη σε αντίστοιχα ώριμο στάδιο με τους άλλους δείκτες. Ωστόσο ορισμένοι από αυτούς τους δείκτες, μπορούμε να αναφέρουμε ότι είναι οι ακόλουθοι:

- Πληθυσμός και πληθυσμιακή πυκνότητα,
- Υποσιτισμός,
- Επίπεδο υγείας πληθυσμού, εθνικές δαπάνες για την υγεία,
- Ικανοποίηση καταναλωτών,
- Ποσοστό ανεργίας,
- Ποσοστό εγγραμμάτων κ.ά.

❖ Οικονομικοί Δείκτες

Ορισμένοι οικονομικοί δείκτες είναι οι εξής:

- Κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (Α.Ε.Π.),
- Ετήσιος ρυθμός αύξησης του Α.Ε.Π.,
- Εθνικό εισόδημα,
- Εξωτερικό χρέος,
- Παραγωγικότητα οικονομίας,
- Βιομηχανική παραγωγή,
- Κατανάλωση ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές,
- Υποδομές κ.ά.

Ο σημαντικότερος από τους ανωτέρω οικονομικούς δείκτες, οι οποίοι αποτελούν κλασικά οικονομικά μεγέθη, είναι το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (Α.Ε.Π.) της χώρας χωρίς τις περιβαλλοντικές απώλειες.

1.3.2 Οι κύριες συνιστώσες της βιώσιμης ανάπτυξης

Για να διευκρινιστεί περαιτέρω η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης είναι απαραίτητο να αναλυθούν περισσότερο οι κύριες συνιστώσες που τη διαμορφώνουν. Αυτές είναι το Περιβάλλον, ο Πολιτισμός, η Κοινωνία, η Οικονομία, η Ενέργεια και η Τεχνολογία.

1.3.2.1 Περιβάλλον

Το περιβάλλον είναι από τις πιο σημαντικές συνιστώσες της Βιώσιμης Ανάπτυξης, για την οποία γίνεται λόγος συνέχεια. Η καταστροφή του περιβάλλοντος είναι ένα γεγονός που επηρεάζει άμεσα την επίτευξή της. Γι' αυτό είναι απαραίτητη η λήψη μέτρων ώστε να γίνεται ορθολογική χρήση των πόρων και να περιοριστούν όλες οι μορφές ρύπανσης.

Από πολύ νωρίς ο άνθρωπος προσπάθησε να υποτάξει το φυσικό περιβάλλον και να το χρησιμοποιήσει, διότι από αυτό εξαρτιόταν η επιβίωση του. Χρησιμοποιεί τα στοιχεία της φύσης, την δύναμη των τρεχούμενων νερών και του αέρα. Όμως, ακόμα και στη σημερινή εποχή, δημιουργούνται περιβαλλοντικά προβλήματα από την εκμετάλλευση αυτή του περιβάλλοντος και την απόρριψη των καταλοίπων. Στις τελευταίες δεκαετίες με τη ραγδαία αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού, τη μεγαλύτερη συγκέντρωση στα αστικά κέντρα, τη βιομηχανική ανάπτυξη κ.α. οι ανθρώπινες ανάγκες για τις υπηρεσίες του φυσικού περιβάλλοντος αυξήθηκαν με πολύ γρήγορο ρυθμό. Το περιβαλλοντικό πρόβλημα έγινε πλέον όχι μόνο οξύ αλλά και παγκόσμιο, γιατί δεν υπάρχει περιοχή της γης που δεν υφίσταται περιβαλλοντικές καταστροφές (Κώττης Χ. Γ., 1994).

Ο ΟΗΕ, γνωρίζοντας το μέγεθος του προβλήματος, προχώρησε στη διοργάνωση της Διάσκεψης του Ρίο το 1992, όπως έχει αναφερθεί και προηγουμένως. Έκτοτε έχουν λάβει χώρα οκτώ (8) συνδιασκέψεις: στο Βερολίνο το 1995, στη Γενεύη το 1996, στο Κιότο το 1997, στο Μπουένος Άιρες το 1998, στη Βόννη το 1999, στη Χάγη το 2000, στη Βόννη το 2001 και στο Μαρακές επίσης το 2001. Στη σημαντικότερη εξ αυτών των συνδιασκέψεων, η οποία έλαβε χώρα στο Κιότο της Ιαπωνίας το 1997, το πρωτόκολλο που υπογράφηκε εκεί θέτει εθελοντικούς εθνικούς στόχους μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου για κάθε αναπτυγμένη βιομηχανική χώρα.

Η κοινοτική νομοθεσία για το περιβάλλον κινείται στα πλαίσια προγραμμάτων δράσης. Συγκεκριμένα, από τα μέσα της δεκαετίας του '70, η περιβαλλοντική πολιτική της ΕΕ βασίζεται σε προγράμματα δράσης τα οποία ορίζουν στόχους προτεραιότητας προς επίτευξη σε διάστημα κάποιων ετών.

Σήμερα βρίσκεται σε εξέλιξη το 7ο Ενωσιακό Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον, το οποίο θέτει τους περιβαλλοντικούς στόχους και τις προτεραιότητες που θα αποτελέσουν αναπόσπαστο τμήμα της στρατηγικής που πρόκειται να υιοθετήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση για την βιώσιμη ανάπτυξη. Το

πρόγραμμα προβλέπει τις βασικές προτεραιότητες και τους στόχους της περιβαλλοντικής πολιτικής μέχρι το 2020. Το 6ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον επιδιώκει την αντιμετώπιση προβλημάτων που αφορούν τη βιοποικιλότητα, το περιβάλλον σε σχέση με την δημόσια υγεία κ.α.

Το τρέχον πρόγραμμα υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον Νοέμβριο του 2013 και καλύπτει το διάστημα έως και το 2020. Μέσω αυτού του Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον (ΠΔΠ), η ΕΕ έχει συμφωνήσει να εντατικοποιήσει τις προσπάθειές της για την προστασία του φυσικού μας κεφαλαίου, την ενίσχυση της ανάπτυξης και καινοτομίας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και αποδοτικής χρήσης των πόρων, και την προστασία της υγείας και ευημερίας των πολιτών – σεβόμενη παράλληλα τους φυσικούς περιορισμούς του πλανήτη Γη. Πρόκειται για μία κοινή στρατηγική η οποία θα πρέπει να καθοδηγήσει τις μελλοντικές ενέργειες των θεσμών της ΕΕ και των κρατών μελών, που ευθύνονται από κοινού για την υλοποίησή της και την επίτευξη των στόχων προτεραιότητας.

Το πρόγραμμα ορίζει εννέα στόχους προτεραιότητας και αναφέρει τι πρέπει να κάνει η ΕΕ για να τους επιτύχει έως το 2020. Αυτοί είναι οι εξής:

1. Προστασία, διατήρηση και ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου της Ένωσης,
2. Μετατροπή της Ένωσης σε μια πράσινη και ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών και αποδοτικής χρήσης των πόρων,
3. Προστασία των πολιτών της Ένωσης από περιβαλλοντικές πιέσεις και κινδύνους για την υγεία και την ευημερία,
4. Μεγιστοποίηση των οφελών της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της Ένωσης μέσω βελτίωσης της εφαρμογής,
5. Βελτίωση της βάσης γνώσεων και αποδεικτικών στοιχείων για την περιβαλλοντική πολιτική της Ένωσης,
6. Διασφάλιση των επενδύσεων στην περιβαλλοντική και την κλιματική πολιτική και αντιμετώπιση του περιβαλλοντικού εξωτερικού κόστους,
7. Βελτίωση της ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης και της συνοχής των πολιτικών,
8. Ενίσχυση της αειφορίας των πόλεων της Ένωσης,

9. Αύξηση της αποτελεσματικότητας της Ένωσης όσον αφορά την αντιμετώπιση διεθνών περιβαλλοντικών και κλιματικών προκλήσεων.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, μπορεί να υποστηριχθεί ότι σε κάθε κλίμακα σχεδιασμού αναπτυξιακής πολιτικής της Ε.Ε., η παράμετρος της προστασίας του περιβάλλοντος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο (Μητούλα Ρ., 2007).

1.3.2.2 Πολιτισμός

Κατά τη μελέτη των δράσεων που έχουν ως στόχο τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, διαπιστώνουμε ότι σε κάθε τομέα υπάρχει σεβασμός στα στοιχεία του πολιτισμού.

Η εξέταση της ιστορικής και πολιτισμικής πορείας ενός λαού συμβάλλει αποφασιστικά στην κατανόηση της φυσιογνωμίας του και γενικότερα της πολυφωνίας και της πολυμορφίας του ανθρώπινου πολιτισμού. Παράλληλα, μέσα από την πολιτισμική πορεία μπορεί κανείς να βρει στοιχεία που θα τον βοηθήσουν πολύ στην θεώρηση των ιδανικών και των αξιών του ανθρώπου.

Στη Διεθνή Σύμβαση της UNESCO στη Χάγη το 1954 δημιουργήθηκε ο όρος «Πολιτιστικό Αγαθό». Με τον όρο αυτό δηλώνονται «τα κινητά και ακίνητα αγαθά που έχουν μεγάλη σημασία για την πολιτιστική κληρονομιά ενός λαού». Στο κείμενο της Σύμβασης της Παγκόσμιας Κληρονομιάς το 1972 η έννοια της «Πολιτιστικής Κληρονομιάς» περιλαμβάνει έργα αρχιτεκτονικής, τα οικοδομικά συγκροτήματα και τους χώρους. Όσον αφορά τους χώρους αναφέρονται έργα του ανθρώπου ή δημιουργήματα από κοινού της φύσης και του ανθρώπου (Μητούλα Ρ., 2003).

Τα τελευταία χρόνια η προστασία και η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς εντείνεται σε παγκόσμιο, ευρωπαϊκό και τοπικό επίπεδο. Ο πολιτισμός συντελεί στην βιωσιμότητα των πόλεων και έχει ενταχθεί ως γενικότερη πολιτική της βιώσιμης ανάπτυξης, γι' αυτό είναι και μία από τις σημαντικές συνιστώσες της. Ο στόχος που τέθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο δράσης για την Βιώσιμη Ανάπτυξη είναι «η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του αστικού χώρου και η ενθάρρυνση των τοπικών φορέων και πολιτών για την ανάληψη δημιουργικών καλλιτεχνικών και πολιτιστικών πρωτοβουλιών» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1998).

Οι πολιτιστικές δραστηριότητες προάγουν τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, προσθέτουν στην ποιότητα ζωής στους κατοίκους της πόλης, δίνουν την ευκαιρία για ανάδειξη ικανοτήτων και ταλέντων,

ενθαρρύνουν τη γόνιμη και κοινωνικά επιθυμητή αξιοποίηση του ελεύθερου χώρου συμβάλλοντας στη βιωσιμότητα των πόλεων.

1.3.2.3 Κοινωνία

Ο κοινωνικός παράγοντας είναι άλλη μία πολύ σημαντική συνιστώσα της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Ο όρος «Βιώσιμη Ανάπτυξη» διευρύνθηκε προκειμένου να συμπεριλάβει θέματα, όπως υγεία και εκπαίδευση. Η ανάπτυξη της κοινωνικής πρόνοιας συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό καθώς ικανοποιεί τέτοιου είδους κοινωνικές ανάγκες των πολιτών ενισχύοντας έτσι την ποιότητα ζωής τους, επιτρέποντας τους να αναζητήσουν ικανοποίηση ψυχολογικών αναγκών.

Σύμφωνα με τον ορισμό του οργανισμού IUCN (International Union for Conservation of Nature), το 1991, βιώσιμη κοινωνία είναι «η κοινωνία που εξασφαλίζει ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης των σημερινών ανθρώπων και των απογόνων τους, στηριζόμενοι σε ορισμένες βασικές αρχές, όπως: σεβασμός και φροντίδα για την κοινότητα, προστασία της ζωτικότητας και της βιοποικιλότητας των μη ανανεώσιμων πόρων, προσαρμογή των ανθρώπινων κοινωνιών στα όρια της φέρουσας δυναμικότητας της γης, αλλαγή της στάσης ζωής του ανθρώπου και συμμετοχή σε παγκόσμιες συμμαχίες, που προωθούν την βιώσιμη διαβίωση».

Ο βασικός στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η οικονομική και κοινωνική συνοχή των κοινωνιών των κρατών μελών της. Η Ε.Ε. για την προώθηση της κοινωνικής ευημερίας δημιούργησε σαν στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης τη Λευκή Βίβλο. Η Βίβλος αυτή για την Κοινωνική Πολιτική θέσπισε από το 1994 το φόρουμ κοινωνικής πολιτικής, το οποίο αποτελείται από εκπροσώπους μη κυβερνητικών οργανώσεων και κοινωνικών φορέων με στόχο την προσφορά διαλόγου των πολιτών με την Επιτροπή για θέματα που προωθούν τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Σχετικά με τις αστικές περιοχές, αυτές μπορούν να σηματοδοτούν την κοινωνική εξέλιξη σε σημαντικό βαθμό μέσω των κοινωνικών, οικονομικών διαδικασιών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

Η ανάπτυξη της κοινωνίας φαίνεται να μην ικανοποιεί πλήρως τις ανάγκες των ανθρώπων, ενώ συχνά καταστρέφει και υποβαθμίζει τη βάση των πόρων που χρησιμοποιεί. Είναι σαφές ότι η ανθρωπότητα χρειάζεται μια μορφή ανάπτυξης, που να βελτιώνει συνεχώς το επίπεδο και τις συνθήκες

διαβίωσης των ανθρώπων, ότι οι έννοιες ανάπτυξης και προστασίας του περιβάλλοντος μπορούν να συνυπάρχουν και ότι αυτές αποτελούν ουσιώδη μέρη μιας ζωτικής διαδικασίας, που εξασφαλίζει τη διατήρηση του ανθρώπινου γένους πάνω στη γη (Γαλανός Φ.- Αλμπάνης Κ., 1999).

Η κοινωνική βιωσιμότητα προϋποθέτει μέριμνα για την προώθηση της ευμάρειας, μέσω της ικανοποίησης των κοινωνικών αναγκών των πολιτών και την αφύπνιση της επιθυμίας για λήψη αποφάσεων, που προάγουν την ποιότητα ζωής.

1.3.2.4 Οικονομία

Το πιο σημαντικό ζήτημα είναι το πώς να επιτύχεις οικονομική ανάπτυξη χωρίς καταστροφή του περιβάλλοντος. Η φράση που ταιριάζει στην περίπτωση αυτή είναι η βιώσιμη ανάπτυξη (Bailey J., 1994).

Όπως είναι φυσικό, ο κύριος στόχος της πολιτικής όλων των χωρών είναι η οικονομία και η ανάπτυξη της. Έτσι λοιπόν οι επιχειρήσεις της κάθε χώρας λειτουργούν με γνώμονα την αύξηση του κέρδους και την μείωση του κόστους παραγωγής, γεγονός το οποίο δημιουργεί πολλά προβλήματα αφού οι επιχειρήσεις υστερούν σε κριτήρια διατήρησης και προστασίας του περιβάλλοντος προκειμένου να πετύχουν τους στόχους τους.

Η οικονομία αναπτύσσεται ραγδαία διότι επικρατεί η άποψη ότι εξασφαλίζει σε όλους μια ζωή άνετη και ποιοτική, δυνατότητα απασχόλησης, γενική εκπαίδευση, άριστη ιατρική περίθαλψη κ.α. Οι χώρες δίνοντας σημασία στην οικονομική ανάπτυξη, αγνόησαν όμως την βαθμιαία χειροτέρευση του φυσικού περιβάλλοντος. Πολλές μορφές ανάπτυξης διαβρώνουν τις περιβαλλοντικές προσφυγές στις οποίες πρέπει να βασιστούν και η περιβαλλοντική υποβάθμιση μπορεί να υπονομεύσει την οικονομική ανάπτυξη (Reid D., 1999).

Γενικά, οι πρακτικές οι συμβατές με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης ορίζονται σαν προσπάθειες της βιομηχανίας να πετύχει αναπτυξιακούς στόχους συμβατούς με το μοντέλο της τριπλής προσέγγισης, δηλαδή με την οικονομική ευημερία, τις οικολογικές αναγκαιότητες και την κοινωνική ισότητα (Coleman, 2005).

Ιστορικά, σχετικά με την οικονομία και την βιώσιμη ανάπτυξη, μπορούμε να αναφέρουμε ότι τον Απρίλιο του 1994 υπέγραψαν εκπρόσωποι 120 χωρών στο Γύρο των Διαπραγματεύσεων της Ουρουγουάης τη Γενική

Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT). Σκοπός της ήταν η μείωση των δασμών του παγκόσμιου εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών. Ορισμένα πλεονεκτήματα από αυτή την συνάντηση και την άρση των εμπορικών φραγμών είναι τα εξής:

- εύνοια αναπτυσσόμενων χωρών, των οποίων τα προϊόντα βρίσκονται σε μειονεκτική θέση στην παγκόσμια αγορά,
- αγορά περισσότερων πραγμάτων σε φθηνότερες τιμές τονώνοντας την οικονομική ανάπτυξη,
- υψηλότερο παγκόσμιο επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος, υγείας και ασφάλειας του εργαζόμενου.

Ωστόσο, οι περισσότερες οικολογικές οργανώσεις και διάφορες άλλες ομάδες είναι αντίθετες με τις ανωτέρω απόψεις, καθώς θεωρούν ότι η άρση των εμπορικών φραγμών μόνο θα αυξήσει την οικονομική και πολιτική δύναμη των πολυεθνικών και δεν θα οδηγήσει σε οικονομική άνθηση τους καταναλωτές, τους εργαζόμενους και τις μικρές επιχειρήσεις. Επίσης, οι επικριτές των εμπορικών συμφωνιών θεωρούν ότι υπάρχουν διάφορες μέθοδοι για τον έλεγχο του εμπορίου χωρίς την θυσία του περιβάλλοντος, όπως π.χ. κρίση αποφάσεων ανάλογα με το πώς ευεργετεί το περιβάλλον, δημιουργία επιτροπής για το περιβάλλον, κυριαρχία διεθνών περιβαλλοντικών συμφωνιών κ.α.).

Από το 1987 στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη καθορίζεται ότι η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς θα αποτελέσει ένα σημαντικό μέσο για την βιώσιμη ανάπτυξη, μία ανάπτυξη που θα σέβεται το περιβάλλον. Η δυναμική που έχει αναπτυχθεί στην πορεία της υλοποίησης της ενιαίας αγοράς σύμφωνα με τη συμφωνία της GATT έδωσε ώθηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση να προχωρήσει στη διαμόρφωση ενός ισχυρού ανταγωνιστικού περιβάλλοντος. Η ενιαία αγορά εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι πραγματικότητα.

Η Ελλάδα μέσω της ένταξης στην ενιαία νομισματική ζώνη από το 1999, υιοθετεί παράλληλα και τον στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης, ο οποίος συνοδεύει την αληθινή οικονομική πραγματικότητα. Επίσης, η βιώσιμη ανάπτυξη και οι αρχές της πάντα έπαιζαν και θα παίζουν σημαντικό ρόλο σε κάθε όψη της καινοτομικής διαδικασίας μιας εταιρίας (Roberts T. , 2008).

1.3.2.5 Ενέργεια

Η ενέργεια, σε διάφορες μορφές, αποτελεί την κινητήρια δύναμη του σύγχρονου πολιτισμού, γιατί καλύπτει τις διαρκώς αυξανόμενες ανάγκες για κίνηση, φωτισμό και θέρμανση. Η παγκόσμια ζήτηση για αυτήν συνεχώς αυξάνει καθώς οι αναπτυσσόμενες χώρες διεκδικούν ένα μερίδιο στην ευημερία, αφού η κατανάλωση ενέργειας είναι ανάλογη με το βιοτικό επίπεδο.

Η σύγχρονη ενεργειακή κατάσταση όμως οδηγεί στη συστηματική επιβάρυνση της παγκόσμιας ατμόσφαιρας από ρύπους που προέρχονται άμεσα από την παραγωγή και κατανάλωση ενέργειας. Την τελευταία δεκαετία υπάρχει μια έντονη κινητοποίηση από την πλευρά της κοινωνίας, λόγω των πολλών προβλημάτων, όπως το φαινόμενο του θερμοκηπίου, η όξινη βροχή, η καταστροφή του στρώματος του όζοντος κ.ά. Σε κάθε περίπτωση, για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών είναι επιτακτική ανάγκη, αφ' ενός, να αντικατασταθούν τα μη ανανεώσιμα ορυκτά καύσιμα με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με χαμηλές ή μηδενικές εκπομπές αερίων και να αυξηθεί η ενεργειακή αποτελεσματικότητα των προϊόντων (π.χ. κινητήρες αυτοκινήτων με χαμηλές εκπομπές, ηλεκτρονικοί λαμπτήρες χαμηλής κατανάλωσης κ.ά.), και αφ' ετέρου, να αλλάξει συλλήβδην η ανθρώπινη συμπεριφορά, όπως ενδεικτικά με τη χρήση των μέσων μαζικής μεταφοράς με σκοπό τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και, κατ' επέκταση, τη μείωση των εκπομπών άνθρακα στην ατμόσφαιρα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στην προσπάθεια της να διαμορφώσει ένα πλαίσιο δράσης για τα ενεργειακά θέματα εξέδωσε το 1995 την Πράσινη Βίβλο με τίτλο «Μια Ενεργειακή Πολιτική για την Ε.Ε.». Οι γενικοί στόχοι της Βίβλου αυτής έχουν να κάνουν με τη κάλυψη των ενεργειακών αναγκών ατόμων και επιχειρήσεων με το ελάχιστο δυνατό κόστος, τη μακροχρόνια εξασφάλιση του ομαλού εφοδιασμού και τη προστασία του περιβάλλοντος. Μετά τη Πράσινη Βίβλο, το 1996 ακολούθησε η Λευκή Βίβλος. Στη Λευκή Βίβλο επαναπροσδιορίζονται οι βασικές αρχές ενώ παράλληλα εντάσσεται στις γενικότερες της Οικονομικής Πολιτικής της Ένωσης που στοχεύει στην ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, στην οικονομική και κοινωνική συνοχή, τη προστασία του καταναλωτή και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Η αντικατάσταση των μη ανανεώσιμων πόρων για τη παραγωγή ενέργειας μέσω της υιοθέτησης ήπιων μορφών ενέργειας (αιολική, ηλιακή κ.α.) συμβάλλει στη βιωσιμότητα του περιβάλλοντος και φυσικά στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Γι' αυτό και η διαχείριση της ενέργειας είναι ένας πολύ σημαντικός στόχος. Άλλωστε, και το γεγονός της ύπαρξης των ενεργειακών δεικτών, που αναφέρονται παρακάτω, ουσιαστικά δηλώνει ότι η ενέργεια είναι

ένα πολύ σημαντικό θέμα, το οποίο πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη, ώστε να επιτευχθεί βιώσιμη ανάπτυξη (United Nations, 2007).

1.3.2.6 Τεχνολογία

Έχει υποστηριχθεί ότι και η τεχνολογία συνιστά μία από τις συνιστώσες της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς η χρήση της ενισχύει την παραγωγικότητα και αποδοτικότητα των επιχειρήσεων δίνοντάς τους τη δυνατότητα να διευκολύνουν την ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών μέσω της παραγωγής νέων προϊόντων και υπηρεσιών. Ωστόσο, όπως είναι ευρέως γνωστό, η χρήση της τεχνολογίας έχει οδηγήσει παράλληλα και στην εμφάνιση πολλών από τα σημαντικά παγκόσμια περιβαλλοντικά προβλήματα, όπως η μόλυνση των υδάτων, το φαινόμενο του θερμοκηπίου, η όξινη βροχή κ.ά. Κατόπιν τούτων, για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών έχει ξεκινήσει παγκοσμίως προσπάθεια ανάπτυξης νέων τεχνολογιών φιλικών προς το περιβάλλον.

1.4 Βιώσιμη πόλη

Ένα μεγάλο μέρος της διεθνούς πολιτικής και πρακτικής εστιάζεται στη διαχείριση των πόλεων με έναν τρόπο βιώσιμο. Αυτή η διαχείριση πέρασε μέσα από αρχιτεκτονικές, πολεοδομικές και χωροταξικές προσεγγίσεις που απέβλεπαν σε μια προοπτική κατάλληλων πόλεων για τους ανθρώπους, σύμφωνα με τις ανάγκες της κάθε ιστορικής και αναπτυξιακής φάσης.

Η βιώσιμη πόλη απορροφά ένα μεγάλο μέρος της δυναμικής της βιώσιμης ανάπτυξης και των πολιτικών της. Η ενεργειακή διαχείριση της σύγχρονης πόλης, η διαχείριση των απορριμμάτων και των αποβλήτων και η διαχείριση για τον καθαρό αέρα της πόλης, το πράσινο, την ύδρευση και τους διάφορους άλλους τομείς πολιτικής για τις πόλεις, αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους πάνω στον οποίον συναντιούνται πολλές πολιτικές διακυβέρνησης στο σύγχρονο κόσμο. Βιώσιμη πόλη σημαίνει ότι έχουμε μια αρχιτεκτονική και μια στρατηγική για το βιώσιμο σπίτι, για τη βιώσιμη γειτονιά και εν γένει για την πόλη ως ένα μέρος ενός ευρύτερου βιώσιμου χωροταξικού σχεδιασμού. Η βιώσιμη πόλη περνά μέσα από το βιώσιμο νοικοκυριό, τη βιώσιμη οργάνωση των χώρων της εργασίας, των χώρων άθλησης, ψυχαγωγίας κ.ο.κ.

Η βιώσιμη πόλη όμως δεν είναι βιώσιμη χάρη στις υλικές υποδομές. Γίνεται βιώσιμη μέσα από υπηρεσίες, υπηρεσίες που συντηρούν τον κοινωνικό ιστό, που μεριμνούν για την αντιμετώπιση των ανθρώπινων προβλημάτων-όπως για παράδειγμα με τα προγράμματα «βοήθεια στο σπίτι»-και οι οποίες βοηθούν την ανθρώπινη προσωπικότητα να ανταπεξέλθει στην πίεση της κοινωνικής πραγματικότητας και των προσωπικών προβλημάτων και αναγκών.

Η πόλη γίνεται ακόμη πιο βιώσιμη μέσα από τη δυνατότητα των ανθρώπων να δραπετεύσουν από αυτήν, να αποκτήσουν εμπειρίες φύσης, εμπειρίες οικοτουριστικών προορισμών και να ανανεώσουν τη σχέση μαζί της, εμπλουτίζοντας την καθημερινότητά τους και καθιστώντας την πιο ανεκτή και βιώσιμη. Μέρος της βιωσιμότητας της πόλης κρίνεται από την ικανότητα της πόλης και της κοινωνίας της να μη λειτουργεί ως γκέτο ενάντια στη φύση και τη βιοποικιλότητα (www.solon.org.gr).

Χαρακτηριστικά που καθιστούν μια πόλη βιώσιμη θα μπορούν να συνιστούν τα εξής επιγραμματικά:

- Συνετή χρήση της ενέργειας, του νερού και των άλλων φυσικών πόρων,
- Ελαχιστοποίηση αποβλήτων, ανακύκλωση, κομποστοποίηση,
- Περιορισμός της μόλυνσης,
- Μείωση της ηχορύπανσης,
- Προστασία της βιοποικιλότητας,
- Προστασία της ανθρώπινης υγείας, έμφαση στις υπηρεσίες υγείας, πρόληψης και θεραπείας,
- Εκπαίδευση για όλους,
- Διασφάλιση στην πρόσβαση σε καλή τροφή, νερό, κατοικία και καύσιμα σε λογικές τιμές,
- Μείωση του αριθμού των αστέγων,
- Ενθάρρυνση της χρήσης μέσων μαζικής μεταφοράς και ελαχιστοποίηση της χρήσης αυτοκινήτου,
- Μετακινήσεις των παιδιών προς και από το σχολείο,
- Προσφορά ευκαιριών για ενασχόληση με τον πολιτισμό και δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου,
- Προστασία της τοπικής ιδιαιτερότητας και ενίσχυση της τοπικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ταυτότητας,
- Εμπύχωση της κοινωνίας για συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων,
- Μείωση της ανεργίας,
- Μείωση της εγκληματικότητας.

1.5 Βιώσιμη ανάπτυξη & Προστατευόμενες περιοχές

1.5.1 Οι προστατευόμενες περιοχές

Το μέγεθος της ποικιλομορφίας που φιλοξενείται στα οικοσυστήματα αποτελεί για τη φύση ανεκτίμητης αξίας φυσικό κεφάλαιο και για το λόγο αυτό είναι σημαντικό να μεταφέρεται στις επόμενες γενεές χωρίς αλλοιώσεις. (ΕΚΠΑΑ, 2003). Ωστόσο, η επίδραση των δραστηριοτήτων του ανθρώπου στο παρόν και το πρόσφατο παρελθόν αποτέλεσε καταλύτη αρνητικών εξελίξεων, με αποτέλεσμα οι κίνδυνοι για τη διατήρηση της ποικιλίας των ειδών και την κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος συνεχώς να αυξάνονται.

Το μέγεθος της επίδρασης αυτής διαφαίνεται ανάγλυφα από την ακόλουθη διαπίστωση: Σύμφωνα με την αξιολόγηση των οικοσυστημάτων της γης στο τέλος της χιλιετίας που πέρασε³, η οποία πραγματοποιήθηκε από 1.360 ειδήμονες υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, διαπιστώθηκε ότι η βιοποικιλότητα μειώνεται σε όλα τα επίπεδά της (γενετική, ειδών, οικοσυστημάτων) παγκοσμίως και πως θα χρειαστεί να καταβληθούν «προσπάθειες άνευ προηγουμένου για να επιτευχθεί έως το 2010 ουσιαστική μείωση της απώλειας της βιοποικιλότητας σε όλα τα επίπεδα»⁴.

Ως απώλεια νοείται η μακροπρόθεσμη ή μόνιμη, ποιοτική ή ποσοτική, μείωση των συστατικών στοιχείων της βιοποικιλότητας (π.χ. η εξαφάνιση ενός είδους) ή ο περιορισμός της δυνατότητας των οικοσυστημάτων να παράσχουν συγκεκριμένες υπηρεσίες (π.χ. παραγωγικότητα σε ψάρια, ικανότητα αυτοκάθαρσης του νερού, απορρόφηση του διοξειδίου του άνθρακα της ατμόσφαιρας), λόγω της μη αιφορικής χρήσης τους από τον άνθρωπο. Οι σημαντικότεροι παράγοντες που ευθύνονται για την απώλεια της βιοποικιλότητας και την αλλοίωση των υπηρεσιών που προσφέρουν τα οικοσυστήματα είναι η υποβάθμιση, ο κατακερματισμός και η καταστροφή των ενδιαιτημάτων (π.χ. αλλαγή στις χρήσεις γης, απολήψεις νερού από ποτάμια και διευθέτησή τους, καταστροφή του βυθού λόγω αλιευτικών μεθόδων), οι κλιματικές αλλαγές, τα εισβλητικά ξενικά είδη (είδη που έχουν εισαχθεί τυχαία ή από πρόθεση εκτός των ορίων της φυσικής τους εξάπλωσης και κυριαρχούν επί των αυτοχθόνων ειδών), η υπερεκμετάλλευση των ειδών και η ρύπανση.

³ Millennium Ecosystem Assessment, 2005. Ecosystems and Human Well-being: Biodiversity Synthesis. World Resources Institute, Washington, DC. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: www.millenniumassessment.org.

⁴ UNEP/CBD/COP/8/12, 2006. Summary of the 2nd Global Biodiversity Outlook. Curitiba, Brazil, 20-31/3/2006.

Την αποτροπή όλων αυτών των απειλών υπαγορεύει η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στην αναπτυξιακή πολιτική κάθε τομέα. Η πρόθεση της Πολιτείας για την προστασία των φυσικών πόρων εκφράζεται με τον αριθμό και την έκταση των προστατευόμενων περιοχών, αλλά και με τα άμεσα μέτρα αποκατάστασης των φυσικών οικοσυστημάτων (ΕΚΠΑΑ, 2003).

Σύμφωνα με τον ορισμό που έχει δοθεί από τη Διεθνή Ένωση για την Προστασία της Φύσης και των Φυσικών Πόρων (IUCN, 1994 στο Furze et al, 1996: 26), και ο οποίος είναι ο συνηθέστερα χρησιμοποιούμενος ορισμός, ως «προστατευόμενη περιοχή» ορίζεται: *«Μία χερσαία ή/και θαλάσσια έκταση με ιδιαίτερα οικολογικά ή και τοπικά χαρακτηριστικά αφιερωμένη στην προστασία και διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας και των φυσικών και συναφών πολιτιστικών πόρων για τις παρούσες και τις μελλοντικές γενιές, η οποία υπόκειται σε ειδικό καθεστώς διαχείρισης με νομικά μέσα ή άλλους αποτελεσματικούς τρόπους»* (IUCN, 1994. Guidelines for Protected Area Management Categories. CNPPA with the assistance of WCMC. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK). Αντίστοιχα, αν και όχι με τόση σαφήνεια, στο άρθρο 2 της Σύμβασης του Ρίο για τη Βιολογική Ποικιλότητα, υιοθετείται ο ακόλουθος ορισμός: *«Προστατευόμενη περιοχή είναι μια γεωγραφικά διακριτή έκταση, η οποία οριοθετείται, θεσμικά ή ρυθμιστικά, και υπόκειται σε διαχείριση ώστε να επιτυγχάνονται συγκεκριμένοι στόχοι διατήρησης»*.

Οι λόγοι κήρυξης μιας περιοχής ως προστατευόμενης, θα μπορούσαν να συνοψιστούν στα εξής: προώθηση της επιστημονικής έρευνας, προστασία των οικολογικών αξιών, διατήρηση των ειδών και της γενετικής ποικιλότητας, διατήρηση των περιβαλλοντικών και οικολογικών λειτουργιών, προστασία των ιδιαίτερων φυσικών και πολιτιστικών στοιχείων, ικανοποίηση υπαίθριας αναψυχής, περιβαλλοντική εκπαίδευση και ενημέρωση, αειφορική χρήση των πόρων από τα φυσικά οικοσυστήματα, διατήρηση των πνευματικών και παραδοσιακών δραστηριοτήτων στην περιοχή (Μπίτος Τ., 2009).

Η δημιουργία τέτοιων περιοχών είναι πλέον διεθνώς το πιο θεσμοθετημένο μέσο διατήρησης φυσικών οικοσυστημάτων ή/και πολιτιστικής κληρονομιάς. Έτσι, σε πολλά κράτη σε όλο τον κόσμο έχει νομικά κατοχυρωθεί η προστασία συγκεκριμένων περιοχών με στόχο τη διατήρηση των οικοσυστημάτων που αυτές περιέχουν.

Η κάθε προστατευόμενη περιοχή χαρακτηρίζεται από τα δικά της μοναδικά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Επομένως, τα μέσα και η διαχείριση που εφαρμόζονται σε μία τέτοια είναι σημαντικό να διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή. Υπάρχουν περιοχές που περιλαμβάνουν αδιατάραχτα φυσικά οικοσυστήματα και άλλα ανθρωπογενή, τοπία με ιδιαίτερη αξία ή και

συνδυασμό των παραπάνω χαρακτηριστικών. Ανάλογα, λοιπόν, με τις ανάγκες της κάθε περιοχής καθορίζονται διαφορετικοί σκοποί, διαφορετικής έντασης σε κάθε περίπτωση (Χατζηστάθη Α. & Ισπικούδη Ι., 1995).

1.5.2 Το Δίκτυο NATURA 2000

Το Δίκτυο NATURA 2000 αποτελεί ένα Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο περιοχών, το οποίο φιλοξενεί φυσικούς τύπους οικοτόπων και οικοτόπους ειδών που είναι σημαντικοί σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αποτελείται από δύο κατηγορίες περιοχών: Τις «Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)» (στα αγγλικά: Special Protection Areas - SPA) για την Οрниθοπανίδα, όπως ορίζονται στην Οδηγία 79/409/ΕΚ, και τους «Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)» (στα αγγλικά: Sites of Community Importance - SCI) όπως ορίζονται στην Οδηγία 92/43/ΕΚ (ΥΠΕΚΑ, 2011).

Η Ελλάδα, ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πήρε μέρος στο πανευρωπαϊκό πρόγραμμα για την ίδρυση του δικτύου NATURA 2000, το 1992. Η καταγραφή των τόπων που πληρούν τα κριτήρια της παρουσίας τύπων οικοτόπων και οικοτόπων ειδών της Οδηγίας 92/43/ΕΚ στη χώρα μας, έγινε από ομάδα περίπου 100 επιστημόνων που συστήθηκε ειδικά για το σκοπό αυτό στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος LIFE (1994-1996) με τίτλο «Καταγραφή, Αναγνώριση, Εκτίμηση και Χαρτογράφηση των Τύπων Οικοτόπων και των Ειδών Χλωρίδας και Πανίδας της Ελλάδας (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ)». Στον «Επιστημονικό Κατάλογο» εντάχθηκε το σύνολο σχεδόν των μέχρι τότε προστατευόμενων περιοχών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Η τελική επιλογή των τόπων που προτάθηκαν από τη χώρα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή έγινε από κοινή ομάδα εργασίας ΥΠΕΧΩΔΕ (πρώην)- Υπουργείου Γεωργίας, κατόπιν γνωμοδοτήσεων όλων των συναρμόδιων Υπουργείων.

Όλοι οι τόποι του Δικτύου Natura 2000, που περιλαμβάνονται στη βάση δεδομένων, συνοδεύονται από δελτίο δεδομένων με γενικότερα περιγραφικά στοιχεία και ειδικότερες πληροφορίες για τους τύπους οικοτόπων και τα είδη που ενδιααιτούν στον κάθε τόπο και από χάρτη κλίμακας 1:100.000 (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2003).

Σκοπός της διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών είναι η διατήρηση, η βιώσιμη διαχείριση και η ανάδειξη των περιοχών αυτών. Ειδικότερα, οι βασικοί στόχοι είναι:

- Η διατήρηση της βιοποικιλότητας, η προστασία των φυσικών οικοσυστημάτων και η διατήρηση της φυσιογνωμίας του τοπίου,
- Η τοπική ανάπτυξη ανθρωπίνων δραστηριοτήτων συμβατών με τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος,
- Η διάχυση των ωφελειών της βιώσιμης διαχείρισης όχι μόνο στις προστατευόμενες περιοχές, αλλά στο γενικότερο χωρικό, κοινωνικό και οικονομικό περίγυρο,
- Η μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή και συνεργασία των τοπικών φορέων, των ερευνητικών ιδρυμάτων, των περιβαλλοντικών οργανώσεων και των ενεργών πολιτών και
- Η συμμετοχή στα οφέλη από τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών όλων των πολιτών και των κοινωνικών ομάδων.

Οι αρχές στις οποίες στηρίζεται η διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών είναι οι ακόλουθες (“Φορέας Διαχείρισης Λιμνών Κορώνειας-Βόλβης”, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα: <http://www.foreaskv.gr>):

- Η βιωσιμότητα,
- Η αμοιβαιότητα μεταξύ χρήσης και προστασίας και
- Η αρμονική σχέση προστασίας και ανάπτυξης.

Βάσει των παραπάνω αρχών, η διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών δεν αποτελεί ένα άθροισμα στείρων απαγορεύσεων και εξαναγκασμών. Δηλαδή, οι προστατευόμενες περιοχές δεν ορίζονται ως γεωγραφικά τμήματα, όπου απαγορεύονται εξ’ ολοκλήρου οι ανθρώπινες δραστηριότητες. Αντίθετα, δίνεται βάρος στο ότι η αποτελεσματική προστασία επιτυγχάνεται μόνο με την αρμονική συνύπαρξη μεταξύ του φυσικού περιβάλλοντος και των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων. Επειδή είναι οι πρώτοι που ωφελούνται από αυτό, οι τοπικοί πληθυσμοί πρέπει όχι μόνο να εντάσσονται στο σύστημα λήψης αποφάσεων αλλά και να συμμετέχουν στις απαιτούμενες, για την καλύτερη λειτουργία και διαχείριση της περιοχής, ρυθμίσεις.

Κεφάλαιο 2^ο: Η Ταυτότητα του Δήμου Αγρινίου

2.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο επιχειρείται να δοθεί η φυσιογνωμία της υπό μελέτη περιοχής και να διαμορφωθεί μια ολοκληρωμένη και αντιπροσωπευτική εικόνα της σημερινής υφιστάμενης κατάστασης της εν λόγω περιοχής. Η λεπτομερής ανάλυση και καταγραφή όλων των πληροφοριών που έχουν συλλεγεί για το Δήμο Αγρινίου και παρατίθενται στο κεφάλαιο αυτό σκιαγραφούν το προφίλ του συγκεκριμένου Δήμου, όπως έχει διαμορφωθεί μέχρι σήμερα.

2.2 Ιστορική Αναδρομή

Η ιστορία του Αγρινίου χάνεται στα βάθη των αιώνων, καθώς κατοικήθηκε από τα πρώτα χρόνια της προϊστορικής περιόδου.

Κατά τη μυθολογία χτίστηκε από το Βασιλιά Άγριο, που ήταν απόγονος του γενάρχη Αιτωλού, του αρχηγέτη των Αιτωλών. Ο μύθος του Αγρίου, χρονολογείται στην περί το 1600 π.Χ. περίοδο. Η παράδοση του Αγρίου, που φαίνεται ότι κράτησαν με ευλάβεια οι κάτοικοι του Αγρινίου των ιστορικών χρόνων, είναι η επιβεβαίωση της συνοίκησης τουλάχιστον από τα τέλη της δεύτερης χιλιετηρίδας.

Η πόλη, χτισμένη δίπλα σχεδόν στον ποταμό Αχελώο που ήταν το φυσικό σύνορο ανάμεσα στη Αιτωλία και την Ακαρνανία, βρέθηκε αρκετές φορές υπό την κυριαρχία και των δύο πλευρών και το 314 π.Χ. καταστράφηκε από τον Κάσσανδρο. Οι ανασκαφές του Μηλιάδη το 1920 έδειξαν ότι η αρχαία πόλη βρίσκονταν στο γειτονικό Ζαπάντι (σημ. Μεγάλη Χώρα), τα τελευταία χρόνια όμως έχουν βρεθεί πολλά αρχαία ακόμα και στο κέντρο της σημερινής πόλης.

Μετά από κάποιους αιώνες στην αφάνεια, η πόλη ξαναεμφανίζεται την εποχή της Τουρκοκρατίας με το όνομα Βραχώρι (Imbrahoar). Κατοικήθηκε από πολλούς Τούρκους και στις αρχές του 18ου αιώνα έγινε έδρα του Σαντζακίου του Κάρλελι (δηλ. διοικητικό κέντρο της σημερινής Αιτωλοακαρνανίας). Έλαβε ενεργό μέρος στην Επανάσταση του 1821 και απελευθερώθηκε προσωρινά στις 11 Ιουνίου του 1821. Αργότερα κατακτήθηκε

ξανά από τον Κιουταχή και τελικά προσγράφηκε οριστικά στα σύνορα του ελεύθερου ελληνικού κράτους το 1832.

Μετά την απελευθέρωση το Βραχώρι πήρε ξανά το αρχαίο του όνομα Αγρίνιον. Η πόλη άρχισε να αναπτύσσεται με γοργούς ρυθμούς, ειδικά μετά τα τέλη του 19^{ου}- αρχές 20ου αιώνα όταν στράφηκε μαζικά στην καλλιέργεια του καπνού. Χτίστηκαν τεράστιες αποθήκες και εργοστάσια επεξεργασίας του καπνού, με κυριότερες αυτές των οικογενειών Παπαστράτου, Παπαπέτρου και Παναγόπουλου.

Μετά την Μικρασιατική καταστροφή πλήθος προσφύγων έφτασαν στην πόλη και εγκαταστάθηκαν στην περιοχή του Αγίου Κωνσταντίνου. Γνώρισε μεγάλη αύξηση του πληθυσμού στις τελευταίες δεκαετίες με την προσέλευση Ηπειρωτών, Ευρυτάνων, Τριχωνίων και Ακαρνάνων. Αυτή η μετακίνηση των τοπικών πληθυσμών προς την πόλη κατέστησε το Αγρίνιο εμπορικό και οικονομικό κέντρο της περιοχής. Με κυρίαρχα παραγωγικά στοιχεία τον καπνό και την ελιά δημιουργήθηκε το κοινωνικό πλέγμα που ανέπτυξε ουσιαστικά την σύγχρονη πόλη, που ακόμη και σήμερα διανύει την πορεία της εξελικτικής της διαδικασίας.

2.3 Γεωγραφικά και Πληθυσμιακά Χαρακτηριστικά του Δήμου

2.3.1 Γεωγραφικά όρια Δήμου Αγρινίου

Ο Δήμος Αγρινίου υπάγεται στην Περιφερειακή Ενότητα (πρώην Νομός) Αιτωλοακαρνανίας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Έδρα του δήμου είναι η μοναδική πόλη του, το Αγρίνιο. Το Αγρίνιο είναι η πόλη- κρίκος που συνδέει την Αιτωλία και την Ακαρνανία και αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες πόλεις της Δυτικής Ελλάδας. Μαζί με την Πάτρα και τα Ιωάννινα αποτελούν τα 3 μεγαλύτερα αστικά κέντρα στο δυτικό τμήμα της χώρας.

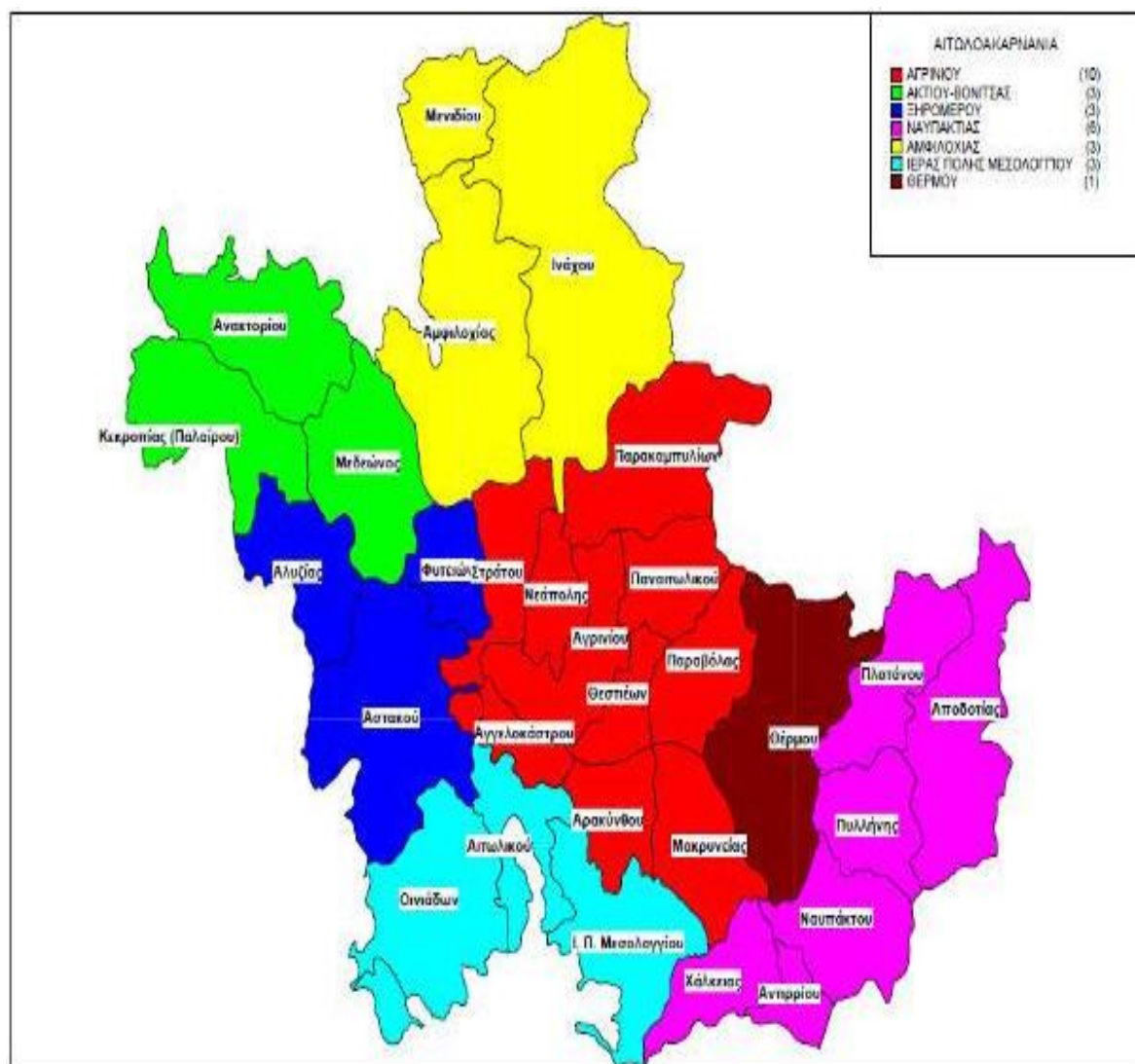
Ο Δήμος Αγρινίου κατέχει κεντροβαρική γεωγραφική θέση στην πεδινή ζώνη της Αιτωλοακαρνανίας, κοντά στους πρόποδες του Παναιτωλικού Όρους. Συνορεύει με τους Δήμους Θέρμου, Ναυπακτίας, Ι.Π. Μεσολογγίου, Ξηρομέρου και Αμφιλοχίας της Περιφερειακής Ενότητας Αιτωλοακαρνανίας και την Περιφερειακή Ενότητα Ευρυτανίας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας. Στο δυτικό όριο του Δήμου, προς τη Δημοτική Ενότητα Στράτου, διέρχεται ο ποταμός Αχελώος, στο δε νότιο προς τη Δημοτική Ενότητα Αγγελοκάστρου

εκτείνεται η λίμνη Λυσιμαχία, ενώ η λίμνη Τριχωνίδα κείται σε μικρή απόσταση από το νοτιοανατολικό όριο του Δήμου, εντός των Δημοτικών Ενοτήτων Θεστιέων, Παραβόλας κλπ.

Απέχει από την Αθήνα 276 χλμ περίπου, από την Πάτρα 82 χλμ και από την Θεσσαλονίκη 403 χλμ.

2.3.2 Διοικητική διαίρεση

Ο σημερινός Δήμος Αγρινίου, που συστάθηκε με το Πρόγραμμα Καλλικράτης, προέκυψε από την συνένωση των προϋπαρχόντων Δήμων (και νυν Δημοτικών Ενοτήτων): Αγγελοκάστρου, Αγρινίου, Αρακύνθου, Θεστιέων, Μακρυνείας, Νεάπολης, Παναιτωλικού, Παραβόλας, Παρακαμυλίων και Στράτου, όπως εμφανίζεται στον παρακάτω χάρτη (με κόκκινο χρώμα):

Ο Δήμος Αγρινίου σήμερα απαστελείται από δέκα (10) Δημοτικές Ενότητες ως εξής:

- **ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΓΓΕΛΟΚΑΣΤΡΟΥ**

[Τοπικές Κοινότητες Αγγελοκάστρου, Κλεισορρευμάτων και Λυσιμαχείας]

- **ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΓΡΙΝΙΟΥ**

[Δημοτικές Κοινότητες Αγρινίου και Αγίου Κωνσταντίνου, Τοπικές Κοινότητες Αγίου Νικολάου Τριχωνίδας, Δοκιμίου, Καλυβίων, Καμαρούλας και Σκουτεσιάδας]

- **ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΑΚΥΝΘΟΥ**

[Δημοτική Κοινότητα Ματαράγκας, Τοπικές Κοινότητες Άνω Κερασόβου, Γραμματικού, Ζευγαράκιου, Κάτω Κερασόβου και Παππαδατών]

- **ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΤΙΕΩΝ**

[Δημοτικές Κοινότητες Καινουργίου και Παναιτωλίου, Τοπικές Κοινότητες Νέας Αβόρανης και Προσηλίων]

- **ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΑΚΡΥΝΕΙΑΣ**

[Τοπικές Κοινότητες Αγίου Ανδρέου, Ακρών (Λιθοβουνίου), Γαβαλού, Δαφνιά, Κάτω Μακρινούς, Καψοράχης (Παλαιοχωρίου), Λυκοχίων, Μακρινούς, Μεσαρίστης, Ποταμούλας Μεσολογγίου και Τριχωνίου]

- **ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΑΠΟΛΗΣ**

[Τοπικές Κοινότητες Ελαιοφύτου, Μεγάλης Χώρας, Νεάπολης και Σπολάιτης]

- **ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟΥ**

[Τοπικές Κοινότητες Αγίας Βαρβάρας, Αγίας Παρασκευής, Καστανούλας, Κερασέας, Σιτομένων και Σκουτεράς]

- **ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΒΟΛΑΣ**

[Δημοτική Κοινότητα Παραβόλας και Τοπικές Κοινότητες Αφράτου, Καλλιθέας, Κυρά Βγένας, Λαμπιρίου, Νερομάννας, Παλαιοκαρυάς, Παντανάσσης, Περιστερίου και Σπαρτιά]

- **ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΚΑΜΠΥΛΙΩΝ**

[Τοπικές Κοινότητες Αγαλιανού, Αγίου Βλασίου, Αμπελίων, Κυπαρίσσου, Πεντακόρφου, Ποταμούλας Τριχωνίδος, Σαργιάδας, Σιδήρων, Χούνης και Ψηλοβράχου]

- **ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΤΡΑΤΟΥ**

[Δημοτική Κοινότητα Λεπενούς και Τοπικές Κοινότητες Γουριωτίσσης, Καστρακίου, Κυψέλης (Σφήνας), Ματσουκίου, Οχθίων, Ρίγανης και Στράτου]

2.3.3 Έκταση

Η έκταση του Δήμου Αγρινίου ανέρχεται σε 1.227,33 τ.χλμ., όπως στον παρακάτω πίνακα αναλύεται:

	ΕΚΤΑΣΗ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	
A/A	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΕΚΤΑΣΗ (στρέμματα)
1	ΑΓΡΙΝΙΟΥ	162.728
2	ΑΓΓΕΛΟΚΑΣΤΡΟΥ	55.726
3	ΑΡΑΚΥΝΘΟΥ	97.717
4	ΘΕΣΤΙΕΩΝ	75.058
5	ΜΑΚΡΥΝΕΙΑΣ	149.687
6	ΝΕΑΠΟΛΗΣ	60.476
7	ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟΥ	105.976
8	ΠΑΡΑΒΟΛΑΣ	135.373
9	ΠΑΡΑΚΑΜΠΥΛΙΩΝ	231.282
10	ΣΤΡΑΤΟΥ	153.307
		1.227.330

Πηγή: Δήμος Αγρινίου

Ο Δήμος Αγρινίου είναι ο μεγαλύτερος σε πληθυσμό Δήμος της Περιφερειακής Ενότητας Αιτωλοακαρνανίας και ο δεύτερος σε πληθυσμό Δήμος της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

2.3.4 Πληθυσμός

Στο Δήμο Αγρινίου ζει το 43,87% των κατοίκων της Αιτωλοακαρνανίας και το 13,57% των κατοίκων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Σύμφωνα με το Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, η πόλη του Αγρινίου χαρακτηρίζεται ως κέντρο διαπεριφερειακής και διανομαρχιακής ανάπτυξης ενισχυμένου 2ου επιπέδου.

Σύμφωνα με την πρόσφατη απογραφή του 2011, ο Μόνιμος πληθυσμός του Δήμου Αγρινίου είναι 94.181 κάτοικοι, έχει δηλαδή το 0,87 % του συνολικού Μόνιμου Πληθυσμού της Ελλάδας και είναι ο 19ος (στους 325 συνολικά) σε σειρά κατάταξης δήμος με βάση τον μόνιμο πληθυσμό του. Ο Πραγματικός ή De Facto πληθυσμός του είναι 92.608 κάτοικοι (19ος σε σειρά κατάταξης). Τέλος, ο Νόμιμος (δημότες) πληθυσμός του είναι 106.053 κάτοικοι (9ος σε σειρά κατάταξης).

Πιο αναλυτικά στοιχεία μόνιμου πληθυσμού:

ΜΟΝΙΜΟΣ Πληθυσμός Απογραφή Πληθυσμού - Κατοικιών 2011		
Γεωγραφικός κωδικός Καλλικράτη	Περιγραφή	Μόνιμος Πληθυσμός
3803	ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ (Έδρα: Αγρίνιο)	94.181
380302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΓΓΕΛΟΚΑΣΤΡΟΥ	2.027
380301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	59.329
380303	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΑΚΥΝΘΟΥ	4.977
380304	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΤΙΕΩΝ	6.566
380305	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΑΚΡΥΝΕΙΑΣ	3.681
380306	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΑΠΟΛΗΣ	5.070
380307	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟΥ	1.386
380308	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΒΟΛΑΣ	3.773
380309	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΚΑΜΠΥΛΙΩΝ	1.943
380310	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΤΡΑΤΟΥ	5.429

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Πιο αναλυτικά στοιχεία νόμιμου πληθυσμού:

ΝΟΜΙΜΟΣ Πληθυσμός (δημότες) Απογραφή Πληθυσμού-Κατοικιών 2011		
Γεωγραφικός κωδικός Καλλικράτη	Περιγραφή	Νόμιμος Πληθυσμός (δημότες) 2011

τη		
3803	ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	106.056
380301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	62.642
380302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΓΓΕΛΟΚΑΣΤΡΟΥ	2.794
380303	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΑΚΥΝΘΟΥ	6.274
380304	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΤΙΕΩΝ	7.074
380305	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΑΚΡΥΝΕΙΑΣ	5.157
380306	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΑΠΟΛΗΣ	5.537
380307	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟΥ	2.125
380308	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΒΟΛΑΣ	4.804
380309	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΚΑΜΠΥΛΙΩΝ	3.046
380310	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΤΡΑΤΟΥ	6.603

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Πιο αναλυτικά στοιχεία πραγματικού πληθυσμού:

DE FACTO Πληθυσμός Απογραφή Πληθυσμού - Κατοικιών 2011		
Γεωγραφικός κωδικός Καλλικράτη	Περιγραφή	De Facto Πληθυσμός
3803	ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ (Έδρα: Αγρίνιο)	92.608
380302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΓΓΕΛΟΚΑΣΤΡΟΥ	2.000
380301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	58.097
380303	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΑΚΥΝΘΟΥ	4.974
380304	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΤΙΕΩΝ	6.483
380305	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΑΚΡΥΝΕΙΑΣ	3.744
380306	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΑΠΟΛΗΣ	4.853
380307	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟΥ	1.366
380308	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΒΟΛΑΣ	3.778
380309	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΚΑΜΠΥΛΙΩΝ	1.979
380310	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΤΡΑΤΟΥ	5.334

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Η εξέλιξη του πραγματικού πληθυσμού του Δήμου Αγρινίου τις τελευταίες δεκαετίες εμφανίζεται στον παρακάτω πίνακα:

Έτος	Πραγματικός πληθυσμός
1991	97.797

2001	96.321
2011	92.608

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Η πληθυσμιακή μεταβολή στο Δήμο Αγρινίου τη δεκαετία 2001- 2011 σημείωσε μείωση 3,85%, σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας Αιτωλοακαρνανίας μείωση 5,95%, σε επίπεδο Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας μείωση 7,82% και σε επίπεδο χώρας μείωση 0,21%.

Ανά Δημοτική Ενότητα (εφεξής και Δ.Ε.), σημειώνονται αξιόλογες πληθυσμιακές μεταβολές, οι οποίες αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα:

Πληθυσμιακές μεταβολές ανά Δημοτική Ενότητα κατά την περίοδο 2001 – 2011 (Πραγματικός Πληθυσμός):			
ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	2001	2011	Μεταβολή %
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.964.020	10.940.777	-0,21
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	740.506	682.604	-7,82
Π.Ε. ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	224.429	211.080	-5,95
ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	96.321	92.608	-3,85
Δ.Ε. ΑΓΓΕΛΟΚΑΣΤΡΟ Υ	2.761	2.000	-27,56
Δ.Ε. ΑΓΡΙΝΙΟΥ	54.253	58.097	+7,09
Δ.Ε. ΑΡΑΚΥΝΘΟΥ	6.397	4.974	-22,24
Δ.Ε. ΘΕΣΤΙΕΩΝ	7.087	6.483	-8,52
Δ.Ε. ΜΑΚΡΥΝΕΙΑΣ	5.241	3.744	-28,56
Δ.Ε. ΝΕΑΠΟΛΗΣ	5.052	4.853	-3,94
Δ.Ε. ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟΥ	1.853	1.366	-26,28
Δ.Ε. ΠΑΡΑΒΟΛΑΣ	4.482	3.778	-15,71
Δ.Ε.	2.757	1.979	-28,22

ΠΑΡΑΚΑΜΠΥΛΙΩΝ			
Δ.Ε. ΣΤΡΑΤΟΥ	6.438	5.334	-17,15

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Τάσεις μείωσης εμφανίζουν οι Δημοτικές Ενότητες Μακρυνείας (-28,56%), Παρακαμπυλίων (-28,22%), Αγγελοκάστρου (-27,56%), Παναιτωλικού (-26,28%), Αρακύνθου (-22,24%), Στράτου (-17,15%) Παραβόλας (-15,71%), Θεστιέων (-8,52%) και Νεάπολης (-3,94%).

Τάσεις αύξησης πληθυσμού εμφανίζει μόνο η Δημοτική Ενότητα Αγρινίου (7,09%).

Η ποσοστιαία συμμετοχή των Δημοτικών Ενοτήτων επί του συνόλου του πληθυσμού του Δήμου Αγρινίου εμφανίζεται στον παρακάτω πίνακα με φθίνουσα κατάταξη:

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	Ποσοστό % επί του συνόλου του Δήμου Αγρινίου
ΑΓΡΙΝΙΟΥ	62,73
ΘΕΣΤΙΕΩΝ	7,00
ΣΤΡΑΤΟΥ	5,76
ΑΡΑΚΥΝΘΟΥ	5,37
ΝΕΑΠΟΛΗΣ	5,24
ΠΑΡΑΒΟΛΑΣ	4,08
ΜΑΚΡΥΝΕΙΑΣ	4,04
ΑΓΓΕΛΟΚΑΣΤΡΟΥ	2,16
ΠΑΡΑΚΑΜΠΥΛΙΩΝ	2,14
ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟΥ	1,48

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αγρινίου 2015- 2019 (<https://www.cityofagrinio.gr>)

2.4 Δημογραφικά Χαρακτηριστικά του Δήμου

2.4.1 Ηλικιακή κατανομή πληθυσμού

Η ηλικιακή κατανομή του πληθυσμού του Δήμου Αγρινίου, βάσει της απογραφής του 2011, εμφανίζεται στον παρακάτω πίνακα:

Ηλικιακή κατανομή πραγματικού πληθυσμού (2011)

Περι- γραφή	Μόνι- μος πληθ- υσμός	Ομάδες ηλικιών (5ετείς)																	
		0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85+
ΔΗΜ- ΟΣ ΑΓΡΙ- ΝΙΟΥ	94181	4906	5354	5671	5619	5091	5667	6198	6611	7073	6463	6408	5647	5286	4082	4691	4006	3241	2167
Δ.Ε. ΑΓΡΙ- ΝΙΟΥ	59329	3450	3646	3846	3675	3359	3742	4045	4373	4797	4295	4165	3566	3092	2236	2486	2082	1525	949
Δ.Ε. ΑΓΓΕ- ΛΟΚ- ΑΣΤΡ- ΟΥ	2027	69	68	116	93	91	98	136	121	109	127	137	161	140	134	145	107	101	74
Δ.Ε. ΑΡΑ- ΚΥΝ- ΘΟΥ	4977	200	230	261	272	241	250	268	309	314	328	340	265	318	284	370	288	259	180
Δ.Ε. ΘΕΣΤ- ΙΕΩΝ	6566	292	343	352	405	354	374	453	400	446	427	432	388	395	311	363	345	290	196
Δ.Ε. ΜΑΚ- ΡΥΝΕ- ΙΑΣ	3681	109	164	165	215	143	154	184	194	217	212	240	251	253	222	258	242	253	205
Δ.Ε. ΝΕΑ ΠΟΛ- ΗΣ	5070	267	319	321	296	266	318	342	386	366	293	336	279	264	219	268	216	176	138
Δ.Ε. ΠΑΝ	1386	55	62	73	83	64	91	86	96	89	101	93	76	89	63	58	67	85	55

ΑΙΤΩ ΛΙΚΟ Υ																			
Δ.Ε. ΠΑΡ ΑΒΟ ΛΑΣ	3773	142	154	181	194	201	212	210	249	256	218	244	214	225	206	251	239	227	150
Δ.Ε. ΠΑΡ ΑΚΑ ΜΠΥ ΛΙΩΝ	1943	63	81	69	77	78	106	115	97	108	114	121	118	143	123	176	124	135	95
Δ.Ε. ΣΤΡΑ ΤΟΥ	5429	259	287	287	309	294	322	359	386	371	348	300	329	367	284	316	296	190	125

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αγρινίου 2015- 2019 (<https://www.cityofagrinio.gr>)

Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού του Δήμου προσδιορίζονται με βάση τους παρακάτω δείκτες:

α) Δείκτης γήρανσης (Δ. Γ.):

$$\Delta. \Gamma = \frac{\text{Μόνιμος Πληθυσμός 65 ετών και άνω}}{\text{Μόνιμος πληθυσμός 0-14 ετών}} \times 100$$

β) Δείκτης νεανικότητας (Δ. Ν.):

$$\Delta. \text{Ν.} = \frac{\text{Μόνιμος Πληθυσμός 0-14 ετών}}{\text{Συνολικός μόνιμος πληθυσμός}} \times 100$$

γ) Δείκτης εξάρτησης (Δ. Ε):

$$\Delta. \text{Ε.} = \frac{\text{Μόνιμος Πληθυσμός [0-14 + 65 και άνω]}}{\text{Μόνιμος Πληθυσμός 15-64 ετών}} \times 100$$

Χωρική Ενότητα	Μόνιμος πληθυσμός ετών 65+	Δείκτης Γήρανσης	Μόνιμος πληθυσμός ετών 0-14	Δείκτης Νεανικότητας	Μόνιμος πληθυσμός ετών 15-64	Δείκτης εξάρτησης
ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	18187	114,16	15931	16,92	60063	56,80
Δ.Ε.	9278	84,79	10942	18,44	39109	51,70

ΑΓΡΙΝΙΟ Υ						
Δ.Ε. ΑΓΓΕΛΟ ΚΑΣΤΡΟ Υ	561	221,74	253	12,48	1213	67,11
Δ.Ε. ΑΡΑΚΥΝ ΘΟΥ	1381	199,86	691	13,88	2905	71,33
Δ.Ε. ΘΕΣΤΙΕΩ Ν	1505	152,48	987	15,03	4074	61,17
Δ.Ε. ΜΑΚΡΥΝ ΕΙΑΣ	1180	269,41	438	11,90	2063	78,43
Δ.Ε. ΝΕΑΠΟΛ ΗΣ	1017	112,13	907	17,89	3146	61,16
Δ.Ε. ΠΑΝΑΙΤ ΩΛΙΚΟΥ	328	172,63	190	13,71	868	59,68
Δ.Ε. ΠΑΡΑΒΟ ΛΑΣ	1073	224,95	477	12,64	2223	69,73
Δ.Ε. ΠΑΡΑΚΑ ΜΠΥΛΙΩ Ν	653	306,57	213	10,96	1077	80,41
Δ.Ε. ΣΤΡΑΤΟ Υ	1211	145,38	833	15,34	3385	60,38

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αγρινίου 2015- 2019
(<https://www.cityofagrinio.gr>)

Ο δείκτης γήρανσης του Δήμου Αγρινίου (114,16) είναι σχεδόν διπλάσιος της χώρας (67,5) και ο δείκτης νεανικότητας (16,91%) σε δυσμενέστερη θέση από αυτόν της χώρας (14,51%).

Αν θεωρηθεί ότι στις Ορεινές Δημοτικές Ενότητες (π.χ. Παρακαμπυλίων- Παναιτωλικού) είναι «λογικό» να υπάρχει μια συνεχής προδιάθεση των νέων για εγκατάλειψη της περιοχής τους (στους 100 νέους της Δ.Ε. Παρακαμπυλίων αντιστοιχούν 306 ηλικιωμένοι), αυτό που είναι τραγικό όσον αφορά την πληθυσμιακή αιμορραγία είναι πλέον και οι Πεδινές

Δημοτικές Ενότητες (π.χ. Μακρυνείας – Παραβόλας - Αγγελοκάστρου) με δείκτες γήρανσης αντίστοιχα 269,41%, 224,94% και 221,74%.

Η μείωση του πληθυσμού, ιδιαίτερα στις ορεινές Δ.Ε., έχει επιφέρει αντίστοιχες επιπτώσεις και στην Τοπική Οικονομία. Η δημογραφική εικόνα των παραπάνω περιοχών έχει φθίνουσα πορεία την τελευταία 20ετία και μάλιστα προ της κρίσης. Αποτελούν το 54,41% της συνολικής έκτασης του Δήμου και κατοικεί μόνο το 1,23% του πληθυσμού.

Με τα σημερινά δεδομένα (ανεργία κλπ), η εξέλιξη των δημογραφικών δεδομένων των Ορεινών Περιοχών, δεν αναμένεται να παρουσιάσει αναστροφή των παραπάνω διαπιστώσεων.

2.4.2 Αλλοδαποί

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2011, οι αλλοδαποί που απογράφησαν στο Δήμο Αγρινίου ανέρχονται σε 2.530 άτομα, παρουσιάζοντας σχετική αύξηση σε σχέση με την απογραφή του 2001.

Περιγραφή	Αλλοδαποί 2001	Μόνιμος πληθυσμός 2011	Αλλοδαποί 2011
ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	2.301	94181	2530
Δ.Ε. ΑΓΡΙΝΙΟΥ	1.052	59329	1262
Δ.Ε. ΑΓΓΕΛΟΚΑΣΤΡ ΟΥ	137	2027	111
Δ.Ε. ΑΡΑΚΥΝΘΟΥ	190	4977	186
Δ.Ε. ΘΕΣΤΙΕΩΝ	192	6566	184
Δ.Ε. ΜΑΚΡΥΝΕΙΑΣ	135	3681	128
Δ.Ε. ΝΕΑΠΟΛΗΣ	109	5070	217
Δ.Ε.	23	1386	50

ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟ Υ			
Δ.Ε. ΠΑΡΑΒΟΛΑΣ	129	3773	91
Δ.Ε. ΠΑΡΑΚΑΜΠΥΛΙ ΩΝ	46	1943	27
Δ.Ε. ΣΤΡΑΤΟΥ	288	5429	274

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αγρινίου 2015- 2019
(<https://www.cityofagrinio.gr>)

2.4.3 Εκπαιδευτικό επίπεδο

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2011, στο Δήμο Αγρινίου, μόλις το 0,08% του πληθυσμού του Δήμου είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος, το 0,40% κάτοχοι μεταπτυχιακού, το 7,49% είναι πτυχιούχοι ΑΕΙ και το 3,31% κάτοχοι πτυχιούχοι Τεχνολογικής εκπαίδευσης. Το 2,52% του πληθυσμού είναι πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το 16,26% είναι απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης, το 11,05% είναι απόφοιτοι Γυμνασίου, το 29,56% είναι απόφοιτοι Δημοτικού Σχολείου και παρατηρείται μεγάλο ποσοστό αναλφάβητων με 5,06% του πληθυσμού να έχει εγκαταλείψει το Δημοτικό Σχολείο και να γνωρίζει ανάγνωση και γραφή και το 4,46% να μη γνωρίζει ανάγνωση και γραφή. Τα στοιχεία αυτά απεικονίζονται στον παρακάτω πίνακα:

Χωρι κή ενότη τα	Μόνι μος πληθ υσμός	Κά τοχ οι διδ ακτ ορι κού τίτ λου	Κάτ οχοι Μετ απτ υχιακ ού	Πτυχι ούχοι Παν/μ ίου- Πολυτ εχνείο υ και ισοτίμ ων σχολώ ν	Απόφ οιτοι Λυκεί ου (Γενικ ού, Εκκλη σιαστι κού κλπ.)	Απόφ οιτοι τριταξ ίου Γυμνα σίου	Απόφοι τοι Δημοτι κού	Εγκατ έλειψ αν το Δημοτ ικό, αλλά γνωρί ζουν γραφή και ανάγν ωση	Ολο κλήρ ωσα ν την προσ χολι κή αγωγ ή ή	Δε γνωρ ίζουν γραφ ή και ανάγ νωση
ΔΗΜ ΟΣ ΑΓΡΙ ΝΙΟΥ	94181	76	376	7051	15311	10411	27838	4764	6963	4201
Δ.Ε.	59329	72	357	6158	11335	6391	14452	2286	4696	1503

ΑΓΡΙ ΝΙΟΥ										
Δ.Ε. ΑΓΓΕ ΛΟΚ ΑΣΤΡ ΟΥ	2027	0	1	50	191	207	869	189	120	150
Δ.Ε. ΑΡΑ ΚΥΝ ΘΟΥ	4977	0	3	98	528	548	2045	385	302	343
Δ.Ε. ΘΕΣΤ ΙΕΩΝ	6566	0	7	239	864	778	2287	403	444	389
Δ.Ε. ΜΑΚ ΡΥΝΕ ΙΑΣ	3681	0	2	95	423	489	1470	303	210	263
Δ.Ε. ΝΕΑ ΠΟΛ ΗΣ	5070	2	5	121	523	575	1718	276	431	490
Δ.Ε. ΠΑΝ ΑΙΤΩ ΛΙΚΟ Υ	1386	0	0	28	114	195	549	116	81	67
Δ.Ε. ΠΑΡ ΑΒΟ ΛΑΣ	3773	2	0	153	562	445	1328	278	206	290
Δ.Ε. ΠΑΡ ΑΚΑ ΜΠΥ ΛΙΩΝ	1943	0	0	33	247	187	793	187	98	166
Δ.Ε. ΣΤΡΑ ΤΟΥ	5429	0	1	76	524	596	2327	341	375	540

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αγρινίου 2015- 2019
(<https://www.cityofagrinio.gr>)

2.4.4. Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός

Ο οικονομικώς ενεργός πληθυσμός μιας περιοχής αναφέρεται σε εκείνο το μέρος του πληθυσμού το οποίο εργάζεται και προσφέρεται για εργασία. Αντίθετα, το τμήμα του πληθυσμού το οποίο δεν εργάζεται και δεν αναζητά

εργασία ονομάζεται οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός. Ο οικονομικώς ενεργός πληθυσμός διακρίνεται στον απασχολούμενο και άνεργο πληθυσμό.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής (έτος 2011) στο σύνολο της χώρας ο οικονομικώς ενεργός πληθυσμός ανέρχεται στα 4.586.636 άτομα ποσοστό 42,4% του συνολικού μόνιμου πληθυσμού της χώρας. Στο Δήμο Αγρινίου ο οικονομικώς ενεργός πληθυσμός ανέρχεται στα 35.539 άτομα, ποσοστό 37,73% του συνολικού μόνιμου πληθυσμού του Δήμου. Ειδικότερα, ο οικονομικός ενεργός πληθυσμός του Δήμου Αγρινίου και των Δημοτικών Ενοτήτων αυτού καθώς και η ποσοστιαία αναλογία του στο σύνολο της χώρας, στην Περιφέρεια και στους ΟΤΑ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Οικονομικά ενεργοί (Απογραφή πληθυσμού 2011)			
Περιγραφή	Μόνιμος πληθυσμός	Οικονομικά ενεργοί	Ποσοστιαία αναλογία του οικονομικά ενεργού πληθυσμού %
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.816.286	4.586.636	42,40
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	468.994	184.804	39,40
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝ ΙΑΣ	116.621	40.832	35,01
ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	94.181	35.539	37,74
Δ.Ε. ΑΓΡΙΝΙΟΥ	59.329	23.646	39,86
Δ.Ε. ΑΓΓΕΛΟΚΑΣΤΡΟΥ	2.027	647	31,92
Δ.Ε. ΑΡΑΚΥΝΘΟΥ	4.977	1.581	31,77
Δ.Ε. ΘΕΣΤΙΕΩΝ	6.566	2.381	36,26
Δ.Ε. ΜΑΚΡΥΝΕΙΑΣ	3.681	1.107	30,07
Δ.Ε. ΝΕΑΠΟΛΗΣ	5.070	1.795	35,40
Δ.Ε. ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟΥ	1.386	509	36,72
Δ.Ε. ΠΑΡΑΒΟΛΑΣ	3.773	1.332	35,30
Δ.Ε. ΠΑΡΑΚΑΜΠΥΛΙΩΝ	1.943	644	33,15
Δ.Ε. ΣΤΡΑΤΟΥ	5.429	1.897	34,94

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αγρινίου 2015- 2019
(<https://www.cityofagrinio.gr>)

Ο οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός στο σύνολο της χώρας ανέρχεται στα 6.229.650 άτομα με ποσοστό 57,6% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, στην Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας και στο Δήμο Αγρινίου η ποσοστιαία αναλογία είναι λίγο υψηλότερη με 60,6%, 64,99% και 62,27 αντίστοιχα, όπως παρουσιάζεται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα:

Οικονομικά μη ενεργοί (Απογραφή πληθυσμού 2011)			
Περιγραφή	Μόνιμος πληθυσμός	Οικονομικά μη ενεργοί	Ποσοστιαία αναλογία %
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.816.286	6.229.650	57,6
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	468.994	284.190	60,6
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	116.621	75.789	64,99
ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	94.181	58.642	62,27
Δ.Ε. ΑΓΡΙΝΙΟΥ	59.329	35.683	60,14
Δ.Ε. ΑΓΓΕΛΟΚΑΣΤΡΟΥ	2.027	1.380	68,08
Δ.Ε. ΑΡΑΚΥΝΘΟΥ	4.977	3.396	68,23
Δ.Ε. ΘΕΣΤΙΕΩΝ	6.566	4185	63,74
Δ.Ε. ΜΑΚΡΥΝΕΙΑΣ	3.681	2.574	69,93
Δ.Ε. ΝΕΑΠΟΛΗΣ	5.070	3.275	64,60
Δ.Ε. ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟΥ	1.386	877	63,28
Δ.Ε. ΠΑΡΑΒΟΛΑΣ	3.773	2.441	64,7
Δ.Ε. ΠΑΡΑΚΑΜΠΥΛΙΩΝ	1.943	1.299	66,86
Δ.Ε. ΣΤΡΑΤΟΥ	5.429	3.532	65,06

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αγρινίου 2015- 2019 (<https://www.cityofagrinio.gr>)

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2011, οι απασχολούμενοι στο Δήμο Αγρινίου ανέρχονται στα 27.172 άτομα και αποτελούν το (46,34%) των οικονομικά ενεργών (35.539 άτομα) και οι άνεργοι ανέρχονται στα 8.367 άτομα ποσοστό της τάξης του 23,54% του εργατικού δυναμικού του Δήμου (οικονομικά ενεργού). Ο Απασχολούμενος και Άνεργος πληθυσμός εμφανίζεται στον παρακάτω πίνακα:

Απασχολούμενοι -άνεργοι (Απογραφή πληθυσμού 2011)		
Περιγραφή	Απασχολούμενοι	Άνεργοι
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	3.727.633	859.003
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	146.605	38.199
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	32.566	8.266
ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	27.172	8.367
Δ.Ε. ΑΓΡΙΝΙΟΥ	18.211	5.435
Δ.Ε. ΑΓΓΕΛΟΚΑΣΤΡΟΥ	512	135
Δ.Ε. ΑΡΑΚΥΝΘΟΥ	1.189	392
Δ.Ε. ΘΕΣΤΙΕΩΝ	1.708	673
Δ.Ε. ΜΑΚΡΥΝΕΙΑΣ	888	219
Δ.Ε. ΝΕΑΠΟΛΗΣ	1.274	521
Δ.Ε. ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟΥ	369	140
Δ.Ε. ΠΑΡΑΒΟΛΑΣ	1.000	332
Δ.Ε. ΠΑΡΑΚΑΜΠΥΛΙΩΝ	460	184
Δ.Ε. ΣΤΡΑΤΟΥ	1.561	336

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αγρινίου 2015- 2019 (<https://www.cityofagrinio.gr>)

Τα μεγέθη της απασχόλησης και της ανεργίας αποτελούν βασικά προσδιοριστικά στοιχεία του επιπέδου ευημερίας μίας κοινωνίας⁵.

Το Ποσοστό της Ανεργίας στο σύνολο της χώρας, στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, στο Δήμο Αγρινίου και κατά φθίνουσα κατάταξη στις Δημοτικές Ενότητες του Δήμου Αγρινίου εμφανίζεται στον παρακάτω πίνακα:

Χωρική Ενότητα	Ποσοστό Ανεργίας
Σύνολο της χώρας	18.73 %
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	20.67 %
Π.Ε. ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	20.24 %
ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	23.54%
Δ.Ε. ΝΕΑΠΟΛΗΣ	29.03 %
Δ.Ε. ΠΑΡΑΚΑΜΠΥΛΙΩΝ	28.57 %
Δ.Ε. ΘΕΣΤΙΕΩΝ	28.27 %
Δ.Ε. ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟΥ	27.50 %
Δ.Ε. ΠΑΡΑΒΟΛΑΣ	24.92 %
Δ.Ε. ΑΡΑΚΥΝΘΟΥ	24.79 %

⁵ Ο δείκτης ανεργίας δίνεται από την ποσοστιαία αναλογία (άνεργοι/οικονομικώς ενεργοί) *100.

Δ.Ε. ΑΓΡΙΝΙΟΥ	22.98 %
Δ.Ε. ΑΓΓΕΛΟΚΑΣΤΡΟΥ	20.87 %
Δ.Ε. ΜΑΚΡΥΝΕΙΑΣ	19.78 %
Δ.Ε. ΣΤΡΑΤΟΥ	17.71 %

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αγρινίου 2015- 2019
(<https://www.cityofagrinio.gr>)

Στο Δήμο Αγρινίου το 17,64% των απασχολούμενων απασχολείται στον πρωτογενή, το 15,92% στο δευτερογενή και το 66,44% στον τριτογενή τομέα, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του παρακάτω πίνακα:

Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός κατά την απογραφή του έτους 2011					
Περιγραφή	Οικονομικ ά ενεργοί	Απασχολού μενοι	Πρωτογενή ς Τομέας απασχόλησ ης	Δευτερογεν ής Τομέας απασχόλησ ης	Τριτογενής Τομέας απασχόλησ ης
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	6.229.650	3.727.633	372.209	654.377	2.701.047
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	284.190	146.605	24.912	24.188	97.505
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΙΤΩΛΟΑ ΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	75.789	32.566	10.543	5.164	16.859
ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	58.642	27.172	4.793	4.327	18.052
Δ.Ε. ΑΓΡΙΝΙΟΥ	35.683	18.211	1.399	2.810	14.002
Δ.Ε. ΑΓΓΕΛΟΚΑΣΤΡΟΥ	1.380	512	243	70	199
Δ.Ε. ΑΡΑΚΥΝΘΟΥ	3.396	1.189	444	192	553
Δ.Ε. ΘΕΣΤΙΕΩΝ	4.185	1.708	364	351	993
Δ.Ε. ΜΑΚΡΥΝΕΙΑΣ	2.574	888	456	85	347
Δ.Ε. ΝΕΑΠΟΛΗ	3.275	1.274	320	303	651

Σ					
Δ.Ε. ΠΑΝΑΙΤΩ ΛΙΚΟΥ	877	369	157	57	155
Δ.Ε. ΠΑΡΑΒΟΛ ΑΣ	2.441	1.000	326	154	520
Δ.Ε. ΠΑΡΑΚΑ ΜΠΥΛΙΩΝ	1.299	460	204	76	180
Δ.Ε. ΣΤΡΑΤΟΥ	3.532	1561	880	229	452

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αγρινίου 2015- 2019
(<https://www.cityofagrinio.gr>)

2.5 Το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του Δήμου

Στο σύνολο των 10 Δημοτικών Ενοτήτων που περιλαμβάνονται στο Δήμο Αγρινίου, μόνο η μελέτη Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου της Δημοτικής Ενότητας Αγρινίου έχει δημοσιευθεί σε ΦΕΚ (ΦΕΚ 14/ΑΑΠ /24.1.2013).

Στο Δήμο Αγρινίου υπάρχουν τρία ακόμη Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια, τα οποία όμως δεν είναι δεσμευτικά για τη διοίκηση:

1. Το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Παναιτωλίου όπως αυτό έχει εγκριθεί με τις υπ' αριθ. 22555/911/19.02.1990 (ΦΕΚ 221/Δ/10.04.1990) και 59870/2594/13.04.1993 (ΦΕΚ 703/Δ/24.06.1993) αποφάσεις του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. και τους χάρτες που τις συνοδεύουν.

2. Το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Καινούργιου όπως αυτό έχει εγκριθεί με τις υπ' αριθ. 22562/918/22.02.1990 (ΦΕΚ 222/Δ/10.04.1990) και 73960/5036/09.08.1994 (ΦΕΚ 974/Δ/20.09.1994) αποφάσεις του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. και τους χάρτες που τις συνοδεύουν.

3. Το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του Δήμου Νεάπολης όπως αυτό εγκρίθηκε με την υπ. αριθ. Γ.89236/6381/10.10.1994 (ΦΕΚ 1266/Δ/6.12.1994) απόφαση του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. και τους χάρτες που τις συνοδεύουν.

Σύμφωνα με το άρθρο 51 παρ. 15 του Ν. 4178/7.8.2013 «Αντιμετώπιση της Αυθαίρετης Δόμησης- Περιβαλλοντικό Ισοζύγιο και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 174/Α/7.8.2013), από τη δημοσίευση του εν λόγω νόμου οι χρήσεις γης που ορίζονται κατά τις ειδικές διατάξεις των Γ.Π.Σ. που εγκρίθηκαν πριν τη

δημοσίευση του Ν. 2508/1997 (Α' 124) είναι δεσμευτικές για τη διοίκηση μόνο στην περίπτωση που κατόπιν αυτών εγκρίθηκαν πολεοδομικές μελέτες αναθεώρησης ή ένταξης σύμφωνα με το Γ.Π.Σ. Για τα ρυμοτομικά σχέδια Παναιτωλίου, Καινούργιου και των σχεδίων πόλεων Νεάπολης δεν έχουν εγκριθεί πολεοδομικές μελέτες αναθεώρησης σύμφωνα με το Γ.Π.Σ., συνεπώς δεν είναι δεσμευτικά για τη διοίκηση.

2.6. Φυσικό Περιβάλλον

2.6.1 Γενικά

Από μορφολογικής απόψεως ο δήμος Αγρινίου είναι κυρίως πεδινός και ημιορεινός⁶ και κατ' ελάχιστα ορεινός.

Το 30,42% των εκτάσεων του Δήμου χαρακτηρίζονται πεδινές⁷, το 40,67% ημιορεινές και το 28,90% ορεινές⁸.

Συγκεκριμένα, από άποψη γεωμορφολογίας, ο Δήμος Αγρινίου χαρακτηρίζεται από τρεις περιοχές με διαφορετικό ανάγλυφο:

- Τη λοφώδη- ημιορεινή περιοχή,
- Μια ηπιότερης μορφής μεταβατική ζώνη και
- Την πεδινή, με γεωργική κυρίως χρήση, περιοχή.

Χαρακτηριστική είναι η παρουσία κατολισθητικών φαινομένων, τόσο σύγχρονων όσο και παλαιών, που οφείλονται κυρίως στη γεωργική δομή της περιοχής, στην τεκτονική, στις κλιματικές και υδρολογικές συνθήκες που επικρατούν σε αυτή, στο τοπογραφικό ανάγλυφο, στη σεισμικότητα της περιοχής καθώς επίσης στις ανθρώπινες δραστηριότητες ή επεμβάσεις.

Η σεισμική επικινδυνότητα της περιοχής αντίστοιχα καθορίζεται από τις διατάξεις του Ελληνικού Αντισεισμικού Κανονισμού 2000, όπως ισχύει. Σύμφωνα με αυτόν, η περιοχή του Δήμου Αγρινίου κατατάσσεται στη ζώνη σεισμικής επικινδυνότητας II.

⁶ Ημιορεινοί χαρακτηρίζονται οι δήμοι των οποίων η εδαφική περιοχή βρίσκεται στις υπώρειες ή η έκτασή τους μοιράζεται η μισή περίπου στην πεδιάδα και η άλλη μισή στο βουνό αλλά πάντα σε υψόμετρο μέχρι τα 800μ. για το μεγαλύτερο μέρος της περιοχής τους. Ο Δήμος Αγρινίου εμπίπτει στη δεύτερη περίπτωση.

⁷ Πεδιάδες: Τριγωνίδα, Μεσολογίου, Βάλτου, Βονίτσης & Ξηρομέρου.

⁸ Ορεινοί όγκοι: Παναιτωλικό όρος, Αράκυνθος και Πεταλάς.

Τα βασικά υδρορέματα του Δήμου διαχωρίζονται σε μόνιμης ροής και σε εποχικής ροής. Τα πιο βασικά μόνιμης ροής ρέματα είναι ο ποταμός Αχελώος και το ρέμα Ερμίτσα και το πιο βασικό ρέμα εποχικής ροής είναι το ρέμα Ζέρβας.

Τα ημιορεινά- λοφώδη τμήματα της περιοχής μελέτης καλύπτονται από θαμνώνες αείφυλλων πλατύφυλλων (μακκία) και φρύγανα, τα οποία συναντώνται στα υψόμετρα 300- 600μ. Υπάρχουν επίσης εκτεταμένες ελαιοκαλλιέργειες.

Στις παρυδάτιες ζώνες, δηλαδή γύρω από τις Λίμνες Τριχωνίδα και Λυσιμαχία, στις όχθες του Αχελώου και κατά μήκος των ρεμάτων συναντώνται παρόχθια δάση, καλαμώνες και άλλη υδροχαρή βλάστηση.

Στην πεδινή ζώνη (κάμπος Αγρινίου) υπάρχουν εκτεταμένες καλλιέργειες καπνών, εσπεριδοειδών, τριφυλλιών, καλαμποκιών, ελιάς, σπαραγγιών, σιτηρών, κριθαριού, βρώμης κ.ά.

Επίσης, στην περιαστική περιοχή της πόλης του Αγρινίου έχουν ιδρυθεί τα τεχνητά δάση Άγιος Χριστόφορος, Προφήτης Ηλίας, Αγία Βλαχερνά, Λυκοράχια με διάφορα είδη, όπως τραχεία πεύκη, χαλέπιος πεύκη, κουκουναριά, ευκάλυπτος, κυπαρίσσι, κυπαρίσσι Αριζόνας και ψευδακακία, ενώ κανένα από τα δάση δεν είναι παραγωγικό. Οι ακριβείς εκτάσεις των δασικών περιοχών δεν είναι γνωστές, αφού σύμφωνα με το Δασαρχείο Αγρινίου τα δάση δεν έχουν οριοθετηθεί καθότι δεν υπάρχει Κτηματολόγιο. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Δήμου Αγρινίου, η συνολική έκταση των δασών εντός του Δήμου υπολογίζεται ότι είναι περίπου 575.000 στρ.⁹

Η περιοχή μελέτης καλύπτεται επίσης από ποικιλία χαρακτηρισμένων οικοσυστημάτων, ή αλλιώς τύπων φυσικών οικοτόπων των οποίων η διατήρηση απαιτεί σύμφωνα με το πρόγραμμα CORINE (CORINE BIOTOPES PROJECT) και το δίκτυο NATURA 2000 (Παράρτημα Ι της Κοινοτικής Οδηγίας 92/43/ΕΕ για την Διατήρηση των Φυσικών Οικοτόπων της Αγρίας Πανίδας και Χλωρίδας) τον χαρακτηρισμό τους ως Ειδικές Ζώνες Προστασίας.

Η περιοχή μελέτης δέχεται τοπικά αλλά και στο σύνολό της περιβαλλοντικές πιέσεις, όπως ρύπανση του εδάφους, των υπογείων υδάτων, του υδρογραφικού δικτύου (Λίμνη Τριχωνίδα, Λίμνη Λυσιμαχία, Αχελώος, ρέματα), καθώς και προβλήματα που δημιουργούνται από την αυθαίρετη

⁹ Δάση Αγγελοκάστρου, Αγρινίου, Αρακύνθου, Θεστιέων, Μακρυνείας, Νεάπολης, Παναιτωλικού, Παραβόλας, Παρακαμπυλίων και Στράτου. Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αγρινίου 2015-2019, σελ. 36.

δόμηση, τις εκχερσώσεις, την υπερβόσκηση, την κατασκευή φραγμάτων και άλλων εγγειοβελτιωτικών έργων κλπ.

2.6.2 Κλίμα

Το κλίμα του Δήμου Αγρινίου ποικίλει από πολύ θερμά καλοκαίρια, με θερμοκρασίες που συχνά ξεπερνούν τους 40°C, με πολλή υγρασία σε ήπιους χειμώνες στις χαμηλού υψομέτρου περιοχές. Κρύοι χειμώνες κυριαρχούν στις ορεινές περιοχές, ενώ σε ακόμα μεγαλύτερα υψόμετρα, τα καλοκαίρια είναι δροσερά και χιόνια καθώς και κρύος καιρός χαρακτηρίζουν τους χειμερινούς μήνες. Ειδικότερα, τα γενικά χαρακτηριστικά του κλίματος της περιοχής ανά εποχή είναι τα εξής:

ο Χειμώνας: Ήπιος έως έντονος με εμφανή επηρεασμό από βόρειες ψυχρές μάζες.

ο Άνοιξη: Ήπια χαρακτηριστικά κλίματος με σχετική μείωση των βροχών και χαμηλές σχετικά θερμοκρασίες.

ο Καλοκαίρι: Σημαντική αύξηση της ξηρασίας με ανάλογη μείωση των βροχοπτώσεων και αντίστοιχη αύξηση της θερμοκρασίας.

ο Φθινόπωρο: Επίσης ήπια χαρακτηριστικά κλίματος με σχετική αύξηση των βροχοπτώσεων και αντίστοιχη αύξηση της υγρασίας.

2.6.3 Προστατευόμενες περιοχές

Στο Δήμο Αγρινίου, αλλά και στον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο της Περιφερειακής Ενότητας της Αιτωλοακαρνανίας, συναντάται μια μεγάλη ποικιλία τύπων βλάστησης, όπως επίσης και ένας πολύ μεγάλος αριθμός προστατευόμενων περιοχών. Ειδικότερα στο Δήμο Αγρινίου, παρουσιάζονται οι περιοχές προστασίας του δικτύου Natura 2000 που εμφανίζονται στον ακόλουθο πίνακα και αναλύονται παρακάτω ξεχωριστά:

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ			
ΚΩΔΙΚΟΣ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΟΠΟΥ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ (στρ.)	ΕΚΤΑΣΗ ΕΝΤΟΣ ΔΗΜΟΥ

			(στρ.)
GR2310004	ΟΡΟΣ ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟ	185420,3	77.000
GR2310008	ΛΙΜΝΗ ΟΖΕΡΟΣ	12.584,90	402,8
GR2310009	ΛΙΜΝΕΣ ΤΡΙΧΩΝΙΔΑ ΚΑΙ ΛΥΣΙΜΑΧΕΙΑ	142.798	116.300
GR2310010	ΟΡΟΣ ΑΡΑΚΥΝΘΟΣ ΚΑΙ ΣΤΕΝΑ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ	133.312,80	41.000
GR2310013	ΛΙΜΝΗ ΛΥΣΙΜΑΧΕΙΑ	22.746,30	22.746,30

Πηγή: Π.Δ.Ε. (<http://www.pde.gov.gr/>)

2.6.3.1 Όρος Παναιτωλικό

Το Παναιτωλικό είναι το μεγαλύτερο βουνό του νομού της Αιτωλοακαρνανίας. Οι κορυφές του ξεκινούν από τη λίμνη Κρεμαστών και φτάνουν μέχρι την Τριχωνίδα. Ένα μεγάλο μέρος του όρους Παναιτωλικού είναι ενταγμένο στη ζώνη προστασίας Natura 2000 ως Τόπος Κοινοτικής Σημασίας με κωδικό καταγραφής (GR2310004). Το όρος Παναιτωλικό, με υψόμετρο 1924 μ., αποτελεί ένα πολυσχιδές ορεινό συγκρότημα με πολλές κορυφές, μεγάλα δάση, πανέμορφους καταρράκτες, πολύβουα ρέματα και γραφικούς οικισμούς.

Ψηλότερη κορυφή του είναι ο Κατελάνος με υψόμετρο 1.924 μ. ενώ άλλες σημαντικές κορυφές είναι η Κυρά-Βγέννα, η Κόκα, ο Κούτουπας ή Κούτπας, το Νεραϊδοβούνι, η Τσόκα, η Κρημνίτσα και τα Αραποκέφαλα.

Το σύμπλεγμα του Παναιτωλικού με κύρια γεωλογικά πετρώματα ασβεστόλιθο και φλύσχη αποτελεί, μέσω της τοξοειδούς κορυφογραμμής του, το φυσικό όριο των Περιφερειακών Ενοτήτων Αιτωλοακαρνανίας-Ευρυτανίας. Η ύπαρξη δευτερευουσών κορυφογραμμών προς νοτιοδυτικά και νότια με κλίσεις προοδευτικά αυξανόμενες συναρτήσει του υψομέτρου δίνει στην περιοχή ορεινό χαρακτήρα. Έτσι παρατηρείται η ύπαρξη ενός εντόνου υδρογραφικού συστήματος με εναλλαγές υψηλών κορυφών και βαθιών χαραδρών και παρουσία χειμάρρων. Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι η ύπαρξη βλάστησης με δασικό χαρακτήρα. Η παρουσία φυλλοβόλων δασών, έστω και σε υποβαθμισμένη μορφή, αποτελεί ένα σημαντικό χαρακτηριστικό, λαμβάνοντας υπόψη την συνεχή μείωση των φυλλοβόλων δασών στην Κεντρική και Νότια Ελλάδα.

Τα διαθέσιμα στοιχεία για την πανίδα των σπονδυλωτών (με εξαίρεση τα πουλιά) δείχνουν ότι σ' αυτόν τον τόπο υπάρχουν δύο είδη που

περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/EEC: ο λύκος *Canis lupus* και ο φρύνος *Bombina variegata*. Στον τόπο αυτόν ο λύκος εμφανίζει το νοτιότερο άκρο της εξάπλωσής του στη χώρα μας (και ένα από τα νοτιότερα στην Ευρώπη). Όσον αφορά, τέλος, την τοπική ορνιθοπανίδα το σημαντικότερο στοιχείο της είναι η παρουσία του απειλούμενου (κατηγορία «Τρωτά») αετού *Aquila chrysaetos*.

Ο τόπος επικαλύπτεται μερικώς με ένα καταφύγιο θηραμάτων και ανήκει σχεδόν εξ' ολοκλήρου στο Δημόσιο εκτός μικρών εκτάσεων (εγκαταλελειμμένων αγρών), που ανήκουν σε ιδιώτες.

2.6.3.2 Λίμνες Τριχωνίδα και Λυσιμαχία

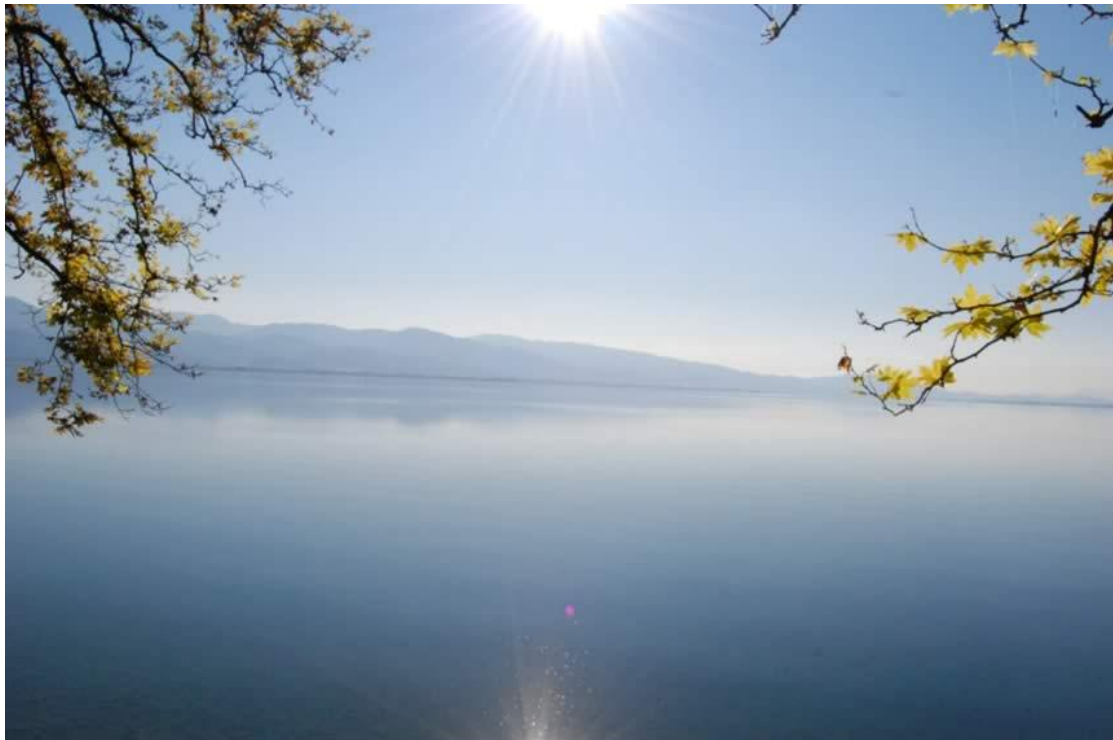
Οι λίμνες Τριχωνίδα και Λυσιμαχία βρίσκονται στην καρδιά της Αιτωλοακαρνανίας και εντός των ορίων του Δήμου Αγρινίου. Στα δυτικά της λίμνης Τριχωνίδας και σε μία απόσταση 2800μ. βρίσκεται η λίμνη Λυσιμαχία. Οι δυο λίμνες συνδέονται μεταξύ τους και με τον ποταμό Αχελώο μέσω δύο τεχνητών ενωτικών τάφρων, που είναι γνωστές σαν τάφος Αλαμπέη και τάφος Διμικός αντίστοιχα. Παλαιότερα οι δύο λίμνες Τριχωνίδα και Λυσιμαχία σε περιόδους πλημμυρών ενώνονταν, με αποτέλεσμα να φαίνονται σαν μια λίμνη, την οποία οι κάτοικοι της περιοχής αποκαλούσαν «Λίμνη του Απόκουρου».

2.6.3.2.1 Η Λίμνη Τριχωνίδα

Η Λίμνη Τριχωνίδα είναι η μεγαλύτερη λίμνη της Ελλάδας. Πήρε το όνομά της από την αρχαία πόλη Τριχώνιο, που βρίσκεται κοντά στη λίμνη στη Δ.Ε. Μακρυνείας. Περιμετρικά της λίμνης συναντούμε τις Δημοτικές Ενότητες (Δ.Ε.) των Θεστιέων, της Παραβόλας, της Μακρυνείας και του Αρακύνθου καθώς και τον Δήμο Θέρμου.

Η Λίμνη Τριχωνίδα έχει σημαντική γεωλογική ιστορία καθώς δημιουργήθηκε την εποχή του Πλειστόκαινου και αποτελεί κατάλοιπο μεγαλύτερης ενιαίας λίμνης που υπήρχε ανάμεσα στα Αιτωλικά και Ακαρνανικά όρη και κατελάμβανε προϊστορικά ολόκληρη τη λεκάνη του Αγρινίου.

Έχει επιφάνεια 97 τ.χλμ., μέγιστο μήκος 19 χλμ., πλάτος 7 χλμ., περίμετρο 58 χλμ. και μέγιστο βάθος 58 μ. Βρίσκεται σε κρυπτοβύθισμα, αφού το βαθύτερο τμήμα της λιμναίας λεκάνης της βρίσκεται κάτω από τη μέση στάθμη της επιφάνειας της θάλασσας. Συγκεκριμένα βρίσκεται σε υψόμετρο 18 μ. πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας. Η περιοχή από την οποία συλλέγει τα νερά της έχει έκταση 215 τ.χλμ. Η κοιλότητα της λίμνης περικλείεται από τα βουνά Παναιτωλικό (2.000 μ.) και Αράκυνθο (984 μ.). Έχει θετικό ισοζύγιο νερού λόγω της υψηλής εισροής νερού από τα ρεύματα και τα υπόγεια καρστικά ύδατα. Έχει δε σχετικά μικρή λεκάνη απορροής και για αυτό το λόγο διατηρεί σχετικά σταθερή τη στάθμη του νερού της. Πρόκειται για θερμή λίμνη με θερμοκρασίες πάνω από 4° C, κυμαινόμενη ανάλογα την εποχή έως 25° C.

Φωτογραφία της Λίμνης Τριχωνίδας από ιστοσελίδα <http://discoveragrino.gr/>

Η χλωρίδα στην περιοχή της λίμνης είναι πολύ σημαντική. Εδώ φύεται το ενδημικό φυτό της Ελλάδας *centaurea aetolica*. Σήμερα η παραλίμνια βλάστηση της Τριχωνίδας είναι πιο αραιή, αλλά παραμένει πάντα πλούσια σε σχέση με άλλες λίμνες της Ελλάδας. Αποτελείται από πλατάνια, ιτιές, φράξους, λεύκες, καβάκια, λυγαριές, κυπαρίσσια, δάφνες, πικροδάφνες, και ευκαλύπτους. Στις όχθες της λίμνης κυρίαρχα είδη είναι τα καλάμια, τα

νεροκάλαμα και τα ψαθιά. Σημαντικοί ακόμη είναι και οι ασβεστούχοι καλαμιώνες που εντοπίζονται στο ανατολικό μέρος της λίμνης και για την προστασία των οποίων στο παρελθόν εφαρμόστηκε ευρωπαϊκό πρόγραμμα Life. Μέσα στη λίμνη επιπλέουν τα υδρόβια φυτά ψαροφάκι και τα λευκά νούφαρα. Κοντά στη λίμνη απλώνεται μια "θάλασσα" από ελαιώνες και περιβόλια με διάφορα εσπεριδοειδή, που την περίοδο της ανθοφορίας το άρωμά τους πραγματικά μεθά τον επισκέπτη. Είναι γνωστά τα πορτοκάλια της Τριχωνίδας με το όνομα σαγκουίνια Γουρίτσας. Γύρω από τη λίμνη υπάρχουν εκτεταμένα πλατανοδάση (*Platanus orientalis*), που συνοδεύουν το νερό από το Παναιτωλικό και τον Αράκυνθο μέχρι τις όχθες της λίμνης.

Η Λίμνη έχει πολύ μεγάλη οικολογική σημασία και ανήκει στο Δίκτυο Natura 2000 ως Τόπος Κοινοτικής Σημασίας με έκταση 20.000 ha, αλλά δεν έχει ενταχθεί στο «Εθνικό Πάρκο Λιμνοθάλασσας Μεσολογίου- Αιτωλικού, κάτω ρου εκβολών Ευήνου & Αχελώου και Νήσων Εχινάδων». Ανήκει επίσης στις περιοχές του προγράμματος AQUA.

Φιλοξενεί αξιοσημείωτο αριθμό σπάνιων τρωτών ή απειλούμενων φυτικών ή ζωικών ειδών. Παρά τις επεμβάσεις που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια στην περιοχή, η λίμνη έχει μεγάλη орνιθολογική σημασία, γιατί αποτελεί σημαντικό χώρο διαχείμανσης για μεγάλους πληθυσμούς υδρόβιων πουλιών. Στην περιοχή έχουν παρατηρηθεί στην орνιθοπανίδα της λίμνης πάνω από 140 είδη πουλιών. Από αυτά τουλάχιστον 30 ανήκουν στα απειλούμενα και αυστηρά προστατευόμενα από την κοινοτική νομοθεσία.

Επίσης, η λίμνη Τριχωνίδα είναι μια από τις σημαντικότερες της χώρας σε ό,τι αφορά τα ψάρια του γλυκού νερού. Αναλυτικότερα, στην Τριχωνίδα υπάρχουν 42 είδη ψαριών, εκ των οποίων:

α) ενδημικά της Ελλάδας, όπως η δρομίτσα, η γουρνάρα, το στρωσίδι και ο λουρογοβιός,

β) ενδημικά της Αιτωλοακαρνανίας, όπως η τσερούκλα, το γλανίδι και η τριχωβελονίτσα, που βρίσκονται μόνο στην Αιτωλοακαρνανία, στις λίμνες Τριχωνίδα, Λυσιμαχία, Οζερό, Αμβρακία και στον Αχελώο ποταμό, αλλά και

γ) το ενδημικό της λίμνης Τριχωνίδας νανογοβιός, που ζει μόνο στα νερά της και πουθενά αλλού στον κόσμο.

Επίσης στην Τριχωνίδα υπάρχει και η Αθερίνα (*Atherinae boyeri*), ένα ψάρι το οποίο βρίσκεται κοντά στις ακτές και τις λιμνοθάλασσες.

Οι πληθυσμοί των ψαριών όσο και των πουλιών ωστόσο έχουν μειωθεί σε επικίνδυνο βαθμό λόγω της παράνομης αλιείας με χρήση δυναμίτη.

Με βάση το σχέδιο διαχείρισης υδατικών πόρων της λεκάνης απορροής του Αχελώου η χημική κατάσταση της λίμνης κρίνεται ως καλή, ενώ η οικολογική κατάσταση της κρίνεται ως μέτρια. Η λίμνη βρίσκεται σε μια κατάσταση μετάβασης από oligotroφική σε mesotroφική την ίδια εποχή που η λίμνη Λυσιμαχία γίνεται όλο και περισσότερο εύτροφη, προφανώς λόγω της παρουσίας θρεπτικών στοιχείων που προέρχονται από αστικές και γεωργοκτηνοτροφικές απορροές. Επίσης, η λίμνη δέχεται υψηλά οργανικά φορτία λόγω της συγκέντρωσης βιομηχανιών & βιοτεχνιών στην παρόχθια ζώνη ιδιαίτερα ελαιοτριβείων και εργοστασίων επεξεργασίας ελιάς αλλά παλαιότερα και σφαγίων. Η ικανότητα της λίμνης για αυτοκαθαρισμό λόγω της μεγάλης ανανέωσης υδάτων ειδικά από υπόγεια νερά διατηρεί τη λίμνη σε μια καλή χημική κατάσταση.

Η διατήρηση της ισορροπίας αυτής είναι απαραίτητη για την διατήρηση ολόκληρου του οικοσυστήματος. Η ποιοτική υποβάθμιση της λίμνης οφείλεται σε διάφορες δραστηριότητες και ενέργειες των κατοίκων των παραλίμνιων οικισμών, οι κυριότερες των οποίων είναι τα λύματα των κατοικιών, των κτηνοτροφικών μονάδων και των ελαιοτριβείων, η επιφανειακή και ανεξέλεγκτη εναπόθεση απορριμμάτων, τα λιπάσματα και τα φυτοφάρμακα. Ο προκαλούμενος κίνδυνος για το φυσικό περιβάλλον και της κατοίκους της γύρω περιοχής είναι μεγάλος γιατί το νερό θα είναι ακατάλληλο για ανθρώπινη χρήση ή άρδευση με μεγάλες οικονομικές συνέπειες. Οι καλαμιώνες λειτουργούν ως φυσικά φίλτρα νερού, έτσι η καταστροφή τους σε μερικά σημεία τους οδηγεί σε ακόμα μεγαλύτερη ρύπανση. Τα παραποτάμια δάση επίσης επηρεάζονται. Η ελάττωσή τους οφείλεται στη διαρκή ξύλευσή τους, στις φωτιές και στην αναμόρφωση της γης. Επίσης, παράγοντες υποβάθμισης του φυσικού πλούτου της λίμνης είναι και το κυνήγι, η αποξήρανση παραλίμνιων εδαφών, η επέκταση των καλλιεργειών σε βάρος της λίμνης καθώς και η καταστροφή του γύρω τοπίου από τη διάνοιξη παραλίμνιου οδικού δικτύου.

2.6.3.2.2. Η Λίμνη Λυσιμαχία

Η Λίμνη Λυσιμαχία (παλαιότερα λίμνη Αγγελοκάστρου, Κονώπι ή Υδρία), με επιφάνεια 13 τ.χλμ. και περίμετρο 17 χλμ, ανήκει στο δίκτυο NATURA 2000 και έχει χαρακτηριστεί μαζί με τη Λίμνη Τριχωνίδα ως Τόπος Κοινοτικής Σημασίας (S.C.I.) με τον κωδικό GR2310003.

Η λίμνη Λυσιμαχία έχει εμβαδόν 1300ha, περίμετρο 17χλμ, μέγιστο μήκος 6,25χλμ, μέγιστο πλάτος 2,85μ. και μέγιστο βάθος 9μ.. Έχει σχετικά

μεγάλη λεκάνη απορροής και δέχεται την επίδραση του νερού που εισρέει σ' αυτήν από το ρέμα της Ερμίτσας, καθώς επίσης και του νερού της λίμνης Τριγωνίδας (που εισρέει μέσω της τάφρου του Αλαμπέη). Η Λυσιμαχία παρουσιάζει έντονες εποχιακές διακυμάνσεις της στάθμης του νερού, που οφείλονται στον υψηλό βαθμό εξάτμισης κατά την διάρκεια του καλοκαιριού και στην αποστράγγιση προς τον ποταμό Αχελώο. Κατά την διάρκεια του χειμώνα η λίμνη συχνά υπερχειλίζει.

Φωτογραφία της Λίμνης Λυσιμαχίας από ιστοσελίδα <http://www.agrinioculture.gr/>

Παλαιότερα, στην περιοχή της Λυσιμαχίας υπήρχε το μεγαλύτερο παραλίμνιο δάσος της Ελλάδας, το οποίο εκριζώθηκε και η γη αποδόθηκε στην καλλιέργεια.

Στη λίμνη Λυσιμαχία βρίσκονται δυο ιαματικές πηγές, του Μουρστιάνου και της Χέλοβας. Οι πηγές βρίσκονται δίπλα στη λίμνη και σε υψόμετρο 30 μέτρα από την επιφάνειά της.

2.6.3.3 Όρος Αράκυνθος και Στενά Κλεισούρας

Οι αρχαίοι ονόμαζαν την περιοχή «Τα Κύκνεια Τέμπη». Εκτιμάται ιστορικά ότι πριν από εκατομμύρια χρόνια μέσα από το Φαράγγι της Κλεισούρας περνούσε ο ποταμός Αχελώος. Σε παλαιότατη εποχή, μεταξύ των

Αιτωλικών και Ακαρνανικών βουνών, σχηματιζόταν μια μεγάλη λίμνη στην χυνόταν ο Αχελώος. Από εκεί ο Αχελώος, εκχύνονταν με μεγάλη δύναμη μέσα από τα στενά της Κλεισούρας στον κόλπο του Αιτωλικού. Μέσα όμως από καθιζήσεις που έγιναν στην περιοχή μεταξύ του Αρακύνθου και των απέναντι Ακαρνανικών βουνών ο Αχελώος χύθηκε προς το μέρος της καθιζήσης. Έτσι η μεγάλη λίμνη περιορίστηκε στις σημερινές λίμνες Τριχωνίδα και Λυσιμαχία και η Κλεισούρα έγινε ξερή κοίτη ποταμού με τους αξιοπερίεργους βράχους και τις απόκρημνες όχθες της.

Το όρος Αράκυνθος και τα Στενά της Κλεισούρας αποτελούν έναν οικολογικό σύνδεσμο του υδροβιότοπου με την ηπειρωτική ορεινή περιοχή. Η τοπογραφία της περιοχής είναι πολύ ενδιαφέρουσα. Υπάρχουν κρημνώδεις βράχοι, φαράγγια και πλαγιές με μεγάλο υψόμετρο που αποτελούν καταφύγιο για πολλά είδη πουλιών.

Ο τόπος αυτός είναι σημαντικός επειδή αποτελείται από απότομες βραχώδεις πλαγιές που περιβάλλουν τον υδροβιότοπο Αιτωλικού-Μεσολογγίου. Αυτές οι βραχώδεις πλαγιές είναι οικολογικά συνδεδεμένες με τον υδροβιότοπο και θα μπορούσαν να θεωρηθούν σαν μία ενιαία περιοχή.

Τρία είδη αμφιβίων και δύο ερπετών είναι γνωστό ότι υπάρχουν σ' αυτόν τον τόπο. Αυτός ο τόπος κατατάσσεται ανάμεσα στις Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά της Ελλάδας (ΣΠΠΕ), κυρίως εξαιτίας της ύπαρξης απειλούμενων και σπάνιων αρπακτικών πουλιών μαζί με άλλα αξιοσημείωτα είδη πουλιών.

Αυτός ο τόπος θα έπρεπε να προστατευθεί λόγω της ιδιαίτερης αισθητικής και οικολογικής του αξίας. Λατομεία, αποθέσεις σκουπιδιών και βιομηχανικές εγκαταστάσεις είναι οι κύριοι κίνδυνοι για την τοπογραφία και την οικολογία του. Η βόσκηση, η κτηνοτροφία γενικότερα και το κυνήγι θεωρούνται παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά την χλωρίδα και την πανίδα της περιοχής.

Όσον αφορά την Κλεισούρα, υπάρχουν αρνητικές συνέπειες στην ορνιθοπανίδα της περιοχής λόγω της συνεχούς κυκλοφορίας στην εθνική οδό (η κύρια οδός της δυτικής Ηπειρωτικής Ελλάδας διαπερνά την Κλεισούρα) και των συνεπειών της (θόρυβος, εκπομπές καυσαερίων κ.ά.).

Ο τόπος περιέχει ένα καταφύγιο θηραμάτων σύμφωνα με το ΦΕΚ 713/Β/80, καθώς και ένα «Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους» (Κλεισούρα) σύμφωνα με το ΦΕΚ 1195/Β/5.10.73.

2.6.3.4 Λίμνη Οζερός

Η λίμνη Οζερός (ή Γαλίτσα) βρίσκεται δυτικά του ποταμού Αχελώου, περίπου στο ίδιο γεωγραφικό πλάτος με την πόλη του Αγρινίου. Καλύπτει μία περιοχή που κυμαίνεται από 10-11.1 τ.χλμ., έχει περίμετρο 14χλμ., μέγιστο μήκος 5χλμ, μέγιστο πλάτος 2.6χλμ και βάθος 8-10μ. Είναι μία καρστική λίμνη τεκτονικής προέλευσης και βρίσκεται κατά μήκος της τεκτονικής τάφρου του Αγρινίου. Η λίμνη αυτή έχει ευρεία λεκάνη απορροής (66,2 τ.χλμ.), το δυτικό τμήμα της οποίας περιλαμβάνει το ανατολικό τμήμα του λόφου Λυκοβίτσι και το ανατολικό τμήμα μία εκτεταμένη περιοχή καλλιεργείων. Η λίμνη τροφοδοτείται με νερό από χειμάρρους που απαντούν κυρίως στο ανατολικό και νοτιο-ανατολικό τμήμα της, καθώς επίσης και από τον ποταμό Αχελώο, όταν υπερχειλίζει. Παρουσιάζει έντονες μεταβολές στο επίπεδο του νερού, που οφείλονται κυρίως στην υπόγεια απορροή. Χαρακτηριστικό της περιοχής είναι η παρουσία απότομων πλαγιών στα δυτικά και νοτιοδυτικά και καρστικοί σχηματισμοί όπως δολίνες, λατυποπαγείς ασβεστόλιθοι κλπ. Το ανάγλυφο όλων των άλλων πλευρών της λίμνης είναι σχεδόν επίπεδο.

Η λίμνη διατηρεί ενδιαφέρουσα χλωρίδα και πανίδα και παρουσιάζει ιδιαίτερη φυσική ομορφιά. Εκτεταμένοι καλαμιώνες, που αναπτύσσονται στις όχθες της λίμνης προσφέρουν καταφύγιο στην άγρια πανίδα.

2.6.4 Λίμνες

Εντός των ορίων του Δήμου Αγρινίου, πέραν των λιμνών που ήδη αναφέρθηκαν (Τριχωνίδα, Λυσιμαχία και Οζερός), συναντώνται και τρεις τεχνητές λίμνες, Καστρακίου, Κρεμαστών και Στράτου), όπως εμφανίζονται στον παρακάτω πίνακα:

ΛΙΜΝΕΣ		
ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ (στρ.)	ΕΚΤΑΣΗ ΕΝΤΟΣ ΟΡΙΩΝ ΔΗΜΟΥ (στρ.)
ΤΡΙΧΩΝΙΔΑ	95.800	70.000
ΛΥΣΙΜΑΧΙΑ	13.100	13.100
ΟΖΕΡΟΣ	9.500	400
ΤΕΧΝΗΤΗ ΛΙΜΝΗ ΚΑΣΤΡΑΚΙΟΥ	28.000	9.500
ΤΕΧΝΗΤΗ ΛΙΜΝΗ ΚΡΕΜΑΣΤΩΝ	80.000	7.500

ΤΕΧΝΗΤΗ ΛΙΜΝΗ ΣΤΡΑΤΟΥ	7.800	7.800
--------------------------	-------	-------

Πηγή: <http://geodata.gov.gr>

2.6.4.1 Τεχνητή Λίμνη Καστρακίου

Η λίμνη Καστρακίου βρίσκεται κοντά στο ομώνυμο χωριό Καστράκι της Δ.Ε. Στράτου και αποτελεί φυσικό σύνορο του Δήμου Αγρινίου με το Δήμο Αμφιλοχίας. Είναι τεχνητή λίμνη κατασκευασμένη στην κοίτη του ποταμού Αχελώου στο σημείο συμβολής του με τον παραπόταμο Ίναχο. Η επιφάνεια της λίμνης καλύπτει έκταση 28,000 τ.χλμ. με όγκο νερού 1.000.000 κ.β. Το φράγμα της λίμνης έχει ύψος 95 μέτρα, μήκος 530 μέτρα και το πάχος στην βάση του είναι 380 μέτρα. Στο σημείο του φράγματος έχει δημιουργηθεί υδροηλεκτρικός σταθμός που εξοικονομεί σημαντική ενέργεια από την μη χρήση πετρελαίου και δεν μολύνει το περιβάλλον (βλ. παρακάτω).

2.6.4.2 Τεχνητή Λίμνη Κρεμαστών

Η Λίμνη των Κρεμαστών βρίσκεται κατά ένα μέρος της εντός των ορίων του Δήμου Αγρινίου. Βρίσκεται ανάμεσα από τους νομούς Αιτωλοακαρνανίας και Ευρυτανίας οι οποίοι ενώνονται μέσω της Γέφυρας της Επισκοπής.

Είναι η μεγαλύτερη τεχνητή λίμνη της Ελλάδος και δημιουργήθηκε μετά από την κατασκευή του φράγματος των Κρεμαστών το 1965 από την συσσώρευση υδάτινων όγκων των ποταμών Αχελώου, Αγραφιώτη, Ταυρωπού και Τρικεριώτ. Οι ποταμοί συλλέγουν τα νερά των δυτικών και νότιων περιοχών της κεντρικής ζώνης της οροσειράς της Πίνδου και έτσι σχηματίζεται μία λεκάνη απορροής, με επιφάνεια 3.500 τ.χλμ. Η λίμνη που δημιουργήθηκε έχει επιφάνεια 81 τ.μ. και μέγιστη χωρητικότητα 4.750.000.000 κυβικά μέτρα.

Στο σημείο του φράγματος έχει δημιουργηθεί κι εδώ υδροηλεκτρικός σταθμός (βλ. παρακάτω).

2.6.4.3 Τεχνητή Λίμνη Στράτου

Η Λίμνη Στράτου είναι η τεχνητή λίμνη που δημιουργήθηκε από την ΔΕΗ το 1991 με το Υδροηλεκτρικό Φράγμα του Στράτου στον ποταμό Αχελώο (βλ. παρακάτω), με συνολική έκταση 8.400 τ.χλμ. Η παρόχθια βλάστηση, η εναλλαγή χρωμάτων και ο πλούτος του οικοσυστήματος μετέτρεψαν τον τόπο από έργο ενέργειας και άρδευσης σ' έναν από τους πλουσιότερους υδροβιότοπους της χώρας.

Αποτελεί το Εθνικό Κέντρο Θαλάσσιου Σκι της Ελληνικής Ομοσπονδίας.

2.6.5 Βιότοποι

2.6.5.1 Εθνικό Πάρκο

Η προστατευόμενη περιοχή «Λιμνοθάλασσες Μεσολογγίου – Αιτωλικού κάτω ρου και εκβολών ποταμών Αχελώου και Εύηνου και νήσου Εχινάδων» έχει χαρακτηριστεί ως Εθνικό Πάρκο σύμφωνα με το Ν. 1650/1986 (άρθρα 18 και 19). Ο χαρακτηρισμός αυτός επηρεάζει και το Δήμο, αφού 135.000 στρέμματα, από 334.706 συνολικά, ανήκουν στην εδαφική περιφέρεια του Δήμου Αγρινίου¹⁰.

Το πάρκο περιλαμβάνει:

- Το εκτεταμένο σύμπλεγμα υγροτόπων λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου – Αιτωλικού και των εκβολικών συστημάτων των ποταμών Εύηνου και Αχελώου. Στο σύμπλεγμα αυτό διακρίνονται ποτάμιες και παραποτάμιες περιοχές, λιμνοθάλασσες, γλυκόβαλτοι, αλμυρόβαλτοι, λασποτόπια, υδροχαρή δάση.
- Το χερσαίο τμήμα το οποίο περιλαμβάνει:
 - λόφους που διακρίνονται διάσπαρτοι στον υγρότοπο και οι περισσότεροι στο παρελθόν αποτελούσαν τμήμα των Εχινάδων νήσων, που η προσχωματική δράση του Αχελώου τους ενσωμάτωσε στην ξηρά.
 - το όρος Βαράσοβα (καταφύγιο θηραμάτων) και τμήμα του όρους Αράκυνθος.
 - Αμμοθίνες που δημιουργήθηκαν από τα φερτά υλικά των ποταμών και οριοθετούν τις λιμνοθάλασσες από την ανοιχτή θάλασσα.

¹⁰ Βλ. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αγρινίου 2015- 2019, σελ. 36.

- το φαράγγι της Κλεισούρας που έχει ενταχθεί στις περιοχές «ιδιαιτέρου φυσικού κάλλους».
- Το Δάσος του Φράξου, χαρακτηρισμένο ως «Διατηρητέο Μνημείο της Φύσης».
- Καλλιεργούμενες εκτάσεις.
- Το νησιωτικό σύμπλεγμα των Εχινάδων, που είναι άρρηκτα δεμένο με το εκβολικό σύστημα του Αχελώου.

Πρωταγωνιστικό ρόλο στη διαμόρφωση της υδροτοπικής περιοχής έχουν παίξει οι ποταμοί Εύηνος και Αχελώος που αποτελούν και τα φυσικά όρια της στα ανατολικά και δυτικά αντίστοιχα.

2.6.5.2 Βιότοποι CORINE

Οι βιότοποι εντός των ορίων του Δήμου Αγρινίου, οι οποίοι είναι ενταγμένοι στο δίκτυο των βιοτόπων CORINE της Ελλάδας είναι οι εξής:

ΒΙΟΤΟΠΟΙ CORINE		
ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ (στρ.)	ΕΚΤΑΣΗ ΕΝΤΟΣ ΟΡΙΩΝ ΔΗΜΟΥ (στρ.)
ΟΡΟΣ ΑΡΑΚΥΝΘΟΣ	94.061	40.000
ΚΟΡΥΦΕΣ ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟΥ	63.156	63.156
ΛΙΜΝΗ ΟΖΕΡΟΣ	28.535	500
ΛΙΜΝΕΣ ΤΡΙΧΩΝΙΔΑ ΚΑΙ ΛΥΣΙΜΑΧΙΑ	122.048	100.000

2.6.5.3. Καταφύγια Άγριας Ζωής

Στα όρια του Δήμου Αγρινίου συναντάμε και τα εξής κατοχυρωμένα Καταφύγια Άγριας ζωής:

ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΟΠΟΥ	ΦΕΚ ΚΗΡΥΞΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ (στρ.)	ΕΚΤΑΣΗ ΕΝΤΟΣ ΟΡΙΩΝ ΔΗΜΟΥ(σ τρ.)
Πεταλάς (Αμφιλοχίας- Κεχρινιάς-Παπαδάτου- Στάνου)	834/25.6.1979	133.000	45.000
Όρος Αράκυνθος- Ματαράγκας-Γαβαλού	511/6.8.1982	14.500	14.500
Περιοχή Δήμου Παρακαμπιλίων και Παναιτωλικού στη θέση Πλατύ – Φουρκού - Άνεμοι Κόθροιστων	865/Β/12.7.2000	11.000	11.000
Ψωριάτικο, Παρακαμπιλίων	836/Β/7.7.2000	4.300	4.300
Περιοχή Τούρκος – Παπαντωνέικα, Αγρινίου	865/Β/12.7.2000	5.000	5.000
Πουρί- Ασπρολίθι, Περιοχή Μεσολογγίου- Αγρινίου	1033/Β/6.8.2001	15.500	3.000
Σπαρτιά – Δρυμώνα, Παραβόλας και Θέρμου	865/Β/12.7.2000	25.000	15.500

Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αγρινίου 2015- 2019,
<http://geodata.gov.gr/maps>

2.6.6 Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους

Όσον αφορά στα Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ), που προέκυψαν από το ερευνητικό πρόγραμμα του ΥΠΕΧΩΔΕ (1995) με θέμα «Οριοθέτηση και Καθορισμός Μέτρων Προστασίας Τοπίων Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους» και παραθέτονται στη «Βάση Δεδομένων για την Ελληνική Φύση – ΦΙΛΟΤΗΣ» του ΕΜΠ, στο Δήμο Αγρινίου απαντάται το εξής:

Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους σύμφωνα με τη «Βάση Δεδομένων για την Ελληνική Φύση – ΦΙΛΟΤΗΣ»	
ΚΩΔΙΚΟΣ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΟΠΟΥ
ΑΤ2080112	Κλεισούρα Μεσολογγίου

(Ερευνητικό Πρόγραμμα ΥΠΕΧΩΔΕ- 1995).

Όσον αφορά στα Τοπία Ιδιαιτέρου Φυσικού Κάλλους που προέκυψαν από τον Ν.1465/1950, ο οποίος συμπληρώνει τον Ν.5351/1932 «Περί αρχαιοτήτων», δηλαδή οι εκτάσεις του Δήμου Αγρινίου που περιλαμβάνουν σημαντικό τμήμα φυσικού περιβάλλοντος με αξιόλογη αισθητική αξία, η οποία χρήζει προστασίας και διατήρησης των φυσικών και πολιτιστικών πόρων και όπου επιβάλλονται διάφοροι περιορισμοί και απαγορεύσεις στις ανθρωπογενείς δραστηριότητες, μεταξύ των οποίων ο έλεγχος και ο περιορισμός της δόμησης, η θέσπιση ειδικών μορφολογικών στοιχείων στα κτίρια και στις διάφορες κατασκευές κ.λπ., είναι οι εξής:

Τοπία Ιδιαιτέρου Φυσικού Κάλλους σύμφωνα με τον Ν.1465/1950 και τον Ν.5351/1932 «Περί αρχαιοτήτων»		
ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΟΠΟΥ	Υπουργική Απόφαση	ΦΕΚ ΚΗΡΥΞΗΣ
Περιοχή "Κλεισούρα" (μεταξύ Μεσολογίου και Αγρινίου)	ΥΑ Φ31/44305/3437/2_8.9.1973	1195/Β/5.10.1973

(πηγή: ΥΠ. Πολιτισμού, <http://listedmonuments.culture.gr>.)

2.6.7 Ποτάμια

Από το Δήμο Αγρινίου διέρχονται και οι εξής ποταμοί:

ΠΟΤΑΜΟΙ	
ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΧΑΜ ΕΝΤΟΣ ΟΡΙΩΝ ΔΗΜΟΥ
Αχελώος	62
Ερμίτσα	32
Ζέρβας	25
Εύηνος	12
Δίμηκος	9

Ο σπουδαιότερος εξ αυτών, ο Αχελώος Ποταμός, δεύτερος σε μήκος ποταμός της Ελλάδας (συνολικό μήκος 220 χλμ), πηγάζει από το όρος Λάκμος της Νότιας Πίνδου, διασχίζει τον κάμπο του Αγρινίου και εκβάλλει στο Ιόνιο Πέλαγος. Χρησιμοποιείται κυρίως για ύδρευση, άρδευση, αλιεία, βόσκηση, παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, αναψυχή και τουρισμό και έχει υποστεί

ουσιαστικές αλλοιώσεις από την κατασκευή των υδροηλεκτρικών φραγμάτων για την παραγωγή ενέργειας (Κρεμαστών, Καστρακίου, Ταυρωπού και Στράτου) αλλά και την άδρευση. Εντούτοις, το ποτάμι ακόμη διατηρεί σημαντική αξία όσον αφορά τον υδρολογικό του ρόλο στην κατάντη λεκάνη απορροής του καθώς και στις υδρόβιες βιοκοινωνίες που έχουν αναπτυχθεί στις όχθες του. Ως υδροβιότοπος προστατεύεται από τη Συνθήκη Ramsar και επίσης αποτελεί σημαντική περιοχή για την ορνιθοπανίδα.

2.6.8 Το Παπαστράτειο Δημοτικό Πάρκο Αγρινίου

Το Παπαστράτειο Δημοτικό Πάρκο είναι ο μεγαλύτερος δημόσιος ελεύθερος χώρος ξεκούρασης και αναψυχής της πόλης του Αγρινίου, καθώς καλύπτει συνολικά 54 στρέμματα, με πλούσια φυτολογική σύνθεση, που το καθιστά ένα μεγάλο βοτανικό κήπο με σημαντικά ιστορικά χαρακτηριστικά και σε κάθε περίπτωση ένα ζωντανό οικοσύστημα με ιδιαίτερη βιοποικιλότητα.

Η ιστορία του Δημοτικού Πάρκου του Αγρινίου αρχίζει εδώ και ενενήντα έξι περίπου χρόνια, όταν το 1919 η οικογένεια Παπαστράτου αγόρασε από τον ποιητή Κωνσταντίνο Χατζόπουλο μια σημαντική έκταση στα όρια του παλαιού σχεδίου πόλης, την οποία μέσα στα επόμενα χρόνια διαμόρφωσε σε πρότυπο πάρκο για τους κατοίκους του Αγρινίου.

Το 2013, ο Δήμος Αγρινίου αποφάσισε την εκτέλεση έργου «Ανάπλασης του Παπαστρατείου Πάρκου Αγρινίου», με προϋπολογισμό 4,7 εκ. ευρώ. Η εν λόγω αποφασισθείσα παρέμβαση στο χώρο του Πάρκου χωριζόταν σε τρεις επιμέρους δράσεις:

1) Η πρώτη και κύρια δράση του προγράμματος αφορούσε στην «Ανάπλαση του Παπαστρατείου Πάρκου Αγρινίου», δηλαδή παρεμβάσεις στο εσωτερικό του Πάρκου, που αφορούν εκριζώσεις, εκσκαφές, ανάπτυξη πρασίνου– δενδροφυτεύσεις, κατασκευή δεξαμενής άρδευσης, κατασκευή δικτύου άρδευσης, καθαιρέσεις σκυροδέματος, κατασκευή δικτύου αποχέτευσης ομβρίων, κατασκευή κρασπέδων– ρειθρών, ανακατασκευή εσωτερικών δρόμων, ανάπτυξη δικτύου ηλεκτροφωτισμού, κατασκευή παιδικής χαράς, συντριβανιού, τοποθέτηση παγκακιών, δημιουργία θεματικών κήπων, όπως ο «κήπος της μνήμης» με επιβλητική την παρουσία των καπνών-σήμα κατατεθέν της περιοχής, κλπ.

2) Η δεύτερη δράση, δηλ. η «Ανάπλαση- Ανακατασκευή Περιμετρικών Οδών Παπαστρατείου Πάρκου Αγρινίου» είναι η ανακατασκευή των

περιμετρικών δρόμων του Πάρκου, με όλες τις απαραίτητες υποδομές, δηλαδή ανακατασκευή δρόμων, πεζοδρομίων, έργα ενοποίησης με το κυρίως Πάρκο, ηλεκτροφωτισμού, ύδρευσης, αποχέτευσης, φύτευσης κλπ., η οποία (δράση) είχε προγραμματισθεί συμπληρωματικά και συνοδά με την ως άνω κύρια δράση αλλά και με την ακόλουθη τρίτη δράση:

3) Η Ανακαίνιση- Ανακατασκευή του υπάρχοντος κτιρίου (αναψυκτηρίου) εντός του Πάρκου και η μετατροπή του σε ένα σύγχρονο και λειτουργικό χώρο, όπου πέραν των υπηρεσιών αναψυχής θα υπάρχει και η δυνατότητα οργάνωσης διαφόρων εκδηλώσεων.

Ωστόσο, η ως άνω σχεδιαζόμενη ανάπλαση του Πάρκου ξεκίνησε, όμως δεν προχώρησε μετά από προσφυγή 23 Αγρινιωτών στο Συμβούλιο της Επικρατείας κατά αυτής και μια σειρά από δικαστικές και διοικητικές ενέργειες που απαγόρευαν στο Δήμο να εφαρμόσει τη μελέτη που έχει εκπονήσει.

Οι κινήσεις των πολιτών που διαμαρτύρονται κατά της ως άνω ανάπλασης ισχυρίζονται κατά βάση τα ακόλουθα:

Στο Πάρκο του Αγρινίου έχει δημιουργηθεί εδώ και 80 περίπου χρόνια ένα οικοσύστημα. Αυτό το οικοσύστημα περιλαμβάνει δέντρα (κάποια από αυτά μεγάλης ηλικίας και ύψους), ποώδη βλάστηση αλλά και πανίδα, όπως τα σκιουράκια που οι επισκέπτες μπορούν να βρουν σε αυτό. Αυτό το οικοσύστημα εκτιμούν ότι με την ανάπλαση θα αφανιστεί. Ακόμα ισχυρίζονται ότι σύμφωνα με την μελέτη του έργου εξαφανίζονται γύρω στα 921 δέντρα (πάνω από τα μισά που υπάρχουν), με στόχο την παράνομη υλοτομία τους, ενώ προβλέπεται η τοποθέτηση 32 στρεμ. γκαζόν που δεν προσφέρει τίποτα στο μικροκλίμα της περιοχής αλλά αντιθέτως χρειάζεται αρκετή ποσότητα νερού.

Τα ανωτέρω αντικρούονται από τη Δημοτική Αρχή με την εξής επιχειρηματολογία:

Από τη μελέτη της ανάπλασης προβλέπεται η κοπή μόνο 64 δέντρων τα οποία είναι επικίνδυνα για τους διερχόμενους και για τις παρακείμενες περιουσίες (και από τα οποία 10 ήδη έχουν πέσει λόγω γήρανσης και καιρικών συνθηκών). Επίσης, προβλέπεται η εκκαθάριση της υποβαθμισμένης χαμηλής βλάστησης και ότι θα φυτευτούν 92 νέα δέντρα, 2841 θάμνοι, λουλούδια και αρωματικά φυτά σε όλο το Πάρκο και τους θεματικούς κήπους που θα δημιουργηθούν, και συνεπώς το ισοζύγιο του πρασίνου είναι απολύτως θετικό.

Σήμερα πάντως, το έργο της ανάπλασης του Δημοτικού Πάρκου Αγρινίου δεν έχει στην πράξη προχωρήσει και το Πάρκο θυμίζει

εγκαταλελειμμένο εργοτάξιο, η δε παντελής έλλειψη καθαριότητας και φροντίδας του απειλούν τη βιωσιμότητά του.

2.6.9 Κρίσιμα Ζητήματα- Προτάσεις

2.6.9.1 Προβλήματα ρύπανσης στο Δήμο

Το φυσικό περιβάλλον του Δήμου Αγρινίου αποτελεί στρατηγικό συγκριτικό πλεονέκτημά του. Ειδικότερα, οι φυσικές λίμνες Τριχωνίδα και Λυσιμαχία, καθώς και οι τεχνητές λίμνες Κρεμαστών, Καστρακίου, και Στράτου στον ποταμό Αχελώο, αποτελούν μοναδικής ομορφιάς υδροβιότοπους, που εμφανίζουν μεγάλη βιοποικιλότητα χλωρίδας και πανίδας, προσφέροντας σημαντικές δυνατότητες αξιοποίησής των, ως τόπων αναψυχής και ανάπτυξης οικονομικών δραστηριοτήτων.

Η διατήρηση και ανάδειξη της ποικιλομορφίας του περιβάλλοντος και η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς με ιδιαίτερη μέριμνα για το «τοπίο», ώστε να αποτελέσει σημαντική συνιστώσα των πολιτικών χωροταξίας, πολεοδομίας, περιβάλλοντος, πολιτισμού και αγροτικής οικονομίας, προβάλλει ως επιτακτική ανάγκη.

Πρωταρχικός στόχος στην κατεύθυνση αυτή είναι η αντιμετώπιση ή και η εξάλειψη –όπου είναι εφικτό– των πηγών ρύπανσης, που ενδεχομένως είναι ικανές να δημιουργήσουν σημαντικά προβλήματα με σημειακές ή/ και διάχυτες επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Ως κυριότερες πηγές ρύπανσης καταγράφονται μέχρι σήμερα οι ακόλουθες:

- Τα υγρά αστικά λύματα. Αφορά τις Δημοτικές- Τοπικές Κοινότητες που δεν καλύπτονται από το Βιολογικό καθαρισμό με επιπτώσεις στα νερά (επιφανειακά - υπόγεια) και τα εδάφη.

- Οι παράνομες απορρίψεις υγρών αποβλήτων και η έλλειψη μονάδων επεξεργασίας υγρών αποβλήτων σε πολλές μονάδες (ελαιοτριβεία, τυροκομεία, χοιροτροφεία κλπ) που είθισται να πραγματοποιούνται είτε σε επιφανειακούς υδάτινους αποδέκτες (π.χ. ποτάμια, χείμαρροι, λίμνες, κ.ά.), είτε υπεδάφια, με κυριότερες επιπτώσεις στα νερά (επιφανειακά και υπόγεια) και δευτερευόντως

στα εδάφη. Άλλες επιπτώσεις μπορεί να προκληθούν στην βιοποικιλότητα, στο τοπίο, στην ατμόσφαιρα, στην ανθρώπινη υγεία, κ.ά.

- Ανεξέλεγκτη διάθεση στερεών απορριμμάτων. Η λειτουργία του ΧΥΤΑ 2ης Γεωγραφικής Ενότητας, καθώς και η αποκατάσταση ΧΑΔΑ τεσσάρων Δημοτικών Ενοτήτων και της κοίτης του Αχελώου, αντιμετώπισε σε σημαντικό βαθμό το πρόβλημα. Ωστόσο, υφίστανται σημεία ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων που προκαλούν επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα, στο τοπίο, στο έδαφος, στα ύδατα (επιφανειακά, υπόγεια), στην ατμόσφαιρα, στην ανθρώπινη υγεία, κ.ά. Η αναθεώρηση του Εθνικού και Περιφερειακού Σχεδιασμού Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, αναστέλλει (ίσως και ματαιώνει) τη δρομολογημένη κατασκευή Μονάδας Επεξεργασίας Απορριμμάτων στον ΧΥΤΑ Στράτου, η οποία έχει ενταχθεί στα ΣΔΙΤ και ο διαγωνισμός βρίσκεται στη φάση επιλογής αναδόχου.

- Η αλόγιστη χρήση λιπασμάτων- φυτοφαρμάκων και ο παραγόμενος όγκος απορριμμάτων από τις γεωργικές δραστηριότητες (π.χ. πλαστικές σακούλες λιπασμάτων, μεταλλικές- πλαστικές συσκευασίες φυτοφαρμάκων) τα οποία απορρίπτονται σε αρδευτικούς αύλακες, χειμάρρους, κ.ά., με επιπτώσεις κύρια στο έδαφος και στα ύδατα, και αμέσως μετά στην βιοποικιλότητα, στην ατμόσφαιρα, στην ανθρώπινη υγεία, κ.ά.

- Ο αυξημένος αριθμός γεωτρήσεων, που παρότι οι απολήψεις υδάτων γίνονται σημειακά, οι επιπτώσεις που μπορεί να έχουν εκτείνονται σε μεγαλύτερες ζώνες.

- Η αστική ρύπανση αφορά το μεγάλο αστικό κέντρο του Δήμου, την πόλη του Αγρινίου, και προέρχεται κατά κύριο λόγο από τα οχήματα και κατά δεύτερο λόγο από τη θέρμανση.

- Η κατασκευή τεχνικών έργων (φραγμάτων και άλλων εγγειοβελτιωτικών έργων), η εξορυκτική δραστηριότητα και οι παράνομες αμοληψίες.

- Τα έντονα φυσικά φαινόμενα, οι πλημμύρες και οι πυρκαγιές.

Πέραν των ανωτέρω όμως, το φυσικό περιβάλλον του αγρινίου δέχεται και τις εξής επιπλέον ανθρωπογενείς πιέσεις:

ο Έντονη υλοτομία.

ο Παράνομη βόσκηση και υπερβόσκηση.

ο Παράνομο κυνήγι.

ο Παράνομη αλιεία.

2.6.9.2 Προτάσεις

Όπως αναδείχθηκε ανωτέρω, ο Δήμος Αγρινίου διαθέτει πλούσιο και ποικιλόμορφο φυσικό περιβάλλον, η αξιοποίηση του οποίου αποτελεί σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα.

Η διατήρηση και προστασία του, με ταυτόχρονη ανάδειξη και ορθολογική αξιοποίησή του, μπορεί να αποτελέσει πυλώνα ενίσχυσης της τοπικής οικονομίας και της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας.

Προβάλλει επιτακτική η ανάγκη για έναν ολοκληρωμένο σχεδιασμό σύγχρονης περιβαλλοντικής διαχείρισης και προστασίας στο σύνολο των φυσικών πόρων, σε συνδυασμό με δράσεις αποκατάστασης, ανάπλασης και διαχείρισης τοπίων, χώρων με προγενέστερη επαγγελματική χρήση, πηγών ρύπανσης κλπ., με ιδιαίτερη έμφαση στους υδάτινους πόρους. Προτεραιότητα θα πρέπει να αποτελεί η εκπόνηση και υλοποίηση ειδικής περιβαλλοντικής και χωροταξικής μελέτης προστασίας και ανάδειξης της ευρύτερης περιοχής της λίμνης Τριχωνίδας και της περιοχής των λιμνών και των τεχνικών φραγμάτων (ανάπτυξη φράγματος Κρεμαστών έως εκβολές Αχελώου).

Για να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός της προστασίας, διατήρησης και ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος του Δήμου θα πρέπει πρώτα:

- να αντιμετωπιστεί οριστικά το πρόβλημα της διαχείρισης υγρών αποβλήτων (αποχετεύσεις– βιολογικός καθαρισμός), αποβλήτων ελαιοτριβείων, λιπαντηρίων, τυροκομείων κλπ. και να εξασφαλιστεί η ορθολογική διαχείριση στερεών αποβλήτων (διαλογή στην πηγή, αποκομιδή, ΧΥΤΑ, επεξεργασία κλπ),
- να εφαρμόζεται αυστηρά το θεσμικό πλαίσιο για την προστασία περιβάλλοντος και να γίνεται συνεχής έλεγχος για την τήρησή του, και κυρίως
- να καλλιεργηθεί περιβαλλοντική συνείδηση στους πολίτες.

Σημαντικό τέλος παράγοντα για την προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

2.7 Οικονομική Ανάπτυξη

2.7.1 Γενικά

Βασική οικονομική δραστηριότητα στην περιοχή μελέτης από το τέλος του 19^{ου} αιώνα μέχρι σήμερα είναι η καλλιέργεια, η επεξεργασία και εμπορία του καπνού. Από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα δημιουργήθηκαν στην πόλη του Αγρινίου εταιρείες επεξεργασίας και εμπορίας καπνού από τις οποίες η πιο γνωστή είναι η ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ Α.Β.Ε.Σ. Από εκείνη την εποχή χτίστηκαν αποθήκες καπνού, εκ των οποίων υπάρχουν μέχρι σήμερα των αδερφών Παπαστράτου, Παπαπέτρου και Παναγοπούλου.

Ο Δήμος λοιπόν παρουσιάζει παραδοσιακή εξειδίκευση και στον πρωτογενή τομέα ως τόπος παραγωγής αλλά και εμπορίας αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων. Ωστόσο, η παραγωγική δομή του Δήμου Αγρινίου καθώς και η απασχόληση εστιάζεται στις τριτογενείς δραστηριότητες, αλλά και στη βιομηχανία- βιοτεχνία (ως παραδοσιακή εξειδίκευση άλλωστε και της πόλης του Αγρινίου).

Στη συνέχεια καταγράφονται στοιχεία που απεικονίζουν αναλυτικότερα τις οικονομικές δραστηριότητες στους τρεις τομείς της οικονομίας:

2.7.2 Πρωτογενής Τομέας

Αναφορικά με τον πρωτογενή τομέα, η πεδιάδα του Αγρινίου, η οποία αρδεύεται από τον Αχελώο ποταμό, αποτελεί σημαντικό φυσικό πόρο για την ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα παραγωγής, που είναι και ο κυριότερος παραγωγικός τομέας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας. Τα μέτριας γονιμότητας εδάφη του Δήμου Αγρινίου βρίσκονται κυρίως στις παρόχθιες περιοχές των χειμάρρων και αρδεύονται με τα ίδια μέσα των παραγωγών από ιδιόκτητες υδροληψίες (αβαθείς γεωτρήσεις, πηγάδια, νερά των χειμάρρων).

Οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις ανέρχονται σε 252.533,6 στρεμ. (Στοιχεία ΟΠΕΚΕΠΕ, 2013).

Για την αξιοποίηση των καλλιεργειών έχει διαμορφωθεί ένα σύστημα διωρύγων, τάφρων και αντλιοστασίων άρδευσης και στράγγισης με νερό που προέρχεται από τη Λυσιμαχία και τον Αχελώο. Η γεωργική αυτή γη μπορεί να

χαρακτηριστεί υψηλής παραγωγικότητας, αφενός διότι σε ένα μεγάλο ποσοστό της είναι αρδευόμενη και αφετέρου διότι τα εδάφη της έχουν δημιουργηθεί από φυσικά (προσχώσεις από φερτές ύλες του ποταμού αχελώου) και ανθρωπογενή αίτια (αποξηράνσεις).

Τα κυριότερα προϊόντα που παράγονται στην περιοχή είναι: ο καπνός, η ελιά, τα εσπεριδοειδή, τα κηπευτικά, το καλαμπόκι, το τριφύλλι, τα σπαράγγια, τα καρπούζια, το ρύζι κλπ.

Στο Δήμο Αγρινίου οι καλλιέργειες που καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος της καλλιεργούμενης έκτασης είναι: η ελιά (71.139,5 στρ.), το τριφύλλι (29.392,9 στρ.), ο αρδευόμενος αραβόσιτος (20.718,5 στρ.), ο βίκος (13.842,2 στρ.) και η βρώμη (12.935,4 στρ.). Ακολουθούν σε μικρότερες, αλλά σημαντικές εκτάσεις, οι καλλιέργειες: της πορτοκαλιάς (6.378,8 στρ.) της καρυδιάς (1.742,9 στρ.), του κριθαριού (797,6 στρ.), της μανταρινιάς (644,7 στρ.) και του σκληρού σιταριού (503,8 στρ.). Μικρές εκτάσεις καταγράφονται σε καλλιέργειες όπως: το αμπέλι, το σόργο, η ρίγανη, η μηδική, το σπαράγγι και η δαμασκηλιά. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται συγκεντρωτικά στοιχεία των γεωργικών εκμεταλλεύσεων του Δήμου Αγρινίου:

ΕΙΔΟΣ	ΕΚΤΑΣΗ (στρ.)
ΑΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΑ	8.403,60
ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΣ	121.804,50
ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΣ ΑΡΔΕΥΟΜΕΝΟΣ	20.718,50
ΒΙΚΟΣ	13.842,20
ΑΜΠΕΛΙ	329,6
ΒΡΩΜΗ	12.935,40
ΕΛΙΕΣ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΕΣ	60.435,80
ΕΛΙΕΣ ΕΛΑΙΟΠΟΙΗΣΙΜΕΣ	10.703,70
ΚΡΙΘΑΡΙ	797,6
ΚΑΡΥΔΙΕΣ	1.742,90
ΜΑΝΤΑΡΙΝΙΕΣ	644,7
ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΕΣ	6.378,80
ΤΡΙΦΥΛΛΙ	29.392,90
ΣΟΡΓΟ	255,2
ΣΙΤΑΡΙ ΣΚΛΗΡΟ	503,8
ΡΙΓΑΝΗ	11
ΜΗΔΙΚΗ	57,7
ΣΠΑΡΑΓΓΙΑ	133
ΔΑΜΑΣΚΗΝΙΕΣ	11,1
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ (στρ.)	289.102,00

Πηγή: Π.Δ.Ε. Καλλιεργητικό Πλάνο, Πάτρα, 2015

Καλλιεργούνται επίσης κηπευτικά (καρπούζια και πεπόνια) και εποχιακά είδη. Υπάρχει δε και έντονη τάση για εφαρμογή μεθόδων βιολογικής καλλιέργειας σε εσπεριδοειδή, όπως θα αναφερθεί και στη συνέχεια.

Η ελιά αποτελεί μια από τις πιο δυναμικές καλλιέργειες στο Δήμο από άποψη καλυπτόμενων εκτάσεων και έχει μάλιστα παρουσιαστεί αύξηση στις νέες φυτεύσεις κυρίως στην ποικιλία Καλαμών. Δυστυχώς, δεν έχει καταστεί δυνατό να πιστοποιηθεί η Χονδροελιά Αγρινίου, που θα έπρεπε να είναι ΠΟΠ.

Δυναμική είναι και η παρουσία της παραγωγής σπαραγγιών. Τα τελευταία δεκαπέντε περίπου χρόνια καλλιεργούνται εντατικά σπαράγγια δυτικά και βόρεια του οικισμού Αγίου Γεωργίου της Δημοτικής Ενότητας Αγρινίου, τα οποία εξάγονται στη Γερμανία. Το ελληνικό σπαράγγι κατέχει μεγάλο μερίδιο στη Γερμανική Αγορά και αποδίδει σημαντικό κέρδος τους τοπικούς παραγωγούς.

Δεσπόζουσα θέση στις αγροτικές καλλιέργειες μέχρι πρότινος κατείχε ο καπνός. Ο καπνός είναι η παραδοσιακή καλλιέργεια της Αιτωλοακαρνανίας και από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα αποτέλεσε το προϊόν στο οποίο στηρίχθηκε η τοπική οικονομία. Πρόβλημα αποτελούσε και αποτελεί βέβαια ως προς την καλλιέργεια καπνού το γεγονός ότι ο καπνός, ως μη αναγκαίο είδος διατροφής, δεν εντάσσεται στην Κοινή Αγροτική Πολιτική. Ειδικότερα:

Από το 1833 και μέχρι το 2005 ο καπνός ήταν μία από τις σπουδαιότερες και πιο προσοδοφόρες καλλιέργειες όχι μόνο στο Δήμο Αγρινίου, αλλά και σε ολόκληρη την Αιτωλοακαρνανία, με μεγάλη οικονομική, γεωργική, κοινωνική, δημοσιονομική, περιφερειακή και διακλαδική σημασία. Έως το 2005, ο καπνός αποτελούσε το τρίτο εγχώριο αγροτικό προϊόν σε πρόσοδο μετά το λάδι και το βαμβάκι ενώ οι 11.000 καπνοκαλλιεργητές της Αιτωλοακαρνανίας κατείχαν το 30% σχεδόν της συνολικής παραγωγής της χώρας. Η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) της Ε.Ε. το 2006, με την πρόβλεψή της για τη σταδιακή κατάργηση της επιδότησης του καπνού και την πλήρη αποσύνδεσή της από την παραγωγή, είχε ως συνέπεια την πλήρη και απότομη εγκατάλειψη της καπνοκαλλιέργειας. Μετά το 2005, όπου εγκαταλείφθηκε η μαζική καλλιέργεια του καπνού στην Αιτωλοακαρνανία, παρουσιάστηκε αύξηση των εκτάσεων που καλλιεργούνται για άλλες καλλιέργειες (για παράδειγμα κηπευτικά) και ζωοτροφές. Η σταδιακή αποκατάστασή του βέβαια από άλλες καλλιέργειες θα μπορούσε να συνιστά μια ασφαλή προοπτική για την αγροτική οικονομική βιωσιμότητα της

περιοχής. Προς το παρόν, ο καπνός εξακολουθεί να καλλιεργείται νότια της πόλης του Αγρινίου και εκτείνεται προς τη λίμνη Λυσιμαχία σε υγρά εδάφη.

Αναφορικά με την κτηνοτροφία, στο Δήμο Αγρινίου κυριαρχεί η παραδοσιακής μορφής μικρή οικογενειακή εκμετάλλευση. Οι μεγάλες εκτάσεις βοσκοτόπων, το ήπιο κλίμα και η ντόπια παραγωγή ζωοτροφών δίνουν στο Δήμο σημαντική θέση σε ότι αφορά την εκτροφή αιγοπροβάτων και βοοειδών. Οι βοσκότοποι αναπτύσσονται κυρίως στις ημιορεινές λοφώδεις εκτάσεις βόρεια και βορειοδυτικά του Δήμου καθώς και στον κάμπο όπου υπάρχει παραγωγή τριφυλλιών. Παράγεται γάλα και κρέας, μέρος δε των ζωοτροφών καλύπτεται από τις καλλιέργειες της περιοχής. Μετά το 2005, οπότε εγκαταλείφθηκε η μαζική καλλιέργεια του καπνού στον Νομό, παρουσιάστηκε αύξηση των εκτάσεων που καλλιεργούνται για ζωοτροφές. Σπουδαία είναι και η παρουσία ακμαζουσών τυροκομικών μονάδων και οργανωμένων χοιροτροφικών μονάδων. Έχουν καταγραφεί πολλά χοιροστάσια στην περιοχή.

Ο Δήμος Αγρινίου και γενικά η Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας παρουσιάζει σημαντική ανάπτυξη τόσο στον κλάδο της Βιολογικής Γεωργίας όσο και της Βιολογικής Κτηνοτροφίας. Ενδεικτικά, σημειώνεται πως η περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας καταλαμβάνει την πρώτη θέση στην εγχώρια Βιολογική Κτηνοτροφία. Περισσότεροι από 3.100 είναι οι βιοκαλλιεργητές με κυριότερες καλλιέργειες τις επιτραπέζιες ελιές, τις ελαιοποιήσιμες ελιές, τα εσπεριδοειδή, οινάμπελα, καρυδιές, κηπευτικά, καστανιές και αρωματικά φυτά. Επίσης, 75.000 στρ. καλλιεργούνται με ζωοτροφές που προορίζονται για την κάλυψη των αναγκών της βιολογικής κτηνοτροφίας.

Όσον αφορά στην αλιεία, αυτή διεξάγεται με μικρές βάρκες στις Λίμνες Τριχωνίδα και Λυσιμαχία. Τα αλιεύματα είναι ψάρια του γλυκού νερού, όπως αθερίνα, στρωσίδι, γλάνιδια, τσερούκλες κλπ. Δυστυχώς, δεν έχει καταστεί δυνατό να πιστοποιηθεί η μοναδική λιμναία αθερίνα της Τριχωνίδας, που εξ ορισμού θα έπρεπε να είναι ΠΟΠ.

Στο Αγρίνιο, το 1930 ιδρύθηκε, από τους Συνεταιρισμούς των καπνοπαραγωγών και ελαιοπαραγωγών της Τριχωνίδας, του Ξηρομέρου και του Βάλτου της Αιτωλοακαρνανίας, η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Αγρινίου, με έδρα το Αγρίνιο. Στα τελευταία επενδυτικά σχέδια της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών Αγρινίου συγκαταλέγεται η ίδρυση σύγχρονης μονάδας επεξεργασίας γάλακτος με την επωνυμία ΑΜΦΙΓΑΛ Α.Ε.. Μία επένδυση ύψους 9.000.000€ που δημιουργήθηκε για να στηρίξει την προσπάθεια των κτηνοτρόφων της περιοχής, δίνοντας ταυτόχρονα κίνητρα για την δημιουργία και άλλων σύγχρονων κτηνοτροφικών μονάδων. Παράλληλα έχει τη δυνατότητα να προμηθεύσει την τοπική κοινωνία -και όχι μόνο- με

υψηλής ποιότητας γαλακτοκομικά προϊόντα. Επίσης, η συμφωνία της Ένωσης με την SunFruits και την EuroStevia καθιστά το Αγρίνιο επίκεντρο πανευρωπαϊκών εξελίξεων στην παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία του πολλά υποσχόμενου φυτού Στέβια. Οι Αιτωλοακαρνάνες παραγωγοί είναι οι πρώτοι σε ολόκληρη την Ευρώπη που μπήκαν στην καλλιέργεια, φέτος συγκρατημένα, φυσικά, ώστε να βγουν συμπεράσματα και να υπάρξει απ' την επόμενη περίοδο η σε νέα βάση δυναμική είσοδος στη νέα καλλιέργεια.

2.7.3 Δευτερογενής Τομέας

Αναφορικά με το δευτερογενή τομέα, ένα σημαντικό μέρος των παραγωγικών μονάδων του δευτερογενούς τομέα που λειτουργούν στο Δήμο Αγρινίου είναι συνυφασμένες με την γεωργική παραγωγή. Τέτοιες μονάδες είναι:

- Εργοστάσια επεξεργασίας και συσκευασίας βρώσιμων ελαίων,
- Συνεταιριστικά και ιδιωτικά ξηραντήρια καλαμποκιών,
- Εργοστάσια ζωοτροφών,
- Βιομηχανίες επεξεργασίας και τυποποίησης οσπρίων,
- Εγκαταστάσεις σφαγείων,
- Εργοστάσιο αφυδατωμένων προϊόντων (λαχανικά- φρούτα).

Σημειωτέον ότι από τα δεκατέσσερα ξηραντήρια μηδικής, τα οποία λειτουργούν στην Ελλάδα, τα επτά από αυτά είναι εγκαταστημένα στην περιοχή του Αγρινίου.

Επίσης, υπάρχουν:

- Βιομηχανία επεξεργασίας μαρμάρου,
- Βιομηχανία έτοιμου σκυροδέματος,
- Βιομηχανία παραγωγής πλαστικών.

Όλες αυτές οι μικρές ή μεγαλύτερες βιομηχανίες και βιοτεχνίες απασχολούν ικανοποιητικό αριθμό εργατών, με αποτέλεσμα ολόκληρη η περιοχή της Τριγωνίδας να έχει το μεγαλύτερο αριθμό απασχολούμενων στη βιομηχανία και βιοτεχνία από ολόκληρη την Αιτωλοακαρνανία.

Οριοθετημένες βιομηχανικές περιοχές βέβαια εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου Αγρινίου δεν υπάρχουν. Κατά καιρούς εισηγήσεις και προτάσεις έγιναν προκειμένου να δημιουργηθούν τέτοιες περιοχές στην περιοχή του Παναιτωλικού και στο νοτιοδυτικό μέρος της κοίτης του

Αχελώου, όπου βρίσκεται σήμερα εγκατεστημένο το βιομηχανικό σφαγείο της Ένωσης Γεωργικών Συνεταιρισμών Αγρινίου.

Όσον αφορά στον ορυκτό πλούτο, η μόνη οριοθετημένη περιοχή εκμετάλλευσης ορυκτού πλούτου (λατομείο) μέσα στα όρια του Δήμου βρίσκεται στην Δ.Ε. Στράτου (Λεπενού) και σχετίζεται με την εξόρυξη πέτρας.

2.7.4 Τριτογενής Τομέας

Αναφορικά με το τριτογενή τομέα, οι κυριότεροι κλάδοι είναι i) ο κλάδος εμπορίας, ii) ο κλάδος υπηρεσιών και iii) ο κλάδος τουρισμού.

2.7.4.1 Εμπόριο

Ο κλάδος του εμπορίου παρουσιάζει μεγαλύτερη άνθιση στο αστικό κέντρο του Αγρινίου, όπου και πραγματοποιούνται οι περισσότερες εμπορικές συναλλαγές. Εμπορικός σύλλογος Αγρινίου και Επιμελητήριο δραστηριοποιούνται στην περιοχή, ώστε να υπάρχει ομαλή λειτουργία και περαιτέρω ανάπτυξη του κλάδου.

Τα προϊόντα προς εμπορία προέρχονται είτε από τις δραστηριότητες στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα της Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας, όπως γεωργικά και τυροκομικά προϊόντα, είτε από εισαγωγές από άλλες περιοχές της Ελλάδας και του εξωτερικού, κυρίως είδη ένδυσης και υπόδησης, αυτοκίνητα, μηχανολογικός εξοπλισμός κτλ.

Στο Δήμο Αγρινίου προσφέρονται όλα τα είδη εμπορίου, είτε από μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις, είτε από υποκαταστήματα μεγάλων επιχειρήσεων (π.χ. Βερόπουλος, Μαρινόπουλος, Βασιλόπουλος, Κωτσόβολος, Γερμανός, Public κ.ά.).

Μεγάλες μονάδες επεξεργασίας και εμπορίας είναι (www.tee.gr):

- **Εργοστάσια επεξεργασίας και εμπορίας βρώσιμων ελαίων**
 - ο ΕΑΣ Αγρινίου
 - ο ΓΑΙΑ ΤΡΟΦΙΜΑ ΑΒΕΕ. Το εργοστάσιο της GAEA βρίσκεται σε μια έκταση 15.000τμ λίγο έξω από την πόλη του Αγρινίου. Το κτίριο του εργοστασίου καλύπτει 6.500τμ.

- ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΡΔΑΤΟΣ ΑΒΕΕ
- Γ. & Σ. ΝΑΚΟΙ Α.Ε.
- Κ.Α. ΡΟΥΣΣΗΣ ΑΒΕΕ
- **Εργοστάσια Ζωοτροφών**
 - ΕΑΣ Αγρινίου
 - ΠΡΟΒΙΜΙ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΒΕΕ
- **Επεξεργασία, τυποποίηση και εμπορία ρυζιού**
 - ΕΥΓΕ ΠΙΣΤΙΟΛΑΣ ΑΒΕΕ (AGRINO). Γνωστή εταιρεία σε εθνικό επίπεδο η οποία παράγει, συσκευάζει και εμπορεύεται ρύζι, όσπρια και λοιπά είδη ευρείας κατανάλωσης, δυναμικότητας 50.000 τόνων ετησίως.
 - ΑΧΕΛΩΟΣ ΑΒΕΕ
- **Παραγωγή και εμπορία τυροκομικών προϊόντων**
 - ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΥΡΟΚΟΜΙΚΑ ΑΒΕΕ
 - ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΑΒΕΕ
- **Επεξεργασία- εμπορία αφυδατωμένων προϊόντων**
 - ΦΛΩΡΑ ΑΒΕΕ, δυναμικότητας 250 τόνων ετησίως.
- **Βιομηχανίες έτοιμου σκυροδέματος**
 - ΒΙΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.
 - ΕΡΓΟΜΠΕΤΟΝ Α.Ε.
- **Βιομηχανίες πλαστικών**
 - ΜΕΤΑΛΛΟΠΛΑΣΤΙΚΗ ΑΓΡΙΝΙΟΥ ΑΒΕΕ. Είναι από τις πιο γνωστές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στο Αγρίνιο, είναι εισηγμένη στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και συνεπώς πανελλήνια γνωστή. Δραστηριοποιείται στην παραγωγή και εμπορία πλαστικών δοχείων.
- **Βιομηχανίες επεξεργασίας μαρμάρου**
 - ΣΑΜΨΩΝ ΑΒΕΕ, δυναμικότητας 500-1.000m² σε πλάκες μαρμάρου την ημέρα.

- **Βιομηχανίες ηλιακών θερμοσιφώνων**
 - ΗΛΙΟΘΕΡΜ ΑΓΡΙΝΙΟΥ ΑΒΕΕ
- **Πανεμπορική Αγρινίου Α.Ε.** Είναι η πιο μεγάλη εταιρεία της περιοχής. Δραστηριοποιείται στο χονδρεμπόριο και εξυπηρετεί ολόκληρη τη Δυτική Ελλάδα.
- **Εταιρείες προϊόντων καπνού**
 - PHILIP MORRIS INTERNATIONAL. Τον Αύγουστο του 2013 η Philip Morris International και η Παπαστράτος ανακοίνωσαν τη μετατροπή των υπερσύγχρονων αποθηκών της Παπαστράτος στο Αγρίνιο (58.000 τετραγωνικά μέτρα στεγασμένων χώρων σε μια έκταση 250 στρεμμάτων) σε logistics hub για την Ευρώπη για καπνά ανατολικού τύπου. Οι αποθήκες του Αγρινίου θα αποτελέσουν το μοναδικό ιδιόκτητο logistics hub της Philip Morris International στην Ευρώπη και εκεί θα αποθηκεύονται καπνά ανατολικού τύπου προερχόμενα από την Ελλάδα, τη Βουλγαρία και την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, τα οποία στη συνέχεια θα διακινούνται προς εργοστάσια του ομίλου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τη Ρωσία και την Ουκρανία. Πέραν της ουσιαστικής σημασίας της εν λόγω επένδυσης, πρέπει να επισημανθεί και ο βαθύς συμβολισμός της, ως ιστορικής συνέχειας της οικογένειας Παπαστράτος, στο οικονομικό και κοινωνικό γίνεσθαι του Αγρινίου. Η χρονική δε συγκυρία που ανακοινώθηκε η επένδυση αυτή συμπίπτει με την συμπλήρωση εκατό χρόνων από την ίδρυση της πρώτης εταιρείας Παπαστράτος στην πόλη και έδωσε στους κατοίκους της περιοχής την αίσθηση ότι καθίσταται και πάλι το Αγρίνιο κέντρο διακίνησης καπνού στην Ελλάδα και στην Ευρώπη.

2.7.4.2 Υπηρεσίες

Το μεγαλύτερο μέρος των υπηρεσιών συγκεντρώνεται στην πόλη του Αγρινίου, με συνέπεια να έλκεται ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού σε αυτήν. Τραπεζικά καταστήματα, εφορία, υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, ασφάλειες, υπηρεσίες μεταφορών, πολεοδομικά γραφεία, νοσοκομεία βρίσκονται κυρίως στο Αγρίνιο. Επίσης, τμήματα του Πανεπιστημίου Πατρών έχουν έδρα στο Αγρίνιο. Και το Εφετείο Δυτικής Στεράς Ελλάδας έχει την έδρα του στο Αγρίνιο. Στις Δημοτικές Ενότητες υπάρχουν Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών

και κέντρα υγείας ή αγροτικά ιατρεία. Ο κύριος, λοιπόν, όγκος των υπηρεσιών είναι εγκατεστημένος στο Αγρίνιο, γεγονός που δυσκολεύει συχνά την εξυπηρέτηση των κατοίκων των πιο απομακρυσμένων περιοχών.

2.7.4.3 Τουρισμός

Ως προς τον τουρισμό, αυτός που έχει αναπτυχθεί αφορά σε αστικό τουρισμό. Στο Δήμο του Αγρινίου λειτουργούν 10 ξενοδοχειακές μονάδες. Στο Αγρίνιο υπάρχουν επίσης οι αίθουσες του Παπαστράτειου Μεγάρου και του Επιμελητηρίου Αιτωλοακαρνανίας, οι οποίες λειτουργούν ως Συνεδριακοί χώροι, και θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη στην περιοχή συνεδριακού τουρισμού.

Σημειωτέον ότι μέχρι σήμερα στις περιοχές δικτύου Natura 2000 του Δήμου δεν απαντάται κάποια σημαντική προσπάθεια ανάπτυξης τουριστικής κίνησης. Γενικά, πάντως, στο Δήμο Αγρινίου διπαιστώνεται έλλειψη τουριστικών υποδομών και τουριστικής κουλτούρας, με συνέπεια τη χαμηλή επισκεψιμότητα από τουρίστες του εσωτερικού και του εξωτερικού.

2.7.5 Κρίσιμα Ζητήματα- Προτάσεις

Η ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και κατ' επέκταση της απασχόλησης αποτελεί βασική στρατηγική κατεύθυνση για άνοδο του κατά κεφαλήν εισοδήματος, την αντιμετώπιση της ανεργίας και τη διαφύλαξη της κοινωνικής συνοχής.

Εν προκειμένω, η αγροτική οικονομία είναι κύριος χώρος δραστηριοποίησης και σημαντική πηγή εισοδήματος για τους κατοίκους του Δήμου.

Η αγροτική παράδοση της περιοχής, οι ευνοϊκές συνθήκες καλλιέργειας και η ταύτιση του τόπου με συγκεκριμένα αγροτικά προϊόντα, παρέχουν στην περιοχή ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα.

Ο αγροτικός τομέας στην περιοχή του Δήμου παρουσιάζει όμως σε σημαντικό βαθμό και τις εγγενείς αδυναμίες, τα μειονεκτικά χαρακτηριστικά και τα διαρθρωτικά προβλήματα του αγροτικού τομέα της χώρας: μικρός και πολυτεμαχισμένος κλήρος, ηλικιακή διάρθρωση αγροτικού πληθυσμού, ελλιπής εκπαίδευση και κατάρτιση αγροτών, αδυναμίες του τομέα εμπορίας

και διακίνησης αγροτικών προϊόντων χαμηλής ανταγωνιστικότητας λόγω υψηλού κόστους και όχι αντίστοιχης ποιότητας των προϊόντων, πλημμελής οργάνωση αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων κα.

Ωστόσο, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής (ήπιο κλίμα, εύφορες πεδινές εκτάσεις, πλουσιότατο υδάτινο δυναμικό κ.α.) μπορούν υπό προϋποθέσεις να αποτελέσουν συγκριτικά πλεονεκτήματα προς την κατεύθυνση επίτευξης της μελλοντικής βιωσιμότητας στη γεωργία και ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της.

Είναι χαρακτηριστικό ότι την περίοδο της ύφεσης και της κρίσης, παρουσιάζεται σημαντική αύξηση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα, γεγονός που αποδεικνύει ότι η γεωργία και η κτηνοτροφία προσφέρουν το τελευταίο διάστημα εργασιακό καταφύγιο απέναντι στην υφιστάμενη οικονομική αβεβαιότητα, ιδίως στις δυναμικές ζώνες του πρωτογενή τομέα της περιοχής.

Ως ιδιαίτερα θετικό στοιχείο καταγράφεται η αύξηση της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας την τελευταία δεκαετία.

Η καθετοποίηση της παραγωγής και η μεταποίηση των παραγόμενων αγροτικών προϊόντων έχει σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης, ιδιαίτερα στους υποκλάδους: σφαγεία, μονάδες επεξεργασίας κρέατος, τυροκομεία, ελαιοτριβεία- τυποποιητήρια ελαιόλαδου, συσκευαστήρια, ψυκτικές αποθήκες, μονάδες παραγωγής ζωοτροφών.

Επίσης, σημαντική είναι η συμβολή του μεταποιητικού τομέα, στην απασχόληση στις αγροτικές περιοχές, αλλά και σε προστιθέμενη αξία. Η περαιτέρω ανάπτυξή του εξαρτάται άμεσα και καθοριστικά από την αντίστοιχη ανάπτυξη και αναδιάρθρωση του πρωτογενή τομέα και της παραγωγής του. Οι κυριότερες μεταποιητικές μονάδες αφορούν στους κλάδους: τρόφιμα, μεταλλικά και μη μεταλλικά ορυκτά προϊόντα, κατασκευή ειδών ένδυσης, επίπλων, προϊόντων από ξύλο και κατασκευή μηχανημάτων.

Η περαιτέρω ανάπτυξη της μεταποιητικής- βιομηχανικής δραστηριότητας είναι συμβατή και ενθαρρύνεται από το Εθνικό Πρότυπο Χωροταξικής Οργάνωσης της Βιομηχανίας, όπου ο δυτικός άξονας Γιάννενα – Αγρίνιο – Πάτρα – Καλαμάτα καθορίζεται ως αναδυόμενος άξονας ανάπτυξης, ως χωρική επέκταση ή/και σύνδεση του κυρίαρχου παραδοσιακού (Πάτρα – Αθήνα – Θεσσαλονίκη – Καβάλα).

Η περιοχή του Αγρινίου, χαρακτηρίζεται ως «περιοχή επέκτασης», στην οποία μπορούν να διαμορφωθούν δυνατότητες εκκίνησης διαδικασιών ανάπτυξης της βιομηχανίας.

Συνεπώς, κρίνεται απαραίτητη η διαμόρφωση ενός χώρου υποδοχής (ΒΙΟ.ΠΑ., πρόβλεψη του Γ.Π.Σ.), ώστε να περιοριστεί η διάσπαρτη και άναρχη χωροθέτηση των εγκαταστάσεων του δευτερογενή τομέα που παρατηρείται στα όρια του Δήμου, με τις πολλαπλασιαστικές αρνητικές επιπτώσεις που έχει στην ανταγωνιστικότητα, στον εκσυγχρονισμό των υποδομών, στον αποτελεσματικό έλεγχο της λειτουργίας των εγκαταστάσεων και των πιθανών αρνητικών επιπτώσεων τους σε γειτονικές δραστηριότητες και στο περιβάλλον, και τέλος, στην άμβλυνση των συγκρούσεων γης και στις οχλήσεις στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον.

Επίσης, στο Δήμο Αγρινίου είναι αναγκαίο να ενισχυθεί η τοπική επιχειρηματικότητα και η τοπική αγορά εργασίας. Για το σκοπό αυτό καλό θα ήταν η αρμόδια Δημοτική Αρχή να αναπτύξει πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της τοπικής αγοράς και να θέσει τις βάσεις για την οικοδόμηση ενός σταθερού και μόνιμου διαύλου επικοινωνίας αλλά και συνεργασίας με τον επιχειρηματικό και εμπορικό κόσμο της περιοχής.

Η ενίσχυση της εταιρικής σχέσης και αλληλεξάρτησης της αστικής με την αγροτική περιοχή, η ενίσχυση των υποδομών, η ανάδειξη και προώθηση επώνυμου αγροτικού προϊόντος της περιοχής, η ανάπτυξη οργανωμένων υποδοχέων βιοτεχνικής δραστηριότητας, θα μπορούσαν να συμβάλουν ουσιαστικά στην κατεύθυνση της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης.

Παράλληλα, θα πρέπει να προσδιοριστεί σε νέα βάση δημιουργικής ενσωμάτωσης η λειτουργία- συνεργασία με τα Πανεπιστημιακά Τμήματα Αγρινίου, με στόχο την προώθηση της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας.

Η τουριστική δραστηριότητα στην περιοχή, παρουσιάζει σχετική αύξηση την τελευταία δεκαετία, η οποία μεταφράζεται και σε αύξηση των καταλυμάτων και των κλινών. Η περιοχή όμως σε γενικές γραμμές δεν έχει αξιοποιήσει τους φυσικούς και πολιτιστικούς- αρχαιολογικούς πόρους, ως ελκυστικούς προορισμούς ήπιων, εναλλακτικών μορφών τουρισμού (οικολογικός, ιαματικός, συνεδριακός, θρησκευτικός, κα).

Παρά το ότι οι δυνατότητες και προοπτικές δεν λείπουν, καταγράφεται υστέρηση στις δράσεις για την ανάδειξη της ελκυστικότητας και την προώθηση ήπιων εναλλακτικών δραστηριοτήτων μικρής κλίμακας και έντασης, με όρους και περιορισμούς που δεν επιβαρύνουν τις ευαίσθητες

οικολογικές συνθήκες των παραλίμνιων περιοχών της Τριχωνίδας και των τεχνητών λιμνών Κρεμαστών, Καστρακίου και Στράτου. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να καθοριστούν με σαφήνεια σχετικές δράσεις και να υλοποιηθούν, αλλά και να δημιουργηθούν υποδομές για τη τουριστική δραστηριότητα, σε συνδυασμό με δράσεις εναλλακτικού τουρισμού. Ο συνδυασμός ήπιων μορφών τουρισμού και άλλων συμπληρωματικών παραγωγικών δραστηριοτήτων έχει τη δυνατότητα να τονώσει την τοπική οικονομία και να συμβάλλει στη συγκράτηση των κατοίκων με τη δημιουργία νέων ευκαιριών απασχόλησης. Ωστόσο, σε ό,τι αφορά την απαιτούμενη στήριξη ειδικών μορφών τουρισμού διαπιστώνεται ότι η ειδική τουριστική υποδομή που υπάρχει μέχρι σήμερα είναι ελλιπής.

Για να επιτευχθεί λοιπόν η ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας και ο στόχος της βιώσιμης ανάπτυξης, πέραν των ανωτέρω επιμέρους αναφερθέντων, θα πρέπει επίσης να προηγηθεί:

1. Βελτίωση υπαρχουσών και ανάπτυξη νέων υποδομών αγροτικού τομέα (αρδευτικά δίκτυα, αγροτική οδοποιία κλπ.).
2. Ενίσχυση της πολυαπασχόλησης στην ύπαιθρο με την προώθηση ήπιων παραγωγικών δραστηριοτήτων (π.χ. αγροτουρισμός, οικοτουρισμός, πολιτιστικά δίκτυα, κ.α.).
3. Ανάπτυξη οικολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, βελτίωση της ποιότητας με έμφαση στα προϊόντα ονομασίας προέλευσης.
4. Ορθολογική χωροθέτηση της μεταποιητικής δραστηριότητας, δημιουργία ΒΙΟΠΑ.
5. Ενίσχυση της ποιοτικής και βιώσιμης επιχειρηματικότητας των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων για την παραγωγή προϊόντων ή υπηρεσιών ποιότητας και προστιθέμενης αξίας.
6. Εισαγωγή καινοτομίας (και μέσω της αξιοποίησης του δυναμικού της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) στην παραγωγική διαδικασία.
7. Ανάπτυξη τοπικών πρωτοβουλιών για την προώθηση της απασχόλησης.
8. Εκπόνηση και εφαρμογή ολοκληρωμένου σχεδίου ανάπτυξης του τουρισμού. Ανάδειξη τουριστικού προϊόντος σε διασύνδεση με πολιτιστικούς και φυσικούς πόρους της περιοχής. Έμφαση στην αναπτυξιακή διάσταση του Πολιτισμού.

2.8 Υποδομές

2.8.1 Υποδομές Μεταφορών

Ο εξοπλισμός του Δήμου Αγρινίου σε τεχνικές υποδομές, καθώς και το επίπεδο των υποδομών αυτών, προσδιορίζουν κατά ένα σημαντικό βαθμό την ποιότητα ζωής των κατοίκων, η οποία ολοκληρώνεται από τις εν γένει συνθήκες κατοικίας, κοινωνικών εξυπηρετήσεων και εργασίας, καθώς επίσης από τις δυνατότητες που προσφέρουν τα πολιτιστικά στοιχεία και δραστηριότητες.

Ο Δήμος Αγρινίου, ως μείζον πολεοδομικό κέντρο στη Δυτική Ελλάδα, οφείλει σε σημαντικό βαθμό τον αναπτυξιακό χαρακτήρα του στην επίκαιρη θέση του, τόσο στο επίπεδο της διοικητικής, όσο και της γεωγραφικής διαμερισματικής υποδιαίρεσης της χώρας. Όντας στο κέντρο βάρους του ευρύτερου γεωγραφικού διαμερίσματος της Δυτικής Ελλάδας, βρίσκεται πλησίον των βασικών μεταφορικών δικτύων που την διατρέχουν, που παραμένουν πτωχά μέχρι σήμερα και ελλιπή για να στηρίξουν την ανάπτυξη της συγκριτικά με τον υπόλοιπο ελλαδικό χώρο.

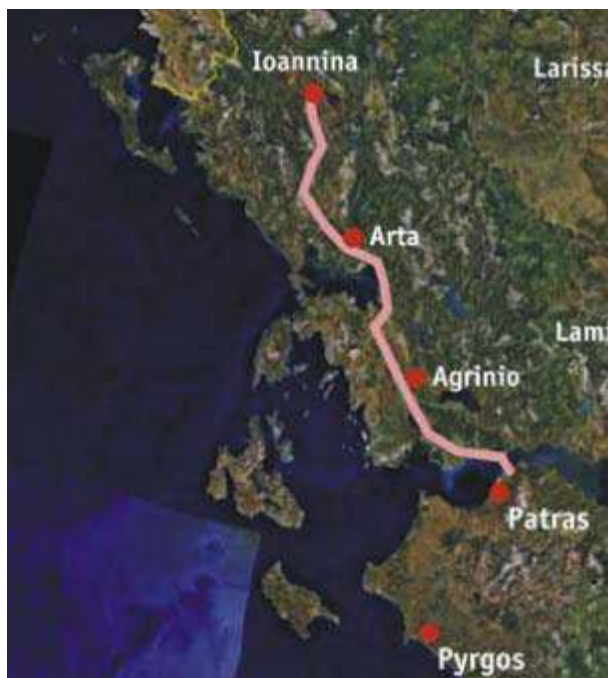
Η παντελής έλλειψη σιδηροδρομικών δικτύων και διασυνδέσεων της Δυτικής Στερεάς Ελλάδας με την υπόλοιπη χώρα, η αποσπασματική ανάπτυξη των θαλάσσιων μεταφορών μέσω των λιμανιών του Αστακού και του Πλατυγυαλιού και η αναιμική αεροπορική σύνδεση με την πρωτεύουσα και την υπόλοιπη χώρα μέσω των απομακρυσμένων κόμβων του Ακτίου και των Ιωαννίνων, έχουν ως αποτέλεσμα την μονομερή εξάρτηση της ευρύτερης περιοχής του Δήμου Αγρινίου από τις οδικές μεταφορές.

Εντούτοις διατηρεί κυρίαρχη θέση και κατ' επέκταση πρωτεύοντα ρόλο ως μείζων κόμβος στο υπό κατασκευή μεταφορικό δίκτυο στην ευρύτερη περιοχή, δηλαδή τον Δυτικό Οδικό Άξονα (Ιονία Οδός).

2.8.1.1 Η Ιονία Οδός

Ο Αυτοκινητόδρομος Α5 «Ιονία Οδός» είναι ένας σχεδιασμένος και υπό κατασκευή αυτοκινητόδρομος στην Ελλάδα. Μετά την ολοκλήρωση του θα ξεκινάει από την Πάτρα, κοντά στο Ρίο Αχαΐας, θα διέρχεται από Μεσολόγγι,

Αγρίνιο, Αμφιλοχία, Άρτα και θα καταλήγει στα Ιωάννινα όπου θα συνδέεται με την Εγνατία. Ο Α5 εντάσσεται στο Διεθνές Δίκτυο Εθνικών Οδών και είναι τμήμα του ευρωπαϊκού αυτοκινητόδρομου Ε55 όσον αφορά το μέρος του που διασχίζει την Ελλάδα. Η Ευρωπαϊκή Οδός 55 του Διεθνούς Δικτύου Εθνικών Οδών, είναι μια οδός που ξεκινάει στην Σουηδία και καταλήγει στην Καλαμάτα.

Εικόνα: Ιονία Οδός (Πηγή: ΥΠΕΚΑ, 2012_Γ)

Η κατασκευή της Ιονίας Οδού ξεκίνησε το 2001 σε ένα κόμβο σύνδεσης έξω από το Μεσολόγγι κοντά στο Αιτωλικό κατά μήκος της Εθνικής Οδού 5 (ΕΟ5) με την κατασκευή να φτάνει σε αυτό το στάδιο μέχρι ένα σημείο κοντά στο Αγγελόκαστρο, όπου και η κατασκευή σταμάτησε.

Το 2006, η Ελλάδα υπέγραψε συμφωνία με Ισπανοελληνική κοινοπραξία που λειτουργεί υπό το όνομα «Νέα Οδός» η οποία θα κατασκευάσει και θα λειτουργεί το δρόμο για 30 έτη. Η κατασκευή επανεκκίνησε με διορθώσεις και ολοκλήρωση του υφιστάμενου τμήματος (διασύνδεση Αγρινίου), με κατασκευή προς Ριγάνι και Κουβαρά. Η κατασκευή ξεκίνησε επίσης και σε άλλα τμήματα όπως από το τμήμα από Αντίρριο προς Κεφαλόβρυσο (όπου τα τούνελ Μακύνειας και Καλυδώνας είναι ήδη υπό κατασκευή) και τμήματα του αυτοκινητόδρομου προς Αμφιλοχία.

Η Ολοκλήρωση της Ιονίας Οδού είναι ιδιαίτερης σημασίας για το Δήμο Αγρινίου. Η Ιονία Οδός θα έχει μήκος 196 χλμ, η ταχύτητα σε αυτή θα είναι

120 χλμ/ώρα και προβλέπεται να αποτελέσει τον κύριο άξονα της συγκοινωνιακής υποδομής της Δυτικής Ελλάδας με διαδρομή από την Καλαμάτα μέχρι την Κακαβιά- Δυρράχιο- Αυλώνα, ώστε να παίζει και διεθνή ρόλο, συνδέοντας την Ελλάδα με την Αλβανία και τις υπόλοιπες χώρες της Δυτικής Ευρώπης.

Η ολοκλήρωση της Ιονίας Οδού θα επιφέρει μείωση του κόστους μεταφορών, άνοιγμα των νέων αγορών για τις τοπικές οικονομίες, θα δώσει δυναμική στον τουρισμό, θα γίνουν νέες επενδύσεις και θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας. Επίσης, θα ενισχυθούν οι τοπικές επιχειρήσεις, θα βελτιωθούν οι συνθήκες μεταφοράς των αγροτικών προϊόντων και θα προσφέρει ασφάλεια- οικονομία και άνεση κατά την μετακίνηση. Επιπλέον θα συμβάλει στην προστασία του περιβάλλοντος αφού θα περιορισθεί η κατανάλωση σε καύσιμα, θα αποσυμφορηθούν οι πόλεις, μέσω των παρακαμπτηρίων από την κίνηση των οχημάτων και θα περιορισθεί η ηχητική ρύπανση των κατοικημένων περιοχών. Δεδομένου ότι συνδέει το Δυτικό τμήμα της χώρας με την Πελοπόννησο, και (μέσω της Εγνατίας) τη λοιπή χώρα, θα συμβάλει στην άρση της συγκοινωνιακής απομόνωσης της Ηπείρου, και επί πλέον θα δώσει τη δυνατότητα επικοινωνίας της χώρας μας με άλλες χώρες των Βαλκανίων και μελλοντικά της Δυτικής και κεντρικής Ευρώπης.

2.8.1.2 Λοιποί οδικοί άξονες

Οι οδικοί άξονες που αφορούν το Δήμο Αγρινίου είναι οι παρακάτω, όπως περιγράφονται στην απόφαση χαρακτηρισμού των Διευρωπαϊκών Οδικών Αξόνων (ΦΕΚ 2631/Β/2008):

- Α5 (Ιονία και Ολυμπία οδός): Κακαβιά – Ιωάννινα – Αμφιλοχία – Μεσολόγγι – Πάτρα – Πύργος –Τσακώνα,
- Α14: Αγρίνιο – Καρπενήσι – Λαμία,
- Άξονες Διεθνούς Σημασίας:
Ιωάννινα – Άρτα – Αμφιλοχία – Μεσολόγγι – Αντίρριο (Ιόνια Οδός).
Σημαντικότετος άξονας για όλο το δυτικό διαμέρισμα της χώρας.
- Άξονες Εθνικής – Διαπεριφερειακής Σημασίας

Αντίρριο – Αγρίνιο – Αμφιλοχία – Μενίδι – Άρτα – Ιωάννινα (σημερινή εθνική οδός).

- Ενδοπεριφερειακοί άξονες

- Πρωτεύοντες Ενδοπεριφερειακοί άξονες

Ναύπακτος – Θέρμο – Παραβόλα – Αγρίνιο (βόρεια της Τριχωνίδας).

- Δευτερεύοντες Ενδοπεριφερειακοί άξονες

- Αγρίνιο – Στράτος – Χαλκινόπουλο

- Γαβαλού – Παπαδάτες – Αγρίνιο (νότια της Τριχωνίδας).

Σε περιφερειακό επίπεδο οι υφιστάμενες οδικές συνδέσεις με τα μείζονα πολεοδομικά κέντρα (Μεσολόγγι, Ναύπακτος, Αιτωλικό, Αμφιλοχία, Βόνιτσα) επιτυγχάνεται μέσω του εθνικού οδικού δικτύου και μπορούν να θεωρηθούν ως ικανοποιητικού επιπέδου. Αντίθετα, οι οδικές συνδέσεις εντός του Δήμου (για παράδειγμα Δημοτική Ενότητα Αγρινίου με Δημοτικές Ενότητες Θεστιέων και Παραβόλας) είναι ιδιαίτερα προβληματικές, αν όχι υποτυπώδεις. Συγκεκριμένα, σε πολλές περιπτώσεις χρησιμοποιούνται τμήματα αγροτικών οδών που έχουν ασφαλιστηριαστεί με αποτέλεσμα το τοπικό οδικό δίκτυο να παρουσιάζει σημαντικές ασυνέχειες, να είναι ανασφαλές και να παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα λόγω της ελλιπούς σήμανσης.

2.8.1.3 Αεροδρόμιο

Το αεροδρόμιο Αγρινίου βρίσκεται στις παρυφές της πόλης, κοντά στην περιοχή Δοκίμι και από το 2014 η λειτουργία του βρίσκεται υπό αναστολή. Είναι από τα παλαιότερα πολιτικά αεροδρόμια της χώρας αφού λειτούργησε για πρώτη φορά το 1931, αλλά σταμάτησαν να εκτελούνται σε αυτό δρομολόγια το 1977.

Η έκτασή του υπολογίζεται στα 512 στρεμ. Η Αερολέσχη Αγρινίου από το 1980 το έχει σαν έδρα της και το χρησιμοποιεί για όλες τις δραστηριότητές της. Στο Πολιτικό αεροδρόμιο Αγρινίου λειτουργεί από τον Μάιο του 2008 το Εκπαιδευτικό Κέντρο Υ.Π.Α.Μ. της Αερολέσχης Αγρινίου, για υπερελαφρά αεροσκάφη μετατόπισης κέντρου βάρους (weight shift) και 3 αξόνων (3-axis). Στο χώρο του αεροδρομίου είχε προγραμματιστεί να δημιουργηθεί η Πανεπιστημιούπολη Αγρινίου.

Σε κοντινή απόσταση βρίσκεται το πιο σύγχρονο Στρατιωτικό αεροδρόμιο Αग्रινίου στο οποίο εδρεύει η 132 Σμηναρχία Μάχης.

2.8.2 Ενέργεια- Υδροηλεκτρικοί Σταθμοί

Για την παραγωγή ενέργειας, έχουν κατασκευαστεί τα φράγματα Κρεμαστών, Καστρακίου, και Στράτου στον ποταμό Αχελώο όπου λειτουργούν οι αντίστοιχοι Υδροηλεκτρικοί Σταθμοί, οι οποίοι είναι διατεταγμένοι ο ένας μετά τον άλλο διαδοχικά, επί του ποταμού Αχελώου, και κατά την εξής σειρά από τα ανάντη προς τα κατόντη:

- Ο **ΥΗΣ Κρεμαστών** συνολικής ισχύος 437 MW και παραγόμενης ενέργειας 953GWh.

Φωτογραφία του φράγματος των Κρεμαστών και άποψη του ΥΗΣ από την ιστοσελίδα <http://discoveragrinio.gr/>

- Ο **ΥΗΣ Καστρακίου** συνολικής ισχύος 320 MW και παραγόμενης ενέργειας 660GWh. Το έργο είναι πολλαπλής σκοπιμότητας (παραγωγή ενέργειας και παροχή νερού για ύδρευση της περιοχής του Αग्रινίου).

Φωτογραφία του φράγματος του Καστρακίου και άποψη του ΥΗΣ από την ιστοσελίδα <http://discoveragrinio.gr/>

- Οι **ΥΗΣ Στράτου** (I & II) συνολικής ισχύος 156 MW (Ο ΥΗΣ Στράτος I και ο μικρός ΥΗΣ Στράτος II). Είναι το τρίτο και τελευταίο κατά σειρά μεγέθους, ηλικίας και διάταξης, από τα έργα του Αχελώου. Το έργο είναι διπλής σκοπιμότητας, υπό την έννοια ότι εξυπηρετεί αφ' ενός την παραγωγή ενέργειας, αφ' ετέρου δε την παροχή νερού για άρδευση. Διαθέτει δύο σταθμούς, τους Στράτο I (ισχύος 150 MW και παραγόμενης ενέργειας 303GWh) και Στράτο II (ισχύος 6 MW και παραγόμενης ενέργειας 12GWh). Ο δεύτερος είναι μικρό υδροηλεκτρικό που κατασκευάστηκε για να υπάρχει ενεργειακή αξιοποίηση των ποσοτήτων που διατίθενται για άρδευση. Από τον ταμιευτήρα Στράτου γίνεται η άρδευση της Περιφερειακής Ενότητας Αιτωλοακαρνανίας. Στις πρόσθετες χρήσεις του ΥΗΣ αναφέρεται η λειτουργία υγρού στίβου για ναυταθλητικές δραστηριότητες, αμέσως κατάντη του φράγματος του Στράτου, από τη διώρυγα απαγωγής του υπερχειλιστή μέχρι το αρδευτικό φράγμα.

Φωτογραφία του φράγματος και του ΥΗΣ Στράτου από την ιστοσελίδα <http://discoveragrinio.gr/>

Οι τρεις ΥΗΣ είναι συνδεδεμένοι και αλληλεξαρτώμενοι ως προς τη λειτουργία τους.

Εικόνα: Χάρτης με σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας δικτύου ΔΕΗ – Υδροηλεκτρικό συγκρότημα Αχελώου (Πηγή, ΥΠΕΚΑ, 2012_Γ)

Επίσης, στην περιοχή του Δήμου μέσω φωτοβολταϊκών εγκαταστάσεων παράγεται ενέργεια που υπερβαίνει σε συνολική ισχύ τα 45.000 KW.

Επίσης, στην περιοχή Γιαννούζι Αγρινίου δραστηριοποιείται η ανώνυμη εταιρία ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, συμμετοχών και εμπορίου "Υδροχόος", η οποία έχει κατασκευάσει μικρό υδροηλεκτρικό σταθμό ισχύος 0,83 Mw (ΤΕΕ Αιτωλοακαρνανίας, 2000).

Στον ενεργειακό τομέα, η έλλειψη δικτύου φυσικού αερίου, που παρά το γεγονός ότι έχει χαρακτηριστεί ως υψηλής προτεραιότητας δεν έχει εξεταστεί επαρκώς η ωριμότητά του, δηλαδή οι τεχνικές προϋποθέσεις για την πραγματοποίησή του, αποτελεί ένα σοβαρό μειονέκτημα της ενεργειακής κατάστασης στην περιοχή του Δήμου και της Περιφερειακής Ενότητας Αιτωλοακαρνανίας ευρύτερα. Το φυσικό αέριο είναι οικονομικό καύσιμο, αλλά και αποδεδειγμένα φιλική προς το περιβάλλον ενέργεια, με θετικές επιδράσεις στη δομή του ενεργειακού ισοζυγίου της χώρας, καθώς μειώνει την εξάρτησή της από το πετρέλαιο.

2.8.3. Τηλεπικοινωνίες

2.8.3.1 Ασύρματο δίκτυο

Ο Δήμος Αγρινίου παρέχει δωρεάν σύνδεση στο διαδίκτυο για τους δημότες του. Συγκεκριμένα, το 2008 αποφασίστηκε από το Δήμο Αγρινίου η εγκατάσταση ασύρματου δικτύου παροχής υπηρεσιών διαδικτύου (internet) στο οποίο θα έχουν δωρεάν πρόσβαση οι κάτοικοι και οι επισκέπτες του δήμου, αποσκοπώντας στο να φέρει σε επαφή το ευρύ κοινό με τις νέες τεχνολογίες και να εξυπηρετήσει τις ανάγκες των απλών χρηστών, ιδιαίτερα των νέων που δεν έχουν οικονομικές δυνατότητες.

2.8.3.2 Μητροπολιτικό Δίκτυο Οπτικών Ινών Δήμου Αγρινίου

Ένα πολύ σημαντικό έργο που αφορά σε ευρυζωνικές υποδομές, βρίσκεται όμως στο στάδιο της υλοποίησης, είναι το Μητροπολιτικό Δίκτυο Οπτικών Ινών Δήμου Αγρινίου. Πιο συγκεκριμένα, ο Δήμος Αγρινίου υλοποιεί έργο δημιουργίας Μητροπολιτικού Δικτύου Οπτικών Ινών συνολικού

προυπολογισμού 1.330.516,00€. Το έργο αφορά στην υλοποίηση Ευρυζωνικών υποδομών τοπικής πρόσβασης και ειδικότερα μητροπολιτικών ευρυζωνικών δικτύων οπτικών ινών (Metropolitan Area Network - MAN) στο Δήμο Αγρινίου με βασικό στόχο: τα ευρυζωνικά δίκτυα, ως Μητροπολιτικά δίκτυα, να διασυνδέουν τα κτήρια δημοσίου συμφέροντος του Δήμου Αγρινίου. Επίσης ο σχεδιασμός του έγινε με τρόπο που να καλύπτει, όχι μόνο τις Δημόσιες Υπηρεσίες, αλλά και το επιχειρηματικό ενδιαφέρον, καθώς διέρχεται από το κέντρο της πόλης και τα βασικά σημεία επιχειρηματικής και εμπορικής ζήτησης. Το Μητροπολιτικό Δίκτυο Οπτικών Ινών του Αγρινίου αποτελείται από 2 κύριους κόμβους, 3 κόμβους διανομής και 7 κόμβους πρόσβασης. Ο συνολικός αριθμός διασυνδεόμενων σημείων με οπτική ίνα είναι 44. Το δίκτυο αυτό καλύπτει εκσκαφές μήκους περίπου 19χλμ.

2.8.4 Υποδομή ύδρευσης-άρδευσης- αποχέτευσης

2.8.4.1 Δίκτυο ύδρευσης

Οι λειτουργίες ύδρευσης- αποχέτευσης, μετά την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτης, συνεχίζουν να ασκούνται από τη ΔΕΥΑΑ για τη Δημοτική Ενότητα Αγρινίου (Καποδιστριακό Δήμο Αγρινίου), ενώ στο σύνολο των υπολοίπων εννέα Δημοτικών Ενοτήτων ασκούνται από τον Δήμο.

Η Δημοτική Ενότητα Αγρινίου, καθώς και οι Δημοτικές- Τοπικές Κοινότητες που συγκροτούσαν τον Σύνδεσμο Αγρινίου και πρώην Κοινοτήτων, τροφοδοτούνται με πόσιμο νερό, μέσω του διυλιστηρίου, από τον ποταμό Αχελώο. Μέσω των έργων που βρίσκονται σε εξέλιξη ή προγραμματίζονται, την επόμενη περίοδο όλο το πεδινό τμήμα του Δήμου θα τροφοδοτείται με πόσιμο νερό από τις εγκαταστάσεις του διυλιστηρίου.

Το δίκτυο ύδρευσης στο Δήμο Αγρινίου θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ικανοποιητικό, εξασφαλίζοντας την υδροδότηση πολλών περιοχών με πόσιμο νερό. Ωστόσο, υπάρχουν ακόμη οικισμοί στους οποίους απαιτείται εκσυγχρονισμός του δικτύου (π.χ αντικατάσταση των αγωγών ύδρευσης) ή ακόμη και οικισμοί οι οποίοι υδροδοτούνται από γεωτρήσεις που χρήζουν ελέγχου της ποιότητας του νερού. Αξίζει βέβαια να αναφερθεί ότι, σχετικά πρόσφατα εντάχθηκαν στο ΕΣΠΑ νέα έργα ύδρευσης στο Δήμο. Πρόκειται για έργα που χρηματοδοτούνται από τον άξονα προτεραιότητας «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής στη Δυτική Ελλάδα» και αφορούν στον

εκσυγχρονισμό ή στην αναβάθμιση δικτύων ύδρευσης. Συνοπτικά αναφέρονται παρακάτω:

- Εσωτερικό δίκτυο ύδρευσης στις περιοχές Γκένοβα, Κοκκινοπούλια, και Μεσαία Ζώνη της πόλης του Αγρινίου, με προϋπολογισμό 1.900.350 € και δικαιούχο την Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης Αποχέτευσης του Δήμου Αγρινίου.
- Επέκταση αγωγού ύδρευσης έως την περιοχή του νέου Νοσοκομείου Αγρινίου και επέκταση του αγωγού ύδρευσης ανατολικά της εθνικής οδού, έως τον οικισμό Αγίου Ιωάννη Ρηγανά, με προϋπολογισμό 676.500 ευρώ και δικαιούχο την Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης Αποχέτευσης Αγρινίου.

2.8.4.2 Δίκτυο άρδευσης

Στο Δήμο Αγρινίου το αρδευτικό δίκτυο αποτελείται από τα αρδευτικά έργα κεφαλής (θυροφράγματα, πρωτεύουσες διώρυγες μεταφοράς ύδατος), αρδευτικά δίκτυα διανομής με τα αντλιοστάσια άρδευσης, αποχετευτικό – αποστραγγιστικό δίκτυο. Τα δίκτυα είναι ως επί το πλείστον επιφανειακής άρδευσης με μικρότερες διώρυγες για τη διανομή του νερού στα αγροτεμάχια και την εφαρμογή κατάκλισης από τα καναλέτα. Σε περιοχές ψηλότερα από τις κύριες διώρυγες υπάρχουν αντλιοστάσια για την ανύψωση του νερού. Η αποχέτευση και αποστράγγιση της περιοχής από τις κύριες τάφρους γίνεται με φυσική ροή προς τις λίμνες.

Παράλληλα, για την άρδευση στην περιοχή του Δήμου χρησιμοποιούνται πλέον των 1.020 γεωτρήσεων.

2.8.4.3 Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων

2.8.4.3.1 Διαχείριση υγρών αποβλήτων

Τα ρέματα του Αγρινίου αποτελούν τους κύριους συλλεκτήρες του αποχετευτικού δικτύου του Αγρινίου που δέχεται και όμβρια και ακάθαρτα νερά (παντοροϊκό σύστημα), κυρίως στο αστικό συγκρότημα της πόλης του Αγρινίου. Δηλαδή, τα ρέματα έχουν διευθετηθεί, λειτουργούν ως αποδέκτες ομβρίων και λυμάτων, καταλήγουν δε στον βιολογικό καθαρισμό και μετά την

επεξεργασία οδηγούνται με αγωγό στον Αχελώο. Όταν υπάρχει βροχόπτωση, και αυτός ο αγωγός υπερχειλίζει, η πλεονάζουσα ποσότητα (επεξεργασμένα απόβλητα) καταλήγει μέσω αγωγού στη Λυσιμαχία.

Η μονάδα του Βιολογικού Καθαρισμού Αγρινίου θεωρείται ως μια από τις πλέον άρτιες και σύγχρονες μονάδες. Στον χώρο των εγκαταστάσεων του Βιολογικού Καθαρισμού λειτουργεί επίσης πλήρως εξοπλισμένο χημείο, στο οποίο διενεργούνται αναλύσεις του πόσιμου νερού, αλλά και οι αναλύσεις των ποιοτικών χαρακτηριστικών επεξεργασίας και εκροής των λυμάτων του Βιολογικού. Αξίζει να σημειωθεί ότι η μονάδα αυτή του βιολογικού καθαρισμού που τέθηκε σε λειτουργία το 2005, έδωσε κατά κάποιον τρόπο λύση στο χρόνιο πρόβλημα της αυθαίρετης και παράνομης διάθεσης των βοθρολυμάτων της περιοχής στους υδάτινους αποδέκτες. Σήμερα, οι εγκαταστάσεις του Βιολογικού Καθαρισμού δεν καλύπτουν το σύνολο των Δημοτικών Ενοτήτων. Το έργο αύξησης της δυναμικότητάς του Βιολογικού Καθαρισμού σε ισοδύναμο 120.000 κατοίκων (από 60.000 που είναι σήμερα) και η σύνδεση σε αυτόν όλων των δικτύων των πεδινών Δημοτικών Ενοτήτων, αναμένεται να δημιουργήσει την υποδομή για την οριστική επίλυση του προβλήματος διάθεσης των υγρών αστικών αποβλήτων που αντιμετωπίζει έως σήμερα ο Δήμος.

2.8.4.3.2 Διαχείριση στερεών αποβλήτων

Η υφιστάμενη κατάσταση σε σχέση με τις υποδομές διαχείρισης απορριμμάτων στο Δήμο Αγρινίου έχει ως εξής:

Στο Δήμο Αγρινίου καταγράφεται σε λειτουργία ο ΧΥΤΑ (Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων) Στράτου.

Επίσης, με έδρα το Δήμο Αγρινίου λειτουργεί ο Αναγκαστικός Σύνδεσμος διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων της 2ης Διαχειριστικής Ενότητας Νομού Αιτ/νίας Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, που αποτελείται εκτός από το Δήμο Αγρινίου και από τους Δήμους Αμφιλοχίας και Ξηρομέρου. Σκοποί του Αναγκαστικού Συνδέσμου είναι:

α) Η υλοποίηση των έργων δράσεων και η εν γένει διαχείριση των στερεών αποβλήτων του Νομού Αιτ/νίας, όπως προβλέπεται από την ισχύουσα νομοθεσία και από τη μελέτη περιφερειακού σχεδιασμού διαχείρισης στερεών αποβλήτων (Π.Ε.Σ.Δ.Α).

β) Η συμμετοχή σε κοινοτικά προγράμματα και πρωτοβουλίες σε υφιστάμενες ή μέλλουσες να ιδρυθούν επιχειρήσεις φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, σε προγραμματικές συμβάσεις καθώς επίσης η υλοποίηση έργων και δράσεων διαδημοτικής συνεργασίας.

2.8.5 Ανακύκλωση

Στον καποδιστριακό Δήμο Αγρινίου εφαρμοζόταν από το έτος 2008 πρόγραμμα ανακύκλωσης με διαλογή στην πηγή (μπλε κάδοι). Στον καλλικρατικό Δήμο Αγρινίου εφαρμόζεται από το έτος 2014. Τα συλλεγόμενα ανακυκλώσιμα υλικά είναι αλουμίνιο, σίδηρος, χαρτί, γυαλί & πλαστικό. Το πρόγραμμα ανακύκλωσης για την εναλλακτική διαχείριση δημοτικών αποβλήτων συσκευασίας πραγματοποιείται από το Δήμο Αγρινίου, σε συνεργασία με την Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης Ανακύκλωσης- Α.Ε. (Ε.Ε.Α.Α.-Α.Ε). Ο Δήμος Αγρινίου διαθέτει τρία (3) απορριμματοφόρα οχήματα για τη συλλογή και μεταφορά των ανακυκλώσιμων υλικών και 1.200 μπλε-κάδους για την προσωρινή αποθήκευση (Πηγή: Δήμος Αγρινίου, ημερομηνία καταγραφής 23.2.2015).

2.8.6 Κρίσιμα Ζητήματα- Προτάσεις

Ιδιαίτερα σημαντική για το Δήμο Αγρινίου είναι η οριστική επίλυση των προβλημάτων ύδρευσης- αποχέτευσης σε όλο το εύρος του Δήμου, μέσω της αναβάθμισης των υποδομών και δικτύων ύδρευσης, αποχέτευσης και απορροής ομβρίων και της αναβάθμισης και επέκτασης του βιολογικού καθαρισμού. Επιβεβλημένη κρίνεται κι η εφαρμογή ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης απορριμμάτων και ανακύκλωσης.

Σε θέματα οδικών μεταφορών και προσβασιμότητας, απαιτείται αναβάθμιση και επέκταση του οδικού δικτύου, ενδοδημοτικού, επαρχιακού και υπερτοπικού. Επιβάλλεται, αφενός, η επιτάχυνση της υλοποίησης των μεταφορικών υποδομών για την ενσωμάτωση της περιοχής στον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο (οδικά έργα: Ιονία οδός που έχει καθυστερήσει, δημιουργία κάθετης σύνδεσης με Ιόνια οδό και αναβάθμιση υπαρχόντων, Πλατυγιάλι - Αγρίνιο – Καρπενήσι, Αμβρακία – Άκτιο), αλλά και η αναβάθμιση και επέκταση υποδομών εσωτερικής οδοποιίας Δημοτικών - Τοπικών Κοινοτήτων και διαδημοτικών συνδέσεων (δρόμος Βόρειας πλευράς Τριχωνίδας, Αγρίνιο

Θέρμο, Μακρυνεία- Ναύπακτος), και αφετέρου η προώθηση του δυτικού σιδηροδρομικού άξονα, της λειτουργίας του Αεροδρομίου Αγρινίου για πτήσεις Cargo, καθώς και της λειτουργίας υδατοδρομίου στη λίμνη Τριχωνίδα.

Επισημαίνεται η αναγκαιότητα εφαρμογής χωροταξικών και πολεοδομικών ρυθμίσεων για τη δημιουργία αναβαθμισμένου αστικού περιβάλλοντος, φιλικού προς τον κάτοικο, με αύξηση της αναλογίας πρασίνου ανά κάτοικο, κυρίως στον αστικό ιστό, αναπλάσεις πλατειών, παιδικών χαρών, αναβάθμιση της καθαριότητας και του δημοτικού φωτισμού αλλά ταυτόχρονα και η ολοκλήρωση του χωροταξικού- πολεοδομικού σχεδιασμού με σκοπό τη δημιουργία σαφούς Αρχιτεκτονικού- Πολεοδομικού- Οικιστικού Στίγματος που θα υποστηρίξει και ευνοήσει την οικιστική ανάπτυξη.

Τον στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης πάντως θα μπορούσε πιο εύκολα να εκπληρώσει ο Δήμος ενισχύοντας τις υποδομές ΑΠΕ στο σύνολό του, καθώς σήμερα σημειώνεται αρκετά χαμηλή αξιοποίηση του αιολικού δυναμικού της περιοχής, ενώ η περιοχή διαθέτει πλούσιους φυσικούς πόρους για παραγωγή ΑΠΕ.

Αναγκαία είναι τέλος και η μεταφορά του φυσικού αερίου στην Αιτωλ/νία και ιδίως στην περιοχή μελέτης.

2.9 Κοινωνία και βιωσιμότητα

2.9.1 Υπηρεσίες Υγείας

Οι Υπηρεσίες Υγείας παρέχονται μέσω του νέου Γενικού Νομαρχιακού Νοσοκομείου Αγρινίου, των Αγροτικών ιατρείων, των ιατρείων του ΙΚΑ, μίας ιδιωτικής κλινικής, των ιδιωτών γιατρών και των ιδιωτικών διαγνωστικών κέντρων.

Το νέο Γενικό Νομαρχιακό Νοσοκομείο Αγρινίου με τις υπερσύγχρονες εγκαταστάσεις του και κτιριακές υποδομές εγκαινιάστηκε το 2013, δημιουργώντας την προσδοκία στους δημότες και κατοίκους του Αγρινίου για την παροχή σε αυτούς υψηλού επιπέδου υπηρεσιών υγείας. Πλην όμως, η λειτουργία του νέου Νοσοκομείου Αγρινίου δεν αναβάθμισε στον επιθυμητό βαθμό τις παρεχόμενες υπηρεσίες υγείας, αφού αντιμετωπίζει έντονα προβλήματα υποστελέχωσης σε ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό. Η μετεγκατάσταση δε του Νοσοκομείου ανέδειξε την αναγκαιότητα αξιοποίησης

των παλαιών εγκαταστάσεων, ώστε να μην καταστραφούν από την αχρησία και η περιοχή να αποκτήσει πάλι μία εστία οικονομικής δραστηριότητας.

Επικουρικά των ανωτέρω, και λόγω των σημαντικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν μεγάλα τμήματα του πληθυσμού, λόγω της τεράστιας οικονομικής κρίσης, ο Δήμος Αγρινίου λειτουργεί επίσης Δημοτικό Ιατρείο, Οδοντιατρείο και Κοινωνικό Φαρμακείο, σε συνεργασία με του Ιατρικό, Οδοντιατρικό και Φαρμακευτικό Σύλλογο αντίστοιχα (βλ. παρακάτω).

Επίσης, στο Δήμο Αγρινίου ήδη λειτουργούν: α) ο Ξενώνας «ΑΡΓΩ» του Γενικού Νομαρχιακού Νοσοκομείου Αγρινίου, ο οποίος αποτελεί μια κοινοτική δομή παροχής υπηρεσιών εξωνοσοκομειακής ψυχιατρικής φροντίδας, ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης και κοινωνικής ένταξης για άτομα με ψυχωσικές διαταραχές, β) ο Ξενώνας «ΙΡΙΔΑ», ο οποίος αποτελεί μονάδα Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης του Γενικού Νομαρχιακού Νοσοκομείου Αγρινίου στα πλαίσια του Προγράμματος «ΨΥΧΑΡΓΩΣ» για την καταπολέμηση του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας και γ) το Κέντρο Ψυχικής Υγείας του Γενικού Νομαρχιακού Νοσοκομείου Αγρινίου, που είναι μια δημόσια υπηρεσία Ψυχικής Υγείας που εντάσσεται στο Εθνικό Σύστημα Υγείας και απευθύνεται σε όλο τον ενήλικο πληθυσμό του νομού Αιτωλοακαρνανίας που αντιμετωπίζει ψυχολογικά προβλήματα, ψυχικές διαταραχές, προβλήματα στις διαπροσωπικές ή οικογενειακές του σχέσεις.

Πέραν των ανωτέρω όμως, σχεδιάζεται κι η δημιουργία ΚΕΠ Υγείας στο Δήμο Αγρινίου, με σκοπό να αποτελέσει αυτό για τον δημότη του Αγρινίου, την απαραίτητη Υπηρεσία Μιας Στάσης, σε όλα τα θέματα που αφορούν την προληπτική ιατρική (δηλ. αναγκαίες εξετάσεις αναλόγως της ομάδας κινδύνου που ανήκει και προβλεπόμενες επαναλήψεις τους καθώς και παραπομπή του για περεταίρω έλεγχο όταν χρειάζεται) και την προαγωγή της υγείας (δηλ. ενημέρωση για γενικότερα και σοβαρά προβλήματα δημόσιας υγείας ώστε να επιτευχθούν πιο «υγιείς» συμπεριφορές).

2.9.2 Προγράμματα και υπηρεσίες για ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες

Ο Δήμος Αγρινίου έχει αναπτύξει σειρά από προγράμματα και υπηρεσίες που παρέχει στις παρακάτω ειδικές πληθυσμιακές ομάδες. Έχει δε συστήσει και το Ν.Π.Δ.Δ «Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης (ΚΟΙ.Π.Α.) του Δήμου Αγρινίου» στο οποίο υπάγονται οι δομές κοινωνικού χαρακτήρα του Δήμου Αγρινίου.

2.9.2.1 Άτομα με Αναπηρίες

Ο αριθμός των ατόμων με ειδικές ανάγκες (εφεξής για συντομία ΑμεΑ) ανέρχεται, σύμφωνα με τα στοιχεία του Δήμου Αγρινίου (Μάιος 2015), σε 2.000.

Σε ΑμεΑ χορηγούνται ανά δίμηνο από τα εφαρμοζόμενα προγράμματα κοινωνικής προστασίας διάφορα επιδόματα, όπως το Επίδομα Τυφλότητας, Επίδομα Κωφλαλίας, Επίδομα Παραπληγικών, Τετραπληγικών, Επίδομα Κίνησης σε Παραπληγικούς, Τετραπληγικούς & Ακρωτηριασμένων, Ενίσχυση Ατόμων με Ανάγκες Βαριάς Αναπηρίας, Επίδομα Βαριάς Νοητικής Καθυστέρησης κλπ.

Στην περιοχή του Δήμου Αγρινίου δραστηριοποιούνται και παρέχουν υπηρεσίες στα Άτομα με Αναπηρία διάφοροι φορείς, μεταξύ των οποίων τα ακόλουθα:

α) Το Εργαστήρι ειδικής επαγγελματικής αγωγής και αποκατάστασης «Παναγία Ελεούσα»

Παρέχει κατάρτιση, κοινωνική αποκατάσταση, συμβουλευτική, ψυχολογική στήριξη, συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες δια βίου εκπαίδευση και φροντίδα σε 125 άτομα εκπαιδεύσιμα και ασκήσιμα με νοητική υστέρηση και συνοδές αναπηρίες, κινητικές, αισθητηρίων οργάνων, λόγου, ελαφρές ψυχικές διαταραχές, αυτισμό, σύνδρομο Down κ.λ.π., άνω των 15 ετών από όλο το νομό Αιτωλ/νίας, που μετά τη φοίτησή τους στο ειδικό δημοτικό σχολείο, εκπαιδεύονται εντελώς δωρεάν. Επίσης, παρέχει συμβουλευτική, ψυχολογική και ιατρική στήριξη, εντελώς δωρεάν, σε όλες τις οικογένειες που αντιμετωπίζουν πρόβλημα νέου με νοητική υστέρηση και βοηθά στην ανάπτυξη των ατομικών και κοινωνικών δεξιοτήτων των νέων μας. Περιλαμβάνει δύο δομές στο Μεσολόγγι και στο Αγρίνιο.

β) Το Κέντρο Δημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας ΑμεΑ «Ηλιαχτίδα»

Υποδέχεται καθημερινά 15 παιδιά, στα οποία προσφέρεται πρωινό γεύμα ενώ παρακολουθούν Εκπαιδευτικά Προγράμματα, όπως: Κατασκευές, Η/Υ, Μαγειρική, Αναλφαβητισμό, Δημιουργικό Ελεύθερο Παιχνίδι, Χορό, Θεατρικό παιχνίδι καθώς και Υπηρεσίες Συμβουλευτικής Στήριξης.

γ) Το Παράρτημα της Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας και Αποκατάστασης Ανάπηρων Παιδιών (ΕΛΕΠΑΠ) Αγρινίου

Δέχεται παιδιά από την γέννησή τους και μέχρι και 16 ετών με κινητικά προβλήματα και λογοπεδικά από όλη την Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλ/ νίας. Έχει σκοπό την αποκατάσταση, τη διάγνωση, θεραπεία και εκπαίδευση των παιδιών με κινητικές κυρίως αναπηρίες, εγκεφαλική παράλυση, προβλήματα λόγου και μάθησης. Ιδρύθηκε το έτος 1999 και στεγάζεται σε παραχωρημένο κτήριο του ΠΙΚΠΑ το οποίο βρίσκεται στο κέντρο της πόλης του Αγρινίου. Οι νέες εγκαταστάσεις, «κατασκευή νέου διώροφου κέντρου αποθεραπείας – αποκατάστασης ημερήσιας νοσηλείας και διημέρευσης – ημερήσιας φροντίδας ΑΜΕΑ μετά ισογείου και θεραπευτικής πισίνας», στην περιοχή του Αγίου Χριστοφόρου, βρίσκονται σε φάση ολοκλήρωσης. Παράλληλα με την ΕΛΕΠΑΠ και τις ιατρικές, θεραπευτικές, ψυχολογικές, κοινωνικές και διοικητικές υπηρεσίες που παρέχει, συστεγάζεται και λειτουργεί το 2^ο Ειδικό Νηπιαγωγείο και το 6^ο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο της ΕΛΕΠΑΠ, υπαγόμενα στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Επίσης, ο Δήμος Αγρινίου, κατ' αντιστοιχία με το Πρόγραμμα «Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών» (ΚΔΑΠ), στα πλαίσια του οποίου λειτουργούν 3 Δομές (δύο στη Δ.Ε. Αγρινίου -Βαρνακιώτη και «Φαντασία»- και μία στη Δ.Ε. Παραβόλας), για τα ΑμεΑ εφαρμόζει το Πρόγραμμα «Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών» με Αναπηρίες. Συνολικά στα ΚΔΑΠ εξυπηρετούνται 237 παιδιά, ενώ στο ΚΔΑΠ με Αναπηρίες εξυπηρετούνται και σιτίζονται 87 παιδιά με Αναπηρίες. Ο στόχος του προγράμματος είναι τα άτομα με Αναπηρίες (παιδιά και έφηβοι) να εκπαιδευτούν κατάλληλα για να μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν αλλά και να αποκτήσουν επαγγελματικό προσανατολισμό.

2.9.2.2 Ρομά

Ο πληθυσμός των Ρομά που διαβιούν στα όρια του Δήμου Αγρινίου ανέρχεται σε 1424 κατοίκους. Στον πληθυσμό αυτό, θα πρέπει να προστεθούν και οι διερχόμενοι, που κατά περιόδους εγκαθίστανται σε διάφορα σημεία του Δήμου.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και τη στήριξη της συγκεκριμένης πληθυσμιακής ομάδας ο Δήμος έχει ιδρύσει και λειτουργεί το Πρόγραμμα «Ιατροκοινωνικό Κέντρο για τους Τσιγγάνους» Αγρινίου. Στο Δήμο Αγρινίου λειτουργεί μία μονάδα στην περιοχή του Εθνικού Σταδίου της

πόλης του Αγρινίου, εντός δηλαδή του καταυλισμού των τσιγγάνων. Ο ρόλος του κέντρου είναι διπλός και διακρίνεται στις Κοινωνικές και στις Ιατρικές (πρωτοβάθμιες) Υπηρεσίες.

Συνολικά, από την αρχή της λειτουργίας του εν λόγω Κέντρου έχουν εξυπηρετηθεί μέχρι σήμερα από τις υπηρεσίες της δομής 1708 άτομα (βάσει των στοιχείων του Δήμου Αγρινίου, Μάιος 2015).

2.9.2.3 Εξαρτημένοι

Στο Δήμο Αγρινίου λειτουργεί από το 1998 η Δημοτική Μονάδα Πρόληψης των εξαρτήσεων «ΟΔΥΣΣΕΑΣ». Συγκεκριμένα, το Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας Περιφερειακής Ενότητας Αιτωλοακαρνανίας «ΟΔΥΣΣΕΑΣ» σε συνεργασία με τον Οργανισμό κατά των Ναρκωτικών (Ο.ΚΑ.ΝΑ.) αποτελεί αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία. Παρέχει υπηρεσίες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας φροντίδας και πρόληψης από εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό (ψυχολόγους και κοινωνικό λειτουργό). Μεταξύ των δραστηριοτήτων του Κέντρου επίσης είναι η ενημέρωση/ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα εξαρτήσεων και ψυχικής υγείας, η εκπαίδευση σε θέματα αγωγής υγείας και ψυχικής υγείας και η ενημέρωση των χρηστών και των οικογενειών τους για τα υπάρχοντα θεραπευτικά προγράμματα και τη δημιουργία αιτημάτων βοήθειας.

2.9.2.4 Ηλικιωμένοι

Στα γεωγραφικά όρια του Δήμου Αγρινίου λειτουργούν τα παρακάτω επιχορηγούμενα ιδρύματα κοινωνικής πρόνοιας:

1) Λειτουργούν 5 Κ.Α.Π.Η., στα οποία είναι εγγεγραμμένα περισσότερα από 2.500 μέλη, εκ των οποίων τα 300 είναι ενεργά και συμμετέχουν στις δράσεις των ΚΑΠΗ.

Σκοπός των ΚΑΠΗ είναι η πρόληψη βιολογικών, ψυχολογικών και κοινωνικών προβλημάτων των ηλικιωμένων ώστε να παραμείνουν αυτόνομα, ισότιμα και ενεργά μέλη του κοινωνικού συνόλου, η διαφώτιση και η συνεργασία του ευρύτερου κοινού και των ειδικών φορέων σχετικά με τα προβλήματα και τις ανάγκες των ηλικιωμένων και η έρευνα σχετικών θεμάτων με τους ηλικιωμένους.

Στα μέλη του Κέντρου παρέχονται: φυσικοθεραπεία, φροντίδα και οδηγίες για παροχή υπηρεσιών υγείας, οργανωμένη ψυχαγωγία (εκδρομές με πούλμαν κλπ.) και επιμόρφωση (διαλέξεις, μελέτη θεμάτων, εργασία με ομάδες κλπ).

2) Στα πλαίσια του Προγράμματος «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» (ΚΗΦΗ) λειτουργεί μία μονάδα από την οποία ωφελούνται συνολικά 25 άτομα. Οι παρεχόμενες Υπηρεσίες προς τους εξυπηρετούμενους είναι ημερήσια φροντίδα σε ηλικιωμένα άτομα μη δυνάμενα να αυτοεξυπηρετηθούν απόλυτα (κινητικές δυσκολίες, άνοια, κλπ).

3) Το Γηροκομείο Χριστιανικής Ένωσης, που λειτουργεί στην πόλη του Αγρινίου, είναι μια μονάδα φροντίδας ηλικιωμένων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

2.9.2.4.1 Πρόγραμμα «Βοήθεια Στο Σπίτι»

Στο Δήμο Αγρινίου λειτουργούν 8 Δομές «Βοήθεια στο Σπίτι», μέσω των οποίων εξυπηρετούνται 860 άτομα (κυρίως ηλικιωμένα, αλλά και ΑμεΑ), στις εξής Δημοτικές Ενότητες: Αγγελοκάστρου, Αγρινίου, Αρακύνθου, Θεστιέων, Μακρυνείας, Παναιτωλικού, Παραβόλας, Στράτου.

Το εν λόγω πρόγραμμα καλύπτει τα κενά που υπάρχουν στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας, προκειμένου οι ηλικιωμένοι να λαμβάνουν υπηρεσίες κατάλληλες χωρίς να απομακρύνονται από το οικείο τους περιβάλλον. Άλλωστε ο κύριος στόχος του Προγράμματος είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής των εξυπηρετούμενων ηλικιωμένων ανδρών και γυναικών, καθώς και μη ηλικιωμένων (π.χ. ΑμεΑ) που χρήζουν υποστηρικτικών υπηρεσιών, αλλά και ιατρικών ή και νοσηλευτικών υπηρεσιών ή και κατ' οίκον βοήθειας, με στόχο την παραμονή τους στο οικείο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον, η διατήρηση της συνοχής της οικογένειάς τους, η αποφυγή χρήσης ιδρυματικής φροντίδας και καταστάσεων κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και η εξασφάλιση αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης. Μια ακόμη παράμετρος-στόχος είναι η απελευθέρωση των ατόμων της οικογένειας που είναι επιφορτισμένα με την εξυπηρέτηση και φροντίδα των ηλικιωμένων και την ενταξή τους στην αγορά εργασίας.

2.9.2.5 Μετανάστες

Στο Δήμο Αग्रινίου έχουν καταγραφεί 200 μετανάστες (Πηγή: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αग्रινίου 2015-2019, <https://www.cityofagrinio.gr>).

Στο Δήμο λειτουργεί Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών, με σκοπό την καταγραφή των μεταναστών, τη διερεύνηση και αντιμετώπιση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν, καθώς και τη διοργάνωση εκδηλώσεων ευαισθητοποίησης και ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής.

2.9.2.6 Οικονομικά ευπαθείς κοινωνικές ομάδες

Για τη στήριξη των κοινωνικά ασθενέστερων, ο Δήμος Αग्रινίου, η Ιερά Μητρόπολη Αιτωλίας και Ακαρνανίας και η ΔΙΑΣΤΑΣΗ Κοινωνική Επιχείρηση έχουν υλοποιήσει το Έργο «**Δίκτυο Δομών Κοινωνικής Αλληλεγγύης στο Δήμο Αग्रινίου**»¹¹.

Το έργο αυτό απευθύνεται σε περισσότερους από 750 πολίτες του Δήμου Αग्रινίου που είναι:

- Άστεγοι, νόμιμα διαμένοντες στη χώρα μας και στερούνται πρόσβασης ή έχουν επισφαλή πρόσβαση σε κατοικία που πληροί τις αναγκαίες προδιαγραφές διαβίωσης. Στους αστέγους περιλαμβάνονται ιδίως όσοι διαβιούν στο δρόμο, σε ξενώνες και ακατάλληλα καταλύματα ή φιλοξενούνται από ανάγκη προσωρινά σε ιδρύματα.
- Άτομα ευρισκόμενα σε κατάσταση φτώχειας ή απειλούμενα από φτώχεια (π.χ. ανασφάλιστοι με πολύ χαμηλό ετήσιο εισόδημα, άτομα που διαθέτουν βιβλιάριο απορίας, κλπ.).

Στο πλαίσιο αυτού του έργου, ο Δήμος Αग्रινίου έχει αναπτύξει ένα δίκτυο κοινωνικών δομών αντιμετώπισης της φτώχειας, που λειτουργούν συμπληρωματικά τόσο μεταξύ τους, όσο και με άλλες παρεμβάσεις κοινωνικής προστασίας, απασχόλησης, συμβουλευτικής και ενδυνάμωσης, εξασφαλίζοντας ένα ελάχιστο επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης, που συνίσταται κυρίως σε κάλυψη βασικών καταναλωτικών αναγκών και αναγκών σίτισης, παροχή πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και δωρεάν φαρμακευτικών σκευασμάτων, πληροφόρηση και παροχή υπηρεσιών ενίσχυσης της αυτενέργειας των ωφελουμένων. Σε όλες τις Κοινωνικές Δομές του Δικτύου

¹¹ <http://www.ngodiastasi.gr/>

παρέχονται υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής ενδυνάμωσης και υποστήριξης των ωφελουμένων.

Το Δίκτυο των Δομών αυτών περιλαμβάνει Κοινωνικό Παντοπωλείο, Ανοιχτό Κέντρο Ημερήσιας Υποδοχής Αστέγων, Δομή Παροχής Συσσιτίων, Κοινωνικό Φαρμακείο, Δημοτικό Λαχανόκηπο Τράπεζα Χρόνου, Γραφείο Διαμεσολάβησης, Κοινωνικό Ιατρείο – Οδοντιατρείο. Ειδικότερα:

- **Κοινωνικό Παντοπωλείο**

Στο κατάστημα διανέμονται -σε τακτική βάση- τρόφιμα, είδη παντοπωλείου, είδη ατομικής υγιεινής, κατεψυγμένα προϊόντα, είδη ένδυσης και υπόδησης, βιβλία, παιχνίδια, cd κλπ. Σκοπός είναι να διασφαλίζεται η σταθερή τροφοδοσία 150 οικογενειών κάθε μήνα, αλλά και να προσφέρονται προϊόντα κόστους 40,00€ κατ' ελάχιστον το μήνα, σε άτομα με κάρτα απόρου, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ισονομία και η αξιοπρέπειά τους. Βρίσκεται στην πόλη του Αγρινίου.

- **Ανοιχτό Κέντρο Ημερήσιας Υποδοχής**

Το Κέντρο προσφέρει προσωρινή ημερήσια διαμονή σε αστέγους, σε χώρο τουλάχιστον 200τμ. Έως και 50 άτομα ημερησίως έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας, προσωπικής υγιεινής, ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και πληροφόρησης, από επαγγελματίες, επιστήμονες και επόπτες υγείας, με στόχο την ενδυνάμωση και την κοινωνική ενσωμάτωσή τους.

- **Δομή Παροχής Συσσιτίων**

Η Δομή λειτουργεί στο πνευματικό κέντρο του Ιερού Ναού Ευαγγελιστρίας στην πόλη του Αγρινίου, παρέχοντας ημερησίως υπηρεσίες σίτισης σε τουλάχιστον 100 άπορους και άστεγους.

Τα προϊόντα για την τροφοδοσία των γευμάτων, προσφέρονται από τοπικές επιχειρήσεις, εργαστήρια και βιοτεχνίες παραγωγής τροφίμων (ζαχαροπλαστεία, αρτοποιεία, εστιατόρια κλπ.), καθώς και από εθελοντές.

- **Κοινωνικό Φαρμακείο**

Το Κοινωνικό Φαρμακείο επιδιώκει να συμβάλλει στη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας και περίθαλψης, παρέχοντας σε τουλάχιστον 100 άστεγους, άπορους και άνεργους μηνιαίως, δωρεάν, φάρμακα, υγειονομικό υλικό και παραφαρμακευτικά προϊόντα, τα οποία εξασφαλίζονται μέσω συνεργασιών με φαρμακοβιομηχανίες και τοπικούς φαρμακευτικούς

συλλόγους, καθώς και από τη συμμετοχή και κινητοποίηση συλλογικών φορέων και πολιτών.

- **Δημοτικός Λαχανόκηπος**

Ο Δημοτικός Λαχανόκηπος στοχεύει στη διατροφική επάρκεια δημοτών και κατοίκων του Δήμου που βρίσκονται σε δυσχερή θέση εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, δηλ. ανέργων και χαμηλοσυνταξιούχων, καθώς και ανασφάλιστων ατόμων με πολύ χαμηλό ετήσιο εισόδημα, μελών οικογενειών που πλήττονται με πολλαπλή ανεργία, άνεργων- μελών οικογενειών πολυτέκνων, σχολείων και διάφορων φορέων.

Βρίσκεται σε ειδικά διαμορφωμένο δημοτικό αγροτεμάχιο έκτασης 10 στρεμ., εντός του αστικού ιστού της πόλης του Αγρινίου, ενιαίο αρδευόμενο και περιφραγμένο, κατανεμημένο σε ισομερή τεμάχια, τα οποία προσφέρονται σε τουλάχιστον 100 άπορους, άνεργους και άστεγους, προκειμένου να καλλιεργούν οπωροκηπευτικά, αποκλειστικά για τη σίτισή τους κατά τη διάρκεια 1 έτους.

Για τη καλλιέργεια των αγροτεμαχίων από τους ωφελούμενους διατίθενται ο απαραίτητος εξοπλισμός, τα κατάλληλα εργαλεία και καθημερινή γεωτεχνική υποστήριξη από επιστημονικό προσωπικό.

Οι δικαιούχοι μπορούν να καλλιεργήσουν όποια λαχανικά θέλουν χωρίς καμία επιβάρυνση. Η μόνη τους υποχρέωση είναι να ακολουθούν αποκλειστικά βιολογικές μεθόδους και να προσφέρουν το 10% της παραγωγής τους στο Κοινωνικό Παντοπωλείο του Δήμου Αγρινίου

- **Τράπεζα Χρόνου**

Η Τράπεζα Χρόνου λειτουργεί με τη μορφή δικτύου, παρέχοντας στους ωφελούμενους τη δυνατότητα να ανταλλάσσουν μεταξύ τους αγαθά, προϊόντα και υπηρεσίες, χρησιμοποιώντας μονάδες εναλλακτικού συστήματος.

- **Γραφείο Διαμεσολάβησης**

Το Γραφείο Διαμεσολάβησης παρέχει υπηρεσίες πληροφόρησης σε τουλάχιστον 200 άπορους, άνεργους και άστεγους κάθε μήνα αναφορικά με τις υπηρεσίες που προσφέρουν οι Κοινωνικές Δομές Άμεσης Αντιμετώπισης της Φτώχειας, στις οποίες μπορούν να απευθύνονται ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες τους, προκειμένου να ωφεληθούν από τις δράσεις Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Παράλληλα, παρέχει υπηρεσίες διευκόλυνσης στην επικοινωνία τους με τους κρατικούς φορείς σε θέματα που αφορούν στην υγεία και την εργασία τους (ΟΑΕΔ, Νοσοκομεία κλπ).

2.9.3 Εκπαίδευση

Στο Δήμο Αργινίου λειτουργούν:

- 24 Παιδικοί Σταθμοί, στους οποίους φιλοξενούνται συνολικά 1038 νήπια,
- 67 Νηπιαγωγεία,
- 64 Δημοτικά Σχολεία,
- 21 Γυμνάσια και
- 19 Λύκεια.

Σχετικά με τα ανωτέρω σχολεία, από το 2011 λειτουργούν στο Δήμο Αργινίου, αφενός, το Ν.Π.Δ.Δ. «Σχολική Επιτροπή Μονάδων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Δήμου Αργινίου», το οποίο έχει υπό την ευθύνη του τα εν λειτουργία Νηπιαγωγεία και Δημοτικά σχολεία του Δήμου, και αφετέρου, το Ν.Π.Δ.Δ. «Σχολική Επιτροπή Μονάδων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δήμου Αργινίου» που έχει υπό την ευθύνη του τα εν λειτουργία Γυμνάσια και Λύκεια του Δήμου.

Στο Αργίνιο λειτουργούν επίσης τρία Πανεπιστημιακά Τμήματα, ενταγμένα στο Πανεπιστήμιο Πατρών. Οι εγγεγραμμένοι φοιτητές ανέρχονται συνολικά στους 2.271. Ειδικότερα:

- 1) Το **Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων**, το οποίο άρχισε να λειτουργεί στην πόλη του Αργινίου το ακαδημαϊκό έτος 1998-1999 ως Τμήμα που ανήκε στη Σχολή Διαχείρισης Φυσικών Πόρων & Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Με το νόμο 3794/2009 (άρθρο 40, παρ. Β1) ιδρύθηκε το αυτόνομο Πανεπιστήμιο Δυτικής Ελλάδας και το Τμήμα εντάχθηκε σε αυτό. Με το Π.Δ. 89/2013 (ΦΕΚ 130/Α/2013) καταργήθηκε το Πανεπιστήμιο Δυτικής Ελλάδας και το Τμήμα εντάχθηκε στην Πολυτεχνική Σχολή του Πανεπιστημίου Πατρών (Π.Δ. 97/2013 ΦΕΚ 134/Α/2013).
- 2) Το **Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων Αγροτικών Προϊόντων & Τροφίμων** του Πανεπιστημίου Πατρών με έδρα το Αργίνιο.
- 3) Το **Τμήμα Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Νέων Τεχνολογιών** του Πανεπιστημίου Πατρών, που ιδρύθηκε το 2004.

Πέραν των ανωτέρω, στα πλαίσια της ενίσχυσης της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης, ο Δήμος Αγρινίου έχει εφαρμόσει και λειτουργεί το Πρόγραμμα «Κέντρο Δια Βίου Μάθησης» του Δήμου Αγρινίου, στο οποίο υλοποιούνται εκπαιδευτικά προγράμματα Γενικής Εκπαίδευσης Ενηλίκων με εκπαιδευτικές δράσεις εθνικής εμβέλειας και τοπικής εμβέλειας με διάφορες θεματικές ενότητες.

2.9.4 Κρίσιμα Ζητήματα- Προτάσεις

Η εντεινόμενη οικονομική κρίση δημιουργεί την ανάγκη περαιτέρω επέκτασης και αναβάθμισης κοινωνικών υπηρεσιών, υπηρεσιών πρόνοιας και υποδομών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, καθώς και βελτίωσης της πρόσβασης στις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης. Προς τους σκοπούς αυτούς θα μπορούσε να συνηγορήσει και η αξιοποίηση των εγκαταστάσεων του παλαιού Νοσοκομείου Αγρινίου.

Αναγκαιότητα επίσης αποτελεί στην περιοχή η κοινωνική ενσωμάτωση συγκεκριμένων ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, με έμφαση στα ΑΜΕΑ και στους ΡΟΜΑ, ενώ σημαντική κρίνεται και η προώθηση υπηρεσιών συμβουλευτικής και υποστήριξης μέσα από ολοκληρωμένα προγράμματα διασφάλισης της κοινωνικής συνοχής.

Ιδιαίτερα μεγάλης σημασίας και κρισιμότητας κρίνεται και η συντονισμένη αξιοποίηση παρεμβάσεων και δικτύων κοινωνικού εθελοντισμού που καλούνται να υποστηρίξουν ή να συμπληρώσουν το έργο της Πολιτείας.

Με δεδομένο ότι στο Δήμο απαντώνται σημαντικές ελλείψεις σε κτιριακές υποδομές, υψηλό ποσοστό αναλφαριθμητισμού και χαμηλό ποσοστό πληθυσμού με Ανώτερη και Ανώτατη εκπαίδευση, επιτακτική κρίνεται επίσης η ανάγκη επέκτασης, συντήρησης και επισκευής σχολικών κτιρίων και παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών και γενικότερα των υποδομών εκπαίδευσης και κατάρτισης, η προώθηση προγραμμάτων δια βίου μάθησης και η αξιοποίηση της συνεργασίας με τις Πανεπιστημιακές Σχολές Αγρινίου για ενίσχυση της παιδείας και του πολιτισμού στην περιοχή.

Παράλληλα, σημαντική είναι η προώθηση της γνώσης της τοπικής ιστορίας και του ιστορικού αποτυπώματος της περιοχής, στην υποχρεωτική εκπαίδευση και την δια βίου μάθηση. Ιδιαίτερα καινοτόμος είναι επίσης και η δυνατότητα επιχορήγησης ερευνητικών σπουδών σε θέματα περιβάλλοντος.

2.10 Πολιτιστική Υποδομή Δήμου Αग्रινίου

Τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερο συνδέεται ο όρος της βιωσιμότητας με τον πολιτισμό. Ενώ αρχικά η βιωσιμότητα αναφερόταν μόνο στο περιβάλλον, σταδιακά επεκτάθηκε σε όλους τους τομείς και σήμερα σε καμία περίπτωση δεν νοείται βιωσιμότητα ενός τόπου αν αυτή δεν αναφέρεται στο τρίπτυχο: περιβάλλον- οικονομία-πολιτισμός. Η πολιτιστική κληρονομιά είναι ένας παράγοντας που συμβάλλει καθοριστικά στην ανάπτυξη, εφόσον ο ρόλος της είναι σημαντικός όχι μόνο στα θέματα της παράδοσης και της αισθητικής αλλά και της οικονομίας. Η επιβίωση λοιπόν της πολιτιστικής κληρονομιάς μπορεί να συμβάλει σημαντικά στη βιώσιμη ανάπτυξη του τόπου. Προς αυτή την κατεύθυνση μπορούν να συμβάλουν γόνιμα και τα ήθη, τα έθιμα, τα μουσεία, τα μνημεία, οι παραδόσεις κλπ. Ο Δήμος Αग्रινίου είναι γεμάτος από τέτοια χαρακτηριστικά. Για την ανάληψη δε δραστηριοτήτων στους τομείς Πολιτισμού έχει συσταθεί από το 2011 και η Κοινωφελής Επιχείρηση του Δήμου Αग्रινίου.

2.10.1 Πολιτιστικές υποδομές

Οι σημαντικότερες από τις πολιτιστικές υποδομές που συναντάμε στο Δήμο Αग्रινίου είναι οι εξής:

Το Αρχαιολογικό Μουσείο: Περιλαμβάνει ευρήματα από τα νεολιθικά έως τα ρωμαϊκά χρόνια. Κτίσθηκε το 1960 με δωρεά των αδερφών Παπαστράτου.

Το Λαογραφικό, Ιστορικό και Φιλολογικό Μουσείο Αιτωλοακαρνανίας: Καλύπτει χρονική περίοδο 100 περίπου ετών, από το 1821 μέχρι το 1920. Τα αντικείμενα προέρχονται κυρίως από την περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας και παράλληλα εκτίθεται υλικό από όλη την Ελλάδα με 2500 περίπου εκθέματα. Ιδρύθηκε το 1977 από τον «Παναιτωλοακαρνανικό Σύλλογο Γυναικών».

Η Παπαστράτειος Δημοτική Βιβλιοθήκη και η αίθουσα τέχνης (Πινακοθήκη): Ιδρύθηκε το 1961 και λειτούργησε το 1964 με δωρεά των αδερφών Παπαστράτου. Το 1984 με νέα δωρεά της εταιρείας Παπαστράτος Α.Β.Ε.Σ. δομήθηκε ένα σύγχρονο πολιτιστικό κέντρο με Βιβλιοθήκη και Αίθουσα Τέχνης, συνολικής επιφάνειας 900 τμ. Η συλλογή της περιλαμβάνει περίπου 26.000 τόμους βιβλίων, είναι Λαϊκή, Δανειστική Βιβλιοθήκη, Γενικού

περιεχομένου και είναι εγγεγραμμένα γύρω στα 8.200 μέλη που κάνουν χρήση δανεισμού των τόμων της, παράλληλα δε διοργανώνει πολιτιστικές εκδηλώσεις και εκθέσεις ζωγραφικής, φωτογραφίας, γλυπτικής κλπ. Ακόμη στο αναγνωστήριο της Βιβλιοθήκης και στα πλαίσια του προγράμματος Κοινωνία της Πληροφορίας, λειτουργεί το Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης με συνολικά 6 Υπολογιστές για το κοινό, εκ των οποίων οι 3 με ελεύθερη πρόσβαση στο διαδίκτυο και άλλες εργασίες, οι άλλοι 3 Υπολογιστές είναι για άτομα με ειδικές ανάγκες (ΑμεΑ) με προβλήματα (όρασης, ακοής, κινητικά προβλήματα κ.α.), έχοντας τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν λειτουργίες όπως εκτυπώσεις στους διαθέσιμους εκτυπωτές π.χ. εκτυπώσεις σε γραφή Braille, σάρωση εικόνων σε ειδικό σαρωτή για τυφλούς και ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Δημοτικές Βιβλιοθήκες λειτουργούν επίσης και στις Δ.Ε. Αγγελοκάστρου, Θεστιέων και Παραβόλας.

Γλυπτοθήκη Χρήστου Καπράλου: Η συλλογή εκτίθεται στην Αίθουσα Τέχνης της Παπαστρατείου Δημοτικής Βιβλιοθήκης από το 1996. Αποτελείται από 60 έργα μικρού και μεγάλου μεγέθους, τα οποία ο καλλιτέχνης φιλοτέχνησε από την αρχή της σταδιοδρομίας του το 1930 έως το 1956.

Το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αγρινίου: Ιδρύθηκε το 1977 και περιλαμβάνει τμήματα ζωγραφικής, παραδοσιακών χωρών, αγγειοπλαστικής, θεάτρου, παιδικής χορωδίας, φωτογραφίας, κινηματογράφου και λογοτεχνίας.

Η Φιλαρμονική του Δήμου Αγρινίου: Ξεκίνησε το 1896 ως τμήμα του Γυμναστικού Συλλόγου «Ηρακλής». Η λειτουργία της διεκόπη το 1940 και ανασυγκροτήθηκε το 1949 με την επωνυμία «Μουσικός Σύλλογος ΟΡΦΕΥΣ». Το 1960 στο Δήμο Αγρινίου συστάθηκε νομικό πρόσωπο Φιλαρμονικής Δήμου Αγρινίου. Το 1995 ο Δήμος Αγρινίου ανέλαβε τη χρηματοδότηση και διοίκηση της Φιλαρμονικής. Σήμερα αριθμεί 50 μουσικούς μέλη της και 80 περίπου μαθητές, οι οποίοι διδάσκονται δωρεάν μουσική. Οι δραστηριότητες της Φιλαρμονικής είναι ποικίλες. Καθιέρωσε από το 2007 έναν καινούριο πολιτιστικό θεσμό στην πόλη του Αγρινίου που τον ονόμασε «Τραγουδώντας Στις Γειτονιές της Πόλης» και περιλαμβάνει συναυλίες σε διάφορες γειτονιές του διευρημένου Δήμου, επίσης καθιέρωσε και γιορτάζεται και στο Αγρίνιο η Παγκόσμια Ημέρα Μουσικής. Σκοπός της λειτουργίας της είναι η καλλιέργεια μουσικής παιδείας, η δωρεάν διδασκαλία μουσικών οργάνων και θεωρητικών μαθημάτων καθώς και η λειτουργία τμήματος παραστάσεων για τις υποχρεώσεις του Δήμου Αγρινίου (όπως οι Εθνικές Επέτειοι, Τοπικές Εορτές, Θρησκευτικές Επέτειοι, οι Λιτανείες καθώς και η διοργάνωση μουσικών εκδηλώσεων, συναυλιών και γενικά συμμετοχή σε κάθε πολιτιστική δραστηριότητα στο Δήμο, στις Δημοτικές Ενότητες και ευρύτερα σε όλη την

Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας). Συνολικά πραγματοποιεί 60-80 εμφανίσεις κάθε χρόνο στη Ελλάδα και στο Εξωτερικό.

Το **Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Αγρινίου** (ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Αγρινίου): Το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Αγρινίου ξεκίνησε το 1981 ως «Θέατρο του Δήμου Αγρινίου». Ήταν το πρώτο δημοτικό θέατρο που ιδρύθηκε στην Ελλάδα, ενώ το 1983 εντάχθηκε στο θεσμό των ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Η μακρόχρονη πορεία του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ Αγρινίου έχει συνδεθεί με την αναβίωση δύο σημαντικών αρχαίων θεάτρων: του Θεάτρου των Οινιάδων το 1986 με τους "Αχαρνείς" και του Θεάτρου Αρχαίας Στράτου το 1997 με το "Όπως αγαπάτε" του Σαίξπηρ.

Το **Εικαστικό Εργαστήρι** λειτουργεί με τμήματα Ζωγραφικής, Κεραμικής, Αγγειοπλαστικής, Αγιογραφίας και Φωτογραφίας στις Δημοτικές Ενότητες Αγρινίου, Αγγελοκάστρου, Αρακύνθου, Θεστιέων, Νεάπολης, Μακρυνείας, Παραβόλας, Παρακαμπυλίων και Στράτου.

2.10.2 Αρχαιολογικοί χώροι

Από τον μακρύ κατάλογο των κηρυγμένων αρχαιολογικών χώρων του Δήμου Αγρινίου ξεχωρίζουν το Αρχαίο Αγρίνιο (ΒΔ της σημερινής πόλης του Αγρινίου), το Παλιόκαστρο Σπολάιτας (στη Δ.Ε. Νεάπολης), ο Βλοχός (στη Δ.Ε. Θεστιέων), το Αρχαίο Βουκάτιο (στη Δ.Ε. Παραβόλας) και ο Στράτος (στο Δ.Δ. Στράτου).

Αξίζει να σταθούμε λίγο στο **Αρχαίο Βουκάτιο**. Συγκεκριμένα, στη Δ.Ε. Παραβόλας, στο κέντρο του οικισμού της Παραβόλας, υψώνεται ένας λόφος που ονομάζεται Παλιόκαστρο, με πανοραμική θέα στη λίμνη Τριχωνίδα, στην κορυφή του οποίου σώζονται τα ερείπια του αρχαίου αιτωλικού οχυρού Βουκάτιον. Στα ερείπια του κάστρου συνυπάρχουν στοιχεία από την Ελληνιστική, τη Βυζαντινή και την Οθωμανική περίοδο.

Η οχύρωση της πόλης αποτελούνταν από ευρύ περίβολο ο οποίος σήμερα διατηρείται καλύτερα κατά το βόρειο τμήμα του, όπου σε ορισμένα μάλιστα σημεία το τείχος σώζει σχεδόν το αρχικό του ύψος. Προς τα νότια ο περίβολος εκτεινόταν στο πεδινό τμήμα που μεσολαβεί ως τη λίμνη Τριχωνίδα, τα ίχνη του όμως βαθμιαία χάνονται, με αποτέλεσμα να μην είναι σαφής η συνολική μορφή και έκτασή του. Η ακρόπολη, η οποία ήταν ενσωματωμένη στη βόρεια πλευρά του ευρύτερου περιβόλου, ήταν μικρή και μακρόστενη. Ο χώρος της ακρόπολης σήμερα καταλαμβάνεται από το σύγχρονο νεκροταφείο, που περιλαμβάνει και σημαντικό ναό της Κοίμησης της Θεοτόκου, η αρχική

κατασκευή του οποίου ανάγεται στην παλαιοχριστιανική περίοδο. Στο εσωτερικό της ακρόπολης λειτουργεί επίσης σήμερα το κτίριο του Δημαρχείου Παραβόλας. Κατάλοιπα της αρχαίας πόλης και του νεκροταφείου της έχουν αποκαλυφθεί σε σωστικές ανασκαφές τα τελευταία χρόνια¹².

Επίσης, ιδιαίτερο πολιτιστικό ενδιαφέρον στο Δήμο Αग्रινίου παρουσιάζει και η **αρχαία πόλη του Στράτου**, τα ερείπια της πρώτης Ακαρνανικής πρωτεύουσας, η οποία βρίσκεται βόρεια του σημερινού ομώνυμου οικισμού, πολύ κοντά στη δυτική όχθη του Αχελώου, ο οποίος στην αρχαιότητα, έως τη θέση αυτή, ήταν πλωτός. Ο Στράτος υπήρξε μία από τις μεγαλύτερες και καλύτερα οχυρωμένες πόλεις- κράτη της Ακαρνανίας. Από τον 4ο αιώνα έως το 272 π.Χ, ο Στράτος αποτέλεσε την πρώτη πρωτεύουσα και κεντρικό ιερό του Κοινού των Ακαρνάνων. Μεταξύ των ερειπίων που εντοπίζονται στη συγκεκριμένη περιοχή είναι τα ερείπια του περίφημου αρχαίου δωρικού ναού του Στράτιου Δία, που αποτέλεσε λατρευτικό και πολιτικό κέντρο όλων των Ακαρνάνων, η Αγορά της αρχαίας πόλης του Στράτου, που αποτελούσε το εμπορικό, πολιτικό και διοικητικό κέντρο της πόλης και ήταν περικλειστη, το θέατρο της αρχαίας Στράτου που σώζεται σε πολύ καλή κατάσταση, αν και χρονολογείται στο τέλος του 4ου αιώνα π.Χ., και αποτελεί το μεγαλύτερο, από τα πέντε έως σήμερα αποκαλυφθέντα, θέατρο της Π.Ε. Αιτωλ/νίας, αφού η χωρητικότητά του είναι περίπου 6.000-7.000 ατόμων.

2.10.3 Νεότερα μνημεία

Η ιστορία του Αग्रινίου συνδέεται με πολλά σημαντικά πετρόχτιστα κτήρια, παλιές καπναποθήκες, ιστορικούς ναούς και διατηρητέα. Τα κτήρια αυτά αποτελούν μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου με ιστορικό και αρχαιολογικό ενδιαφέρον. Τα σπουδαιότερα εξ αυτών είναι:

- **Δημοτική Αγορά Αग्रινίου:**

Η Δημοτική Αγορά Αग्रινίου, ευρύτερα ονομαστή και ως “Λαχαναγορά”, κτίστηκε το διάστημα 1930-1933 και βρίσκεται στο κέντρο της πόλης του Αग्रινίου, δίπλα στην πρόσφατα διαμορφωμένη για την ανάδειξή του πλατεία Δημάδη, πολύ κοντά στην κεντρική πλατεία και στον εμπορικό πυρήνα της πόλης. Για πολλά χρόνια αποτέλεσε το κυριότερο κέντρο διεξαγωγής εμπορικών δραστηριοτήτων. Αρχικά λειτουργούσε ως ψαραγορά και στη συνέχεια ως λαχαναγορά μέχρι και τη δεκαετία του '90, όπου

¹² Πηγή: Πανεπιστήμιο Πατρών, monuments.hpclab.ceid.upatras.gr

διακόπηκε οριστικά η λειτουργία του και άρχισε η φθορά από την παραμέλησή του.

Το 1990 το κτίριο μετονομάζεται σε “παλιά Λαχαναγορά” και θεωρείται ακατάλληλο για την παλιά του χρήση μένοντας σε μια μακρά περίοδο “αναμονής”. Η δημοτική αγορά ευτυχώς γλιτώνει από το σίφουνα της πολιτικής της εργολαβικής ανοικοδόμησης που έπληξε και το Αγρίνιο, και φτάνει σήμερα, “ακόμη ζωντανή”, να ξανατραβά τα βλέμματα πάνω της. Σίγουρα σημαντικό ρόλο στην επιβίωσή της έπαιξε η επιλογή της από ερευνητικό πρόγραμμα του Ε.Μ.Π που οδήγησε στη μελέτη αποκατάστασης και μετατροπής της σε πολιτιστικό κέντρο. Το κτήριο πρόκειται να στεγάσει γλυπτοθήκη και εκθετήριο για τα τοπικά προϊόντα.

- **Καπναποθήκες:**

Η Ιστορία του Αγρινίου είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον καπνό. Τα κτήρια των καπναποθηκών είναι χώροι που έχουν σαφώς ιστορική, αρχιτεκτονική και πολιτιστική αξία για την πόλη. Αποτελούν δε σημεία αναφοράς στον πολεοδομικό του χάρτη.

Στις αρχές του εικοστού αιώνα η παραγωγή και η καπνεμπορία βρίσκονται στο απόγειό τους στην πόλη του Αγρινίου. Η εκλεκτή ποιότητα των αγρινιώτικων καπνών, η τεχνογνωσία των καπνεργατών του Αγρινίου, αλλά και το άριστο μάρκετινγκ των Αδελφών Παπαστράτου, Αδελφών Παναγοπούλου, Αδελφών Ηλιού, Αδελφών Παπαπέτρου, καθιστούν περιζήτητα τα Αγρινιώτικα καπνά στις αγορές του εξωτερικού και καθιστούν το Αγρίνιο ένα από τα πιο ξακουστά κέντρα καπνοπαραγωγής και καπνεργασίας της χώρας.

- ο **Αποθήκες Καπνού Αφών ΠΑΠΑΠΕΤΡΟΥ**

Ένα από τα σημαντικότερα δείγματα ιστορικής βιομηχανικής αρχιτεκτονικής που φτάνουν ως τις μέρες μας, ίσως το μεγαλύτερο που κατασκευάστηκε στην πόλη του Αγρινίου, είναι οι καπναποθήκες Αφών Παπαπέτρου. Η χωροθέτησή του, όπως και όλων των καπναποθηκών της πόλης, ήταν άμεσα συσχετισμένη με εκείνη του σιδηροδρόμου για λόγους διανομής.

Το κτήριο αυτό καθεαυτό αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα της μοντέρνας αρχιτεκτονικής του μεσοπολέμου, με έντονα art deco μοτίβα στην μόρφωση του κεντρικού θυρώματος. Είναι μικτής κατασκευής, από τα πρώτα τέτοια κτίσματα στην πόλη του Αγρινίου, με φέρουσα περιμετρική αργολιθοδομή (τοπικός ψαμμόλιθος), και φέροντα οργανισμό (υποστυλώματα,

πλακοδοκοί) από οπλισμένο σκυρόδεμα. Χαρακτηρίζεται από ορθογωνική κάτοψη, απόλυτη συμμετρία κατά τους δύο άξονες και έναν κεντρικό χώρο κινήσεων αρθρωμένο με μεταλλική κατασκευή.

Η κατασκευή του κτηρίου φαίνεται να ξεκινά το 1923, όπως μαρτυρά η επιγραφή στην πρόσοψή του, και να ολοκληρώνεται το 1926, παράλληλα με την έναρξη της λειτουργίας του ως χώρος αποθήκευσης και επεξεργασίας καπνών Αγρινίου, υπό την διεύθυνση των τριών αδερφών Παπαπέτρου. Το 1929, διακόπτεται απότομα η οικονομική άνθιση λόγω του αμερικανικού οικονομικού κραχ, αφού κυρίως με την Αμερική γινόταν το εμπόριο των καπνών. Από το χρονικό αυτό σημείο και μετά το βιομηχανικό κτίσμα μπαίνει σε μια συνεχή διαδικασία μεταβολής της χρήσης του ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες. Μετατρέπεται και προσαρμόζεται χωρίς ποτέ να εκπληρώσει το σκοπό της χρηστικής έπαρσης που το δημιούργησε. Σημειώνεται η λειτουργία του ως φυλακές Εβραίων κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής, η επαναλειτουργία του το 1946 και για δύο έτη με περιορισμένης κλίμακας παραγωγή, η μετατροπή του σε σχολή χωροφυλακής την δεκαετία του '50. Κατά τις δεκαετίες '60 και '70 χρησιμοποιείται ως αποθήκη του συνεταιρισμού ελαιών της Αγροτικής Τράπεζας, αποθήκη των καπναποθηκών Ιωαννίδη και Παναγόπουλου στη συνέχεια, ως την οριστική εγκατάλειψή του χώρου τη δεκαετία του '80. Το 1992 το κτήριο κηρύσσεται διατηρητέο (ΦΕΚ Δ-536 α/ 02.06.1992) και το 1996 περνά στην ιδιοκτησία του Υπουργείου Πολιτισμού.

ο **Αποθήκες Καπνού Αφών Παπαστράτου**

Η οικογένεια Παπαστράτου, οικογένεια καπνεμπόρων των οποίων η ιστορία και η επιχειρηματική δραστηριότητα φτάνει μέχρι σήμερα, δημιούργησε το κτιριακό συγκρότημα των καπναποθηκών στα μέσα της δεκαετίας του 1920.

Το συγκρότημα στο σύνολό του αποτελείται από τρία κτίσματα εντός της πόλης του Αγρινίου. Ένα τριώροφο κεραμοσκεπές κτίριο, ένα μικρότερο διώροφο που στέγαζε τις διοικητικές υπηρεσίες της εταιρείας, με εμφανή τα εκλεκτικιστικά μορφολογικά στοιχεία και ένα τρίτο νεότερο κτίριο κατασκευασμένο περίπου στα τέλη της δεκαετίας του 1960 με αρχές του 1970.

Τα δύο πρώτα κτίσματα ανήκουν στο ίδρυμα Παπαστράτος και έχουν κριθεί διατηρητέα από το ΥΠΠΟ, καθώς αποτελούν αξιόλογα δείγματα της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς με μεγάλες δυνατότητες αξιοποίησης. Το τρίτο κτίριο χρησιμοποιούνταν ως καπναποθήκες (ενδεχομένως γινόταν εκεί και κάποια επεξεργασία - διαλογή καπνού), αποτελείται από υπόγειο, ισόγειο και πέντε ορόφους. Παραχωρήθηκε από το ίδρυμα Παπαστράτος στο Δήμο

Αγρινίου και θα διαμορφωθεί κατάλληλα ώστε να στεγάσει όλες τις υπηρεσίες του Δήμου Αγρινίου. Το συγκεκριμένο κτίριο μελετήθηκε κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αποτελέσει πρότυπο ενεργειακής απόδοσης.

ο **Αποθήκες Καπνού Αφών Ηλιού**

Οι καπναποθήκες κτίστηκαν στα τέλη της δεκαετίας του 1930 και αποτελούν τυπικό δείγμα κτιρίου γι' αυτή τη χρήση. Είναι ορθογώνιο πέτρινο κτίριο, με τρεις ορόφους και υπερώο, με αυστηρότητα στη μορφολογία των όψεων, που χαρακτηρίζονται από λιτότητα και συμμετρική διάταξη των ανοιγμάτων. Το κτίριο ανήκει σε ίδρυμα και δεν έχει αξιοποιηθεί μέχρι σήμερα.

Ένα αξιοσημείωτο χαρακτηριστικό όλων των κτιρίων αυτών είναι ότι διέθεταν μόνο μια πόρτα κι αυτή με σχετικά μικρό άνοιγμα, αν σκεφτεί κανείς ότι επρόκειτο για δημόσια κτίρια βιομηχανικού χαρακτήρα. Οι καπναποθήκες του Αγρινίου, έπαυσαν από καιρό να είναι οικονομικά χρήσιμες και εκμεταλλεύσιμες. Άλλες έχουν δωρηθεί και άλλες έχουν κατεδαφισθεί.

• **Σιδηροδρομικός Σταθμός:**

Οι Σιδηρόδρομοι Βορειοδυτικής Ελλάδος (Σ.Β.Δ.Ε) κατασκευάστηκαν για την εξυπηρέτηση της επιβατικής και εμπορικής κίνησης της κοιλάδας του Αχελώου, με στόχο να επεκταθούν προς Ήπειρο και Θεσσαλία, κάτι όμως που δεν έγινε ποτέ. Οι εργασίες κατασκευής της γραμμής ξεκίνησαν τον Ιούνιο του 1888 στην γραμμή Μεσολογγίου– Αιτωλικού– Αγρινίου. Τον Οκτώβριο του 1890 αρχίζει η λειτουργία της γραμμής Μεσολογγίου- Αγρινίου. Τον Οκτώβριο του 1970, σταματούν να λειτουργούν οι μηχανές γιατί η εκμετάλλευσή τους είναι ελλειμματική. Μέρη των γραμμών και των διάφορων εγκαταστάσεων διατηρούνται. Σήμερα ο παλιός σιδηροδρομικός σταθμός των Σ.Β.Δ.Ε. στο Αγρίνιο είναι ένα κτήριο ιδιαίτερης αισθητικής αξίας και χαρακτηριζόμενο από το Υπουργείο Πολιτισμού ως νεώτερο μνημείο και χρησιμοποιείται ως χώρος πολιτιστικών εκδηλώσεων από το Δήμο.

2.10.4 Πολιτιστικοί Φορείς και Εκδηλώσεις

Στο Δήμο Αγρινίου, οι Σύλλογοι που δραστηριοποιούνται και πραγματοποιούν διάφορες εκδηλώσεις (πολιτιστικές, μορφωτικές, ψυχαγωγικές, κλπ) είναι αρκετοί και διαδραματίζουν έναν ενεργό ρόλο στην πολιτιστική, ψυχαγωγική και εν γένει κοινωνική ζωή του Δήμου.

Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθοι πολιτιστικοί φορείς του Δήμου: Γυμναστική Εταιρεία Αγρινίου, Αρχαιολογική Εταιρεία Δυτικής Ελλάδος, Φιλολογικός Όμιλος Κ. Χατζόπουλος, Παναιτωλοακαρνανικός Σύλλογος Γυναικών, Μουσικός Σύλλογος ΟΡΦΕΑΣ, Λαογραφικός Πολιτιστικός Όμιλος "Οι Μερακλήδες", Λαογραφικός και Εκπολιτιστικός Χορευτικός Όμιλος Αγρινίου "Τα Μανουσάκια", Λαογραφικός Πολιτιστικός Όμιλος Αγρινίου "Συντροφιά με την Παράδοση" κ.ά.

Ενδεικτικά επίσης αναφέρονται και οι ακόλουθες πολιτιστικές εκδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα στο Δήμο Αγρινίου κάθε χρόνο: ο Εορτασμός πολιούχου του Αγρινίου Αγίου Χριστοφόρου, η απελευθέρωση της πόλης του Αγρινίου «11η Ιουνίου», Επετειακές εκδηλώσεις ιστορικών γεγονότων (Μνημόσυνο των 120 εκτελεσθέντων, Μάχη στη Γκραμπάλα) κ.λ.π., Συνάντηση των Επιταφίων στην κεντρική πλατεία της πόλης του Αγρινίου, Τα Χαλκούνια την Μεγάλη Παρασκευή στην πόλη του Αγρινίου, Διοργάνωση μαθητικού φεστιβάλ, Βουκάτια: πολιτιστικές παραδοσιακές εκδηλώσεις τον Αύγουστο στη Δ.Ε. Παραβόλας, Θέστια: πολιτιστικές παραδοσιακές εκδηλώσεις τον Αύγουστο και Σεπτέμβριο στη Δ.Ε. Θεστιέων, Γιορτή κρασιού τον Ιούλιο στις Παπαδάτες της Δ.Ε. Αρακύνθου, Γιορτή καστανού στο Άνω Κεράσοβο της Δ.Ε. Αρακύνθου, Γιορτή Αθερίνας στο Καινούργιο της Δ.Ε.Θεστιέων κ.ά.

Από αυτές τις πολιτιστικές εκδηλώσεις ξεχωρίζουν:

- Η Συνάντηση των Επιταφίων στην κεντρική πλατεία της πόλης του Αγρινίου:

Στην πλατεία Δημοκρατίας (κεντρική πλατεία) του Αγρινίου και μέσα σε κατανυκτική ατμόσφαιρα, υπό τους ήχους της Φιλαρμονικής του Δήμου Αγρινίου, πραγματοποιείται κάθε χρόνο τη Μεγάλη Παρασκευή η συνάντηση των Επιταφίων των πέντε κεντρικών ενοριών της πόλεως: Αγίου Δημητρίου, Αγίας Τριάδος, Αγίου Χριστοφόρου, Ζωοδόχου Πηγής και Αγίου Γεωργίου. Η συνάντηση των επιταφίων ως έθιμο έχει αναβιώσει τα τελευταία χρόνια, κρατά όμως τις ρίζες του και αυτό από την εποχή της Τουρκοκρατίας. Η αναβίωση του εθίμου πραγματοποιείται με τη συμβολή του Δήμου Αγρινίου, αλλά και της Ιεράς Μητρόπολης Αιτωλίας και Ακαρνανίας, χοροστατούντος του Μητροπολίτη.

- Τα Χαλκούνια την Μεγάλη Παρασκευή στην πόλη του Αγρινίου:

Κάθε χρόνο, την Μεγάλη Παρασκευή, λαμβάνει χώρα το ένα από τα πιο χαρακτηριστικά πασχαλινά έθιμα της Ελλάδας, αυτό των “χαλκουνιών”. Η Μεγάλη Παρασκευή και το Πάσχα στο Αγρίνιο είναι συνδεδεμένο με το

κάψιμο χαλκουνιών. Συγκεκριμένα, το βράδυ της Μεγάλης Παρασκευής μετά τον Επιτάφιο της κάθε ενορίας, οι “χαλκουνάδες” κατεβαίνουν στους δρόμους του Αγρινίου για να σμίξουν στην πλατεία Δημοκρατίας (κεντρική πλατεία) και να λάβουν μέρος στον χαλκουνόπολεμο! Η ιστορία του εθίμου χάνεται στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, όταν οι Αγρινιώτες άναβαν τα χαλκούνια κατά την περιφορά του Επιταφίου για να απομακρύνουν τους αλλόθρησκους. Συνέχισαν όμως να τα κατασκευάζουν και μετά την απελευθέρωση της χώρας στα πλαίσια ενός εθίμου και δημιουργώντας τις “ομάδες” του χαλκουνόπολεμου. Το έθιμο θυμίζει με τον τρόπο του, τους “μπουρλοτιέρηδες” του 1821 και που συντηρεί με την δική του ομορφιά την παράδοση της συμμετοχής στον αγώνα της απελευθέρωσης της περιοχής του Αγρινίου.

Η ετοιμασία του χαλκουνιού ξεκινάει 1-2 μήνες νωρίτερα από την Μεγάλη Παρασκευή. Τα χαλκούνια είναι αυτοσχέδιες εκρηκτικές κατασκευές που αποτελούνται από ένα μεγάλο κύλινδρο γεμάτο με ένα μείγμα μπαρουτιού και ένα φυτίλι στο άκρο.

Κατά καιρούς απαγορευόταν το κάψιμο χαλκουνιών εξαιτίας των ατυχημάτων που προκαλούσε τόσο σε χαλκουνάδες όσο και σε θεατές. Μετά το 1985 άρχισε σιγά-σιγά το έθιμο να ενθαρρύνεται και να εκτελείται κάθε Μεγάλη Παρασκευή στην κεντρική πλατεία του Αγρινίου, μέσα σε ασφαλέστερο περιβάλλον, πιο οργανωμένα και με τη στήριξη του Δήμου.

Εκτός από την πόλη του Αγρινίου, το έθιμο των Χαλκουνιών εξακολουθεί να υπάρχει και σε γειτονικές περιοχές όπως η Παραβόλα και η Τραγάνα.

2.10.5 Αθλητικές Υποδομές και Δραστηριότητες

Όσον αφορά στον αθλητισμό, στο Δήμο Αγρινίου δραστηριοποιούνται πολλοί αθλητικοί σύλλογοι. Ο «Παναιτωλικός Γυμναστικός Φιλεκπαιδευτικός Σύλλογος», γνωστός και ως Παναιτωλικός ΓΦΣ, είναι από τους παλαιότερους συλλόγους του Αγρινίου (μετρά κοντά στα 90 χρόνια ζωής). Σήμερα αγωνίζεται στην Super League (Α΄ Εθνική Κατηγορία). Ιστορικός επίσης αθλητικός σύλλογος του Αγρινίου είναι και η «Γυμναστική Εταιρία Αγρινίου» (ΓΕΑ), η οποία λειτουργεί από το 1946.

Στο Δήμο λειτουργούν τρία Δημοτικά Αθλητικά Κέντρα, ένα στη Δ.Ε. Αγρινίου, ένα στη Δ.Ε. Αγγελοκάστρου και ένα στη Δ.Ε. Αρακύνθου.

Οι σπουδαιότερες δε αθλητικές εγκαταστάσεις του Δήμου Αγρινίου είναι οι εξής:

- Το Δημοτικό Αθλητικό Κέντρο Αγρινίου «Μιχάλης Κούσης» είναι ο μεγαλύτερος και ο πιο οργανωμένος αθλητικός χώρος στην Π.Ε. Αιτωλ/νίας. περιλαμβάνει πλήρεις εγκαταστάσεις στίβου 400 μ., γήπεδο ποδοσφαίρου, κλειστό γυμναστήριο και κολυμβητήριο.
- Το προσφάτως (έτος 2005) ανακαινισμένο πλήρες υπερσύγχρονο γήπεδο ποδοσφαίρου του «Παναιτωλικού» στο κέντρο της πόλης του Αγρινίου.

Υπάρχουν εντός των ορίων του Δήμου Αγρινίου και ναυταθλητικές εγκαταστάσεις, και συγκεκριμένα στη λίμνη Τριχωνίδα οι αθλητικές εγκαταστάσεις του Ναυτικού Ομίλου Τριχωνίδας και στην τεχνητή λίμνη Στράτου το Εθνικό Προπονητήριο ΣΚΙ.

Κάθε χρόνο στο Δήμο Αγρινίου πραγματοποιούνται και Αθλητικά Γεγονότα όπως ο ποδηλατικός γύρος Αγρινίου, ο Ημιμαραθώνιος «Μιχάλης Κούσης»¹³, κολυμβητικοί αγώνες κλπ. Οι αγώνες στη μνήμη του Μιχάλη Κούση αποτελούν σπουδαίο αθλητικό γεγονός για το Αγρίνιο. Πρόκειται για μία μεγάλη αθλητική διοργάνωση, ενταγμένη στο επίσημο πρόγραμμα του ΣΕΓΑΣ στην οποία παίρνουν μέρος κορυφαίοι αθλητές και αθλήτριες μεγάλων αποστάσεων. Στόχος είναι το σπουδαίο αυτό αθλητικό γεγονός να καθιερωθεί ως μόνιμος και σταθερός αθλητικός θεσμός και να εξελιχθεί τα επόμενα χρόνια σε αγώνα διεθνούς φήμης και κύρους, αντάξιο του ονόματος του Μιχάλη Κούση και της αθλητικής παράδοσης του Αγρινίου.

2.10.6 Κρίσιμα Ζητήματα- Προτάσεις

Στο επίπεδο του πολιτισμού, ο Δήμος Αγρινίου μπορεί να αξιοποιήσει το πλούσιο πολιτιστικό του απόθεμα. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένα σύγχρονο Μουσείο στέγασης της πολιτιστικής κληρονομιάς στις καπναποθήκες Παπαπέτρου, να αναδειχθεί ο αρχαιολογικός χώρος του Αρχαίου Θεάτρου Στράτου, καθώς και των διάσπαρτων αρχαιολογικών χώρων και νεότερων μνημείων του Δήμου (Μακρυνείας, Παραβόλας, Θεστιέων,

¹³ Ο Μιχάλης Κούσης (10 Οκτωβρίου 1953 – 24 Μαΐου 2005) ήταν ένας από τους κορυφαίους Έλληνες δρομείς μεγάλων αποστάσεων και ο μεγαλύτερος σύγχρονος μαραθωνοδρόμος της χώρας. Γεννήθηκε το 1953 στο Αγρίνιο και ήταν αθλητής της Γυμναστικής Εταιρείας Αγρινίου και μέλος της εθνικής ομάδας συνεχώς από το 1971 έως το 1987. Έλαβε μέρος σε τρεις διοργανώσεις Ολυμπιακών Αγώνων: το 1976, το 1980 και το 1984.

Αγγελοκάστρου κλπ), να αξιοποιηθεί το κτήριο του πρώην Οργανισμού Καπνού για στέγαση πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

Στον αθλητισμό σημαντική είναι η συντήρηση, επέκταση και αναβάθμιση των υποδομών (μικρής και μεγάλης κλίμακας) και ο σχεδιασμός και η υλοποίηση στοχευμένων αθλητικών προγραμμάτων και προγραμμάτων μαζικού αθλητισμού, όπως για παράδειγμα, η ανάπτυξη ναυταθλητικών υποδομών στη λίμνη Τριχωνίδα και στην τεχνητή λίμνη Στράτου και η διοργάνωση συναντήσεων στίβου (meetings) υψηλού επιπέδου (π.χ. Μαραθώνιος «Μιχάλη Κούση»), επί μέρους πρωταθλημάτων (tournois) και άλλων γεγονότων (event marketing), για να καθιερωθεί ο Δήμος ως προορισμός επισκεπτών ειδικών ενδιαφερόντων για όλη τη διάρκεια του χρόνου.

Κεφάλαιο 3^ο: Εμπειρική Ανάλυση

3.1 Μεθοδολογία Δειγματοληπτικής έρευνας

3.1.1 Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας είναι η διερεύνηση της βιώσιμης ανάπτυξης του Δήμου Αγρινίου. Πιο αναλυτικά, σκοπό της επιτόπιας έρευνας αποτέλεσε η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής του Δήμου Αγρινίου και η δημιουργία μιας αντιπροσωπευτικής και ρεαλιστικής εικόνας της περιοχής μελέτης, καθώς και η καταγραφή των αντιλήψεων των κατοίκων όσον αφορά στις δυνατότητες και προοπτικές για μια ολοκληρωμένη, βιώσιμη, τοπική ανάπτυξη της περιοχής και στη δημιουργία προτάσεων προς την κατεύθυνση αυτή. Συγκεκριμένα, επιδιώχθηκε:

- ✓ Ο προσδιορισμός του προφίλ των μόνιμων ή/και μη κατοίκων του Δήμου Αγρινίου,
- ✓ Η διερεύνηση των γνώσεων των ερωτώμενων γύρω από την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης,
- ✓ Η αξιολόγηση της συμβολής των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης στη βιώσιμη ανάπτυξη και
- ✓ Η εξέταση των δυνατοτήτων επίτευξης της βιώσιμης ανάπτυξης της περιοχής.

3.1.2 Πληθυσμός έρευνας- Μέγεθος δείγματος

Η δειγματοληπτική έρευνα πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της περιόδου Απριλίου- Μαΐου 2016 και έγινε διανομή του σχετικού ερωτηματολογίου σε κατοίκους (μόνιμους και μη) του Δήμου Αγρινίου. Το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε σε έντυπη μορφή σε κατοίκους του Δήμου και συμπληρώθηκε ανώνυμα. Το σύνολο των ερωτηματολογίων που διανεμήθηκαν είναι εκατόν πενήντα (150). Εξ αυτών, ο συνολικός αριθμός των συμπληρωμένων ερωτηματολογίων που συγκεντρώθηκαν ήταν 110 και η ηλικία των ερωτώμενων ξεκινούσε από 18 ετών ενώ ορισμένοι ξεπερνούσαν τα 60 έτη. Γενικότερα, στόχος ήταν η καταγραφή των απόψεων ατόμων

διαφορετικού μορφωτικού επιπέδου, επαγγέλματος, οικονομικής και οικογενειακής κατάστασης.

3.1.3 Σχεδιασμός ερωτηματολογίου

Για το σκοπό της έρευνας δημιουργήθηκε ένα κατάλληλα διαμορφωμένο ερωτηματολόγιο, το οποίο αποτελείται από 27 ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής αλλά και ερωτήσεις κλίμακας. Το ερωτηματολόγιο αποτελείται επί της ουσίας από δύο θεματικές υποενότητες: α) τα δημογραφικά χαρακτηριστικά και β) ερωτήσεις σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη, τις σχετικές δράσεις του Δήμου και προτάσεις για την επίτευξή της. Πιο αναλυτικά, η πρώτη υποενότητα που αφορά τα δημογραφικά χαρακτηριστικά (δηλ. οι πρώτες εννέα ερωτήσεις), περιλαμβάνει το φύλο, την ηλικία, την οικογενειακή κατάσταση, τον συνολικό αριθμό των μελών της οικογένειας, το μορφωτικό επίπεδο και το καθαρό ετήσιο οικογενειακό εισόδημα. Στη δεύτερη υποενότητα, που έχει σχέση με τη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου, οι κάτοικοι καλούνται να απαντήσουν σε ερωτήσεις που αναφέρονται στην ενημέρωσή τους για περιβαλλοντικά θέματα, στις απόψεις τους αναφορικά με την τρέχουσα τουριστική δραστηριότητα στην περιοχή, στις δράσεις του Δήμου για τη βιώσιμη ανάπτυξη, στην αξιολόγηση ορισμένων προτάσεων για τη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου κ.ά. Σκοπός της συγκεκριμένης ενότητας είναι να εξετάσει: i) τις γνώσεις των ερωτώμενων γύρω από την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης, ii) την ενθάρρυνση των κατοίκων από μέρους των τοπικών φορέων προκειμένου να συμμετάσχουν σε βιώσιμες δράσεις και iii) τις προτάσεις του τοπικού πληθυσμού για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου ως βιώσιμης πόλης.

3.2 Στατιστική Ανάλυση

3.2.1 Περιγραφική Στατιστική Ανάλυση

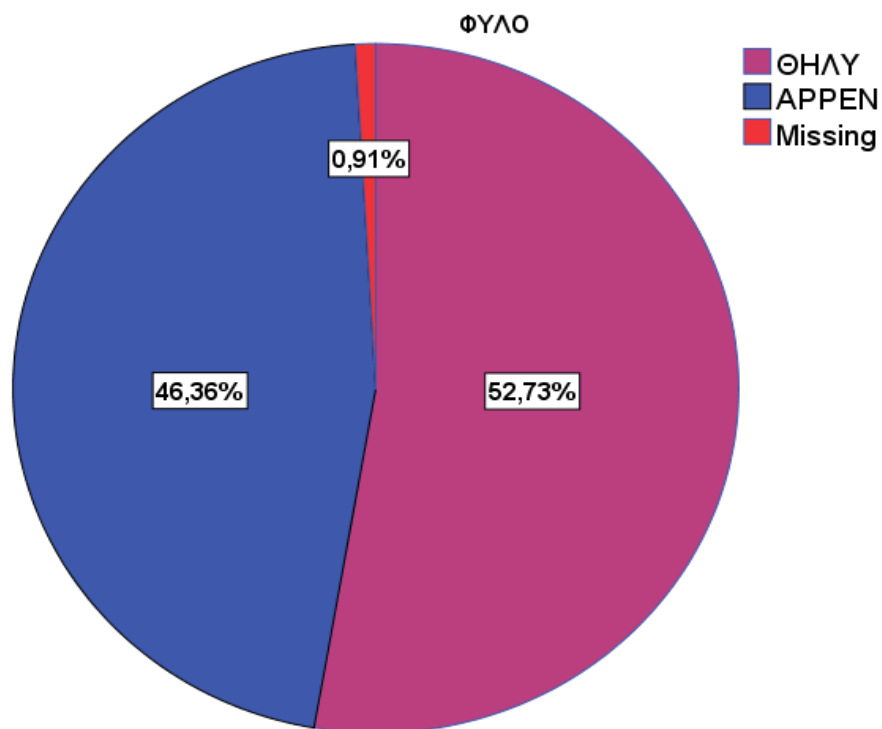
Μετά την συλλογή των ερωτηματολογίων ακολούθησε η διαδικασία της κωδικοποίησης. Τα δεδομένα κωδικοποιήθηκαν και πραγματοποιήθηκε επεξεργασία τους με την βοήθεια του στατιστικού πακέτου SPSS.

Αρχικά, είναι χρήσιμο να δούμε τα διαγράμματα (ραβδογράμματα και κυκλικά διαγράμματα ποσοστών), τους πίνακες συχνοτήτων και τα περιγραφικά μέτρα για κάθε μεταβλητή (δηλ. κάθε ερώτηση του ερωτηματολογίου) , τα οποία θα μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε το προφίλ του δείγματος των ερωτηθέντων.

Αυτή η διαδικασία είναι σημαντική, διότι δεν υπάρχει η δυνατότητα απογραφής και το δείγμα θα πρέπει να είναι σε ικανοποιητικό βαθμό αντιπροσωπευτικό ώστε να μπορούμε να γενικεύσουμε τα αποτελέσματα για το σύνολο των κατοίκων του Δήμου Αγρινίου. Επίσης, είναι χρήσιμο διότι θα μας βοηθήσει να ερμηνεύσουμε καλύτερα τα αποτελέσματα της έρευνας.

ΦΥΛΟ		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΑΡΡΕΝ	51	46,4	46,8	46,8
	ΘΥΛΗ	58	52,7	53,2	100,0
Total		109	99,1	100,0	
Missing	System	1	,9		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση
«ποιο είναι το φύλο σας;»

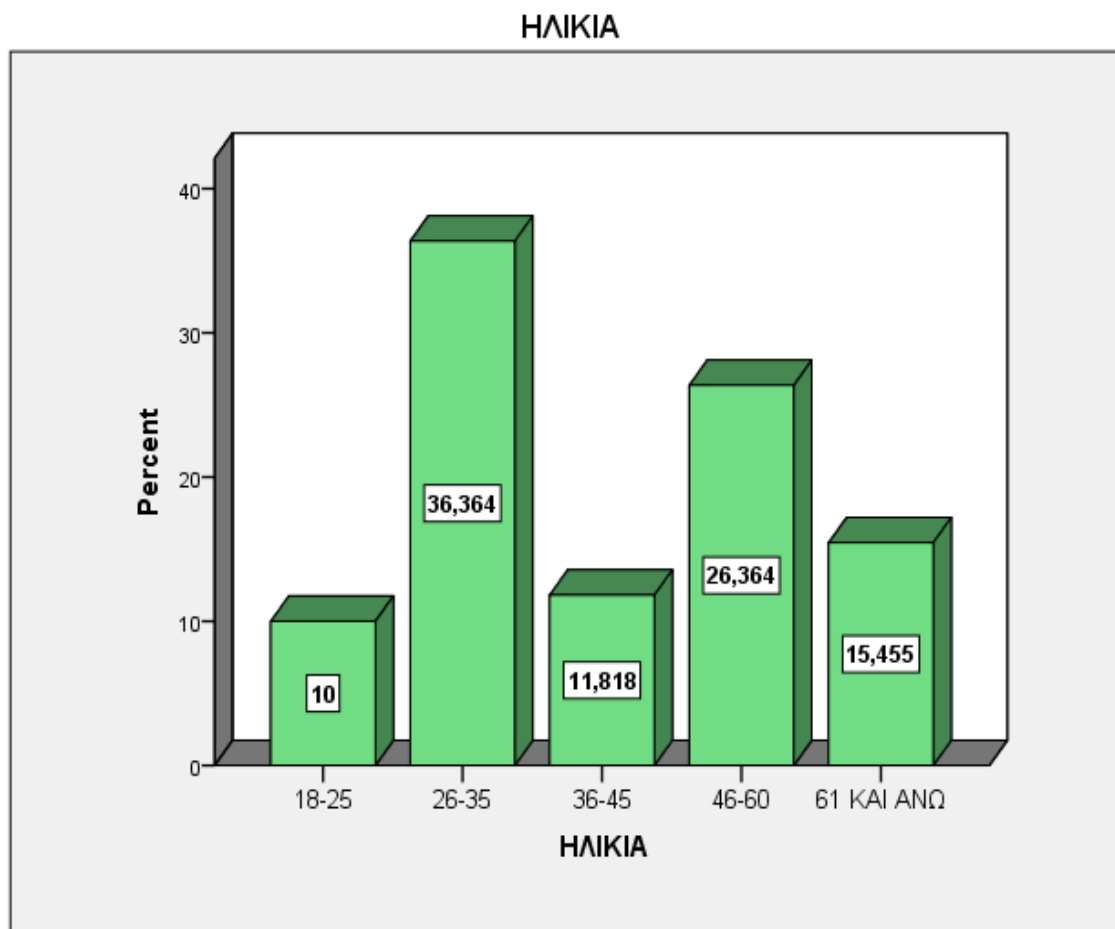
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1: Κυκλικό διάγραμμα κατανομής ποσοστού για την ερώτηση
«ποιο είναι το φύλο σας;»

Στον Πίνακα 1 και στο Διάγραμμα 1 διαπιστώνουμε ότι από τους 110 ερωτηθέντες μόνο ένας (1) δεν απάντησε στην ερώτηση για το φύλο (ποσοστό 0,91%). Το 52,73% (58 άτομα από τα 110) είναι γυναίκες, ενώ οι άνδρες είναι το 46,36% (51 άτομα από 110). Τα ποσοστά είναι πολύ κοντά μεταξύ τους και έτσι το αποτέλεσμα της έρευνας θα μπορούσε να εκφράζει και τα δύο φύλα.

ΗΛΙΚΙΑ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
18-25	11	10,0	10,0	10,0
26-35	40	36,4	36,4	46,4
36-45	13	11,8	11,8	58,2
46-60	29	26,4	26,4	84,5
61 ΚΑΙ ΑΝΩ	17	15,5	15,5	100,0
Total	110	100,0	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση
«ποια είναι η ηλικία σας;»

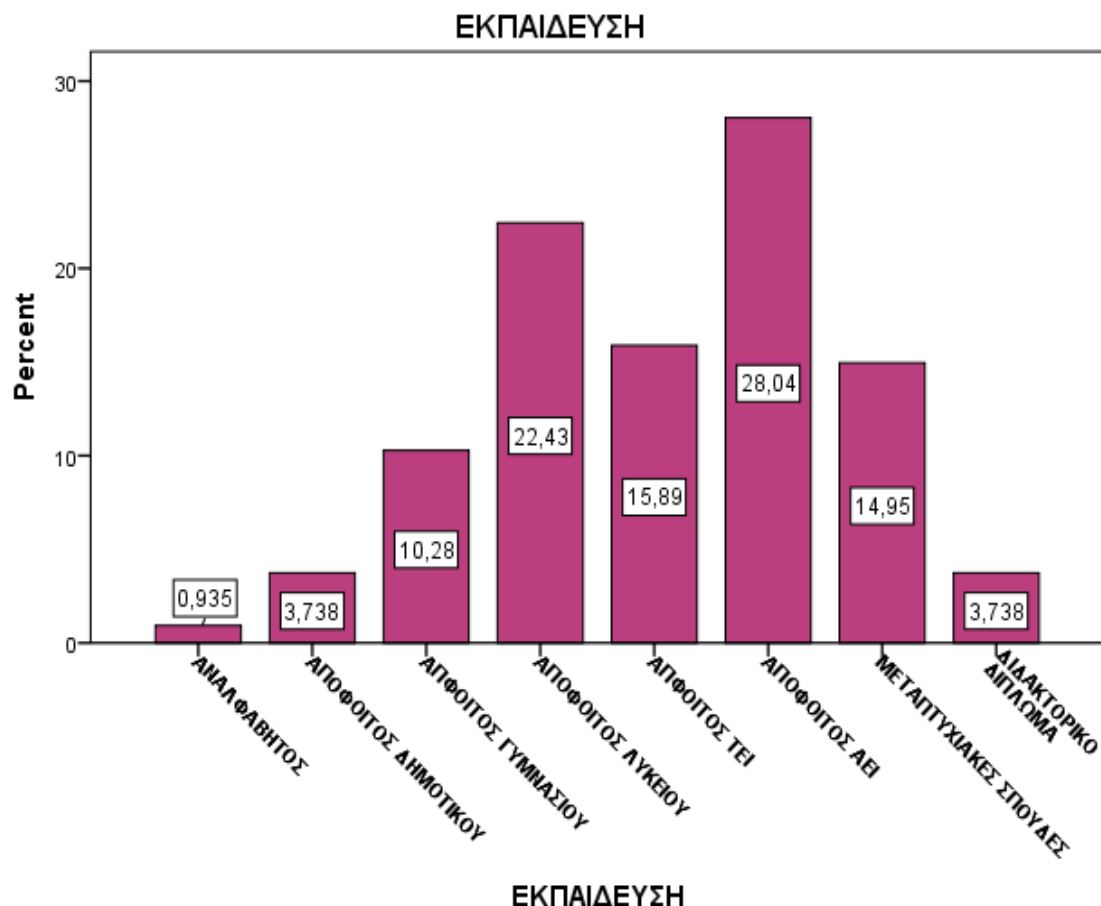
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστού για την ερώτηση «ποια είναι η ηλικία σας;»

Για την ηλικία των ερωτηθέντων του δείγματος ο Πίνακας 2 και το Διάγραμμα 2 μας δείχνουν ότι μόλις το 10% (11 ερωτηθέντες από τους 110) ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των 18 έως 25 χρονών, ενώ το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων βρίσκεται στην ηλικιακή ομάδα των 26 έως 35 χρονών σε ποσοστό 36,4% (40 από τους 110). Μεταξύ 36 και 45 ετών βρίσκεται το 11,8% του δείγματος (13 από τους 110), δεύτερη μεγαλύτερη σε ποσοστό έρχεται η ηλικιακή ομάδα 46 έως 60 ετών με ποσοστό 26,4% (29 από τους 110 ερωτηθέντες) και τέλος άνω των 60 ετών είναι το 15,5% του δείγματος (17 από τους 110). Παρατηρούμε, λοιπόν, πρώτον ότι το 74,5% (περίπου τα $\frac{3}{4}$ του δείγματος) ανήκουν στις ηλικίες 26 έως 60 ετών και δεύτερον ότι έχουμε άτομα από όλες τις ηλικίες. Αυτά τα δύο είναι θετικά χαρακτηριστικά για το δείγμα μας, διότι λαμβάνουμε μεν υπόψη την γνώμη

όλων των ηλικιών αλλά οι απαντήσεις μας προέρχονται κυρίως από ανθρώπους που βρίσκονται στο «μάχιμο» πληθυσμό.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΟΣ	1	,9	,9	,9
	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	4	3,6	3,7	4,7
	ΑΠΦΟΙΤΟΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ	11	10,0	10,3	15,0
	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΛΥΚΕΙΟΥ	24	21,8	22,4	37,4
	ΑΠΦΟΙΤΟΣ ΤΕΙ	17	15,5	15,9	53,3
	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΑΕΙ	30	27,3	28,0	81,3
	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ	16	14,5	15,0	96,3
	ΣΠΟΥΔΕΣ				
	ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ	4	3,6	3,7	100,0
	Total	107	97,3	100,0	
Missing	System	3	2,7		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση «τι εκπαίδευση έχετε;»

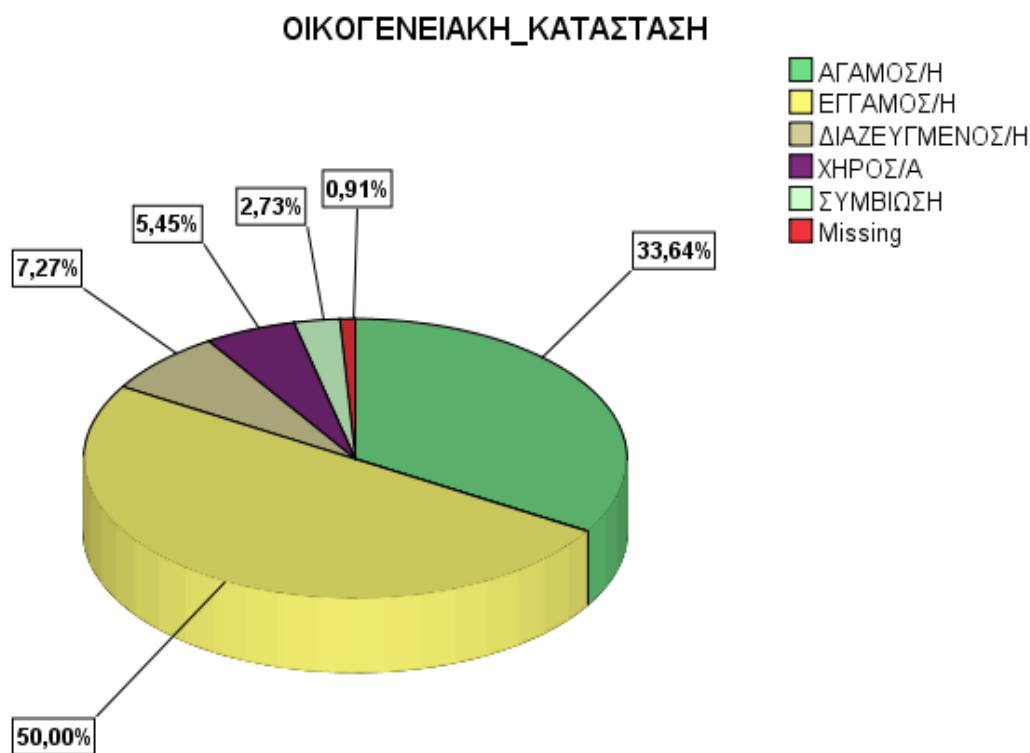
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστού εκπαίδευσης για την ερώτηση «τι εκπαίδευση έχετε;»

Στον Πίνακα 3 παρατηρούμε ότι 3 ερωτηθέντες από τους 110 δεν μας απάντησαν στο ερώτημα για την εκπαίδευσή τους. Από τους υπόλοιπους 107, το Διάγραμμα 3 μας δείχνει ότι το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος με ποσοστό 28,03% είναι απόφοιτοι ΑΕΙ και το αμέσως επόμενο μεγαλύτερο ποσοστό 22,43% είναι απόφοιτοι Λυκείου. Οι αναλφάβητοι είναι σε ποσοστό 0,935% ενώ οι απόφοιτοι δημοτικού είναι 3,738%. Από τους 107 το 10,28% είναι απόφοιτοι Γυμνασίου και το 15,89% απόφοιτοι ΤΕΙ. Μεταπτυχιακές σπουδές έχει το 14,95% του δείγματος και διδακτορικό δίπλωμα μόλις το 3,738%. Τα ποσοστά αυτά μας ικανοποιούν διότι έχουμε προσεγγίσει όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης και το μεγαλύτερο μέρος του δείγματός μας δείχνει να είναι καταρτισμένο.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent

Valid	ΑΓΑΜΟΣ/Η	37	33,6	33,9	33,9
	ΕΓΓΑΜΟΣ/Η	55	50,0	50,5	84,4
	ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΟΣ/Η	8	7,3	7,3	91,7
	ΧΗΡΟΣ/Α	6	5,5	5,5	97,2
	ΣΥΜΒΙΩΣΗ	3	2,7	2,8	100,0
Total		109	99,1	100,0	
Missing	System	1	,9		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση «ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;»

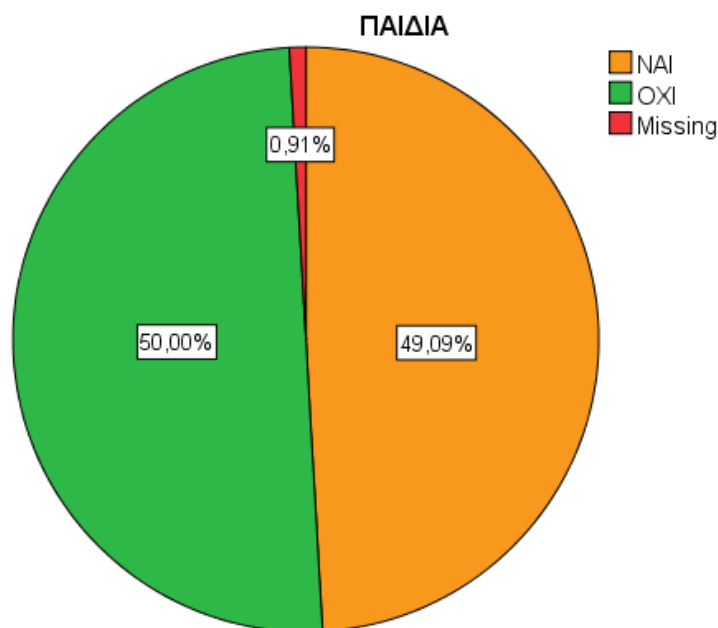
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4: Κυκλικό διάγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση «ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;»

Για την οικογενειακή τους κατάσταση θέλησαν να μας απαντήσουν οι 109 από τους 110 συμμετέχοντες και παρατηρούμε ότι το 50% είναι παντρεμένοι. Το 33,64% είναι ανύπαντροι, το 7,27% είναι διαζευγμένοι, το 5,45% είναι χήροι και το 2,73% είναι σε συμβίωση. Τα ποσοστά αυτά είναι

αναμενόμενα αν θυμηθούμε τις ηλικιακές ομάδες που απαρτίζουν το δείγμα μας.

ΠΑΙΔΙΑ		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	54	49,1	49,5	49,5
	OXI	55	50,0	50,5	100,0
	Total	109	99,1	100,0	
Missing	System	1	,9		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση «έχετε παιδιά;»

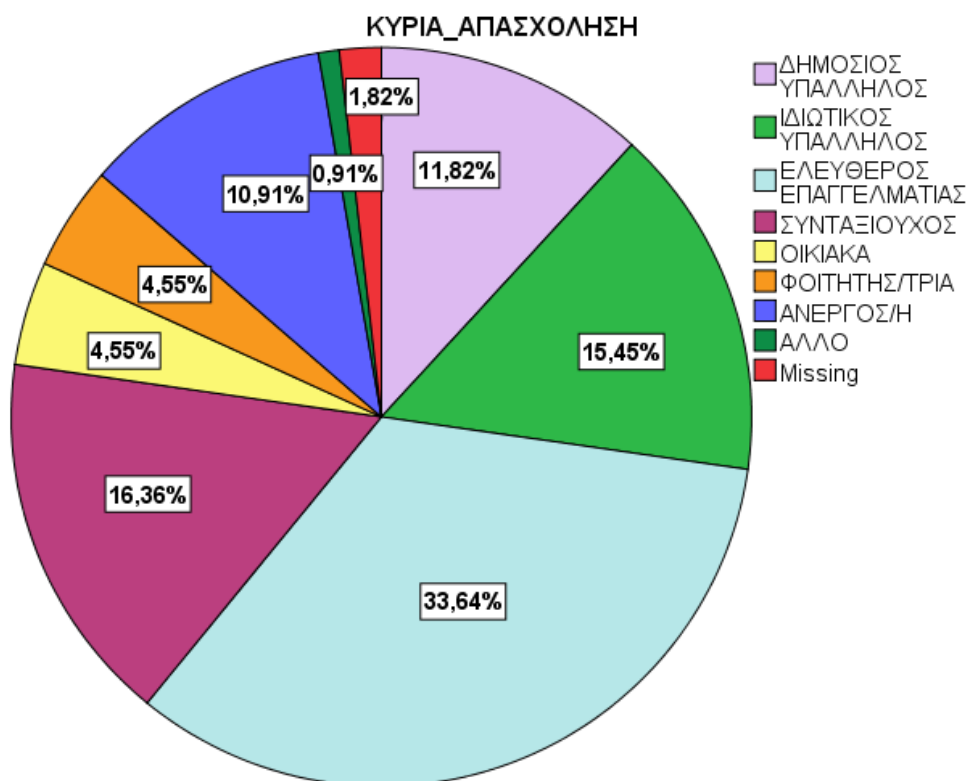

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5: Κυκλικό διάγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση «έχετε παιδιά;»

Στην ερώτηση «έχετε παιδιά» 1 στους 110 δεν θέλησε να μας απαντήσει ενώ παρατηρούμε (βλ. Πίνακα 5 και Διάγραμμα 5) ότι το 50% μας απάντησε ότι δεν έχει και το 49,09% μας απάντησε ότι έχει. Τα ποσοστά είναι ίσα οπότε τα αποτελέσματα της έρευνάς μας αφορούν και τις δύο κατηγορίες (με παιδιά ή χωρίς).

ΚΥΡΙΑ_ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	13	11,8	12,0	12,0
	ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	17	15,5	15,7	27,8
	ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑΣ	37	33,6	34,3	62,0
	ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ	18	16,4	16,7	78,7
	ΟΙΚΙΑΚΑ	5	4,5	4,6	83,3
	ΦΟΙΤΗΤΗΣ/ΤΡΙΑ	5	4,5	4,6	88,0
	ΑΝΕΡΓΟΣ/Η	12	10,9	11,1	99,1
	ΑΛΛΟ	1	,9	,9	100,0
	Total	108	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση «ποια είναι η κύρια απασχόλησή σας;»

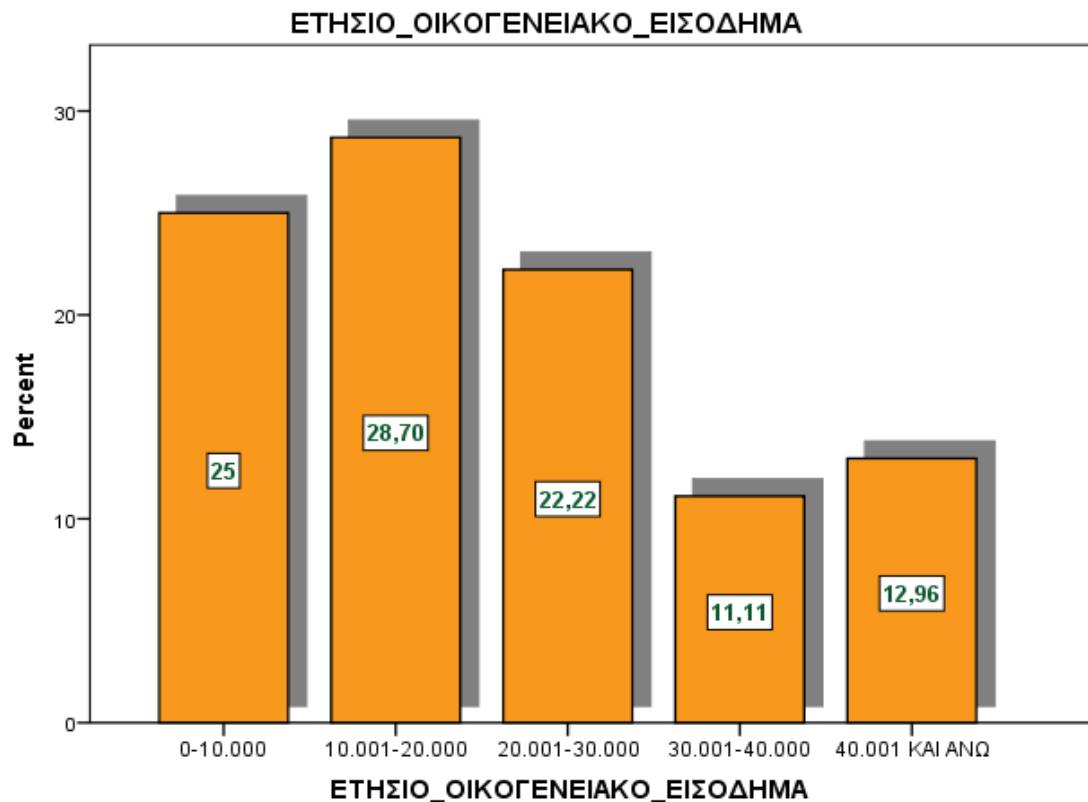
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6: Κυκλικό διάγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση «ποια είναι η κύρια απασχόλησή σας;»

Με βάση τον Πίνακα 6 και το Διάγραμμα 6, από τους 110 ερωτηθέντες οι δυο (2) δεν θέλησαν να μας απαντήσουν (ποσοστό 1,82%) στην ερώτηση για την κύρια απασχόλησή τους και ένας (1) μας απάντησε ότι είναι ασκούμενος δικηγόρος (ποσοστό 0,91%). Σε ποσοστό 33,64% είναι ελεύθεροι επαγγελματίες, 16,36% είναι συνταξιούχοι, 15,45% είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι, 11,82% είναι δημόσιοι υπάλληλοι, 10,91% είναι άνεργοι, 4,55% είναι φοιτητές και στο ίδιο ποσοστό έδωσαν την απάντηση οικιακά.

ΕΤΗΣΙΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
0-10.000	27	24,5	25,0	25,0
10.001-20.000	31	28,2	28,7	53,7
20.001-30.000	24	21,8	22,2	75,9
30.001-40.000	12	10,9	11,1	87,0
40.001 ΚΑΙ ΑΝΩ	14	12,7	13,0	100,0
Total	108	98,2	100,0	
Missing System	2	1,8		
Total	110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 7: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση «ποιο το ετήσιο οικογενειακό συνολικό εισόδημά σας;»

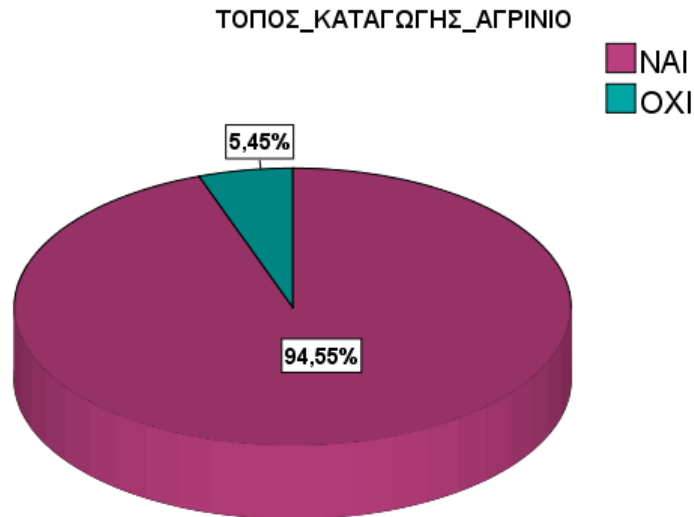

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση «ποιο το ετήσιο οικογενειακό συνολικό εισόδημά σας;»

Στην ερώτηση για το ετήσιο οικογενειακό συνολικό εισόδημα (σε ευρώ), έχουμε δυο (2) άτομα που δεν απάντησαν (ποσοστό 1,8%), ενώ όπως φαίνεται και στον Πίνακα 7 και στο Διάγραμμα 7, από τους υπόλοιπους 108, το μεγαλύτερο ποσοστό (28,7%) απάντησε ότι κυμαίνεται από 10.001€ έως 20.000€. Έως 10.000€ δήλωσε το 25%, από 20.001€ έως 30.000€ δήλωσε το 22,22%, από 30.001€ έως 40.000€ δήλωσε το 11,11% και από 40.001€ και άνω το 12,96%. Τα υψηλά ποσοστά στα χαμηλά εισοδήματα είναι αναμενόμενα με βάση την οικονομική κατάσταση της Ελλάδος στην παρούσα περίοδο που διεξήχθη η έρευνα.

ΤΟΠΟΣ_ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ_ΑΓΡΙΝΙΟ				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	104	94,5	94,5
	OXI	6	5,5	100,0
	Total	110	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 8: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση
«ο τόπος καταγωγής σας είναι ο Δήμος Αγρινίου;»

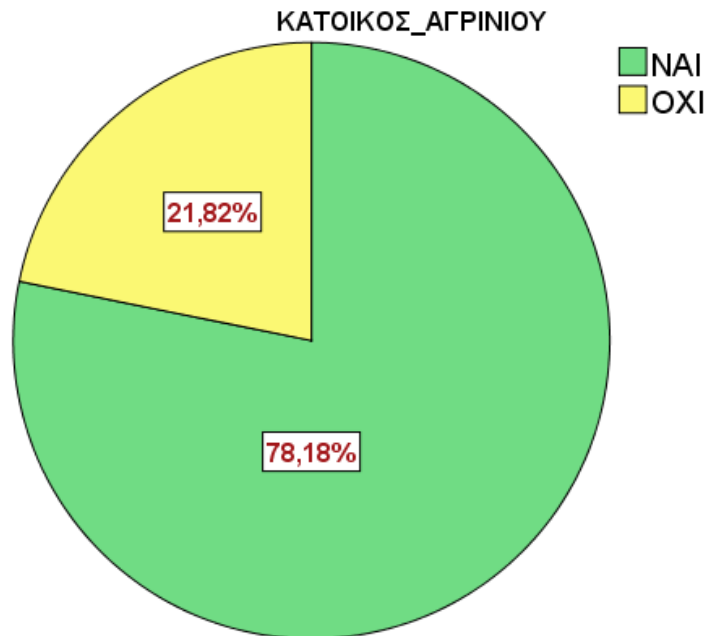
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8: Κυκλικό διάγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση
«ο τόπος καταγωγής σας είναι ο Δήμος Αγρινίου;»

Στην ερώτηση εάν «ο τόπος καταγωγής είναι ο Δήμος Αγρινίου» το 94,55% (104 στους 110 συμμετέχοντες) απάντησε «ΝΑΙ», ενώ το 5,45% (6 στους 110 συμμετέχοντες) απάντησε «ΟΧΙ» με βάση τον Πίνακα 8 και το Διάγραμμα 8.

Δεν είναι ιδιαίτερης σημασίας αν ο τόπος καταγωγής είναι ο Δήμος Αγρινίου για έναν συμμετέχοντα, γιατί αυτό δεν επηρεάζει την άποψή του για την βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου. Άλλωστε είναι εύλογο σε έναν Δήμο να κατοικούν και άτομα με διαφορετικό τόπο καταγωγής.

ΚΑΤΟΙΚΟΣ_ΑΓΡΙΝΙΟΥ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΝΑΙ	86	78,2	78,2	78,2
	ΟΧΙ	24	21,8	21,8	100,0
	Total	110	100,0	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 9: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση
«είστε κάτοικος του Δήμου Αγρινίου;»

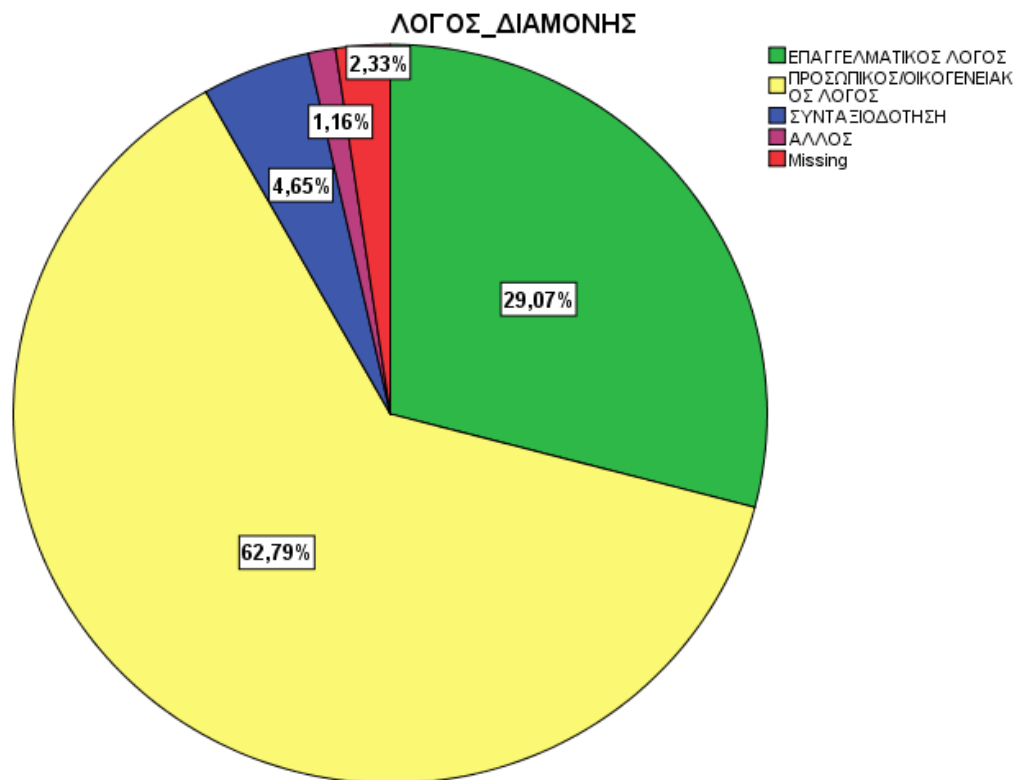
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 9: Κυκλικό διάγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση
«είστε κάτοικος του Δήμου Αγρινίου;»

Σύμφωνα με τον Πίνακα 9 και το Διάγραμμα 9, το 78,18% των ερωτηθέντων (86 στους 110) είναι κάτοικοι του Δήμου Αγρινίου, ενώ το 21,82% (24 στους 110 συμμετέχοντες) δεν είναι κάτοικοι του Δήμου Αγρινίου. Αυτό δεν είναι πρόβλημα για την ερευνά μας, γιατί η άποψη ενός ανθρώπου για τη βιώσιμη ανάπτυξη δεν επηρεάζεται από το που κατοικεί. Αλλά και να επηρεαζόταν, το 78% είναι ένα μεγάλο ποσοστό και εξυπηρετεί τον σκοπό μας.

ΛΟΓΟΣ_ΔΙΑΜΟΝΗΣ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ	25	29,1	29,8	29,8
	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΣ/ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΛΟΓΟΣ	54	62,8	64,3	94,0
	ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗ	4	4,7	4,8	98,8
	ΑΛΛΟΣ	1	1,2	1,2	100,0
	Total	84	97,7	100,0	

Missing	System	2	2,3	
Total		86	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 10: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση «αν διαμένετε στο Δήμο Αγρινίου, είτε μόνιμα είτε προσωρινά, παρακαλώ καθορίστε τον λόγο»

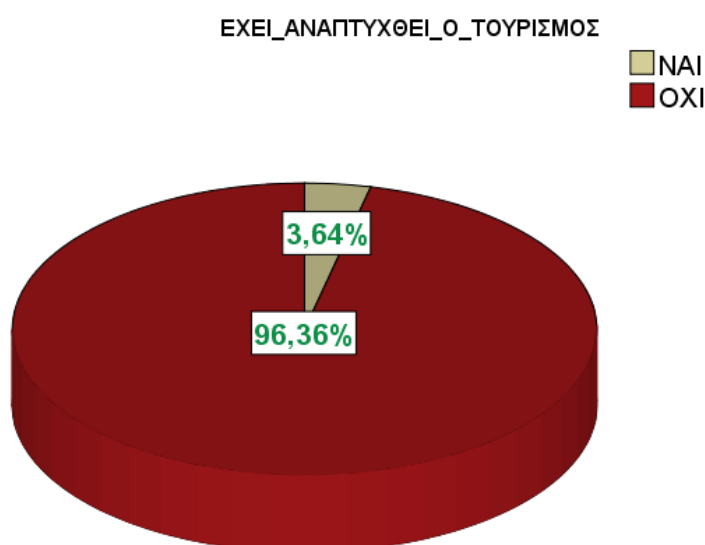

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 10: Κυκλικό διάγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση «αν διαμένετε στο Δήμο Αγρινίου, είτε μόνιμα είτε προσωρινά, παρακαλώ καθορίστε τον λόγο»

Στην προηγούμενη ερώτηση είδαμε ότι 86 άτομα από τα 110 (Πίνακας 9) απάντησαν ότι είναι κάτοικοι του Δήμου Αγρινίου και κλήθηκαν να απαντήσουν τον λόγο διαμονής τους σε αυτόν. Όπως διακρίνουμε στον Πίνακα 10 και στο Διάγραμμα 10, σε ποσοστό 62,8% (54 από τους 86 ερωτηθέντες) δήλωσαν προσωπικό/οικογενειακό λόγο. Σε ποσοστό 29,1% (25 από τους 86 ερωτηθέντες) απάντησαν επαγγελματικό λόγο (όπως διορισμός στο δημόσιο τομέα, εποχική εργασία, σπουδές, κ.α.), ποσοστό 4,7% (4 από 86 συμμετέχοντες) έδωσαν ως λόγο διαμονής τους στο Δήμο Αγρινίου την συνταξιοδότηση, ένας (1) από τους 86 ερωτηθέντες (ποσοστό 1,2%) απάντησε «Άλλο» και δύο (2) από τους 86 (ποσοστό 2,3%) δεν θέλησαν να απαντήσουν.

ΕΧΕΙ ΑΝΑΠΤΥΧΘΕΙ Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΝΑΙ	4	3,6	3,6	3,6
	ΟΧΙ	106	96,4	96,4	100,0
	Total	110	100,0	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 11: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση «πιστεύετε ότι έχει αναπτυχθεί ο τουρισμός στην περιοχή του Δήμου Αγρινίου;»

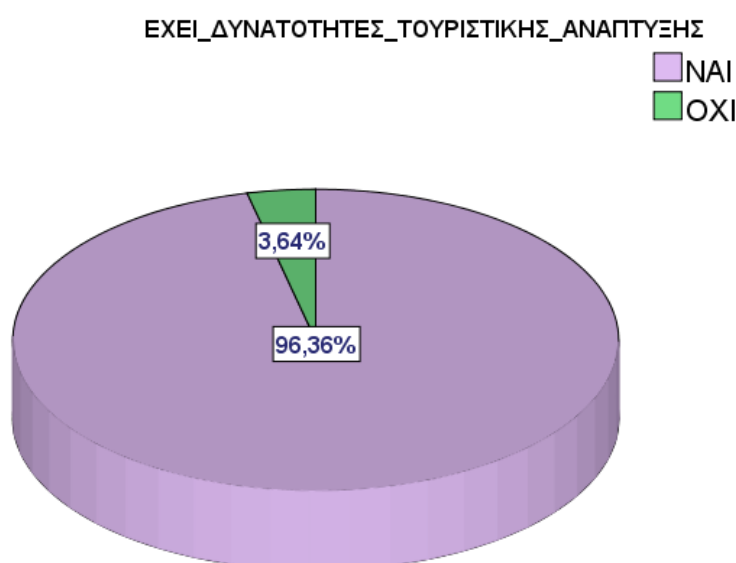

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 11: Κυκλικό διάγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση «πιστεύετε ότι έχει αναπτυχθεί ο τουρισμός στην περιοχή του Δήμου Αγρινίου;»

Όπως αποτυπώνεται στον Πίνακα 11 και στο Διάγραμμα 11, το 96,4% (106 από τους 110 ερωτώμενους) δεν πιστεύει ότι έχει αναπτυχθεί τουρισμός στην περιοχή του Δήμου Αγρινίου και μόλις το 3,6% (4 από τους 110 ερωτώμενους) πιστεύει ότι έχει αναπτυχθεί. Το μεγάλο ποσοστό αρνητικής απάντησης μας δείχνει ξεκάθαρα ότι ο Δήμος Αγρινίου υστερεί στην ανάπτυξη του τουρισμού.

ΕΧΕΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΝΑΙ	106	96,4	96,4	96,4
	ΟΧΙ	4	3,6	3,6	100,0
Total		110	100,0	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 12: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση «έχει ο Δήμος Αγρινίου επιπλέον δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης;»

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 12: Κυκλικό διάγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση «έχει ο Δήμος Αγρινίου επιπλέον δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης;»

Το 96,4% (106 από τους 110 συμμετέχοντες) θεωρεί ότι ο Δήμος Αγρινίου έχει επιπλέον δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης και το 3,6% (4 στους 110 συμμετέχοντες) δεν θεωρεί ότι έχει δυνατότητες, σύμφωνα με τον Πίνακα 12 και το Διάγραμμα 12.

ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΝΑΙ	92	83.6	86.8	86.8

	OXI	14	12,7	13,2	100,0
	Total	106	96,4	100,0	
Missing	System	4	3,6		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 13α: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση
εάν ο αγροτουρισμός έχει δυνατότητες ανάπτυξης

ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	NAI	32	29,1	30,2	30,2
Valid	OXI	74	67,3	69,8	100,0
	Total	106	96,4	100,0	
Missing	System	4	3,6		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 13β: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση
εάν ο αθλητικός τουρισμός έχει δυνατότητες ανάπτυξης

ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	NAI	17	15,5	16,0	16,0
Valid	OXI	89	80,9	84,0	100,0
	Total	106	96,4	100,0	
Missing	System	4	3,6		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 13γ: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση
εάν ο συνεδριακός τουρισμός έχει δυνατότητες ανάπτυξης

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ_ΥΓΕΙΑΣ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	NAI	8	7,3	7,5	7,5
Valid	OXI	98	89,1	92,5	100,0
	Total	106	96,4	100,0	

Missing	System	4	3,6		
Total		110	100,0		

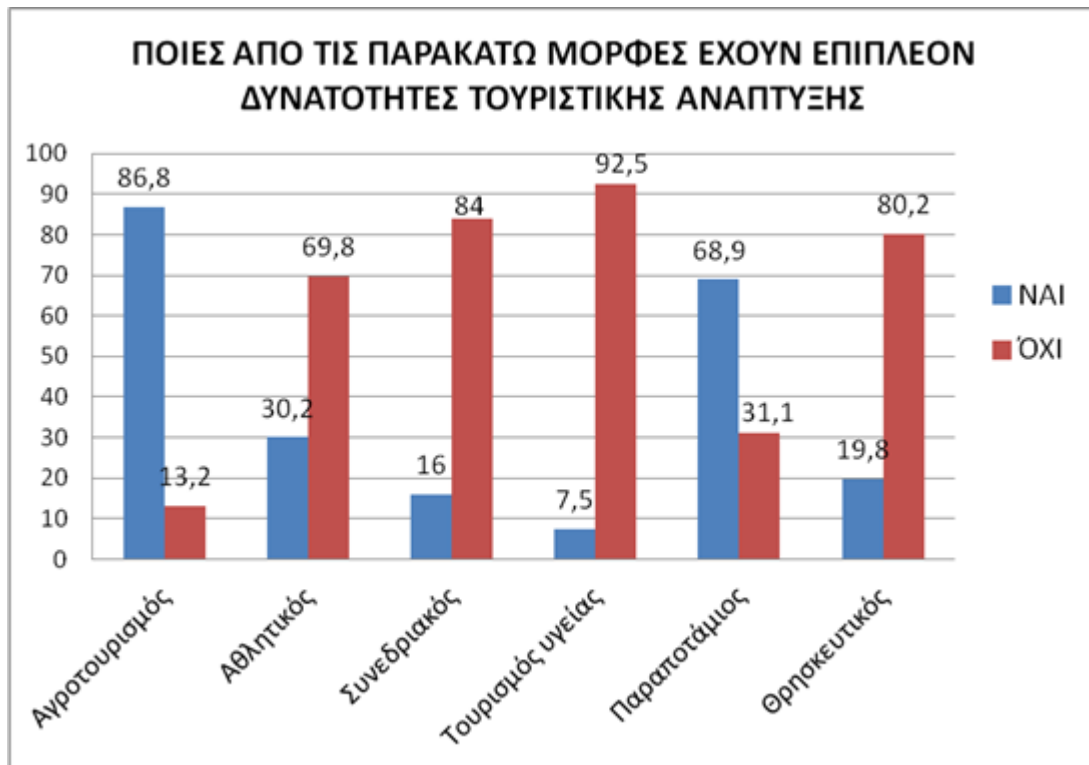
ΠΙΝΑΚΑΣ 13δ: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση
εάν ο τουρισμός υγείας έχει δυνατότητες ανάπτυξης

ΠΑΡΑΠΟΤΑΜΙΟΣ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	NAI	73	66,4	68,9	68,9
Valid	OXI	33	30,0	31,1	100,0
	Total	106	96,4	100,0	
Missing	System	4	3,6		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 13ε: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση
εάν ο παραποτάμιος τουρισμός έχει δυνατότητες ανάπτυξης

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	NAI	21	19,1	19,8	19,8
Valid	OXI	85	77,3	80,2	100,0
	Total	106	96,4	100,0	
Missing	System	4	3,6		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 13στ: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην
ερώτηση εάν ο θρησκευτικός τουρισμός έχει δυνατότητες ανάπτυξης

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 13: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση
«ποιες από τις παρακάτω μορφές έχουν επιπλέον δυνατότητες τουριστικής
ανάπτυξης»

Όσοι συμμετέχοντες απάντησαν «ΝΑΙ» στην προηγούμενη ερώτηση, τους ζητήσαμε να μας προσδιορίσουν με ποιες μορφές τουρισμού ο Δήμος Αγρινίου έχει επιπλέον δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης. Στους Πίνακες 13 (α-στ) και στο Διάγραμμα 13, από τους 106 ερωτώμενους, βλέπουμε ότι το 86,8% απάντησε τον αγροτουρισμό, το 68,9% τον παραποτάμιο τουρισμό, το 30,2% τον αθλητικό τουρισμό, το 19,8% τον θρησκευτικό, το 16% τον συνεδριακό τουρισμό και μόλις το 7,5% τον τουρισμό υγείας.

ΦΥΣΙΚΟΣ_ΠΛΟΥΤΟΣ		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	15	13,6	14,3	14,3
	ΛΙΓΟ	23	20,9	21,9	36,2
	ΑΡΚΕΤΑ	35	31,8	33,3	69,5
	ΠΟΛΥ	19	17,3	18,1	87,6
	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	13	11,8	12,4	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missing	System	5	4,5		

Total	110	100,0		
-------	-----	-------	--	--

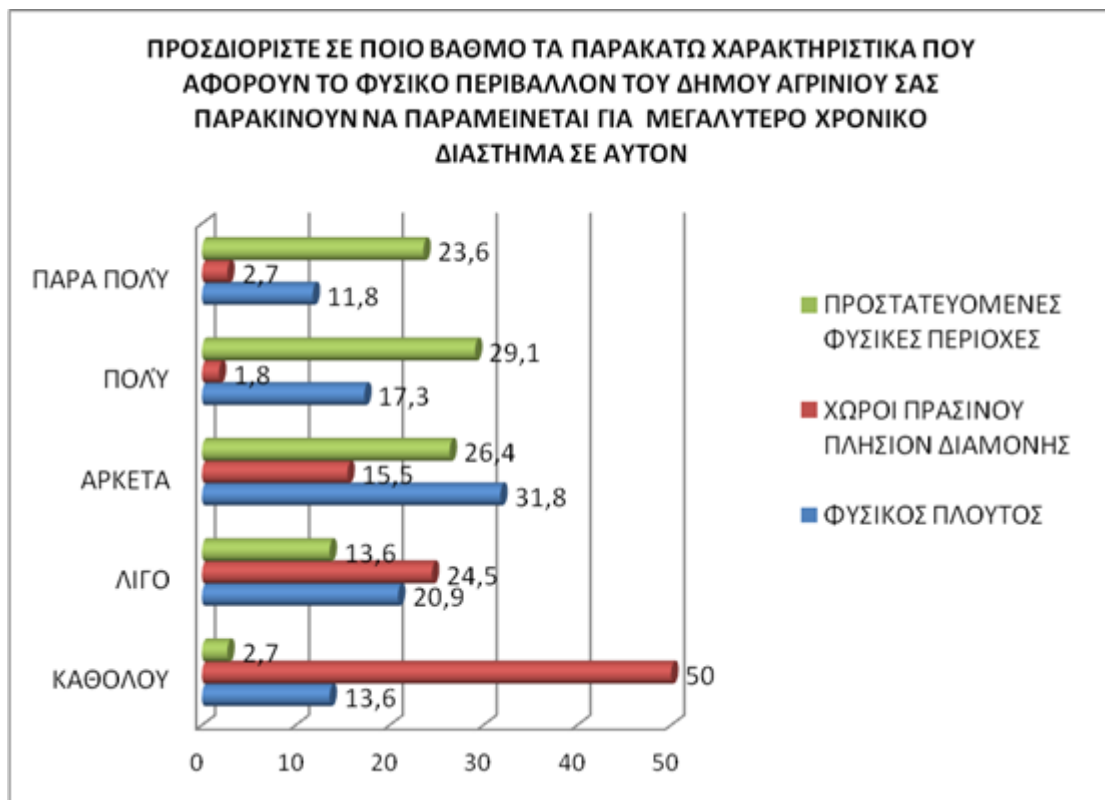
ΠΙΝΑΚΑΣ 14α: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση «προσδιορίστε σε ποιο βαθμό ο φυσικός πλούτος της περιοχής σας παρακινεί να παραμείνετε για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στο Δήμο Αγρινίου»

ΧΩΡΟΙ_ΠΡΑΣΙΝΟΥ_ΠΛΗΣΙΟΝ_ΔΙΑΜΟΝΗΣ		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	55	50,0	52,9	52,9
	ΛΙΓΟ	27	24,5	26,0	78,8
	ΑΡΚΕΤΑ	17	15,5	16,3	95,2
	ΠΟΛΥ	2	1,8	1,9	97,1
	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	3	2,7	2,9	100,0
	Total	104	94,5	100,0	
Missing	System	6	5,5		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 14β: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση «προσδιορίστε σε ποιο βαθμό οι χώροι πρασίνου πλησίον της διαμονής σας παρακινεί να παραμείνετε για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στο Δήμο Αγρινίου»

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ_ΦΥΣΙΚΕΣ_ΠΕΡΙΟΧΕΣ		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	3	2,7	2,9	2,9
	ΛΙΓΟ	15	13,6	14,3	17,1
	ΑΡΚΕΤΑ	29	26,4	27,6	44,8
	ΠΟΛΥ	32	29,1	30,5	75,2
	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	26	23,6	24,8	100,0
	Total	105	95,5	100,0	
Missing	System	5	4,5		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 14γ: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση «προσδιορίστε σε ποιο βαθμό οι προστατευόμενες φυσικές περιοχές (π.χ. Λίμνη Τριγωνίδα κ.ά.), σας παρακινούν να παραμείνετε για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στον Δήμο Αγρινίου»

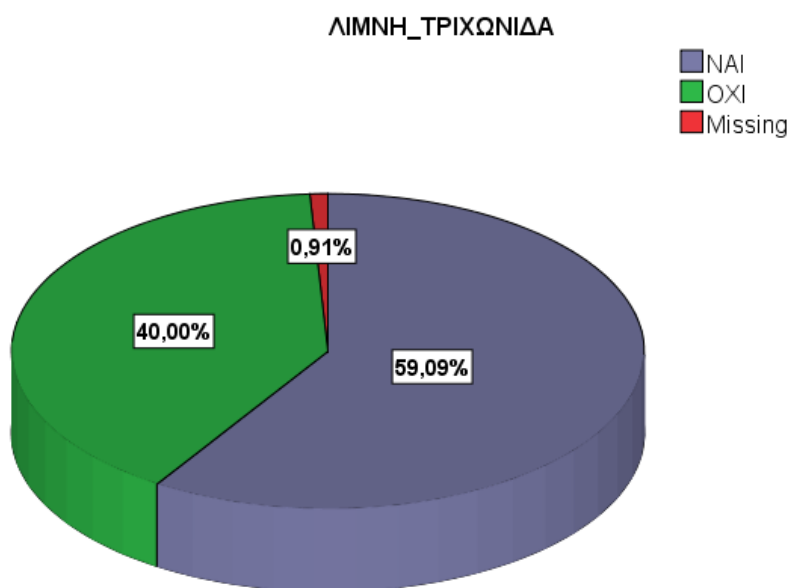
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 14: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση «προσδιορίστε σε ποιο βαθμό τα παρακάτω χαρακτηριστικά που αφορούν το φυσικό περιβάλλον του Δήμου Αγρινίου σας παρακινούν να παραμείνετε για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα σε αυτόν»

Στην ερώτηση «σε ποιο βαθμό τα παρακάτω χαρακτηριστικά που αφορούν το φυσικό περιβάλλον του Δήμου Αγρινίου σας παρακινούν να παραμείνετε για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα σε αυτόν» βλέπουμε ότι στον Πίνακα 14α το 31,8% απάντησε «ΑΡΚΕΤΑ» για το φυσικό πλούτο της περιοχής, το 50% απάντησε «ΚΑΘΟΛΟΥ» για τους χώρους πρασίνου πλησίον διαμονής (Πίνακας 14β) και το 29,1% (Πίνακας 14γ) απάντησε «ΠΟΛΥ» για τις προστατευόμενες φυσικές περιοχές. Παρατηρούμε ότι υπάρχει δυσaréσκεια σε σχέση με τους χώρους πρασίνου κοντά στον τόπο διαμονής, ενώ για τις προστατευόμενες περιοχές και τον φυσικό πλούτο οι ερωτηθέντες είναι ικανοποιημένοι (Διάγραμμα 14)

ΛΙΜΝΗ_ΤΡΙΧΩΝΙΔΑ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΝΑΙ	65	59,1	59,6	59,6
	ΟΧΙ	44	40,0	40,4	100,0

Total	109	99,1	100,0
Missing System	1	,9	
Total	110	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 15: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση «γνωρίζετε ότι η Λίμνη Τριχωνίδα έχει χαρακτηριστεί ως Προστατευόμενη Περιοχή σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Κατάλογο NATURA 2000;»

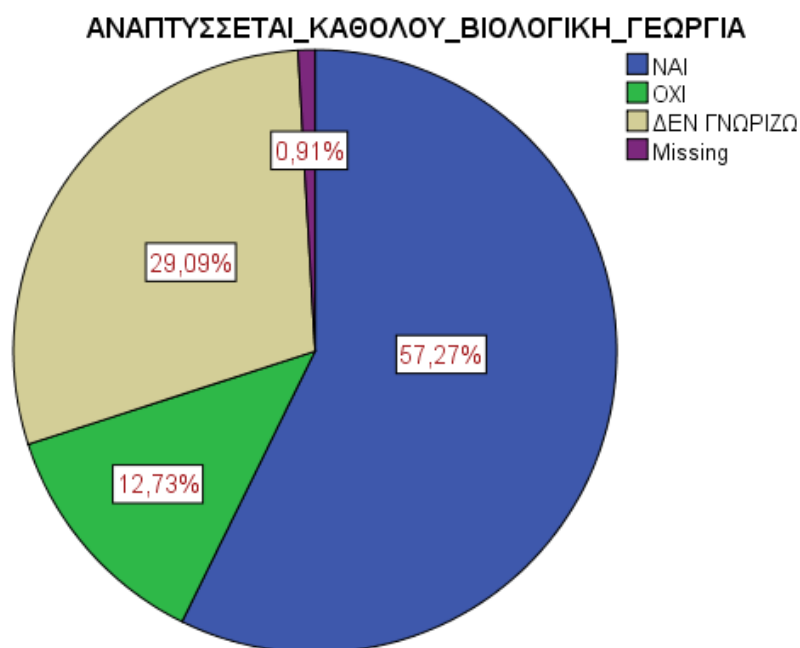
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 15: Κυκλικό διάγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση «γνωρίζετε ότι η Λίμνη Τριχωνίδα έχει χαρακτηριστεί ως Προστατευόμενη Περιοχή σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Κατάλογο NATURA 2000;»

Το 59,1% των ερωτηθέντων (65 στους 110, Πίνακας 15) γνωρίζει ότι η Λίμνη Τριχωνίδα έχει χαρακτηριστεί ως «Προστατευόμενη Περιοχή» σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Κατάλογο NATURA 2000 ενώ το 40% δεν το γνωρίζει (Διάγραμμα 15).

ΑΝΑΠΤΥΣΣΕΤΑΙ_ΚΑΘΟΛΟΥ_ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ_ΓΕΩΡΓΙΑ		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	63	57,3	57,8	57,8
	OXI	14	12,7	12,8	70,6

	ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ	32	29,1	29,4	100,0
Total		109	99,1	100,0	
Missing	System	1	,9		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 16: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση «στο Δήμο Αγρινίου αναπτύσσεται καθόλου η βιολογική γεωργία;»

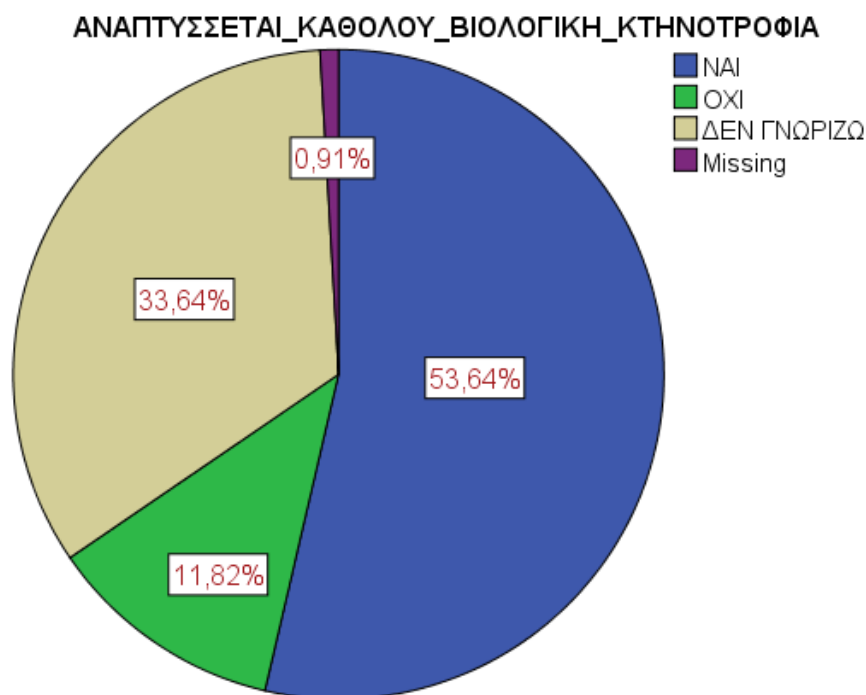
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 16: Κυκλικό διάγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση «στο Δήμο Αγρινίου αναπτύσσεται καθόλου η βιολογική γεωργία;»

Με βάση τον Πίνακα 16 και το Διάγραμμα 16, το 52,3% γνωρίζει ότι στο Δήμο Αγρινίου αναπτύσσεται βιολογική γεωργία, το 12,7% δεν το γνωρίζει ενώ το 29,1% δεν γνωρίζει να μας απαντήσει.

ΑΝΑΠΤΥΣΣΕΤΑΙ_ΚΑΘΟΛΟΥ_ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ_ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	59	53,6	54,1
	ΟΧΙ	13	11,8	66,1
	ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ	37	33,6	100,0
	Total	109	99,1	100,0

Missing	System	1	,9	
Total		110	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 17: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση «στο Δήμο Αग्रινίου αναπτύσσεται καθόλου η βιολογική κτηνοτροφία.»

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 17: Κυκλικό διάγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση «στο Δήμο Αग्रινίου αναπτύσσεται καθόλου η βιολογική κτηνοτροφία.»

Με βάση τον Πίνακα 17 και το Διάγραμμα 17, το 53,6% γνωρίζει ότι στο Δήμο Αग्रινίου αναπτύσσεται βιολογική κτηνοτροφία, το 11,8% δεν το γνωρίζει ενώ το 33,6% δεν γνωρίζει να μας απαντήσει.

Παρατηρούμε ότι τα ποσοστά απάντησης για τη βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία είναι πολύ κοντά μεταξύ τους, σχεδόν ίδια. Αυτό μας δείχνει ότι αν κάποιος γνωρίζει για την βιολογική γεωργία θα γνωρίζει και για την βιολογική κτηνοτροφία. Αντίστοιχα κάποιος που δεν γνωρίζει να μας απαντήσει αν αναπτύσσεται η βιολογική γεωργία, δεν γνωρίζει να μας απαντήσει αν αναπτύσσεται και η βιολογική κτηνοτροφία.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΝΑΙ	9	8,2	8,3	8,3
	ΟΧΙ	95	86,4	88,0	96,3
	ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ	4	3,6	3,7	100,0
	Total	108	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 18: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση «πιστεύετε ότι εάν συμβεί ένα σοβαρό περιστατικό υγείας σε εσάς ή στα μέλη της οικογένειάς σας θα μπορέσει να αντιμετωπιστεί έγκαιρα και αποτελεσματικά από τις υπάρχουσες ιατροφαρμακευτικές υποδομές του Δήμου Αγρινίου;»

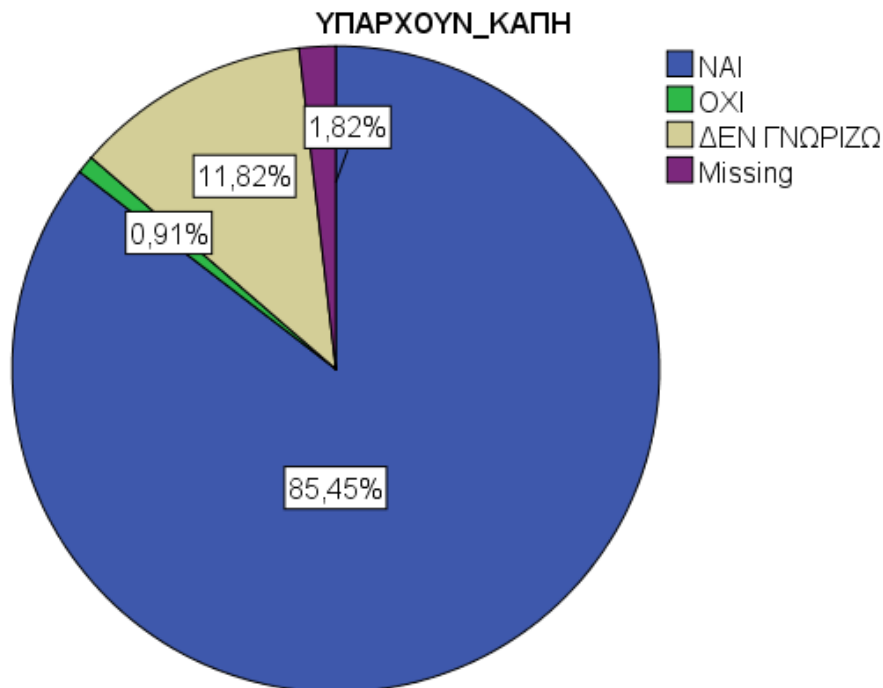

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 18: Κυκλικό διάγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση «πιστεύετε ότι εάν συμβεί ένα σοβαρό περιστατικό υγείας σε εσάς ή στα μέλη της οικογένειάς σας θα μπορέσει να αντιμετωπιστεί έγκαιρα και αποτελεσματικά από τις υπάρχουσες ιατροφαρμακευτικές υποδομές του Δήμου Αγρινίου;»

Το μεγάλο ποσοστό 86,4% αρνητικής απάντησης μας δείχνει ότι δεν υπάρχει καμία εμπιστοσύνη στις ιατροφαρμακευτικές υποδομές του Δήμου Αγρινίου (βλ. ανωτέρω Πίνακα 18 και Διάγραμμα 18). Μόλις το 8,2% (9 από τους 110 συμμετέχοντες) πιστεύει ότι εάν συμβεί ένα σοβαρό περιστατικό υγείας στους ίδιους ή στα μέλη της οικογένειάς τους θα μπορέσει να αντιμετωπιστεί έγκαιρα και αποτελεσματικά από τις υπάρχουσες ιατροφαρμακευτικές υποδομές του Δήμου Αγρινίου.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ_ΚΑΠΗ		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΝΑΙ	94	85,5	87,0	87,0
	ΟΧΙ	1	,9	,9	88,0
	ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ	13	11,8	12,0	100,0
	Total	108	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 19: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση «ο Δήμος Αγρινίου έχει ΚΑΠΗ;»

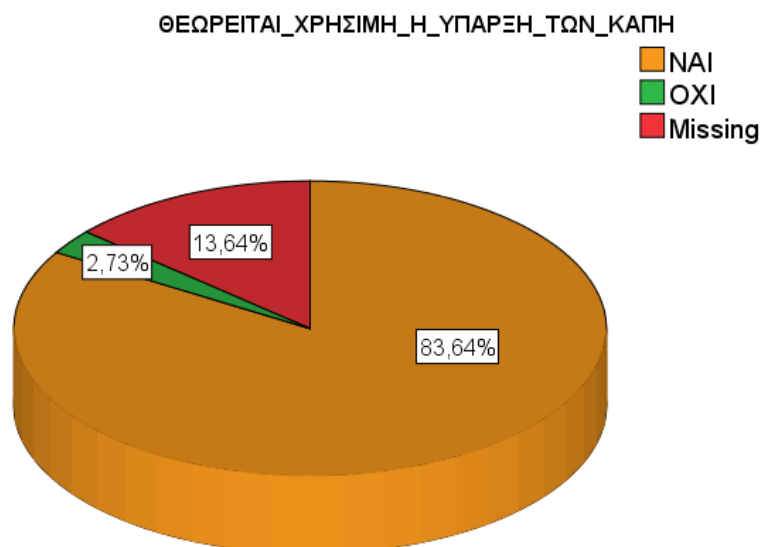

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 19: Κυκλικό διάγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση
«ο Δήμος Αγρινίου έχει ΚΑΠΗ;»

Σε ποσοστό 85,5% (94 στους 110) οι ερωτηθέντες απάντησαν «ΝΑΙ» στην ερώτηση εάν υπάρχουν ΚΑΠΗ στο Δήμο Αγρινίου, 1 στους 110 (ποσοστό 0,9%) απάντησε «ΟΧΙ» και το 11,8% απάντησαν ότι δεν γνωρίζουν (13 στους 110), σύμφωνα με τον Πίνακα 19 και το Διάγραμμα 19. Τα ποσοστά είναι αναμενόμενα και λογικά εάν θυμηθούμε ότι το 21,82% (24 στους 110) των συμμετεχόντων δεν είναι κάτοικοι του Δήμου Αγρινίου (Πίνακας 9 και Διάγραμμα 9), οπότε δικαιολογείται να μην γνωρίζουν την ύπαρξη των ΚΑΠΗ.

ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ_ΧΡΗΣΙΜΗ_Η_ΥΠΑΡΞΗ_ΤΩΝ_ΚΑΠΗ		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΝΑΙ	92	83,6	96,8	96,8
	ΟΧΙ	3	2,7	3,2	100,0
Total		95	86,4	100,0	
Missing	System	15	13,6		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 20: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση
εάν θεωρείται χρήσιμο ο Δήμος Αγρινίου να έχει ΚΑΠΗ

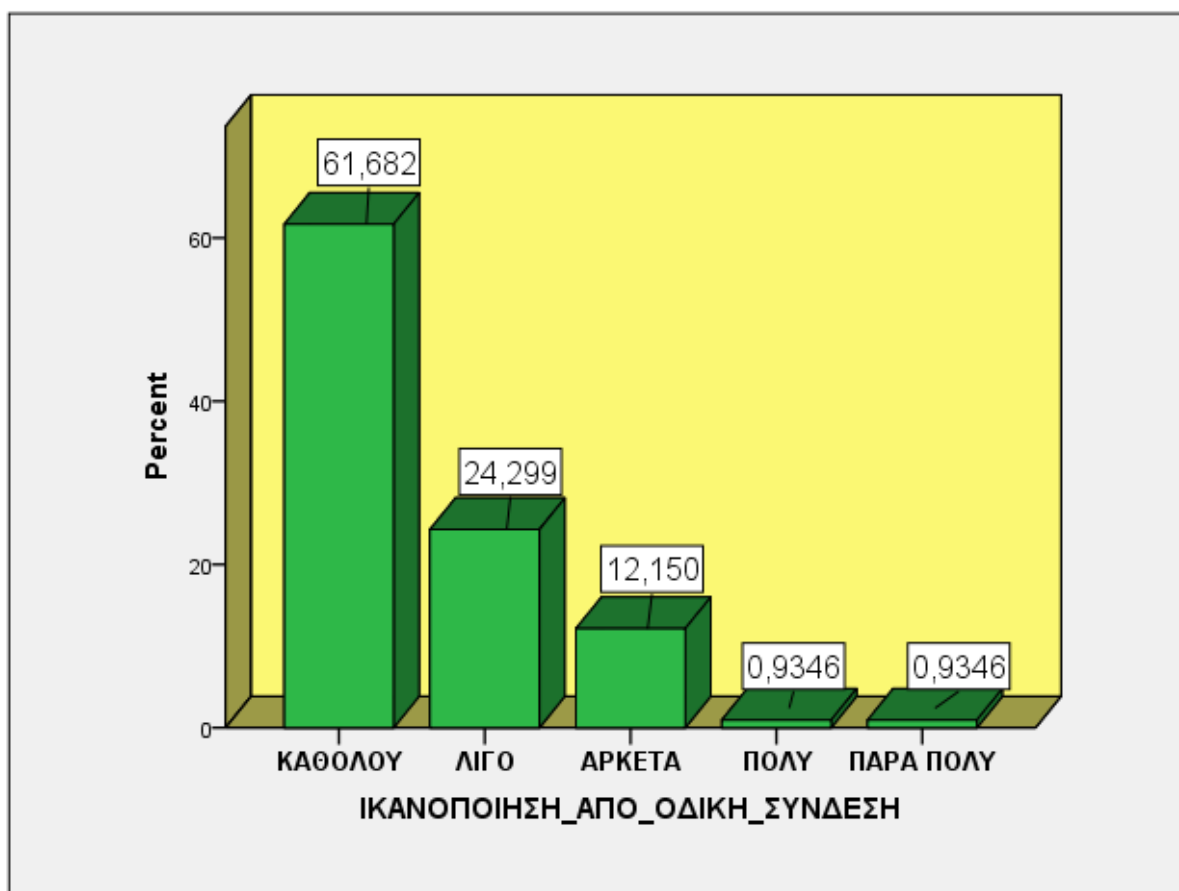
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 20: Κυκλικό διάγραμμα κατανομής ποσοστών στην ερώτηση
εάν θεωρείται χρήσιμο ο Δήμος Αγρινίου να έχει ΚΑΠΗ

Σε όσους έδωσαν απάντηση «ΝΑΙ» στην ερώτηση «ο Δήμος Αγρινίου έχει ΚΑΠΗ;», ζητήσαμε να μας απαντήσουν αν το θεωρούν χρήσιμο. Οπότε το 13,64% (Πίνακας 20 και Διάγραμμα 20) που δεν απάντησαν (missing) δεν μας ανησυχεί διότι το 11,8% των ερωτηθέντων δεν γνώριζαν να μας απαντήσουν εάν υπάρχουν ΚΑΠΗ (Πίνακας 19 και Διάγραμμα 19). Το 2,73% (3 στους 110) που απάντησε «ΟΧΙ», δεν το λαμβάνουμε υπόψη μας διότι είναι αμελητέο ποσοστό και τονίζουμε ότι το 83,64% (92 στους 110 συμμετέχοντες) θεωρούν χρήσιμο να υπάρχουν τα ΚΑΠΗ.

ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ_ΑΠΟ_ΟΔΙΚΗ_ΣΥΝΔΕΣΗ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	66	60,0	61,7	61,7
	ΛΙΓΟ	26	23,6	24,3	86,0
	ΑΡΚΕΤΑ	13	11,8	12,1	98,1
	ΠΟΛΥ	1	,9	,9	99,1
	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	1	,9	,9	100,0
Total		107	97,3	100,0	
Missing	System	3	2,7		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 21: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την
ερώτηση «είστε ικανοποιημένος/η με την οδική σύνδεση του Δήμου Αγρινίου
με τα κοντινά αστικά κέντρα (Πάτρα και Ιωάννινα);»

ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ_ΑΠΟ_ΟΔΙΚΗ_ΣΥΝΔΕΣΗ

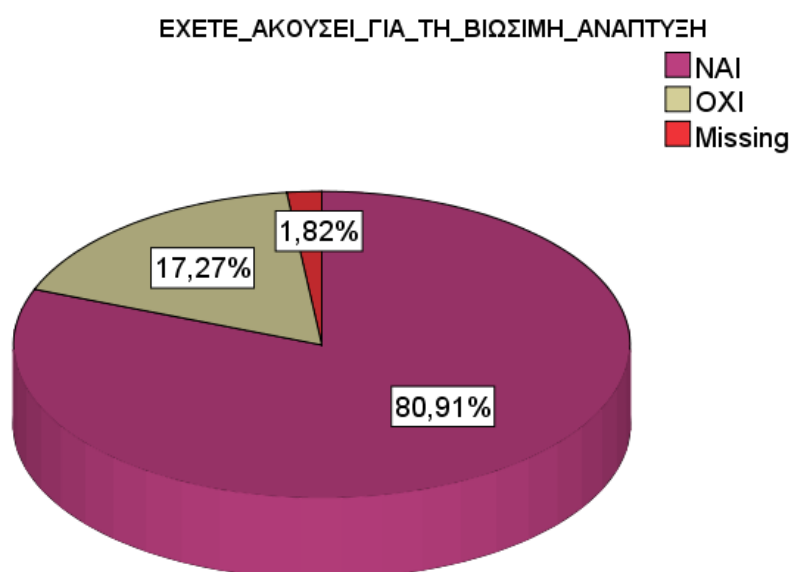
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 21: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση «είστε ικανοποιημένος/η με την οδική σύνδεση του Δήμου Αγρινίου με τα κοντινά αστικά κέντρα (Πάτρα και Ιωάννινα);»

Στον Πίνακα 21 βλέπουμε ότι 3 άτομα από τα 110 δεν θέλησαν να μας απαντήσουν (ποσοστό 2,7%) για το βαθμό ικανοποίησής τους από την οδική σύνδεση του Δήμου Αγρινίου με τα κοντινά αστικά κέντρα. Για τους υπόλοιπους 107 βλέπουμε στο Διάγραμμα 21 ότι το 61,682% δεν είναι καθόλου ικανοποιημένο από την οδική σύνδεση, το 24,299% είναι λίγο ικανοποιημένο, το 12,15% είναι αρκετά ικανοποιημένο, το 0,9% είναι πολύ ικανοποιημένο και το ίδιο ποσοστό δήλωσε πάρα πολύ ικανοποιημένο.

Τα αποτελέσματα αυτά είναι λογικά την συγκεκριμένη χρονική περίοδο, διότι το νέο οδικό δίκτυο (Ιονία Οδός), που θα συνδέει Πάτρα- Αγρίνιο- Πρέβεζα και θα φέρει πιο κοντά τις πόλεις, είναι ακόμα υπό κατασκευή. Επίσης, για την ικανοποίηση των ερωτηθέντων από το οδικό δίκτυο που συνδέει το Αγρίνιο με την Πάτρα, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας το κόστος που πρέπει να πληρώσει κανείς για την σύνδεση Ρίο- Αντίρριο (είτε με το πλοίο είτε με την Γέφυρα Χαρίλαος Τρικούπης).

ΕΧΕΤΕ_ΑΚΟΥΣΕΙ_ΓΙΑ_ΤΗ_ΒΙΩΣΙΜΗ_ΑΝΑΠΤΥΞΗ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	89	80,9	82,4	82,4
	OXI	19	17,3	17,6	100,0
	Total	108	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 22: Πίνακας κατανομής συχνотήτων και ποσοστών για την ερώτηση «έχετε ακούσει για τη βιώσιμη ανάπτυξη;»

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 22: Κυκλικό διάγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση «έχετε ακούσει για τη βιώσιμη ανάπτυξη;»

Το 80,9% (89 στους 110) των συμμετεχόντων δήλωσε ότι έχει ακούσει για τη βιώσιμη ανάπτυξη, ενώ το 17,27% δήλωσε ότι δεν έχει ακούσει για τη βιώσιμη ανάπτυξη, σύμφωνα με τον Πίνακα 22 και το Διάγραμμα 22. Το μεγάλο ποσοστό θετικής απόκρισης εξηγείται αν θυμηθούμε ότι περίπου το 75% των ατόμων του δείγματος είναι μεταξύ 26 και 60 ετών (Πίνακας 2 και Διάγραμμα 2) και περίπου το 60% των ατόμων του δείγματος ανήκει στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Πίνακας 3 και Διάγραμμα 3).

ΑΠΟ_ΤΟ_ΔΗΜΟ				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid NAI	17	15,5	19,1	19,1
Valid OXI	72	65,5	80,9	100,0
Total	89	80,9	100,0	
Missing System	21	19,1		
Total	110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 23α: Πίνακας κατανομής συχνотήτων και ποσοστών στην ερώτηση εάν έχετε ακούσει για τη βιώσιμη ανάπτυξη από το Δήμο

ΑΠΟ_ΤΗ_ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid NAI	17	15,5	19,1	19,1
Valid OXI	72	65,5	80,9	100,0
Total	89	80,9	100,0	
Missing System	21	19,1		
Total	110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 23β: Πίνακας κατανομής συχνотήτων και ποσοστών στην ερώτηση εάν έχετε ακούσει για τη βιώσιμη ανάπτυξη από την Περιφέρεια

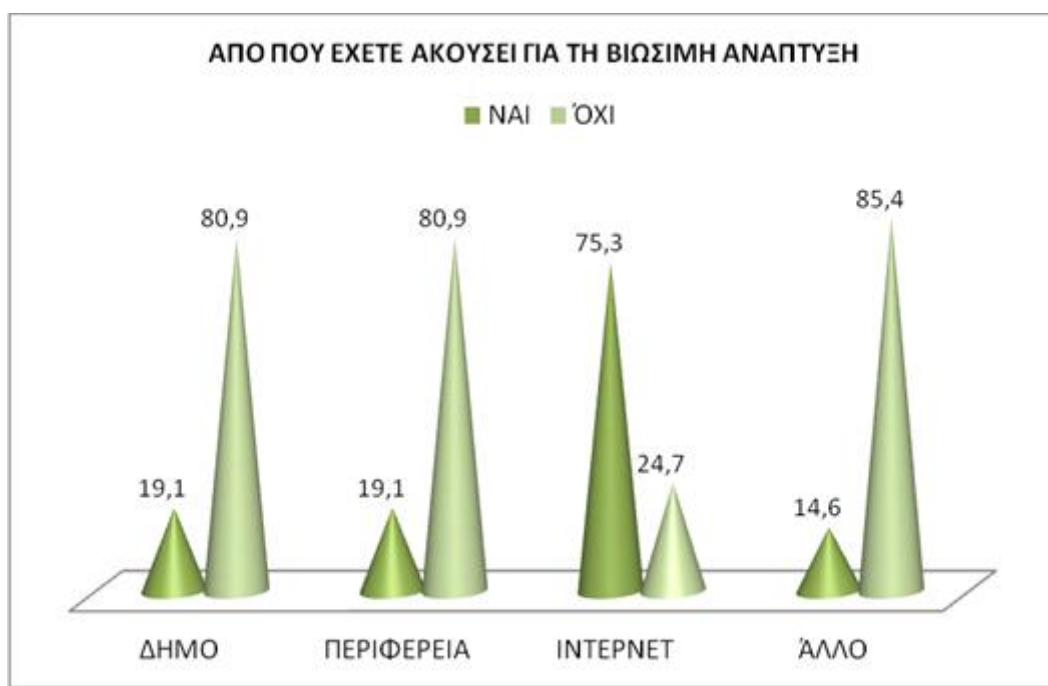
ΑΠΟ_ΤΟ_ΙΝΤΕΡΝΕΤ				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid NAI	67	60,9	75,3	75,3
Valid OXI	22	20,0	24,7	100,0
Total	89	80,9	100,0	
Missing System	21	19,1		
Total	110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 23γ: Πίνακας κατανομής συχνотήτων και ποσοστών στην ερώτηση εάν έχετε ακούσει για τη βιώσιμη ανάπτυξη από το Ίντερνετ

ΑΠΟ_ΑΛΛΟΥ				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent

	NAI	13	11,8	14,6	14,6
Valid	OXI	76	69,1	85,4	100,0
	Total	89	80,9	100,0	
Missing	System	21	19,1		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 23δ: Πίνακας κατανομής συχνотήτων και ποσοστών στην ερώτηση
εάν έχετε ακούσει για τη βιώσιμη ανάπτυξη από αλλού

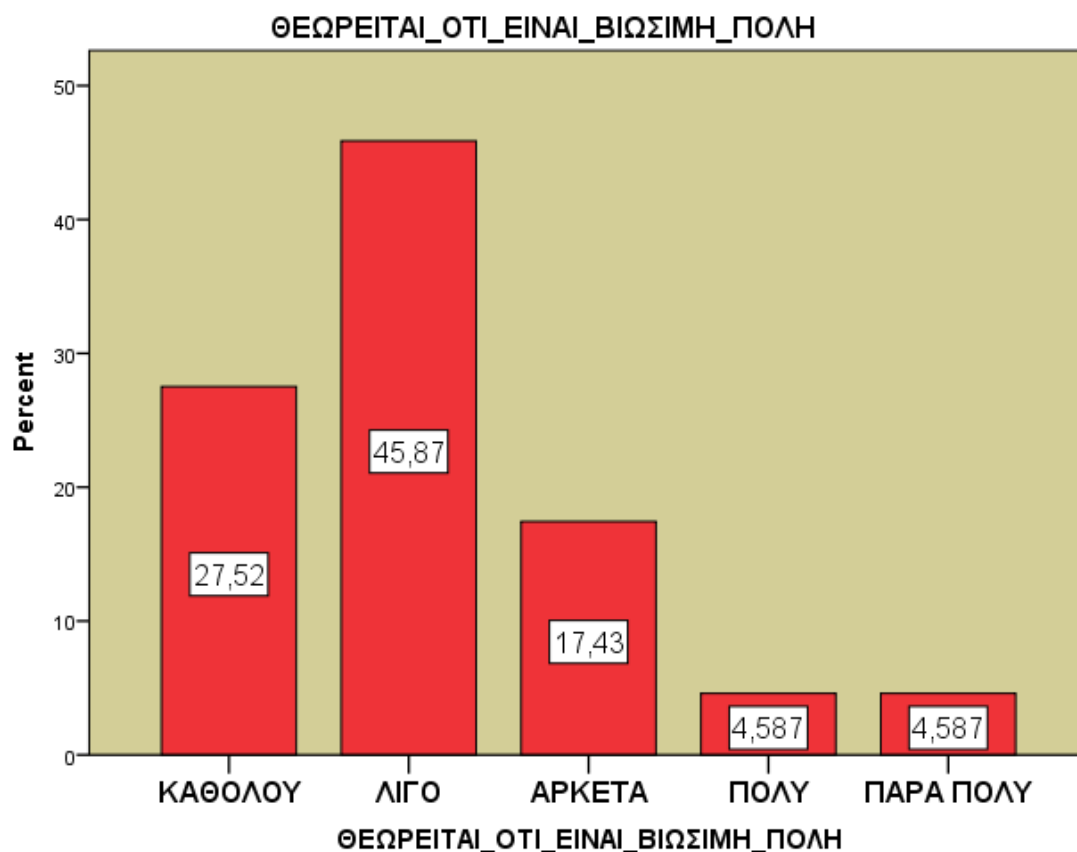
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 23: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών στην ερώτηση από πού
έχετε ακούσει για τη βιώσιμη ανάπτυξη

Όσοι συμμετέχοντες έχουν ακούσει για τη βιώσιμη ανάπτυξη (89 στους 110, Πίνακας 22), τους ζητήσαμε να μας διευκρινίσουν από πού. Όπως φαίνεται στους Πίνακες 23 (α έως δ) και στο Διάγραμμα 23, το 19,1% μας απάντησε από το Δήμο, το ίδιο ποσοστό από την Περιφέρεια και το 75,3% μας απάντησε ότι έχει ακούσει για τη βιώσιμη ανάπτυξη από το Ίντερνετ. Το 14,6% απάντησαν «ΆΛΛΟ» και πιο συγκεκριμένα 1 άτομο απάντησε τηλεόραση, 1 άτομο από εφημερίδα, 4 άτομα σπουδές, 1 άτομο βιβλία/περιοδικά, 1 άτομο δεν διευκρίνισε και 1 άτομο απάντησε σεμινάρια Ε.Ε.

ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ_ΟΤΙ_ΕΙΝΑΙ_ΒΙΩΣΙΜΗ_ΠΟΛΗ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	30	27,3	27,5	27,5
	ΛΙΓΟ	50	45,5	45,9	73,4
	ΑΡΚΕΤΑ	19	17,3	17,4	90,8
	ΠΟΛΥ	5	4,5	4,6	95,4
	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	5	4,5	4,6	100,0
	Total	109	99,1	100,0	
Missing	System	1	,9		
	Total	110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 24: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση «θεωρείται ότι ο Δήμος Αργινίου είναι μια “βιώσιμη πόλη”;»

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 24: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση «θεωρείται ότι ο Δήμος Αργινίου είναι μια “βιώσιμη πόλη”;»

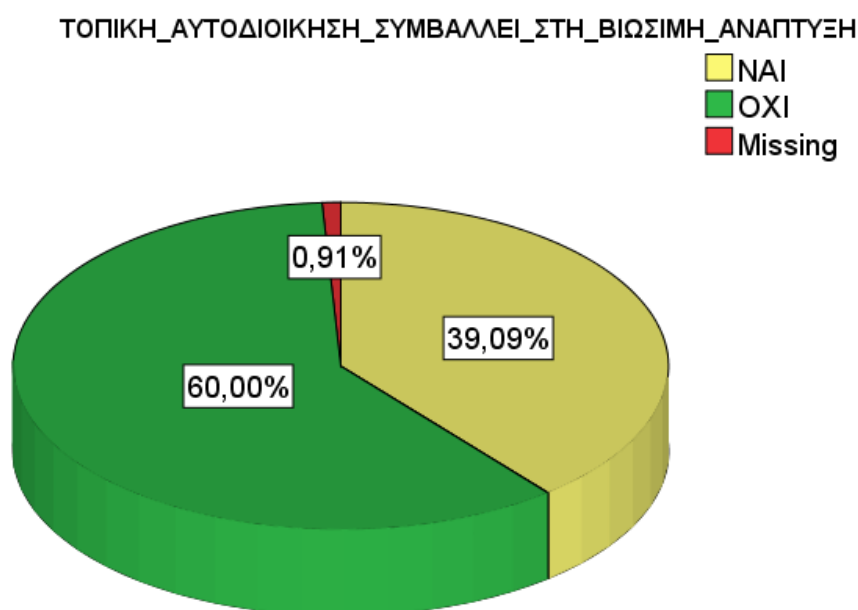
Στον Πίνακα 24 και στο Διάγραμμα 24 βλέπουμε ότι οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν αν θεωρούν ότι ο Δήμος Αργινίου είναι μια “βιώσιμη πόλη”, το 45,87% έδωσε την απάντηση «λίγο», το 27,52% απάντησε «καθόλου», το

17,43% «αρκετά», το 4,587% απάντησε «πολύ» και το ίδιο ποσοστό έδωσε την απάντηση «πάρα πολύ».

Με αυτή την ερώτηση και τις απαντήσεις που μας έδωσαν, συμπεραίνουμε ότι ο Δήμος Αγρινίου δεν είναι αναπτυξιακά βιώσιμος και μέσα από την έρευνά μας θα προσπαθήσουμε να δώσουμε κάποιες προτάσεις.

ΤΟΠΙΚΗ_ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ_ΣΥΜΒΑΛΛΕΙ_ΣΤΗ_ΒΙΩΣΙΜΗ_ΑΝΑΠΤΥΞΗ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	43	39,1	39,4	39,4
	OXI	66	60,0	60,6	100,0
	Total	109	99,1	100,0	
Missing	System	1	,9		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 25: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση «πιστεύετε ότι η τοπική αυτοδιοίκηση έχει συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου;»

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 25: Κυκλικό διάγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση «πιστεύετε ότι η τοπική αυτοδιοίκηση έχει συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου;»

Το 60% των ερωτηθέντων (δηλ. 66 στους 110, βλ. Πίνακα 25) δεν πιστεύει ότι η τοπική αυτοδιοίκηση έχει συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου ενώ το 39,09% (49 στους 110) το πιστεύει, σύμφωνα με το Διάγραμμα 25.

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ_ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ_ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	3	2,7	7,5	7,5
	ΛΙΓΟ	8	7,3	20,0	27,5
	ΑΡΚΕΤΑ	17	15,5	42,5	70,0
	ΠΟΛΥ	8	7,3	20,0	90,0
	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	4	3,6	10,0	100,0
Total		40	36,4	100,0	
Missing	System	70	63,6		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 26α: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση εάν η τοπική αυτοδιοίκηση με τη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων έχει συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου

ΠΡΟΒΟΛΗ_ΠΕΡΙΟΧΗΣ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	21	19,1	53,8	53,8
	ΛΙΓΟ	12	10,9	30,8	84,6
	ΑΡΚΕΤΑ	6	5,5	15,4	100,0
	Total	39	35,5	100,0	
Missing	System	71	64,5		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 26β: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση εάν η τοπική αυτοδιοίκηση με την προβολή της περιοχής μέσω της διαφήμισης έχει συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ_ΜΟΡΦΕΣ_ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	ΚΑΘΟΛΟΥ	26	23,6	70,3	70,3
	ΛΙΓΟ	9	8,2	24,3	94,6
Valid	ΑΡΚΕΤΑ	1	,9	2,7	97,3
	ΠΟΛΥ	1	,9	2,7	100,0
	Total	37	33,6	100,0	
Missing	System	73	66,4		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 26γ: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση εάν η τοπική αυτοδιοίκηση με την εφαρμογή εναλλακτικών μορφών τουρισμού έχει συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	ΚΑΘΟΛΟΥ	3	2,7	7,7	7,7
	ΛΙΓΟ	15	13,6	38,5	46,2
Valid	ΑΡΚΕΤΑ	11	10,0	28,2	74,4
	ΠΟΛΥ	6	5,5	15,4	89,7
	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	4	3,6	10,3	100,0
	Total	39	35,5	100,0	
Missing	System	71	64,5		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 26δ: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση εάν η τοπική αυτοδιοίκηση με την συντονισμένη ενημέρωση για τη βιώσιμη ανάπτυξη με σεμινάρια, ημερίδες, ομιλίες από οργανώσεις κ.λ.π έχει συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου

ΠΡΟΒΟΛΗ_ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	ΚΑΘΟΛΟΥ	24	21,8	61,5	61,5
	ΛΙΓΟ	12	10,9	30,8	92,3
Valid	ΑΡΚΕΤΑ	1	,9	2,6	94,9
	ΠΟΛΥ	1	,9	2,6	97,4
	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	1	,9	2,6	100,0

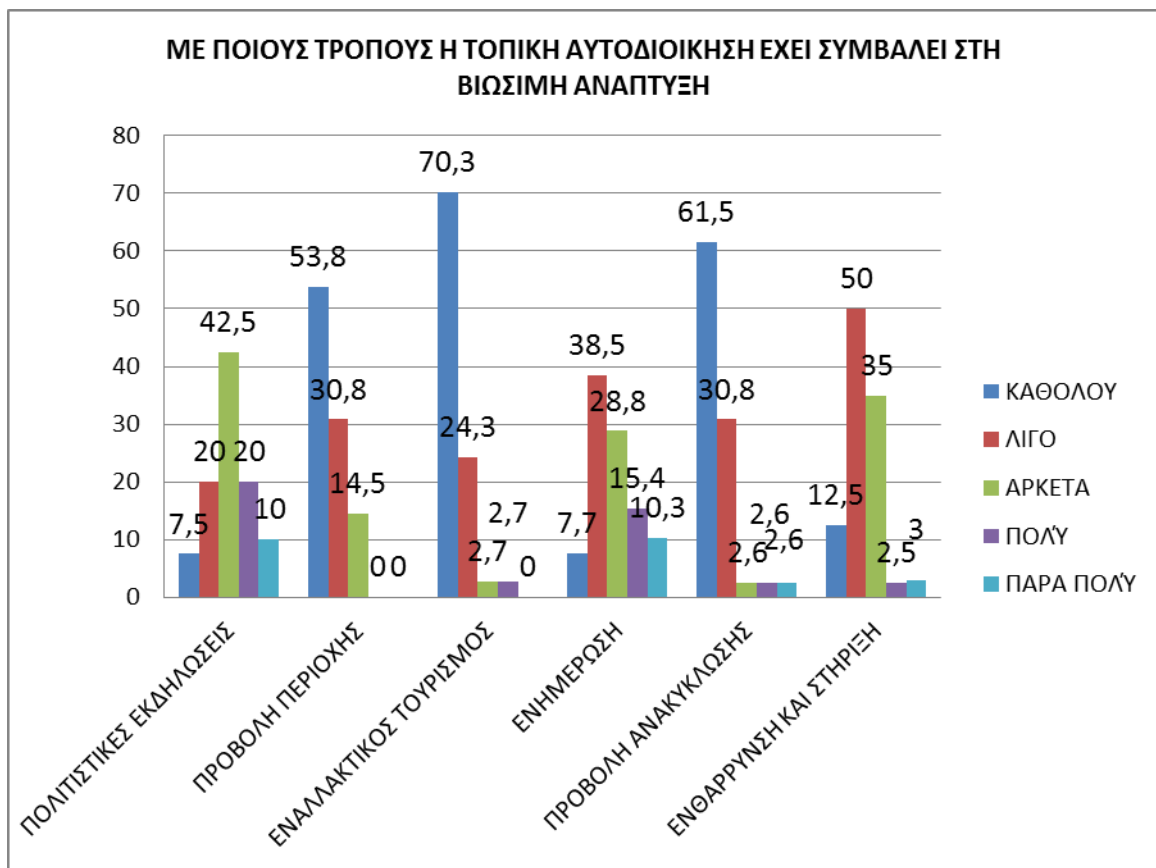
Total	39	35,5	100,0
Missing System	71	64,5	
Total	110	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 26ε: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση εάν η τοπική αυτοδιοίκηση με την προβολή των ωφελειών της ανακύκλωσης έχει συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου

ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ_ΤΟΠΙΚΗΣ_ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ΚΑΘΟΛΟΥ	5	4,5	12,5	12,5
ΛΙΓΟ	20	18,2	50,0	62,5
Valid ΑΡΚΕΤΑ	14	12,7	35,0	97,5
ΠΟΛΥ	1	,9	2,5	100,0
Total	40	36,4	100,0	
Missing System	70	63,6		
Total	110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 26στ: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση εάν η τοπική αυτοδιοίκηση με την ενθάρρυνση και στήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας έχει συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 26: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών στην ερώτηση με ποιους τρόπους η τοπική αυτοδιοίκηση έχει συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου

Ζητήσαμε από το 39,09% (δηλ. 49 στους 110, βλ. Πίνακα 25) που απάντησαν «ΝΑΙ» στην ερώτηση αν η τοπική αυτοδιοίκηση συμβάλλει στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου, να μας προσδιορίσουν με ποιους τρόπους το πετυχαίνει αυτό. Με βάση τους Πίνακες 26 (α-στ) και το Διάγραμμα 26, για τη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων το μεγαλύτερο ποσοστό (42,5%) απάντησε «Αρκετά», για την προβολή της περιοχής μέσω διαφήμισης το 53,8% απάντησε «Καθόλου», για την εφαρμογή εναλλακτικών μορφών τουρισμού το 70,3% απάντησε «Λίγο», για τη συντονισμένη ενημέρωση για τη βιώσιμη ανάπτυξη με σεμινάρια, ημερίδες, ομιλίες από οργανώσεις κ.λ.π. το 38,5% απάντησε «Λίγο», για την προβολή των ωφελειών της ανακύκλωσης το 61,5% απάντησε «Καθόλου» και για την ενθάρρυνση και στήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας το 50% απάντησε «Λίγο».

Από τα ανωτέρω συμπεραίνεται ότι μπορεί το 39% του δείγματος να θεωρεί ότι η τοπική αυτοδιοίκηση έχει συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου, αλλά θεωρούν ότι το κάνει σε ελάχιστο βαθμό έως καθόλου.

Από τους 6 τρόπους οι 3 (προβολή περιοχής, εναλλακτικός τουρισμός και ανακύκλωση) δεν εφαρμόζονται καθόλου. Οπότε η τοπική αυτοδιοίκηση δεν έχει συμβάλει αποτελεσματικά και στοχευμένα.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ_ΥΔΑΤΙΝΕΣ_ΓΕΦΥΡΕΣ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	14	12,7	12,8	12,8
	OXI	95	86,4	87,2	100,0
	Total	109	99,1	100,0	
Missing	System	1	,9		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 27α: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση «γνωρίζετε το πρόγραμμα “Υδάτινες Γέφυρες”;»

ΔΙΚΤΥΟ_ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ_ΠΡΑΣΙΝΩΝ_ΠΟΛΕΩΝ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	10	9,1	9,2	9,2
	OXI	99	90,0	90,8	100,0
	Total	109	99,1	100,0	
Missing	System	1	,9		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 27β: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση «γνωρίζετε το Δίκτυο ελληνικών Πράσινων Πόλεων;»

ΚΕΝΤΡΟ_ΔΙΑ_ΒΙΟΥ_ΜΑΘΗΣΗΣ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	30	27,3	27,5	27,5
	OXI	79	71,8	72,5	100,0
	Total	109	99,1	100,0	
Missing	System	1	,9		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 27γ: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση «γνωρίζετε τη λειτουργία Κέντρου Δια Βίου Μάθησης;»

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	80	72,7	73,4	73,4
	OXI	29	26,4	26,6	100,0
	Total	109	99,1	100,0	
Missing	System	1	,9		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 27δ: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση «γνωρίζετε το Δημοτικό Κοινωνικό Παντοπωλείο;»

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	59	53,6	54,1	54,1
	OXI	50	45,5	45,9	100,0
	Total	109	99,1	100,0	
Missing	System	1	,9		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 27ε: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση «γνωρίζετε το Δημοτικό Κοινωνικό Ιατρείο;»

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΕΙΟ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	15	13,6	13,8	13,8
	OXI	94	85,5	86,2	100,0
	Total	109	99,1	100,0	
Missing	System	1	,9		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 27στ: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση «γνωρίζετε το Δημοτικό Κοινωνικό Οδοντιατρείο;»

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	32	29,1	29,6	29,6
	OXI	76	69,1	70,4	100,0
	Total	108	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 27ζ: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση «γνωρίζετε το Δημοτικό Κοινωνικό Φαρμακείο;»

ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

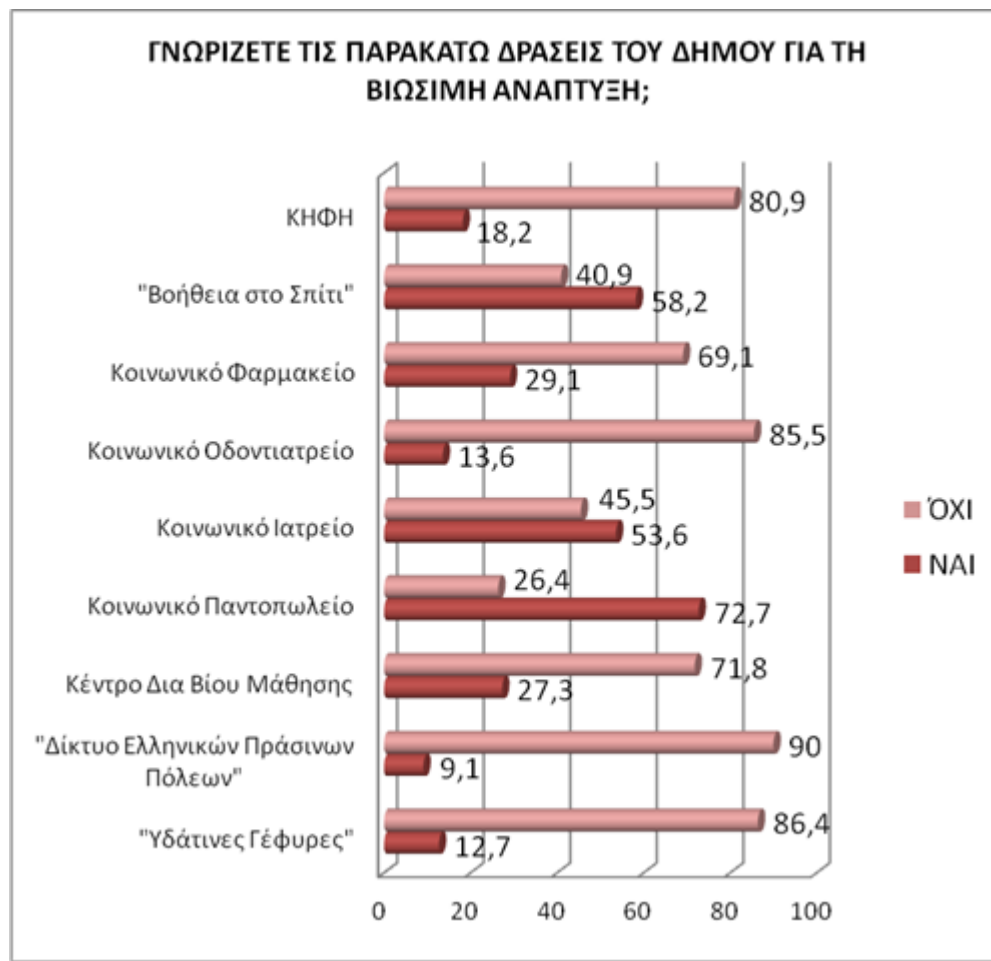
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	64	58,2	58,7	58,7
	OXI	45	40,9	41,3	100,0
	Total	109	99,1	100,0	
Missing	System	1	,9		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 27η: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση «γνωρίζετε το πρόγραμμα “Βοήθεια στο Σπίτι”;»

ΚΕΝΤΡΟ_ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ_ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ_ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	20	18,2	18,3	18,3
	OXI	89	80,9	81,7	100,0
	Total	109	99,1	100,0	
Missing	System	1	,9		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 27θ: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση «γνωρίζετε το Πρόγραμμα “Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ)”;»

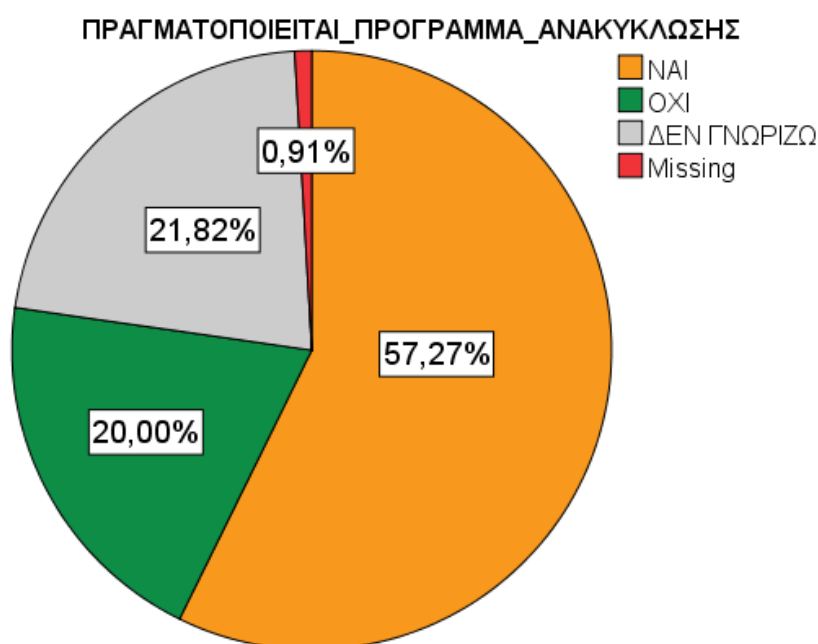
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 27: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών στην ερώτηση «γνωρίζετε κάποια από τις παρακάτω δράσεις του Δήμου για τη βιώσιμη ανάπτυξη;»

Στους Πίνακες 27 (α- θ) και στο Διάγραμμα 27, παρατηρούμε ότι 4 από τις 9 δράσεις (ΚΗΦΗ, Κοινωνικό Οδοντιατρείο, Δίκτυο Ελληνικών Πράσινων πόλεων και Υδάτινες Γέφυρες) είναι άγνωστες αφού το ποσοστό αρνητικής απάντησής τους ξεπερνά το 80%. Το Κοινωνικό Φαρμακείο και το Κέντρο Δια Βίου Μάθησης συγκέντρωσαν τα αμέσως επόμενα υψηλά ποσοστά αρνητικής απάντησης, 69,1% και 71,8% αντίστοιχα. Η πιο δημοφιλής δράση είναι το Κοινωνικό Παντοπωλείο που συγκέντρωσε 72,7% στην απάντηση «ΝΑΙ». Οι δράσεις Δημοτικό Κοινωνικό Ιατρείο και «Βοήθεια στο Σπίτι» συγκέντρωσαν περίπου το ίδιο ποσοστό στα απαντήσεις «ΝΑΙ» και «ΟΧΙ».

Καταλήγουμε λοιπόν ότι οι 8 από τις 9 δράσεις του Δήμου για τη βιώσιμη ανάπτυξη είναι άγνωστες στον πληθυσμό του Δήμου Αγρινίου. Οπότε είναι αναμενόμενο να θεωρείται ότι δεν έχει επιτευχθεί η βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΕΙΤΑΙ_ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ_ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΝΑΙ	63	57,3	57,8	57,8
	ΟΧΙ	22	20,0	20,2	78,0
	ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ	24	21,8	22,0	100,0
Total		109	99,1	100,0	
Missing	System	1	,9		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 28: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση «πραγματοποιείται πρόγραμμα ανακύκλωσης στο Δήμο σας;»

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 28: Κυκλικό διάγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση «πραγματοποιείται πρόγραμμα ανακύκλωσης στο Δήμο σας;»

Στην ερώτηση αν πραγματοποιείται πρόγραμμα ανακύκλωσης στο Δήμο Αγρινίου, το 57,27% απάντησε «ΝΑΙ», το 20% απάντησε «ΟΧΙ», το 21,82% δεν γνωρίζει να μας απαντήσει και 1 στους 110 (ποσοστό 0,91%) δεν θέλησε να μας απαντήσει, όπως διαπιστώνεται από τον Πίνακα 28 και το Διάγραμμα 28. Η ανακύκλωση είναι σημαντικός παράγοντας για τη βιώσιμη ανάπτυξη

ενός Δήμου και στην συγκεκριμένη έρευνα βλέπουμε ότι δεν είναι ευρέως διαδεδομένη.

ΕΝΤΥΠΟ_ΧΑΡΤΙ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	41	37,3	64,1	64,1
	OXI	22	20,0	34,4	98,4
	2	1	,9	1,6	100,0
	Total	64	58,2	100,0	
Missing	System	46	41,8		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 29α: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση εάν ανακυκλώνεται έντυπο χαρτί

ΓΥΑΛΙ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	52	47,3	82,5	82,5
	OXI	11	10,0	17,5	100,0
	Total	63	57,3	100,0	
Missing	System	47	42,7		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 29β: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση εάν ανακυκλώνεται γυαλί

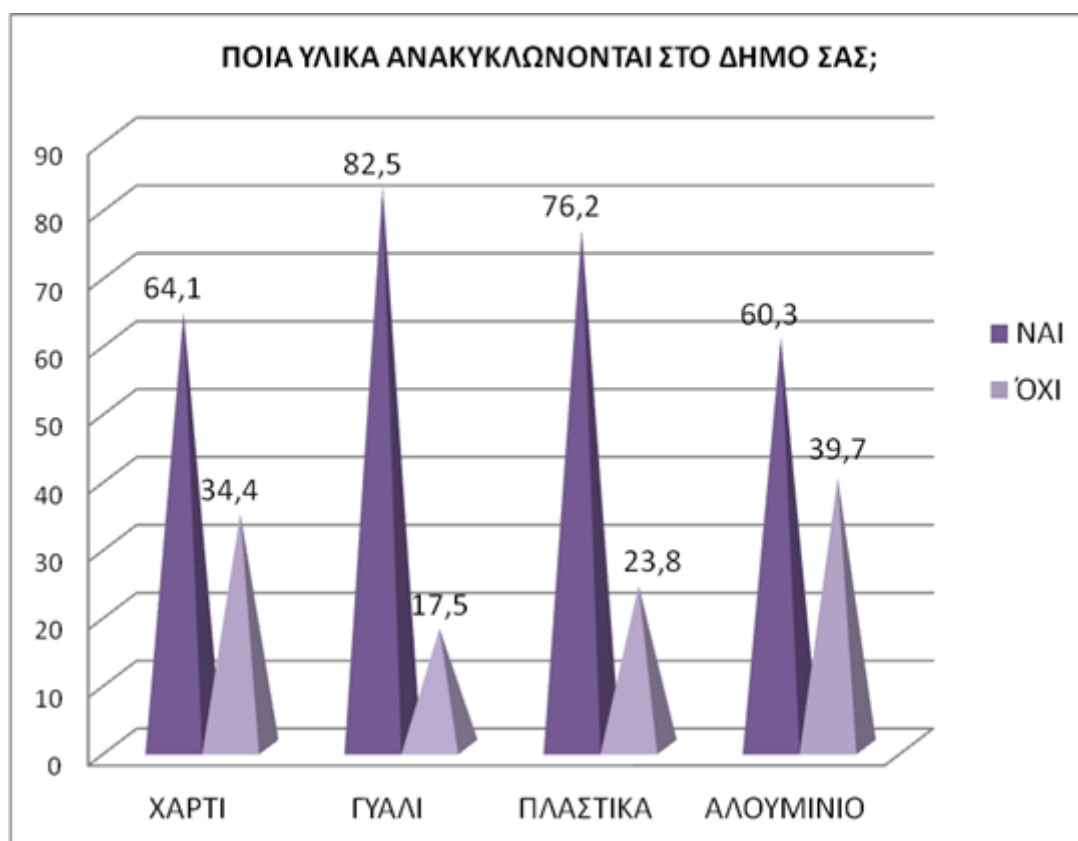
ΠΛΑΣΤΙΚΑ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	48	43,6	76,2	76,2
	OXI	15	13,6	23,8	100,0
	Total	63	57,3	100,0	
Missing	System	47	42,7		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 29γ: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση εάν ανακυκλώνονται πλαστικά

ΑΛΟΥΜΙΝΙΟ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	38	34,5	60,3	60,3
	OXI	25	22,7	39,7	100,0
	Total	63	57,3	100,0	
Missing	System	47	42,7		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 29δ: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών για την ερώτηση εάν ανακυκλώνεται αλουμίνιο

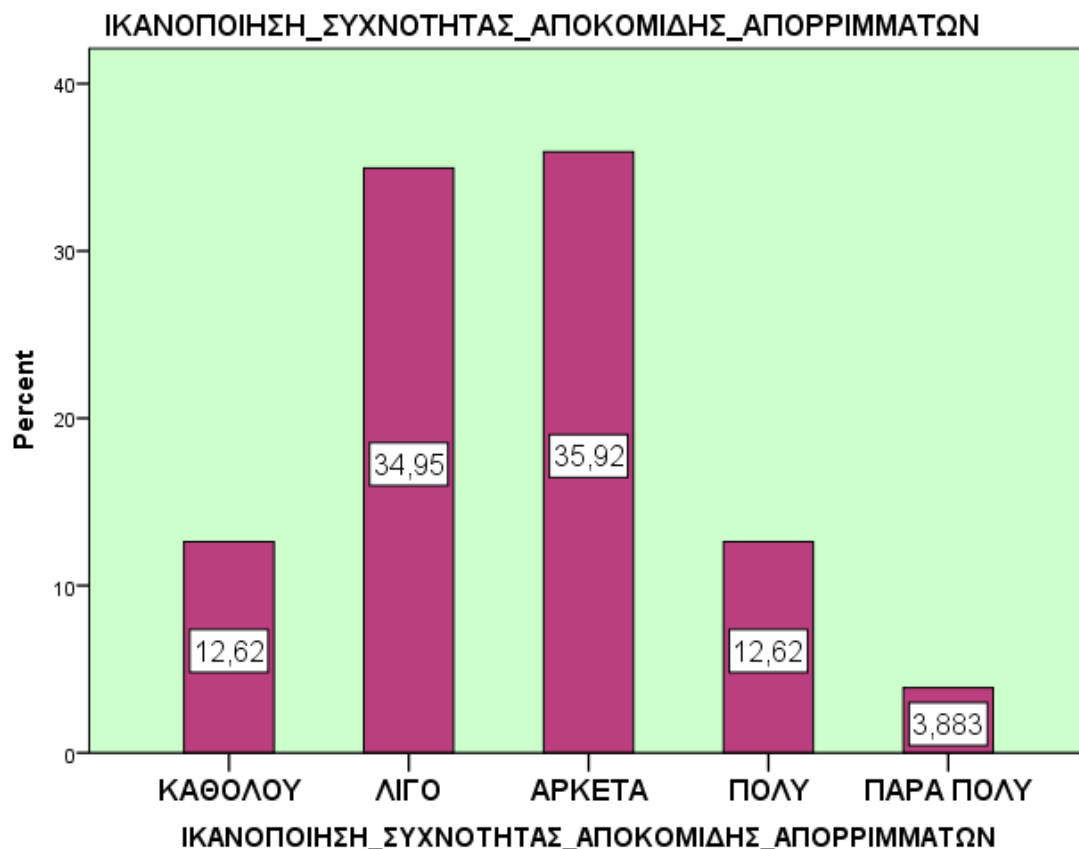
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 29: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών στην ερώτηση «ποια υλικά ανακυκλώνονται στο Δήμο σας;»

Στους 63 συμμετέχοντες που απάντησαν «ΝΑΙ» στην ερώτηση εάν πραγματοποιείται πρόγραμμα ανακύκλωσης στο Δήμο Αγρινίου (βλ. παραπάνω Πίνακα 28), ζητήσαμε να μας πουν ποια υλικά ανακυκλώνονται. Με

βάση τους Πίνακες 29 (α-δ) και το Διάγραμμα 29, το 64,1% μας απάντησε ότι ανακυκλώνεται έντυπο χαρτί (εφημερίδες, περιοδικά, διαφημιστικά, βιβλία κλπ), το 82,5% μας απάντησε ότι ανακυκλώνεται γυαλί (μπουκάλια, βάζα, τζάμια κλπ), το 76,2% απάντησε ότι ανακυκλώνονται τα πλαστικά (μπουκάλια, δοχεία τροφίμων, δοχεία ειδών καθαρισμού κλπ) και το 60,3% ότι ανακυκλώνεται το αλουμίνιο (κουτιά από αναψυκτικά, μπύρες κλπ). Τα συγκεκριμένα ποσοστά μας δείχνουν ότι όλα τα υλικά ανακυκλώνονται στο Δήμο Αγρινίου, οπότε υπάρχουν οι υποδομές για την προώθηση της ανακύκλωσης αλλά δεν αξιοποιούνται σωστά.

ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ_ΣΥΧΝΟΤΗΤΑΣ_ΑΠΟΚΟΜΙΔΗΣ_ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	13	11,8	12,6	12,6
	ΛΙΓΟ	36	32,7	35,0	47,6
	ΑΡΚΕΤΑ	37	33,6	35,9	83,5
	ΠΟΛΥ	13	11,8	12,6	96,1
	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	4	3,6	3,9	100,0
Total		103	93,6	100,0	
Missing	System	7	6,4		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 30: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση «η συχνότητα αποκομιδής των απορριμμάτων είναι ικανοποιητική;»

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 30: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών στην ερώτηση «η συχνότητα αποκομιδής των απορριμμάτων είναι ικανοποιητική;»

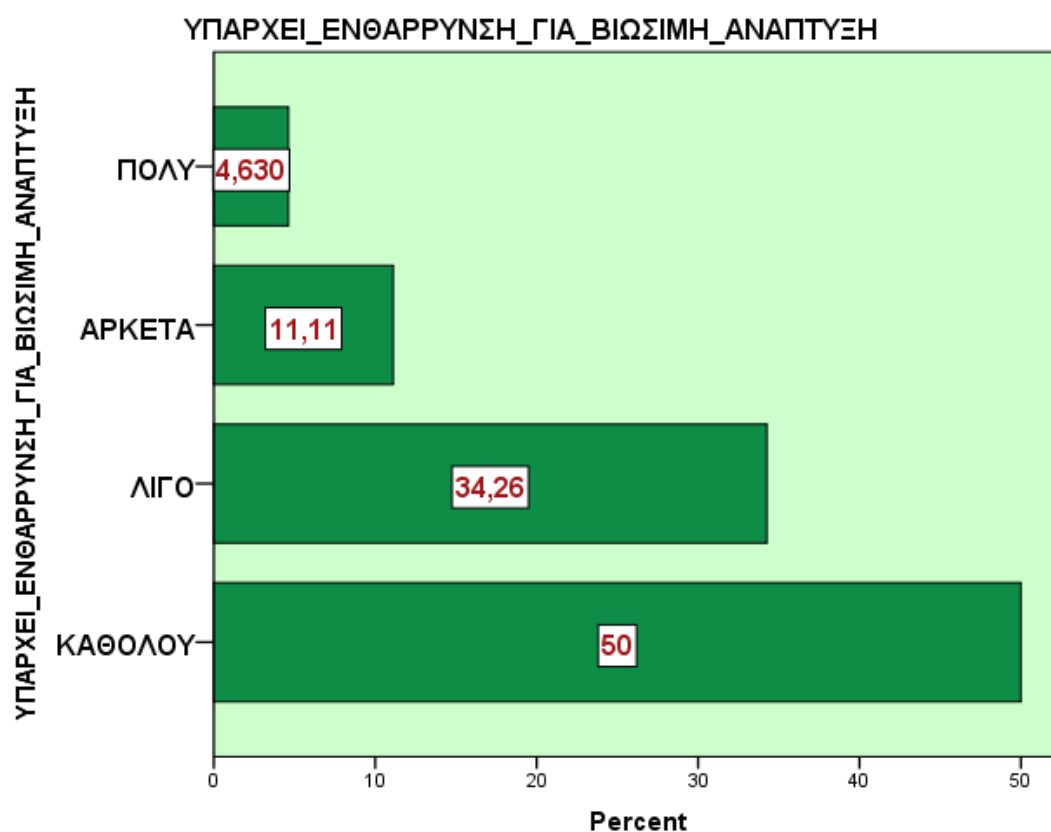
Το 35% των ερωτηθέντων απάντησε ότι είναι λίγο ικανοποιημένο από την συχνότητα αποκομιδής των απορριμμάτων και το ίδιο ποσοστό απάντησε ότι είναι αρκετά ικανοποιημένο (Πίνακας 30 και Διάγραμμα 30). Το 12,6% έδωσαν την απάντηση «καθόλου» και το ίδιο ποσοστό έδωσε την απάντηση «πολύ». Πάρα πολύ ικανοποιημένοι είναι μόλις το 3,9%.

ΥΠΑΡΧΕΙ_ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ_ΓΙΑ_ΒΙΩΣΙΜΗ_ΑΝΑΠΤΥΞΗ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΚΑΘΟΛΟΥ	54	49,1	50,0	50,0
	ΛΙΓΟ	37	33,6	34,3	84,3
	ΑΡΚΕΤΑ	12	10,9	11,1	95,4
	ΠΟΛΥ	5	4,5	4,6	100,0
	Total	108	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		

Total	110	100,0		
-------	-----	-------	--	--

ΠΙΝΑΚΑΣ 31: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση «υπάρχει ενθάρρυνση από την τοπική αυτοδιοίκηση ώστε ο τοπικός πληθυσμός να αναμειχθεί σε θέματα που αφορούν στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής;»

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 31: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών στην ερώτηση «υπάρχει ενθάρρυνση από την τοπική αυτοδιοίκηση ώστε ο τοπικός πληθυσμός να αναμειχθεί σε θέματα που αφορούν στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής;»

Σε ποσοστό 50% (βλ. σχετ. Πίνακα 31 και Διάγραμμα 31) οι συμμετέχοντες απάντησαν ότι δεν υπάρχει καθόλου ενθάρρυνση από την τοπική αυτοδιοίκηση ώστε ο τοπικός πληθυσμός να αναμειχθεί σε θέματα που αφορούν στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής. Το 34,3% απάντησε «Λίγο», το 11,1% απάντησε «Αρκετά» και το 4,6% απάντησε «Πολύ». Είναι προφανές, ότι δεν υπάρχει ενθάρρυνση από την τοπική αυτοδιοίκηση ώστε ο τοπικός πληθυσμός να αναμειχθεί σε θέματα που αφορούν στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	47	42,7	43,5	43,5
	OXI	61	55,5	56,5	100,0
	Total	108	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 32α: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση
εάν πιστεύετε ότι με τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων μπορεί να τονωθεί η
τοπική οικονομία

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ_ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	22	20,0	20,4	20,4
	OXI	86	78,2	79,6	100,0
	Total	108	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 32β: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση
εάν πιστεύετε ότι με τη δημιουργία εργοστασίων μπορεί να τονωθεί η τοπική
οικονομία

ΑΝΑΠΤΥΞΗ_ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	85	77,3	78,7	78,7
	OXI	23	20,9	21,3	100,0
	Total	108	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 32γ: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση
εάν πιστεύετε ότι με την ανάπτυξη του τουρισμού μπορεί να τονωθεί η τοπική
οικονομία

ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ_ΕΕ

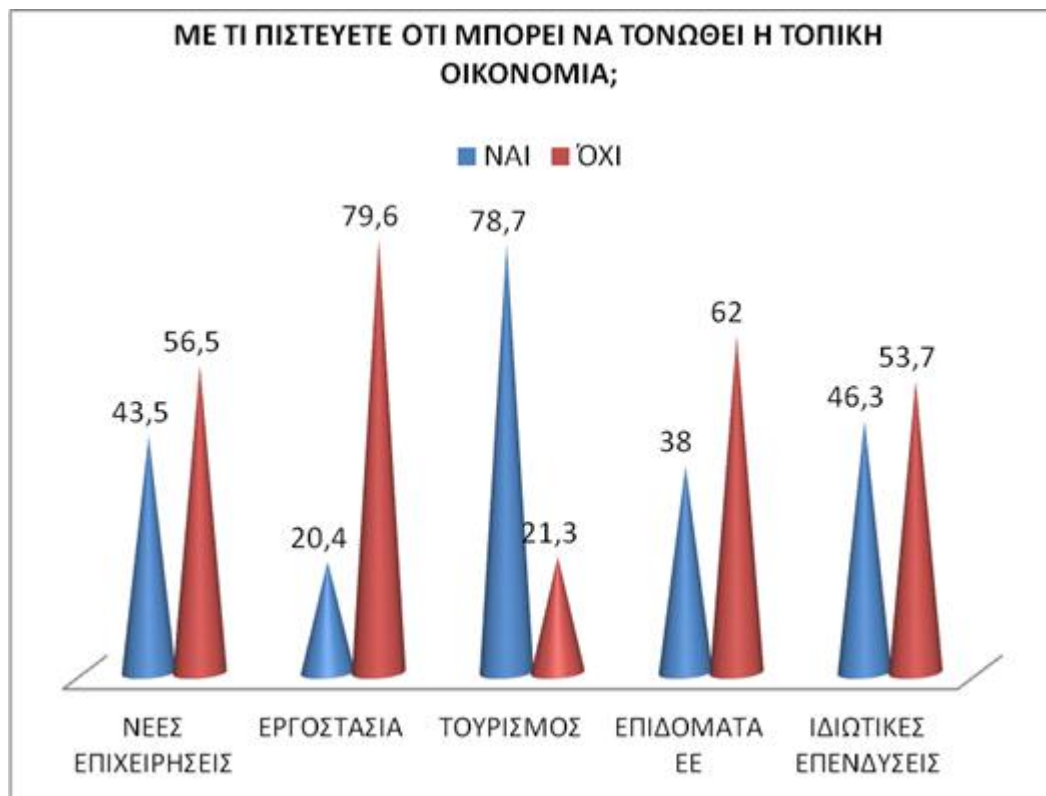
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	41	37,3	38,0	38,0
	OXI	67	60,9	62,0	100,0
	Total	108	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 32δ: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση
εάν πιστεύετε ότι με τα επιδόματα Ε.Ε. μπορεί να τονωθεί η τοπική οικονομία

ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ_ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	50	45,5	46,3	46,3
	OXI	58	52,7	53,7	100,0
	Total	108	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 32ε: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση
εάν πιστεύετε ότι με τις ιδιωτικές επενδύσεις μπορεί να τονωθεί η τοπική
οικονομία

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 32: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση «με τι πιστεύετε ότι μπορεί να τονωθεί η τοπική οικονομία;»

Στην ερώτηση με τι πιστεύετε ότι μπορεί να τονωθεί η τοπική οικονομία το 78,7% θεωρεί με την ανάπτυξη του τουρισμού, το 46,3% πιστεύει με τις ιδιωτικές επενδύσεις, το 43,5% με τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων, το 38,3% με τα επιδόματα από την Ε.Ε. και το 20,4% με τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων. Από τους Πίνακες 32 (α-ε) και το Διάγραμμα 32 προκύπτει η ανάγκη για την ανάπτυξη του τουρισμού προκειμένου να τονωθεί η τοπική οικονομία.

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ΝΑΙ	81	73,6	75,0	75,0
	ΟΧΙ	27	24,5	25,0	100,0
	Total	108	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 33α: Πίνακας κατανομής συχνотήτων και ποσοστών στην ερώτηση
εάν πιστεύετε ότι με επενδύσεις σε γεωργία-κτηνοτροφία μπορεί να
πραγματοποιηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη

ΒΕΛΤΙΩΣΗ_ΔΗΜΟΣΙΩΝ_ΚΑΙ_ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ_ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	34	30,9	31,5	31,5
	OXI	74	67,3	68,5	100,0
	Total	108	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 33β: Πίνακας κατανομής συχνотήτων και ποσοστών στην ερώτηση
εάν πιστεύετε ότι με τη βελτίωση δημόσιων και ιδιωτικών υπηρεσιών μπορεί
να πραγματοποιηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη

ΟΔΙΚΟ_ΔΙΚΤΥΟ_ΧΩΡΟΙ_ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ_ΠΟΔΗΛΑΤΟΔΡΟΜΟΣ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	56	50,9	51,9	51,9
	OXI	52	47,3	48,1	100,0
	Total	108	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 33γ: Πίνακας κατανομής συχνотήτων και ποσοστών στην ερώτηση
εάν πιστεύετε ότι με τη βελτίωση υποδομών οδικού δικτύου και μετακίνησης,
την κατασκευή χώρων στάθμευσης και τη δημιουργία ποδηλατοδρόμων μπορεί
να πραγματοποιηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη

ΘΕΣΜΙΚΟ_ΠΛΑΙΣΙΟ_ΓΙΑ_ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ_ΦΥΣΙΚΟΥ_ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	35	31,8	32,4	32,4
	OXI	73	66,4	67,6	100,0
	Total	108	98.2	100.0	

Missing	System	2	1,8		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 33δ: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση εάν πιστεύετε ότι με ισχυρότερο θεσμικό πλαίσιο για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος μπορεί να πραγματοποιηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη

ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	59	53,6	54,6	54,6
	OXI	49	44,5	45,4	100,0
	Total	108	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 33ε: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση εάν πιστεύετε ότι με την ανάδειξη περιβαλλοντικών χώρων μπορεί να πραγματοποιηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΚΑΔΩΝ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	27	24,5	25,0	25,0
	OXI	81	73,6	75,0	100,0
	Total	108	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 33στ: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση εάν πιστεύετε ότι με την εγκατάσταση επιπλέον κάδων ανακύκλωσης μπορεί να πραγματοποιηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη

ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	35	31,8	32,4	32,4
	OXI	73	66,4	67,6	100,0

Total	108	98,2	100,0
Missing System	2	1,8	
Total	110	100,0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 33ζ: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση εάν πιστεύετε ότι με την ανάδειξη της πολιτισμικής ταυτότητας της περιοχής (ιστορικά μνημεία, ήθη, έθιμα, καλλιτεχνικά δρώμενα, τοπικές εορτές κλπ) μπορεί να πραγματοποιηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη

ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid NAI	37	33,6	34,3	34,3
OXI	71	64,5	65,7	100,0
Total	108	98,2	100,0	
Missing System	2	1,8		
Total	110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 33η: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση εάν πιστεύετε ότι με τη κινητοποίηση τοπικού πληθυσμού για συμμετοχή σε προγράμματα βιώσιμης ανάπτυξης μπορεί να πραγματοποιηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ_ΚΑΙ_ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid NAI	30	27,3	27,8	27,8
OXI	78	70,9	72,2	100,0
Total	108	98,2	100,0	
Missing System	2	1,8		
Total	110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 33θ: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση εάν πιστεύετε ότι με την εκπαίδευση και κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού μπορεί να πραγματοποιηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη

ΑΝΑΠΤΥΞΗ_ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

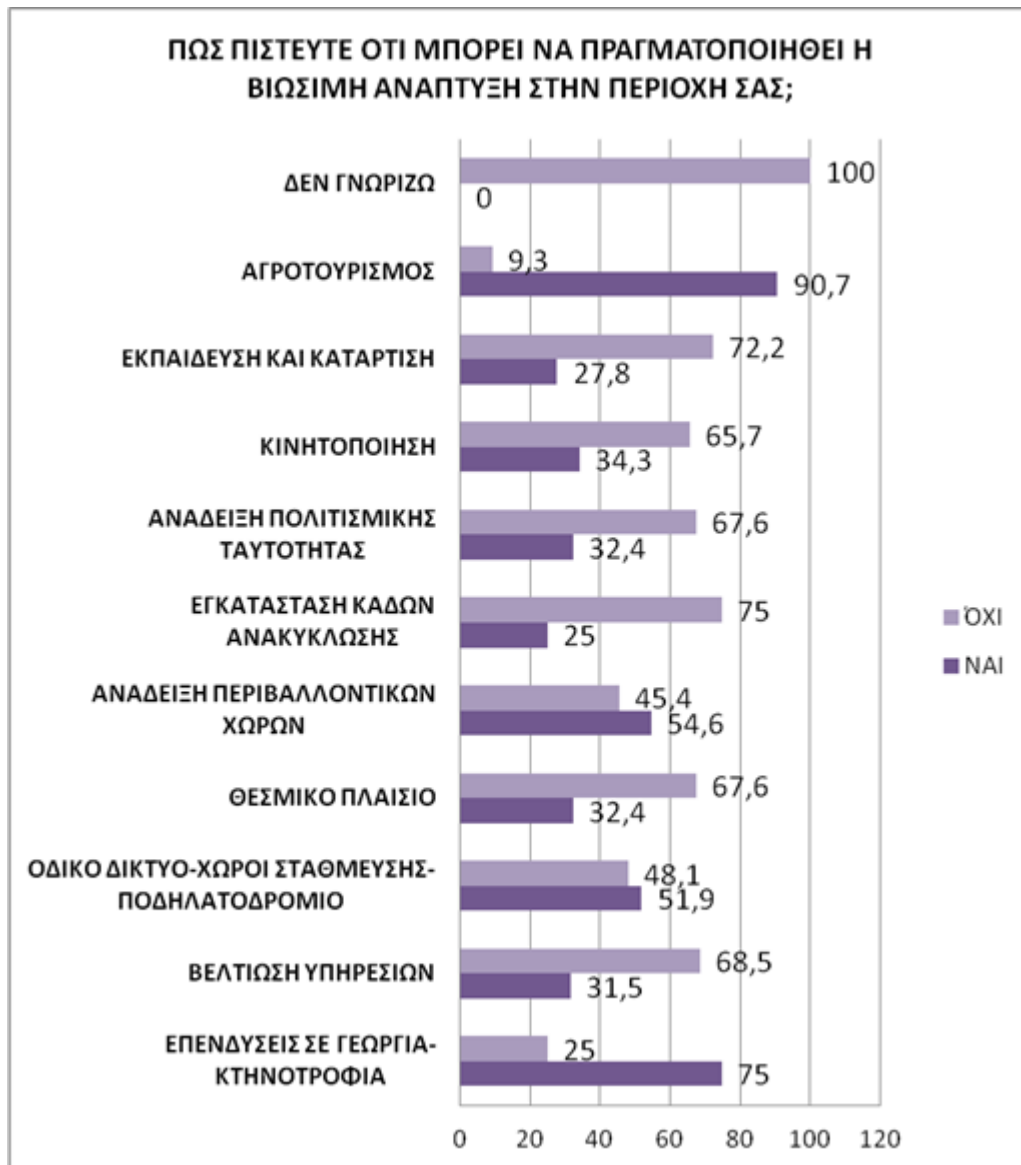
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	NAI	98	89,1	90,7	90,7
	OXI	10	9,1	9,3	100,0
	Total	108	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 33ι: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση
εάν πιστεύετε ότι με την ανάπτυξη του αγροτουρισμού μπορεί να
πραγματοποιηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη

ΔΕ_ΓΝΩΡΙΖΩ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	OXI	108	98,2	100,0	100,0
Missing	System	2	1,8		
Total		110	100,0		

ΠΙΝΑΚΑΣ 33κ: Πίνακας κατανομής συχνοτήτων και ποσοστών στην ερώτηση
εάν δεν γνωρίζετε πως μπορεί να πραγματοποιηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 33: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών για την ερώτηση «πώς πιστεύετε ότι μπορεί να πραγματοποιηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη στην περιοχή σας;»

Με βάση τους Πίνακες 33 (α-κ) και το Διάγραμμα 33, το 90,7% πιστεύει ότι με την ανάπτυξη του αγροτουρισμού μπορεί να πραγματοποιηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη και το 75% πιστεύει με τις επενδύσεις σε γεωργία και κτηνοτροφία. Το 54,6% θεωρεί ότι η ανάδειξη των περιβαλλοντικών χώρων μπορεί να βοηθήσει στη βιώσιμη ανάπτυξη και το 51,9% η βελτίωση των υποδομών του οδικού δικτύου και μετακίνησης, η κατασκευή χώρων στάθμευσης και η δημιουργία ποδηλατοδρόμων. Το 34,3% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι μπορεί να βοηθήσει στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής η κινητοποίηση του τοπικού

πληθυσμού για συμμετοχή σε προγράμματα βιώσιμης ανάπτυξης. Σε ποσοστό 32,4% οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι το ισχυρότερο θεσμικό πλαίσιο για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και η ανάδειξη της πολιτισμικής ταυτότητας της περιοχής (ιστορικά μνημεία, ήθη, έθιμα, καλλιτεχνικά δρώμενα, τοπικές εορτές κλπ) μπορούν να πραγματοποιήσουν τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η βελτίωση των δημόσιων και ιδιωτικών υπηρεσιών, το 31,5% θεωρούν ότι μπορεί να βοηθήσει στην βιώσιμη ανάπτυξη. Το 27,8% θεωρεί ότι μέσα από την εκπαίδευση και κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού μπορεί να πραγματοποιηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη και το 25% μέσα από την εγκατάσταση επιπλέον κάδων ανακύκλωσης. Η απάντηση «Δεν γνωρίζω» δεν επιλέχθηκε από κανέναν συμμετέχοντα.

3.2.2 Εκτίμηση Υποδειγμάτων

Η προσέγγιση της ΕΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη είναι η λεγόμενη «προσέγγιση των τριών πυλώνων» (οικονομική αποτελεσματικότητα, περιβαλλοντική προστασία, κοινωνική δικαιοσύνη), η οποία προϋποθέτει την ενσωμάτωση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πολιτικών.

Με βάση αυτό τον ορισμό και την παρούσα έρευνα θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε αυτούς τους τρεις πυλώνες. Θα εξετάσουμε αν ικανοποιούνται αυτές οι τρεις πολιτικές στο Δήμο Αγρινίου, για να μπορέσουμε τελικά να απαντήσουμε στο σκοπό αυτής της έρευνας: Πραγματοποιείται ή όχι η βιώσιμη ανάπτυξη στο Δήμο Αγρινίου;

Πιο συγκεκριμένα θα μελετήσουμε 3 υποδείγματα:

1. Με την βοήθεια της λογιστικής παλινδρόμησης θα εκτιμήσουμε τους παράγοντες που επηρεάζουν την τουριστική ανάπτυξη.
2. Με βάση την πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση θα εκτιμήσουμε τους παράγοντες που επηρεάζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη (λαμβάνοντας υπόψη κοινωνικής φύσεως μεταβλητές).
3. Χρησιμοποιώντας πάλι την πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση θα εκτιμήσουμε τους παράγοντες που επηρεάζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη (λαμβάνοντας υπόψη περιβαλλοντικής φύσεως μεταβλητές).

3.2.2.1 Υπόδειγμα 1

Εκτίμηση Λογιστικής Παλινδρόμησης για τους παράγοντες που επηρεάζουν τις απόψεις των πολιτών σχετικά με την ανάπτυξη του τουρισμού στο Δήμο Αγρινίου:

Στην πρώτη εκτίμηση που θα κάνουμε, θα ελέγξουμε εάν έχει αναπτυχθεί ο τουρισμός στην περιοχή του Δήμου Αγρινίου και από ποιους παράγοντες επηρεάζεται η γνώμη των πολιτών πάνω σε αυτό το θέμα.

$$\begin{aligned} \text{ΑΝΑΠΤΥΞΗ_ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ} = & \beta_0 + \beta_1 \text{ΜΕΤΑΛΥΚΕΙΑΚΗ_ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ} \\ & + \beta_2 \text{ΕΓΓΑΜΟΣ} + \beta_3 \text{ΚΥΡΙΑ_ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ} \\ & + \beta_4 \text{ΦΥΣΙΚΟΣ_ΠΛΟΥΤΟΣ} + \beta_5 \text{ΧΩΡΟΙ_ΠΡΑΣΙΝΟΥ_ΠΛΗΣΙΟΝ_ΔΙΑΜΟΝΗΣ} \\ & + \beta_6 \text{ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ_ΟΔΙΚΟΥ_ΔΙΚΤΥΟΥ} \end{aligned}$$

Οι μεταβλητές που εξετάστηκαν είναι:

- Η γνώμη των ερωτηθέντων για την ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή του Δήμου Αγρινίου, ως εξαρτημένη ψευδομεταβλητή που λαμβάνει τιμή 0 εάν ο ερωτώμενος πιστεύει ότι δεν έχει αναπτυχθεί ο τουρισμός και την τιμή 1 εάν το πιστεύει.
- Η μεταλυκειακή εκπαίδευση, ως ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που λαμβάνει την τιμή 0 εάν ο ερωτώμενος έχει προχωρήσει σε σπουδές μετά το λύκειο και 1 σε διαφορετική περίπτωση.
- Έγγαμος, ως ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που λαμβάνει την τιμή 0 εάν ο ερωτώμενος δεν είναι παντρεμένος, και 1 εάν είναι παντρεμένος.
- Κύρια απασχόληση, ως ανεξάρτητη ποσοτική μεταβλητή που περιγράφει την κύρια απασχόληση του ερωτώμενου.
- Φυσικός πλούτος, ως ανεξάρτητη ποσοτική μεταβλητή που προσδιορίζει σε ποιο βαθμό ο φυσικός πλούτος της περιοχής παρακινεί τον ερωτώμενο ώστε να παραμείνει μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στο Δήμο Αγρινίου.
- Χώροι πρασίνου πλησίον διαμονής, ως ανεξάρτητη ποσοτική μεταβλητή που προσδιορίζει σε ποιο βαθμό οι χώροι πρασίνου πλησίον

διαμονής παρακινούν τον ερωτώμενο ώστε να παραμείνει μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στο Δήμο Αγρινίου.

- Ικανοποίηση οδικού δικτύου, ως ανεξάρτητη ποσοτική μεταβλητή που προσδιορίζει σε ποιο βαθμό είναι ικανοποιημένος ο ερωτώμενος από την οδική σύνδεση του Δήμου Αγρινίου με τα κοντινά αστικά κέντρα (Πάτρα και Ιωάννινα).
- β_0 η σταθερά του μοντέλου

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

	TIMH	Sig.
β_0	-2,94	0,000
β_1	1,33	0,248
β_2	1,154	0,283
β_3	3,098	0,078
β_4	3,3	0,069
β_5	3,071	0,031
β_6	0,000	0,000
R^2	39,2%	

Από τις μεταβλητές που εξετάσαμε, παρατηρούμε ότι σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 5 % και 10% η μεταλυκειακή εκπαίδευση και οικογενειακή κατάσταση (έγγαμος, άγαμος) δεν επηρεάζουν την γνώμη των ερωτώμενων για την τουριστική ανάπτυξη στο Δήμο Αγρινίου.

Αντίθετα η κύρια απασχόληση, ο φυσικός πλούτος, οι χώροι πλησίον διαμονής και ο βαθμός ικανοποίησης από το οδικό δίκτυο επηρεάζουν την γνώμη των ερωτώμενων για την τουριστική ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου. Ειδικότερα, βλέπουμε ότι οι απόψεις για την τουριστική ανάπτυξη διαφέρουν

ανάλογα με την απασχόληση του κάθε ερωτώμενου. Επίσης, παρατηρούμε ότι όσο πιο ικανοποιημένος είναι κάποιος από τον φυσικό πλούτο της περιοχής, τόσο πιο πολύ αυξάνεται η πιθανότητα να πιστεύει στην τουριστική ανάπτυξη. Το ίδιο συμβαίνει και με τους χώρους πλησίον διαμονής. Δηλαδή, όσο πιο πολύ πράσινο υπάρχει γύρω από την κατοικία του ο ερωτώμενος επηρεάζεται θετικά στην άποψή του για την τουριστική ανάπτυξη. Ανάλογα είναι και τα αποτελέσματα για την οδική σύνδεση. Όσο πιο ικανοποιημένος είναι κάποιος από το οδικό δίκτυο που ενώνουν την πόλη του Αγρινίου με την Πάτρα και τα Ιωάννινα, τόσο πιο θετική είναι η εικόνα του για την τουριστική ανάπτυξη.

Χρησιμοποιώντας το R^2 , δηλαδή το δείκτη καλής προσαρμογής του Nagelkerke, βλέπουμε ότι το 39,2% ερμηνεύει την πιθανότητα να πάρει την τιμή 1.

3.2.2.2 Υπόδειγμα 2

Εκτίμηση Πολλαπλής Γραμμικής Παλινδρόμησης για τους παράγοντες που επηρεάζουν τις απόψεις των πολιτών σχετικά με το εάν ο Δήμος Αγρινίου είναι βιώσιμη πόλη (κοινωνικοί παράγοντες):

Στο υπόδειγμα 2 θα εξετάσουμε ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την γνώμη των πολιτών σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη με βάση τις κοινωνικές δομές.

$$\begin{aligned} \text{ΕΙΝΑΙ_ΒΙΩΣΙΜΗ_ΠΟΛΗ} = & \beta_0 + \beta_1 \text{ΜΕΤΑΛΥΚΕΙΑΚΗ_ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ} \\ & + \beta_2 \text{ΕΓΓΑΜΟΣ} + \beta_3 \text{ΥΠΑΡΞΗ_ΚΑΠΗ} \\ & + \beta_4 \text{ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ_ΟΔΙΚΗ_ΣΥΝΔΕΣΗ} \\ & + \beta_5 \text{Η_ΤΟΠΙΚΗ_ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ_ΣΥΜΒΑΛΛΕΙ} \\ & + \beta_6 \text{ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ_ΣΥΧΝΟΤΗΤΑΣ_ΑΠΟΚΟΜΙΔΗΣ_ΑΠΟΡΡΙΜΑΤΩΝ} \end{aligned}$$

Οι μεταβλητές που εξετάστηκαν είναι:

- Ο βαθμός που θεωρεί ο ερωτώμενος ότι ο Δήμος του Αγρινίου είναι βιώσιμη πόλη, ως εξαρτημένη ποσοτική μεταβλητή.
- Η μεταλυκειακή εκπαίδευση, ως ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που λαμβάνει την τιμή 0 εάν ο ερωτώμενος έχει προχωρήσει σε σπουδές μετά το λυκείου, και 1 σε διαφορετική περίπτωση.

- Έγγαμος, ως ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που λαμβάνει την τιμή 0 εάν ο ερωτώμενος δεν είναι παντρεμένος, και 1 εάν είναι παντρεμένος.
- Το αν θεωρείται χρήσιμη η ύπαρξη των ΚΑΠΗ, ως ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που λαμβάνει την τιμή 0 εάν ο ερωτώμενος δεν το θεωρεί, και 1 εάν θεωρεί χρήσιμο να υπάρχουν ΚΑΠΗ.
- Ικανοποίηση από την οδική σύνδεση, ως ανεξάρτητη ποσοτική μεταβλητή που προσδιορίζει σε ποιο βαθμό είναι ικανοποιημένος ο ερωτώμενος από την οδική σύνδεση του Δήμου Αγρινίου με τα κοντινά αστικά κέντρα (Πάτρα και Ιωάννινα).
- Αν θεωρεί ο ερωτώμενος ότι η τοπική αυτοδιοίκηση συμβάλλει στη βιώσιμη ανάπτυξη, ως ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που λαμβάνει την τιμή 0 εάν ο ερωτώμενος δεν το θεωρεί, και 1 εάν θεωρεί ότι συμβάλλει.
- Η ικανοποίηση από τη συχνότητα αποκομιδής των απορριμάτων, ως ανεξάρτητη ποσοτική μεταβλητή.
- β_0 η σταθερά του μοντέλου.

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

	TIMH	Sig.
β_0	0,799	0,198
β_1	1,372	0,000
β_2	0,004	0,983
β_3	0,481	0,435
β_4	0,086	0,434
β_5	0,528	0,09
β_6	0,128	0,217
R^2	40,5%	

Στον παραπάνω πίνακα βλέπουμε ότι οι κοινωνικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής του Δήμου Αγρινίου, είναι i) το αν ο ερωτώμενος έχει προχωρήσει με τις σπουδές του και μετά το λύκειο και ii) η συμβολή της τοπικής αυτοδιοίκησης, σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 10%.

Αντίθετα, η οικογενειακή κατάσταση (έγγαμος ή άγαμος), η ύπαρξη των ΚΑΠΗ, η ικανοποίηση από την οδική σύνδεση του Δήμου Αγρινίου με τα κοντινά μεγάλα αστικά κέντρα και η συχνότητα αποκομιδής των απορριμμάτων δεν επηρεάζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη από κοινωνικής άποψης.

Με άλλα λόγια, η εκπαίδευση επηρεάζει την άποψη του ερωτώμενου για το αν ο Δήμος Αγρινίου μπορεί να χαρακτηριστεί βιώσιμη πόλη. Πολύ σημαντικό αυτό που προκύπτει για την συμβολή της τοπικής αυτοδιοίκησης στη βιώσιμη ανάπτυξη. Από την ανάλυση της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης αναδεικνύεται η ανάγκη για την συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης σε μεγάλο βαθμό για τη βιώσιμη ανάπτυξη του δήμου Αγρινίου στον κοινωνικό πυλώνα.

Παρατηρώντας την τιμή του R^2 , διαπιστώνουμε ότι το 40,5% της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής εξηγείται από τις συγκεκριμένες ανεξάρτητες μεταβλητές. Αυτό είναι μια ένδειξη καλή προσαρμογής των δεδομένων μας.

3.2.2.3 Υπόδειγμα 3

Εκτίμηση Πολλαπλής Γραμμικής Παλινδρόμησης για τους παράγοντες που επηρεάζουν τις απόψεις των πολιτών σχετικά με το εάν ο Δήμος Αγρινίου είναι βιώσιμη πόλη (περιβαλλοντικοί παράγοντες):

Η τρίτη εξίσωση ελέγχει ποιοι παράγοντες επηρεάζουν τη γνώμη των πολιτών σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη με βάση τις περιβαλλοντικές δομές του Δήμου Αγρινίου.

$$\begin{aligned} \text{ΕΙΝΑΙ_ΒΙΩΣΙΜΗ_ΠΟΛΗ} = & \beta_0 + \beta_1 \text{ΜΕΤΑΛΥΚΕΙΑΚΗ_ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ} \\ & + \beta_2 \text{ΕΓΓΑΜΟΣ} + \beta_3 \text{ΦΥΣΙΚΟΣ_ΠΛΟΥΤΟΣ} \\ & + \beta_4 \text{ΧΩΡΟΙ_ΠΡΑΣΙΝΟΥ_ΠΛΗΣΙΟΝ_ΔΙΑΜΟΝΗΣ} \\ & + \beta_5 \text{ΛΙΜΝΗ_ΤΡΙΧΩΝΙΔΑ_ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ_ΠΕΡΙΟΧΗ} \\ & + \beta_6 \text{ΔΙΚΤΥΟ_ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ_ΠΡΑΣΙΝΩΝ_ΠΟΛΕΩΝ} \end{aligned}$$

Οι μεταβλητές που εξετάστηκαν είναι:

- Ο βαθμός που θεωρεί ο ερωτώμενος ότι ο Δήμος του Αγρινίου είναι βιώσιμη πόλη, ως εξαρτημένη ποσοτική μεταβλητή.
- Η μεταλυκειακή εκπαίδευση, ως ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που λαμβάνει την τιμή 0 εάν ο ερωτώμενος έχει προχωρήσει σε σπουδές μετά το λυκείου, και 1 σε διαφορετική περίπτωση.
- Έγγαμος, ως ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που λαμβάνει την τιμή 0 εάν ο ερωτώμενος δεν είναι παντρεμένος, και 1 εάν είναι παντρεμένος.
- Φυσικός πλούτος, ως ανεξάρτητη ποσοτική μεταβλητή που προσδιορίζει σε ποιο βαθμό ο φυσικός πλούτος της περιοχής παρακινεί τον ερωτώμενο ώστε να παραμείνει μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στο Δήμο Αγρινίου.
- Χώροι πρασίνου πλησίον διαμονής, ως ανεξάρτητη ποσοτική μεταβλητή που προσδιορίζει σε ποιο βαθμό οι χώροι πρασίνου πλησίον διαμονής παρακινούν τον ερωτώμενο ώστε να παραμείνει μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στο Δήμο Αγρινίου.
- Το αν γνωρίζουν οι ερωτώμενοι ότι η Λίμνη Τριχωνίδα έχει χαρακτηριστεί προστατευόμενη περιοχή σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό κατάλογο NATURA 2000, ως ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που λαμβάνει την τιμή 0 εάν ο ερωτώμενος δεν το γνωρίζει και τιμή 1 εάν το γνωρίζει.
- Το αν γνωρίζουν οι ερωτώμενοι το «Δίκτυο Ελληνικών Πράσινων Πόλεων», ως ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που λαμβάνει την τιμή 0 εάν ο ερωτώμενος δεν το γνωρίζει και τιμή 1 εάν το γνωρίζει.
- β_0 η σταθερά του μοντέλου

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

	TIMH	Sig.
β_0	1,14	0,008
β_1	0,950	0,003
β_2	-0,147	0,672
β_3	0,229	0,301
β_4	0,270	0,009
β_5	0,411	0,039
β_6	0,109	0,736
R^2	32,5%	

Οι παράγοντες που επηρεάζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη σε περιβαλλοντικό επίπεδο, και είναι στατιστικά σημαντικοί σε επίπεδο 5%, με βάση το τρίτο υπόδειγμά μας, είναι η συμμετοχή των ερωτώμενων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, η ικανοποίηση από τους χώρους πρασίνου πλησίον της κατοικίας τους και το αν γνωρίζουν ότι η Λίμνη Τριχωνίδα έχει χαρακτηριστεί προστατευόμενη περιοχή σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό κατάλογο NATURA 2000.

Οι μεταβλητές οικογενειακή κατάσταση (άγαμος- έγγαμος), ο φυσικός πλούτος και η γνώση του Δικτύου Ελληνικών Πρασίνων Πόλεων, δεν προσφέρουν κάτι στο μοντέλο μας. Είναι στατιστικά μη σημαντικές σε επίπεδο 5%.

Οι συμμετέχοντες που προχώρησαν σε μεταλυκειακές σπουδές θεωρούν ότι ο Δήμος του Αγρινίου είναι βιώσιμη πόλη σε σχέση με το περιβάλλον. Επίσης, οι ερωτώμενοι θεωρούν σημαντικό παράγοντα να υπάρχουν χώροι πρασίνου κοντά στην κατοικία τους για να χαρακτηρίσουν το Δήμο βιώσιμη πόλη περιβαλλοντικά. Τέλος, όσοι γνωρίζουν ότι η Λίμνη Τριχωνίδα έχει χαρακτηριστεί προστατευόμενη περιοχή σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό

κατάλογο NATURA 2000, θεωρούν πιο πιθανό να έχει επιτύχει ο Δήμος Αγρινίου τη βιώσιμη ανάπτυξη σε περιβαλλοντικό επίπεδο.

Η προσαρμογή των δεδομένων μας είναι καλή, αφού ο δείκτης πήρε την τιμή R^2 32,5%. Δηλαδή το 32,5% της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής εξηγείται από τις ανεξάρτητες μεταβλητές που θεωρήθηκαν στατιστικά σημαντικές.

3.3 Συμπεράσματα Δειγματοληπτικής έρευνας

Σύμφωνα με τη Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, όπως αυτή υιοθετήθηκε για πρώτη φορά στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Goeteborg το 2001 και όπως αναπτύσσεται και σε μεταγενέστερα σχετικά κείμενα: Η Βιώσιμη Ανάπτυξη είναι μία συνεχής πορεία αλλαγής και προσαρμογής, και όχι μία στατική κατάσταση, με στόχο την ικανοποίηση των αναγκών του παρόντος, χωρίς όμως να μειώνεται η δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν και τις δικές τους ανάγκες, μέσα από την ισόρροπη και ισότιμη επιδίωξη και των τριών πυλώνων της Βιώσιμης Ανάπτυξης: Οικονομία – Περιβάλλον – Κοινωνία. Μέσα από τη συμπόρευση, δηλαδή, της οικονομικής ανάπτυξης, της περιβαλλοντικής προστασίας και της κοινωνικής συνοχής.

Σκοπός, λοιπόν αυτής της έρευνας είναι να αναδειχθεί εάν ο Δήμος Αγρινίου μπορεί να χαρακτηριστεί «Βιώσιμη πόλη». Με άλλα λόγια εάν πληρούνται οι τρεις βασικοί πυλώνες. Γι' αυτό το σκοπό κωδικοποιήσαμε και αναλύσαμε 110 ερωτηματολόγια, τα οποία δομήθηκαν με τέτοιο τρόπο ώστε να μας βοηθήσουμε να καταλάβουμε i) εάν έχει επιτευχθεί ο σκοπός της βιώσιμης ανάπτυξης στο Δήμο Αγρινίου κατά την συγκεκριμένη χρονική περίοδο, ii) εάν έχει τις δυνατότητες και το υπόβαθρο για τη βιώσιμη ανάπτυξή του και iii) να προτείνουμε κάποιες λύσεις.

Αρχικά, αναλύσαμε το προφίλ του δείγματός μας, χρησιμοποιώντας διαγράμματα (ραβδογράμματα και κυκλικά διαγράμματα) και πίνακες κατανομής συχνοτήτων (και ποσοστών.) Οι πρώτες 9 μεταβλητές περιελάμβαναν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά: το φύλο, η ηλικία (σε κλάσεις), η εκπαίδευση, η οικογενειακή κατάσταση, η ύπαρξη παιδιών, η κύρια απασχόληση, το ετήσιο οικογενειακό συνολικό εισόδημα, ο τόπος καταγωγής και ο λόγος που διαμένουν στο Δήμο Αγρινίου.

Τα αποτελέσματα μας έδειξαν ότι είχαμε άτομα στο δείγμα μας και από τα δύο φύλα σχεδόν σε ίσο ποσοστό, άτομα από όλες τις ηλικιακές ομάδες με κυρίαρχη κλάση άτομα μεταξύ 26 έως 35 ετών. Για το επίπεδο εκπαίδευσής τους καταγράψαμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό είναι απόφοιτοι ΑΕΙ και είχαμε ένα μικρό ποσοστό της τάξεως του 15% που είναι είτε αναλφάβητοι είτε απόφοιτοι δημοτικού είτε απόφοιτοι γυμνασίου. Το δεύτερο κατά φθίνουσα σειρά ποσοστό ήταν απόφοιτοι Λυκείου.

Το 50% του δείγματός μας είναι έγγαμοι και το 33% είναι άγαμοι. Μοιρασμένο στην μέση, φάνηκε το δείγμα μας για το αν έχουν παιδιά. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες είναι ελεύθεροι επαγγελματίες σε ποσοστό 33,6%, το 27% δημόσιοι και ιδιωτικοί υπάλληλοι, σε ποσοστό 16% συνταξιούχοι, το 10,9% άνεργοι και σε μικρό ποσοστό 4,5% οικιακά και φοιτητές.

Για το ετήσιο οικογενειακό συνολικό εισόδημά τους το 75% του δείγματος δήλωσε απολαβές από 0 έως 30.000€. Για το 94% του δείγματος ο τόπος καταγωγής είναι ο Δήμος Αγρινίου και το 78% είναι κάτοικοί του. Ο συχνότερος λόγος διαμονής που έδωσαν σαν απάντηση είναι προσωπικός/οικογενειακός λόγος.

Στη συνέχεια οι συμμετέχοντες απάντησαν σε ερωτήσεις σχετικά με την ανάπτυξη του τουρισμού. Το 96,3% παραδέχθηκε ότι δεν έχει αναπτυχθεί ο τουρισμός στον Δήμο και το 96,4% θεωρεί ότι έχει μεγάλες δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης. Με βάση τη λογιστική πολλαπλή παλινδρόμηση στο υπόδειγμα 1, είδαμε ότι ο φυσικός πλούτος, οι χώροι πρασίνου κοντά στην κατοικία τους και η σύνδεση με τα κοντινά μεγάλα αστικά κέντρα επηρεάζουν πολύ την τουριστική ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου επομένως και την ανάπτυξη της οικονομίας του. Το 86,8% του δείγματος υποστήριξε ότι πρέπει να δοθεί έμφαση στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού και το 68,9% στην ανάπτυξη του παραποτάμιου τουρισμού.

Το ερωτηματολόγιό μας εξέτασε επίσης τη συμβολή του φυσικού περιβάλλοντος στη βιώσιμη ανάπτυξη. Το 31,8% δήλωσε ότι σε αρκετό βαθμό ο φυσικός πλούτος τους παρακινεί να παραμείνουν για μεγαλύτερο διάστημα στο Δήμο Αγρινίου και το 29,1% δήλωσε αντίστοιχα τις προστατευόμενες περιοχές. Παρατηρήσαμε ότι λίγο πάνω από το 50% του δείγματος γνώριζαν για τη βιολογική κτηνοτροφία και βιολογία. Τα προγράμματα και οι δράσεις του Δήμου όπως το πρόγραμμα Υδάτινες γέφυρες και η συμμετοχή στο δίκτυο Πρασίνων πόλεων, είναι σχεδόν άγνωστα στο δείγμα μας. Για την ανακύκλωση είδαμε ότι το ποσοστό που ενδιαφέρεται μόλις που φτάνει το 60%.

Από την ανάλυση της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης (υπόδειγμα 3) σχετικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη σε περιβαλλοντικό επίπεδο, προέκυψε ότι οι ερωτώμενοι θεωρούν πολύ σημαντικό να υπάρχουν χώροι πρασίνου κοντά στη διαμονή τους, κάτι που δεν συμβαίνει (ποσοστό μηδενικής ικανοποίησης 50%).

Οι ερωτήσεις που απαντήθηκαν ήταν και κοινωνικής φύσεως. Εντύπωση προκαλεί ότι το 86,4% του δείγματος δεν εμπιστεύεται τις υπάρχουσες ιατροφαρμακευτικές δομές. Πλήρως απογοητευμένοι φάνηκαν να είναι και με την οδική σύνδεση του Δήμου Αγρινίου με τα κοντινά αστικά κέντρα (Πάτρα και Ιωάννινα) που αγγίζει το ποσοστό 62%. Απογοητευμένοι είναι και από την συμβολή της τοπικής αυτοδιοίκησης στη βιώσιμη ανάπτυξη σε ποσοστό 60%. Από τις δράσεις του Δήμου οι πιο διαδεδομένες είναι το Κοινωνικό Παντοπωλείο και το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι».

Στο δεύτερο υπόδειγμα, εξετάσαμε με την χρήση της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης αν πραγματοποιείται η βιώσιμη ανάπτυξη στο Δήμο από κοινωνικής πλευράς. Το αποτέλεσμα μας έδειξε ότι η τοπική αυτοδιοίκηση δεν έχει καθόλου ενεργό συμμετοχή στη βιώσιμη ανάπτυξη, παρ' όλο που είναι ο βασικότερος παράγοντας.

Για την τόνωση της τοπικής οικονομίας, το 78% του δείγματος θεωρεί ότι πρέπει να αναπτυχθεί ο τουρισμός, το 46,3% βασίζεται στις ιδιωτικές επενδύσεις και το 43,5% στη δημιουργία νέων επιχειρήσεων. Το 75% του δείγματος θεωρεί ότι η βιώσιμη ανάπτυξη θα πραγματοποιηθεί μέσα από επενδύσεις σε γεωργία-κτηνοτροφία, το 90% μέσα από την ανάπτυξη του αγροτουρισμού και το 54,6% μέσα από την ανάδειξη των περιβαλλοντικών χώρων. Το 52% πιστεύει μέσα από τη βελτίωση των υποδομών του οδικού δικτύου και μετακίνησης, από την κατασκευή χώρων στάθμευσης και τη δημιουργία ποδηλατοδρόμων μπορεί να χαρακτηριστεί ο δήμος Αγρινίου «Βιώσιμη Πόλη».

Τελειώνοντας, καταλήγουμε ότι με την υπάρχουσα κατάσταση, ο Δήμος Αγρινίου δεν μπορεί να χαρακτηριστεί Βιώσιμη Πόλη, αλλά έχει όλες τις δυνατότητες και τις υποδομές για να μπορέσει να το πετύχει.

Κεφάλαιο 4^ο: Γενικά Συμπεράσματα- Προτάσεις

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να διερευνηθεί η έννοια της «βιώσιμης ανάπτυξης» κι κατά πόσο αυτή έχει επιτευχθεί στην περιοχή του Δήμου Αγρινίου. Ανωτέρω επιχειρήθηκε να εντοπιστούν τα σημεία εκείνα που αποτελούν εμπόδιο για την ανάπτυξη της περιοχής, καθώς και εκείνα που μπορούν να φανούν χρήσιμα μακροπρόθεσμα με την ενεργοποίηση αρχών και πολιτών της περιοχής στην προσπάθεια ανάπτυξης.

Από τη συλλογή πληροφοριών για την υφιστάμενη κατάσταση του Δήμου Αγρινίου και από την ανάλυση των αποτελεσμάτων των ερωτηματολογίων της εμπειρικής έρευνας, συνήχθησαν επιμέρους συμπεράσματα για την πορεία της βιωσιμότητας της περιοχής μελέτης και αναφέρθηκαν αναλυτικά παραπάνω. Γενικά, όμως, θα μπορούσαμε να πούμε ότι από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης που προηγήθηκε είναι εμφανές ότι η περιοχή μελέτης δεν έχει επιτύχει το στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης, ενέχει όμως τις προοπτικές και τη δυναμική για τη θεμελίωση και της στήριξη μιας ενδογενούς ολοκληρωμένης ανάπτυξης.

Από την ανάλυση που προηγήθηκε κατέστη σαφές ότι ο Δήμος Αγρινίου αφενός είναι ιδιαίτερης σημασίας από υδρολογικής απόψεως και διαθέτει πλούσιους φυσικούς και περιβαλλοντικούς πόρους, που μπορούν να αξιοποιηθούν και να τον στηρίξουν σε οικονομικό επίπεδο, και αφετέρου έχει δυνατότητες ανάπτυξης στον πρωτογενή τομέα (γεωργία και κτηνοτροφία) και στον τριτογενή τομέα (τουρισμός).

Η παραπάνω όμως επισκόπηση των υποδομών κατέγραψε τα προβλήματα και τις ανάγκες που αντιμετωπίζει η περιοχή μελέτης, αναδεικνύοντας αφενός κύριο πρόβλημα την ελλιπή πρόσβαση σε άρτιες υποδομές υγείας, λόγω της παντελούς έλλειψης υποδομών και προσωπικού του νέου Νοσοκομείου Αγρινίου, και αφετέρου κύρια ανάγκη τη βελτίωση του οδικού δικτύου και ολοκλήρωση της Ιονίας οδού αλλά και των οριζόντιων συνδετικών οδών (Παραϊόνια οδός κλπ), αφού η μειωμένη προσβασιμότητα και η δυσχερής προσπελασιμότητα του Δήμου Αγρινίου τον έχουν τοποθετήσει εκτός του μεταφορικού χάρτη τόσο στον Ελλαδικό χώρο όσο και διεθνώς, με έντονα αποτελέσματα στην οικονομία του τόπου και της χώρας, μιας και τα παραπάνω στοιχεία αποτελούν και τον πρώτο κριτήριο ανάπτυξης μια περιοχής. Αδιαμφισβήτητη επίσης είναι και η απουσία τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής, παρά τις δυνατότητες που διαθέτει χάρη στο ιδιαίτερο φυσικό και περιβαλλοντικό της πλούτο.

Όπως αναλυτικά επεξηγήθηκε παραπάνω στα επιμέρους κεφάλαια, σε κάποιους τομείς υπάρχουν ξεκάθαρες προοπτικές για αειφόρο ανάπτυξη στο Δήμο Αγρινίου, ενώ σε κάποιους άλλους τα πράγματα δεν είναι ιδιαίτερα ευοίωνα. Το αν αυτές οι προοπτικές μετουσιωθούν και σε απτά αποτελέσματα είναι συνάρτηση της διάθεσης για συνεργασία των κατοίκων του Δήμου με τις τοπικές αρχές, προκειμένου να επιτευχθούν όλα όσα προαναφέρθηκαν. Με τις προτάσεις που ακολουθούν στη συνέχεια φιλοδοξούμε να βελτιωθούν ακόμη περισσότερο τομείς οι οποίοι εμφανίζουν καλές προοπτικές για την εξασφάλιση της αειφορίας στην περιοχή, αλλά και, το πιο σημαντικό, να αντιστραφεί η εικόνα εκείνων που παρουσιάζουν δυσμενείς προοπτικές.

Οι στρατηγικοί στόχοι για τη χωρική ανάπτυξη της περιοχής του Δήμου Αγρινίου είναι:

- η ενίσχυση των υποδομών, του περιβάλλοντος, της αισθητικής και της ταυτότητας του Δήμου, η βελτίωση της ποιότητας ζωής και της ελκυστικότητας του Δήμου,

- η διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και η προώθηση της παιδείας του πολιτισμού και του αθλητισμού,

- η ανταγωνιστικότητα και η εξωστρέφεια της τοπικής οικονομίας, ώστε το Αγρίνιο να αποτελεί κύριο πόλο ανάπτυξης στη Δυτική Ελλάδα και

- η βελτίωση της αποτελεσματικότητας του Δήμου και των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες.

Ειδικότερα:

Ξεκινάμε τις προτάσεις μας για το πρόγραμμα της βιώσιμης ανάπτυξης του Δήμου Αγρινίου, εστιάζοντας πρωτίστως στην αντιμετώπιση των δυο ως άνω σημαντικότερων προβλημάτων της περιοχής. Και συγκεκριμένα, αφενός, στο ζήτημα της υγείας και για την αντιμετώπιση της ελλιπούς πρόσβασης σε άρτιες υποδομές υγείας πρόσβασης, που προαναφέρθηκε, επιβάλλεται:

- Η επίλυση των λειτουργικών προβλημάτων του νέου νοσοκομείου Αγρινίου,

- Η αξιοποίηση του παλαιού νοσοκομείου Αγρινίου και

- Η πρόσληψη προσωπικού για την σωστή λειτουργία όλων των υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας.

Αφετέρου, επιβάλλεται και η άμεση οριοθέτηση των βασικών τεχνικών υποδομών που είναι απαραίτητα στην περιοχή, δηλαδή: η ολοκλήρωση της

Ιόνιας οδού (Δυτικός άξονας), η κατασκευή της Παραϊόνιας οδού, η κατασκευή της Παρατριχώνιας οδού, η αναβάθμιση του αεροδρομίου του Ακτίου, η ολοκλήρωση των βιολογικών καθαρισμών. Πέραν τούτων όμως, η ουσιαστική λειτουργία του λιμανιού του Πλατυγιαλιού (Αστακού) και η αξιοποίηση του ευρύτερου χώρου του λιμανιού (NABΠΕ) θα βοηθούσε σημαντικά στην προσέλκυση επενδύσεων σχετικών με την ενέργεια και τις μεταφορές ακόμη και στο Δήμο Αγρινίου. Ομοίως, η ολοκλήρωση του σχεδιασμού, η κατασκευή και η λειτουργία του Δυτικού Σιδηροδρομικού Άξονα θα καθιστούσε το Δήμο Αγρινίου κόμβο επικοινωνίας στις μεταφορές με την Δυτική Ευρώπη και όχι μόνο.

Εν γένει πάντως, οι δυνατότητες ανάπτυξης της περιοχής του Δήμου Αγρινίου είναι σημαντικές, αλλά απαιτούν δραστηριοποίηση σε πολλές κατευθύνσεις.

Καταρχήν, το «περιβάλλον» αποτελεί για το Δήμο Αγρινίου πολύτιμο φυσικό πόρο, που μπορεί να αξιοποιηθεί για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε νέους τομείς, με δυναμικές «πράσινες» και καινοτόμες πρωτοβουλίες.

Η ποικιλομορφία του τοπίου, οι ορεινοί όγκοι, η πεδιάδα, η προστασία, ανάδειξη και ορθολογική διαχείριση των διαθέσιμων υδάτινων πόρων, των φυσικών και τεχνητών λιμνών, του Αχελώου, η επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων λυμάτων του Βιολογικού καθαρισμού, η ολοκληρωμένη διαχείριση των απορριμμάτων με σύγχρονες και οικολογικές μεθόδους, η μείωση της ενεργειακής σπατάλης και η προώθηση εναλλακτικών μορφών ενέργειας, η δραστική αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, η διαχείριση του δημόσιου χώρου με αισθητική και ευαισθησία, η αντιμετώπιση του κυκλοφοριακού, με την εφαρμογή συστήματος ελεγχόμενης στάθμευσης και την αποθάρρυνση της χρήσης των ιδιωτικών αυτοκινήτων στο κέντρο της πόλης, και η έναρξη των εργασιών ανάπλασης Πάρκου Αγρινίου, συνθέτουν το πλέγμα των δράσεων που πρέπει να ακολουθηθούν για τη επίτευξη ολοκληρωμένης βιώσιμης ανάπτυξης του Δήμου Αγρινίου.

Η πλούσια πεδιάδα και ο πρωτογενής τομέας παραγωγής αποτελούν επίσης σημαντικό πλεονέκτημα, που η αξιοποίησή του θα συμβάλλει ουσιαστικά στην ανάπτυξης της οικονομικής δραστηριότητας.

Πλην όμως, απαιτείται άμεσα ο επανασχεδιασμός και ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας σε συνδυασμό με την βελτίωση της προσβασιμότητας της περιοχής τόσο αναφορικά με τους εγχώριους όσο και τους διεθνείς μεταφορικούς άξονες. Είναι αναγκαίος ο αναπροσανατολισμός της αγροτικής

παραγωγής στην κατεύθυνση της ικανοποίησης των σύγχρονων τάσεων της ζήτησης με την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών και κυρίως με την προώθηση της βιολογικής γεωργίας και την παράλληλη αξιοποίηση του ντόπιου παραδοσιακού γενετικού υλικού δηλαδή την καλλιέργεια ντόπιων ποικιλιών αγροτικών φυτών για την παραγωγή βιολογικών και μοναδικών ποιοτικών προϊόντων.

Η παραγωγή προϊόντων ποιότητας θεωρείται σήμερα ο σημαντικότερος παράγοντας για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών προϊόντων. Στην κατεύθυνση αυτή αναπτύσσονται δράσεις για την εφαρμοσμένη έρευνα, τον ανασχεδιασμό του αγροτικού χώρου, τη στροφή μέσω των πολυλειτουργικών συστημάτων στη διατροφική γεωργία και την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας, την επέκταση των βιολογικών καλλιεργειών, την εφαρμογή συστημάτων πιστοποίησης και διασφάλισης της ποιότητας τροφίμων (ιχθυηλασιμότητας), την αγροτική οδοποιία, τον αγροτικό εξηλεκτρισμό, τον εκσυγχρονισμό - αναδιάρθρωση και επέκταση των αρδευτικών δικτύων.

Στην ενίσχυση του πρωτογενούς τομέα και της αγροτικής οικονομίας θα μπορούσε να συμβάλει: α) η απόδοση κινήτρων για δημιουργία οικολογικών-βιολογικών καλλιεργειών με σύγχρονες μεθόδους, πλέον φιλικές προς το περιβάλλον, κατά προτεραιότητα στις προστατευόμενες περιβαλλοντικά περιοχές, β) η διαμόρφωση ζωνών καλλιέργειας για συγκεκριμένα προϊόντα, γ) η εξαίρεση του Δήμου Αγρινίου από την ποσόστωση καλλιέργειας καπνού, δ) η επέκταση της ονομασίας ΠΟΠ Ελιά Καλαμών στις ελιές καλαμών της περιοχής, ε) η καθιέρωση έκθεσης προβολής και προώθησης των τοπικών αγροτικών προϊόντων και αγροτικών επιχειρήσεων της περιοχής σε συνεργασία με φορείς όπως το Επιμελητήριο, η Ένωση Αγρινίου και ο Εμπορικός σύλλογος κ.ά.

Τα Πανεπιστημιακά Τμήματα που εδρεύουν στο Αγρίνιο μπορούν να λειτουργήσουν ως «προωθητικός μηχανισμός» στους τομείς και του περιβάλλοντος και του πρωτογενούς τομέα, συμβάλλοντας αποφασιστικά στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

Άλλωστε, αποτελεί σήμερα κοινό τόπο για όλον τον ανεπτυγμένο κόσμο ότι γεωργία, βιομηχανία, τουρισμός, ενέργεια μπορούν να συνυπάρξουν εποικοδομητικά, με έμπρακτη προστασία της φύσης.

Ο δευτερογενής τομέας, παρότι η συμμετοχή του στο τοπικό ΑΕΠ είναι αισθητά μικρότερη από τον εθνικό μέσο όρο, μπορεί να παίζει πολύ σημαντικό ρόλο, αφού υπάρχουν σημαντικά περιθώρια αύξησής του. Βέβαια, εδώ πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη οι περιορισμοί που προκύπτουν από τη βαθιά

οικονομική κρίση που διέρχεται η χώρα, γεγονός που έχει προκαλέσει μεγάλο πλήγμα και στην τοπική παραγωγή, με συνέπεια να απαιτούνται κεντρικές πολιτικές για την ανάκαμψη. Σε Δημοτικό επίπεδο, η ανάληψη πρωτοβουλιών – σε συνεργασία με το τοπικό παραγωγικό σύστημα και τους φορείς του – για την εφαρμογή πολιτικών για την προσέλκυση επενδύσεων στην περιοχή, θα στηρίξει τη διαδικασία εξόδου της τοπικής οικονομίας από την κρίση.

Για την προσέλκυση επενδύσεων και την τόνωση της τοπικής οικονομίας πάντως απαιτούνται οπωσδήποτε:

- Οριοθέτηση και σχεδιασμός ΒΙ.ΠΕ. ή Βιοτεχνικών Πάρκων ιδίως στην περιοχή του Αγρινίου.
- Οριοθέτηση περιοχών για εγκατάσταση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.
- Αξιοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων για την ανάδειξη των τοπικών προϊόντων αλλά και περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος.

Το μεγάλο αστικό κέντρο του Δήμου, η πόλη του Αγρινίου, που αποτελεί κόμβο εμπορικής δραστηριότητας και παροχής υπηρεσιών, οι δημοτικές και τοπικές κοινότητες με την ποικιλομορφία και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, τα μοναδικά οικοσυστήματα του ποταμού Αχελώου, της λίμνης Τριχωνίδας και Λυσιμαχίας, οι ορεινοί όγκοι, οι αρχαιολογικοί χώροι, οι πολιτιστικές και αθλητικές υποδομές αποτελούν τη στέρεη βάση εκκίνησης για τη δημιουργία μιας ισχυρής δυναμικής ανάπτυξης του τριτογενούς τομέα, των υπηρεσιών και του τουρισμού.

Ο προγραμματισμός και σχεδιασμός της τουριστικής ανάπτυξης στο Δήμο Αγρινίου, με κορμό τον περιβαλλοντικό, ιαματικό, θρησκευτικό και πολιτισμικό τουρισμό, αποτελεί μια προτεραιότητα και μια αναγκαιότητα.

Η λίμνη Τριχωνίδα μπορεί να αποτελέσει ένα ιδανικό παράδειγμα Βιώσιμης ανάπτυξης καθώς συναρτά την τοπική ανάπτυξη με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Γι' αυτό απαιτείται ένα σχέδιο ολιστικής μεταχείρισης και διαχείρισης της περιοχής στο πλαίσιο του οποίου θα προστατεύεται το φυσικό περιβάλλον, θα αναδεικνύεται το πολιτισμικό στοιχείο και θα τίθενται οι βάσεις, οι όροι και οι προδιαγραφές για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη της περιοχής. Η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Λίμνης Τριχωνίδας στην κατεύθυνση της Βιώσιμης Ανάπτυξης προϋποθέτει ένα νομοθετικό πλαίσιο, μια δομή διοίκησης και διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής καθώς και χρηματοδοτικά εργαλεία για την παρακολούθηση της φύσης και την ενίσχυση δράσεων όπως ο οικοτουρισμός,

η βιώσιμη αλιεία, η οργανική γεωργία κτλ. Η Πρότασή μου θα ήταν να υπάρξει μια ειδική περιβαλλοντική μελέτη που θα μετατρέπει την Τριχωνίδα από περιοχή Natura σε Εθνικό Πάρκο, έτσι ώστε να υπάρχουν συγκεκριμένες κατευθύνσεις γύρω από την ανάπτυξη της λίμνης, γύρω από τον οικοτουρισμό, τον εναλλακτικού τουρισμού, τα υδατοδρόμια και την αξιοποίηση των ιαματικών πηγών, διασφαλίζοντας την βιοποικιλότητα, τη διατήρηση φυσικού περιβάλλοντος της χλωρίδας και της πανίδας της περιοχής αλλά ταυτόχρονα αυξάνοντας και την επισκεψιμότητά της.

Γύρω από τη Λίμνη Τριχωνίδα υπάρχουν πολύ σημαντικά μοναστήρια και μνημεία, αρχαιολογικοί τόποι αλλά και ιαματικές πηγές, συνεπώς υπάρχουν δυνατότητες για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Έχει πάρα πολλές προϋποθέσεις, αλλά προαπαιτείται και η επίλυση προβλημάτων, όπως η εύκολη προσβασιμότητα στην λίμνη από το Αγρίνιο και το Θέρμο, να συνδεθεί περιμετρικά η Τριχωνίδα με δρόμο, να επιλυθούν προβλήματα που υπάρχουν με το θέμα της χρήσης γης, να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα διαχείρισης των υγρών αποβλήτων των παραλίμνιων οικισμών, να αξιοποιηθούν οπωσδήποτε τα ιαματικά λουτρά Μυρτιάς και να δημιουργηθούν προγράμματα προβολής δημοσιότητας για την Τριχωνίδα ώστε να γίνει πανελληνίως γνωστή (με οργανωμένο marketing). Η δημιουργία υδατοδρομίου (μέσα στο πλαίσιο των περιβαλλοντικών περιορισμών και προδιαγραφών) θα μπορούσε να αυξήσει τις τουριστικές ροές στην περιοχή του Αγρινίου παράλληλα με την ολοκλήρωση του παρατριχωνίου δρόμου και την ανακατασκευή του δρόμου Ναύπακτος- Θέρμο- Αγρίνιο.

Παράλληλα με τη χάραξη της παρόχθιας ζώνης, η κατασκευή ποδηλατοδρομίου στο παραλίμνιο άξονα Μυρτιά- Σιταράλωνα, η δημιουργία θέσεων θέας, περιπατητικών διαδρομών και περιβαλλοντικών στάσεων σε επιλεγμένα σημεία της Λίμνης Τριχωνίδας, καθώς και η προώθηση αγροπεριβαλλοντικών μέτρων στο πλαίσιο της Νέας Κοινής Αγροπεριβαλλοντικής Πολιτικής (ΚΑΠ) θα μπορούσε να δημιουργήσει τους επιχειρησιακούς όρους για την ανάπτυξη μιας Βιώσιμης Ανάπτυξης με δυο πυλώνες εφαρμογής: α) την ενίσχυση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού β) την ενίσχυση του αγροτοδιατροφικού κλάδου.

Ενδεχομένως, η δημιουργία περιμετρικά της λίμνης μίας ζώνης αποκλειστικής βιολογικής καλλιέργειας, σε συνεργασία με τις τοπικές κοινωνίες και με κρατική βοήθεια, θα έδινε διέξοδο στην τοπική γεωργική οικονομία με τη δημιουργία προϊόντων με υψηλή προστιθέμενη αξία και με τη στήριξη της τοπικής απασχόλησης, αλλά και θα ενίσχυε την περιβαλλοντική

προστασία και θα συνέβαλλε στην αποφυγή επιβάρυνσης του υδροφόρου ορίζοντα και του υδατικού ισοζυγίου.

Προς το σκοπό της βιώσιμης ανάπτυξης της περιοχής της Λίμνης Τριχωνίδας πάντως, η τοπική αυτοδιοίκηση θα πρέπει να προωθήσει και τις ιδιωτικές επενδύσεις με βάση τους κανόνες της βιώσιμης ανάπτυξης, όπως η δημιουργία καταλυμάτων στα παραλίμνια χωριά με αγροτουριστικές προδιαγραφές και εναρμονισμένα με το φυσικό περιβάλλον, χώρων εστίασης, αναψυχής και ήπιου αθλητισμού, κατασκηνώσεις- eco-camping, αξιοποίηση λουτρών, τοπικής μαγειρικής, παραδοσιακή κουζίνα, λιμναία επικοινωνία κ.α.).

Αδιαμφισβήτητα, ο οικολογικός πλούτος της ευρύτερης περιοχής είναι τεράστιος, όπως και οι δυνατότητες συμβολής του στην τουριστική ανάπτυξη. Οι τρόποι ανάδειξης και αξιοποίησής του είναι πολλοί και διαφορετικοί, όπως αναλύεται παραπάνω. Σε κάθε περίπτωση, στο Δήμο Αργινίου, κρίνεται επιτακτική η ανάγκη για άμεση εκπόνηση και εφαρμογή ενός προγράμματος τουριστικής προβολής του Δήμου, καλύπτοντας το κενό που μέχρι και σήμερα υπάρχει. Πέραν των ανωτέρω πάντως, στην τουριστική ανάπτυξη της περιοχής θα μπορούσαν να συμβάλουν και οι ακόλουθες δράσεις:

✓ Δημιουργία Οικολογικού Πάρκου του ποταμού Αχελώου.

✓ Λειτουργία του Αεροδρομίου Αργινίου για πτήσεις Cargo.

✓ Σχεδιασμός και Διοργάνωση σε ετήσια βάση Καλοκαιρινού Φεστιβάλ που θα περιλαμβάνει σειρά δράσεων και εκδηλώσεων με επίκεντρο τη Λίμνη Τριχωνίδα και τον ποταμό Αχελώο, το υγρό στοιχείο και το φυσικό τους περιβάλλον, με στόχο την αύξηση της επισκεψιμότητας και την προβολή της περιοχής.

✓ Δράσεις για την ανάδειξη και προστασία του Ορεινού Όγκου (Όρος Παναιτωλικού, Αρακύνθου), όπως σήμανση και ανάδειξη μονοπατιών, καθαρισμός ρεμάτων και δημιουργία περιπατητικών διαδρομών.

Στον τομέα του πολιτισμού και προς τον σκοπό της βιώσιμης ανάπτυξης της περιοχής, σίγουρα θα μπορούσε να συμβάλει ικανοποιητικά η αξιοποίηση των Καπναποθηκών Παπαστράτου και Παπαπέτρου ή, ενδεχομένως, και η ίδρυση ενός Μουσείου Καπνού στο Αργίνιο. Σε κάθε περίπτωση επιβάλλεται άμεσα η ανάδειξη του Αρχαίου Θεάτρου Στράτου, καθώς και των διάσπαρτων αρχαιολογικών χώρων και νεώτερων μνημείων του Δήμου που υπάρχουν στις Δημοτικές Ενότητες Μακρυνείας, Παραβόλας, Θεστιέων, Αγγελοκάστρου, και η συμβολή των τοπικών αρχών για τη βελτίωση της επισκεψιμότητας των

αρχαιολογικών χώρων και μνημείων του Δήμου (σήμανση, φωτισμός, προσβασιμότητα).

Για τη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου θα συνέβαλαν σημαντικά και οι παρακάτω νέες δράσεις, που δεν έχουν μέχρι σήμερα υλοποιηθεί, στον τομέα του αθλητισμού:

- ο Εκσυγχρονισμός και βελτίωση των Αθλητικών Εγκαταστάσεων σε όλες τις Δημοτικές Ενότητες με προτεραιότητα την ασφάλεια και υγιεινή των χώρων.

- ο Δημιουργία ναυταθλητικών εγκαταστάσεων στη Λίμνη Τριχωνίδα και στην Τεχνική Λίμνη Στράτου με σκοπό την προβολή και την ενεργό ενασχόληση με αθλήματα τα οποία συνάδουν με το λιμναίο οικοσύστημα (κανόε καγιάκ).

- ο Διοργάνωση σε ετήσια βάση του Κολυμβητικού Διάπλου της Λίμνης Τριχωνίδας.

Σε αυτό το σημείο είναι κρίσιμο να υπογραμμιστεί η ανάγκη για την περαιτέρω ανάπτυξη αλλά και εμβάθυνση της όποιας συνεργασίας των επιχειρήσεων της περιοχής με τους φορείς της τοπικής και της κεντρικής κυβέρνησης. Ναι μεν είναι κυρίαρχος ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης (Δήμος και Περιφέρεια), η οποία έχει τη δυνατότητα κατάρτισης και εφαρμογής σχεδίων ανάπτυξης της περιοχής. Πλην όμως, η στήριξη σε θεσμικό και οικονομικό επίπεδο των τοπικών κοινωνιών με έμφαση στη βιώσιμη ανάπτυξη και η άρση των γραφειοκρατικών αγκυλώσεων, παραμένει ακόμη και σήμερα μεγάλο ζητούμενο και ανοιχτή πρόσκληση, προς υλοποίηση, από την πολιτεία.

Βασική προϋπόθεση για την υλοποίηση των ενεργειών που απαιτούνται για τη βιώσιμη ανάπτυξη στην περιοχή αποτελεί η κατάλληλη εκμετάλλευση των χρηματοδοτικών ευκαιριών. Είναι, επομένως, σημαντική η διοργάνωση και πραγματοποίηση ημερίδων στην ευρύτερη περιοχή, ώστε να δίνεται η ευκαιρία συμμετοχής και ενημέρωσης στους τοπικούς φορείς για τις χρηματοδοτικές δυνατότητες.

Σημαντικό παράγοντα για την επιτυχή ανάπτυξη όλων των παραπάνω είναι η συστηματική εκπαίδευση όλων των εμπλεκομένων. Δεν είναι εύκολο για την τοπική κοινωνία να ακολουθήσει έναν δρόμο αειφόρου ανάπτυξης όταν δεν έχει αντιληφθεί σε βάθος όλες τις διαστάσεις του ζητήματος αλλά και τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρεί.

Συνοψίζοντας, αναφέρουμε ότι οι προτάσεις που προηγήθηκαν στοχεύουν στην επίτευξη μιας οικονομικής και κοινωνικής ισορροπίας της περιοχής του Δήμου Αγρινίου, μέσα από το πνέυμα της ενδογενούς, αειφόρου

ανάπτυξης, με το ελάχιστο κόστος για το περιβάλλον και το μέγιστο όφελος για τους κατοίκους και την περιοχή.

Εν κατακλείδι, η έρευνα στην περιοχή του Δήμου Αγρινίου αναδύει ένα στοιχείο «πρώιμου» μοντέλου βιώσιμης ανάπτυξης που παραμένει σε εμβρυακό στάδιο, με αρκετές αρρυθμίες και προβλήματα, άναρχα αναπτυγμένο. Κατέστη σαφές ότι όλα όσα έχουν λάβει χώρα, μέχρι στιγμής, στην ερευνηθείσα περιοχή, έγιναν χωρίς να έχει συμφωνηθεί ένα πρόγραμμα βιώσιμης ανάπτυξης μεταξύ κατοίκων, επιχειρήσεων και φορέων. Κατά συνέπεια, και επιδεινούμενη από την πολυδιάστατη κρίση των τελευταίων πέντε ετών, η περιοχή ναι μεν δείχνει να αντιστέκεται, ωστόσο, το μέλλον είναι αβέβαιο παρά τα πλεονεκτήματα που διαθέτει.

Ποια θα ήταν η απάντηση σε αυτή την πρόκληση;

Καταρχήν, μια ανοιχτή και εξαντλητική διαβούλευση όλων των εμπλεκομένων ώστε να υιοθετηθεί ένα πρότυπο ανάπτυξης συμβατό με την ιδιαίτερη πολιτισμική - φυσική - οικονομική ταυτότητα της περιοχής. Το πρότυπο αυτό θα πρέπει να συνοδεύεται από αναλυτική παρουσίαση των στόχων και των δράσεων που περιλαμβάνει και, εν συνεχεία, να εφαρμοστεί ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης που θα αναλάβει να μεταδώσει όλα εκείνα τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για την επιτυχή εφαρμογή του, μέχρι να γίνει «κτήμα» όλης της περιοχής. Η δράση αυτή θα πρέπει να αναζητήσει συμμαχίες μεταξύ των φορέων και της πολιτείας και να προβάλει την ίδια τη δράση (δηλαδή της υιοθέτησης και εφαρμογής του προτύπου αειφόρου ανάπτυξης), αλλά και τα οφέλη που προκύπτουν για τον επισκέπτη.

Σε κάθε περίπτωση, έρευνα και μελέτη είναι απαραίτητα στοιχεία σε κάθε βήμα, ώστε να διορθώνονται αστοχίες και να ενσωματώνονται νέα ευρήματα που θα προκύπτουν κάθε φορά. Αποτελεί με άλλα λόγια μια δυναμική διαδικασία ανατροφοδότησης και όχι ένα στατικό αντικείμενο που δομείται και εφαρμόζεται άπαξ.

Η συλλογική συμφωνία και δράση με συντονισμένες κινήσεις, η διαρκής έρευνα, η εκπαίδευση και οι στρατηγικές συμμαχίες μπορούν να προσδώσουν στην περιοχή μια ώθηση, ώστε να ξεπεράσει προβλήματα και ολιγωρίες και να μειώσει τους κραδασμούς από την κρίση που μαστίζει όλη τη χώρα.

Παράρτημα Ι: Ερωτηματολόγιο

ΘΕΜΑ: «**Η Βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου**»

Το παρόν ερωτηματολόγιο διανέμεται στο πλαίσιο δειγματοληπτικής έρευνας με σκοπό την εκπόνηση Διπλωματικής Εργασίας για το Π.Μ.Σ. "Βιώσιμη Ανάπτυξη" του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου Αθηνών και είναι **ανώνυμο**. Παρακαλώ να απαντήσετε στο σύνολο των ερωτήσεων. Οι απαντήσεις είναι **αυστηρά εμπιστευτικές**.

Ημερομηνία συμπλήρωσης: .../.../2016

1. Ποιο είναι το φύλο σας;

ΑΡΡΕΝ		ΘΗΛΥ	
-------	--	------	--

2. Ποια είναι η ηλικία σας;

18- 25 ΕΤΩΝ	
26- 35 ΕΤΩΝ	
36- 45 ΕΤΩΝ	
46-60 ΕΤΩΝ	
61 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ	

3. Τι εκπαίδευση έχετε;

Αναλφάβητος	
Απόφοιτος Δημοτικού	
Απόφοιτος Γυμνασίου	
Απόφοιτος Λυκείου	
Απόφοιτος Τ.Ε.Ι.	
Απόφοιτος Α.Ε.Ι.	
Μεταπτυχιακές Σπουδές	
Διδακτορικό Δίπλωμα	

4. Ποια η οικογενειακή σας κατάσταση;

Άγαμος/η	
Έγγαμος/η	
Διαζευγμένος/η	
Χήρος/α	
Συμβίωση	

5. Έχετε παιδιά;

ΝΑΙ		ΟΧΙ	
-----	--	-----	--

6. Ποια είναι η κύρια απασχόλησή σας;

Δημόσιος υπάλληλος	
Ιδιωτικός υπάλληλος	
Ελεύθερος Επαγγελματίας	
Συνταξιούχος	
Οικιακά	
Φοιτητής/τρια	
Άνεργος/η	
Άλλο (παρακαλώ διευκρινίστε)	

7. Ποιο το ετήσιο οικογενειακό συνολικό εισόδημά σας;

Έως 10000€	
10.001- 20.000€	
20.001- 30.000€	
30.001- 40000€	
Πάνω από 40.001€	

8. Ο τόπος καταγωγής σας είναι ο Δήμος Αγρινίου;

NAI		OXI	
-----	--	-----	--

9. Είστε κάτοικος του Δήμου Αγρινίου;

NAI		OXI	
-----	--	-----	--

Αν διαμένετε στο Δήμο Αγρινίου, είτε μόνιμα είτε προσωρινά, παρακαλώ καθορίστε τον λόγο (παρακαλώ σημειώστε μόνο μια απάντηση):

Επαγγελματικός λόγος (όπως διορισμός στο δημόσιο τομέα, εποχική εργασία, σπουδές κ.ά.)	
Προσωπικός/ οικογενειακός λόγος	
Συνταξιοδότηση	
Άλλος (παρακαλώ διευκρινίστε)	

10. Πιστεύετε ότι έχει αναπτυχθεί τουρισμός στην περιοχή του Δήμου Αγρινίου;

NAI		OXI	
-----	--	-----	--

11. Έχει ο Δήμος Αγρινίου επιπλέον δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης;

NAI		OXI	
-----	--	-----	--

Αν ναι, με ποια από τις παρακάτω μορφές τουρισμού;

Αγροτουρισμός	
Αθλητικός	
Συνεδριακός	
Τουρισμός υγείας	
Παραποτάμιος	

Θρησκευτικός	
--------------	--

12. Παρακαλώ, προσδιορίστε σε ποιο βαθμό τα παρακάτω χαρακτηριστικά που αφορούν το φυσικό περιβάλλον του Δήμου Αγρινίου σας παρακινούν να παραμείνετε για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα σε αυτόν.

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Φυσικός πλούτος της περιοχής					
Χώροι πρασίνου πλησίον της διαμονής σας					
Προστατευόμενες φυσικές περιοχές (π.χ. Λίμνη Τριχωνίδα κ.ά.)					

13. Γνωρίζετε ότι η Λίμνη Τριχωνίδα έχει χαρακτηριστεί ως «Προστατευόμενη Περιοχή» σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Κατάλογο NATURA 2000;

ΝΑΙ		ΟΧΙ	
-----	--	-----	--

14. Στο Δήμο Αγρινίου αναπτύσσεται καθόλου η βιολογική γεωργία;

ΝΑΙ	
ΟΧΙ	
ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ	

15. Στο Δήμο Αγρινίου αναπτύσσεται καθόλου η βιολογική κτηνοτροφία;

ΝΑΙ	
ΟΧΙ	
ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ	

16. Πιστεύετε ότι εάν συμβεί ένα σοβαρό περιστατικό υγείας σε εσάς ή στα μέλη της οικογένειάς σας θα μπορέσει να αντιμετωπιστεί έγκαιρα και

αποτελεσματικά από τις υπάρχουσες ιατροφαρμακευτικές υποδομές του Δήμου Αγρινίου;

ΝΑΙ	
ΟΧΙ	
ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ	

17. Ο Δήμος Αγρινίου έχει ΚΑΠΗ;

ΝΑΙ	
ΟΧΙ	
ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ	

Αν ναι, το θεωρείτε χρήσιμο;

ΝΑΙ		ΟΧΙ	
-----	--	-----	--

18. Είστε ικανοποιημένος/η με την οδική σύνδεση του Δήμου Αγρινίου με τα κοντινά αστικά κέντρα (Πάτρα και Ιωάννινα);

Καθόλου	
Λίγο	
Αρκετά	
Πολύ	
Πάρα πολύ	

19. Έχετε ακούσει για τη βιώσιμη ανάπτυξη;

ΝΑΙ		ΟΧΙ	
-----	--	-----	--

Αν ναι, από πού;

Δήμο	
Περιφέρεια	
Ίντερνετ	
Άλλο (παρακαλώ διευκρινίστε)	

20. Θεωρείτε ότι ο Δήμος Αγρινίου είναι μια «βιώσιμη πόλη»;

Καθόλου	
Λίγο	
Αρκετά	
Πολύ	
Πάρα πολύ	

21. Πιστεύετε ότι η τοπική αυτοδιοίκηση έχει συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη του Δήμου Αγρινίου;

ΝΑΙ		ΟΧΙ	
-----	--	-----	--

Αν ναι, σημειώστε παρακάτω με ποιους τρόπους το πετυχαίνει αυτό:

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
Διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων					
Προβολή της περιοχής μέσω της διαφήμισης					
Εφαρμογή εναλλακτικών μορφών τουρισμού					
Συντονισμένη ενημέρωση για τη βιώσιμη ανάπτυξη με σεμινάρια, ημερίδες ομιλίες από οργανώσεις κλπ					
Προβολή των ωφελειών της ανακύκλωσης					
Ενθάρρυνση και στήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας					

22. Γνωρίζετε κάποια από τις παρακάτω δράσεις του Δήμου για τη βιώσιμη ανάπτυξη;

Πρόγραμμα «Υδάτινες Γέφυρες» (Ενώνουμε τη φωνή μας για το νερό)	
Συμμετοχή στο «Δίκτυο Ελληνικών Πράσινων Πόλεων»	
Λειτουργία Κέντρου Δια Βίου Μάθησης	
Δημοτικό Κοινωνικό Παντοπωλείο	
Δημοτικό Κοινωνικό Ιατρείο	
Δημοτικό Κοινωνικό Οδοντιατρείο	
Δημοτικό Κοινωνικό Φαρμακείο	
Πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι»	
Πρόγραμμα «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» (ΚΗΦΗ)	

23. Πραγματοποιείται πρόγραμμα ανακύκλωσης στο Δήμο σας;

ΝΑΙ	
ΟΧΙ	
ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ	

Αν ναι, ποια υλικά ανακυκλώνονται στο Δήμο σας;

Έντυπο χαρτί (εφημερίδες, περιοδικά, διαφημιστικά, βιβλία κλπ.)	
Γυαλί (μπουκάλια, βάζα, τζάμια κλπ.)	
Πλαστικά (μπουκάλια, δοχεία τροφίμων και ειδών καθαρισμού κλπ.)	
Αλουμίνιο (κουτιά από αναψυκτικά, μπύρες κλπ.)	

24. Η συχνότητα αποκομιδής των απορριμμάτων είναι ικανοποιητική;

Καθόλου	
---------	--

Λίγο	
Αρκετά	
Πολύ	
Πάρα πολύ	

25. Υπάρχει ενθάρρυνση από την τοπική αυτοδιοίκηση ώστε ο τοπικός πληθυσμός να αναμειχθεί σε θέματα που αφορούν στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής;

Καθόλου	
Λίγο	
Αρκετά	
Πολύ	
Πάρα πολύ	

26. Με τι πιστεύετε ότι μπορεί να τονωθεί η τοπική οικονομία;

Δημιουργία νέων επιχειρήσεων	
Δημιουργία εργοστασίων	
Ανάπτυξη τουρισμού	
Επιδόματα Ε.Ε.	
Ιδιωτικές Επενδύσεις	

27. Πώς πιστεύετε ότι μπορεί να πραγματοποιηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη στην περιοχή σας;

Επενδύσεις σε γεωργία- κτηνοτροφία	
Βελτίωση δημόσιων και ιδιωτικών υπηρεσιών	
Βελτίωση υποδομών οδικού δικτύου και μετακίνησης. Κατασκευή χώρων στάθμευσης. Δημιουργία ποδηλατοδρόμων.	

Ισχυρότερο θεσμικό πλαίσιο για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος	
Ανάδειξη περιβαλλοντικών χώρων	
Εγκατάσταση επιπλέον κάδων ανακύκλωσης	
Ανάδειξη της πολιτισμικής ταυτότητας της περιοχής (ιστορικά μνημεία, ήθη, έθιμα, καλλιτεχνικά δρώμενα, τοπικές εορτές κλπ.)	
Κινητοποίηση τοπικού πληθυσμού για συμμετοχή σε προγράμματα βιώσιμης ανάπτυξης	
Εκπαίδευση και κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού	
Ανάπτυξη αγροτουρισμού	
Δε γνωρίζω	

Σας ευχαριστώ θερμά για τη συμμετοχή,

Ελένη Μητσοπούλου

Βιβλιογραφία¹⁴:

Ελληνική:

Αγγελίδης Μ. (2000), Χωροταξικός Σχεδιασμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη, Εκδόσεις Συμμετρία, Αθήνα.

Αμπελιώτης Κ. (2001), Ενέργεια- Περιβάλλον και Βιώσιμη Ανάπτυξη, Εισήγηση στο Σεμινάριο: Περιβάλλον και Βιώσιμη Ανάπτυξη, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.

Αντωνιάδης Κ. (2002), Προστασία και διοικητική διαχείριση των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος: Η εμπειρία του Συνηγούρου του Πολίτη, Ανεξάρτητη Αρχή Συνήγορος του Πολίτη, Αθήνα.

Γαλανός Φ., Αλμπάνης Κ. (1999), Η αειφορία και οι επιδράσεις της στα δάση, το περιβάλλον και την οικονομία, Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς, Αθήνα.

Γερολυμάτος Γ. (1994), Αγρίνιο δρόμοι που γράφουν ιστορία, Εκδ. Δ. Μαυρομμάτη, Αθήνα.

Δέκλερης Μ. (2000), Το δίκαιο της βιώσιμης ανάπτυξης: Γενικές Αρχές, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα.

Δέκλερης Μ. (1996), Ο Δωδεκάδελτος του Περιβάλλοντος: Αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα.

Δεληθέου Β., (1995), Τοπική Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση, Θεσμικό Πλαίσιο, Αναπτυξιακά Προγράμματα και Παγκοσμιοποίηση, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.

Κόνσολας Ν. (1997), Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Κώττης Χ. Γ. (1994), Οικολογία και οικονομία, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Μητούλα Ρ. (2007), Βιώσιμη Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και Ανασυγκρότηση του Ελληνικού Αστικού Περιβάλλοντος, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.

Μητούλα Ρ., Αστάρια Ο., Καλδής Π. (2008), Βιώσιμη Ανάπτυξη, Εκδ. Rosili, Αθήνα.

¹⁴ Η Βιβλιογραφία παρατίθεται με αλφαβητική σειρά με βάση το επώνυμο του συγγραφέως, ενώ η διάκριση σε ελληνική και ξενόγλωσση γίνεται με βάση τη γλώσσα στην οποία είναι γραμμένο το επικαλούμενο σύγγραμμα ή από την οποία έχει μεταφραστεί.

Μπίτος, Τ. (2009), Ο Εθνικός Δρυμός του Ολύμπου μέσα στο διεθνές καθεστώς των προστατευόμενων περιοχών – Προβλήματα διαχείρισής του, Πτυχιακή Μελέτη, Σχολή Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος-Εργαστήριο Δασοκομίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, Θεσσαλονίκη.

Μπριασούλη Ε. (1997), Δείκτες Αειφορίας, Κριτική Ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, Τόπος, Τεύχος 12, Αθήνα.

Παπαδασκαλόπουλος Α. (1995), Πρότυπα και Πολιτικές Περιφερειακής Ανάπτυξης στον Ελλαδικό Χώρο, Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα.

Παπαϊωάννου Μ., Μαυροειδής Η. (2005), Βιώσιμη Ανάπτυξη, Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Εξελίξεις και Προοπτικές, Βιβλιοθήκη Τ.Ε.Ε., Αθήνα.

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2015), Καλλιεργητικό Πλάνο, Πάτρα.

Πετράκος Γ., Ψυχάρης Γ. (2004), Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα, Εκδόσεις Κριτική.

Ροδολάκης Ν., Ιωακειμίδου Σ. (2008), Πολεοδομία, Χωροταξία και Βιώσιμη Ανάπτυξη, Διδακτικές Σημειώσεις ΠΜΣ Προστασία Περιβάλλοντος και Βιώσιμη Ανάπτυξη, Εκδόσεις ΑΠ, Θεσσαλονίκη.

Σκιάρδος Γ. (2004), Αειφορική Γεωργία και Ανάπτυξη, Εκδόσεις Ζυγός.

Σκουλαρίκος Ν. (2006), Περιφερειακή Βιώσιμη Ανάπτυξη και Προστατευόμενες Περιοχές, Η περίπτωση των νήσων Παξών και Αντίπαξων της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, Πανεπιστήμιο Αγρινίου, Αγρίνιο.

Συμπόσιο, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Μ.Μ.Ε., 3-6 Μαΐου 1995, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αιτωλοακαρνανίας, Ναύπακτος.

Σωτηριάδου Βικ. (2001), Βιωσιμότητα και Αστική Ανασυγκρότηση, Εισήγηση στο Σεμινάριο: Περιβάλλον και Βιώσιμη Ανάπτυξη, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.

Τσουνής Γρ. (1996), Τριχωνίδα: Υδάτινες ανταύγειες, Αθήνα.

Τσουνής Γρ. (1995), Αιτωλοακαρνανία, Φάκελος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Οικολογικός Οδηγός, Εκδ. Ε.Ε.Π.Ε.Ε. Αθήνα.

Τσουνής Γρ. (1997), Αιτωλοακαρνανία, Το Φυσικό Πάρκο της Ελλάδας, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αιτωλοακαρνανίας, Μεσολόγγι.

ΥΠΕΚΑ. 2012_Γ. «Κατάρτιση Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων Θεσσαλίας, Ηπείρου & Δυτικής

Στερεάς Ελλάδας, σύμφωνα με τις Προδιαγραφές της Οδηγίας 2000/60/EK, κατ' εφαρμογή του Ν. 3199/2003 και του Π.Δ. 51/2007 – Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Σχεδίου Διαχείρισης της περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού (Υδατικό Διαμέρισμα) Δυτικής Στερεάς Ελλάδας», Κείμενα από δημόσια Διαβούλευση, Συντάκτης: Κοινοπραξία Διαχείρισης Υδάτων Θεσσαλίας, Ηπείρου και Δυτικής Στερεάς Ελλάδας.

ΥΠΧΔΕ (1986), Πρόγραμμα οριοθέτησης υγροβιοτόπων Ramsar, Αθήνα.

Χατζηστάθη Α. και Ι. Ισπικούδη (1995), Προστασία της φύσης και αρχιτεκτονική του τοπίου, Β' έκδοση, Εκδόσεις Γιαχούδη-Γιαπούλη, Θεσσαλονίκη.

Ξενόγλωσση:

Bailey J. (July 1994), Green Markets: The Economics of Sustainable Development, Environmental Law.

IUCN/UNEP/WWF (1991), Caring for the earth: A strategy for sustainable living, Swiss.

Konsolas N. (1989), Local development, Regional Development Institute.

Koroneos C. Rokos D., Sustainable and Integrated Development- A Critical Analysis, Sustainability 2012, 4, pp. 141-153.

Meadows C. et al (1972), The limits to growth, Universe books, New York.

Reid D. (1999), Sustainable Development: An Introductory Guide, Earthscan Publications, London.

Roberts T. (July 2008), Sustainability for Business Growth, Malaysian Business.

Theodoropoulou H. (2004), The influence of agrotourism on the human and social environment: The cases of Trikala and Ikaria in Greece, In Proceedings of the 6th European IFSA Symposium, Vila Real, Portugal (pp.127-138).

Theodoropoulou H., Mitoula R., Vamvakari M. (2009), Sustainable Regional Development, Journal of Social Sciences (15493652), 5 (2), pp 80- 84.

Theodoropoulou H., Mitoula R., Astara O., Kaldis P. (2008), Applied Issues of Agrotourism Cooperation and Sustainable Endogenous Development, American Journal of Applied Services, 5 (11), pp 1588- 1594. Z

United Nations (May 2007), UN report says Energy indicators can help achieve Sustainable Development goals, M2 Presswire.

WCED- World Commission on Environment and Development (1987), Our Common Future (the Brundtland Report), Oxford University Press, Oxford.

World bank (1991), Environmental Assessment sourcebook, The world bank, Washington D.C.

Ηλεκτρονικές πηγές:

<http://www.agrinioculture.gr>

<http://www.agrinionet.gr>

<http://www.agrinionews.gr>

<http://agriniopolitismos.gr/>

<http://www.agriniopress.gr>

<http://www.agrinioreport.gr>

<http://www.agriniovoice.gr>

ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ: http://www.el.wikipedia.org/wiki/Αειφόρος_ανάπτυξη

<http://www.cityofagrinio.gr>

<http://www.discoveragrinio.gr>

<http://www.ecorec.gr>

<http://www.e-ea.gr/>

<http://www.eepf.gr>

Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων- Υγροτόπων: <http://www.ekby.gr>

<http://www.elliniketaireia.gr>

Education for Sustainable Development Toolkit: <http://www.esdtoolkit.org>

Επιμελητήριο Περιβάλλοντος & Βιωσιμότητας: <http://www.environ-sustain.gr>

<http://www.geodata.gov.gr>

<http://www.greenpeace.org/greece/>

<http://www.inade.gr>

<http://www.kallikratis.eu>

<http://www.life-trichonis.gr>

<http://www.mio-ecsde.org>

Μετσόβιο Κέντρο Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε. του Ε.Μ.Π.) για την προστασία και ανάπτυξη του ορεινού περιβάλλοντος και των τοπικών ευρωπαϊκών πολιτισμών: <http://www.ntua.gr/MIRC>

<http://www.oikologos.gr>

<http://www.pde.gov.gr>

Πανεπιστήμιο Αιγαίου- Εργαστήριο Τοπικής και Νησιωτικής Ανάπτυξης:
<http://www.aegean.gr/lid>

<http://www.perivallon21.gr>

ΣΕΒ- Συμβούλιο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη: <http://www.sevbcsd.org.gr>

<http://www.sinidisi.gr>

<http://www.solon.org.gr>

<http://www.statistics.gr>

<http://www.sustainabledevelopment.gr>

<http://www.sustainablemeasures.com>

<http://www.wwf.org/>

<http://www.ypeka.gr>